

Šesti dio od Sahiha Ebu Abdullaha Muhameda, sina Ismaila sina Ibrahima sina Mugireta sina Berdizbeha, Buharije Džu'fije, bio zadovoljan Uzvišeni Allah od njega, i ukoričio (tj. obasuo, obuhvatio) ga sa Svojom milošću i nastanio ga (u) sredini Svoga raja! Amin (Uslišaj)!

SAHIH BUHARIJE

SA IMENOM (U IME) ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA.

SURA NURA (SURA NUR)

"... od između njega...." (to) je (značenja) od (mjesta, prostora u oblaku koji se nalazi) između dvostrukosti (slojevitosti, slojeva toga) oblaka. "... svjetlost njegove svjetlice (munje)....", a on (izraz "sena") je (što i) "eddiya'u": svjetlost. "... žureći (oni, pokoravajući se, bivši oni ponizni)." Govori se za ("mustahzija" - onoga) koji se ponizuje (dobrovoljno se povodi - da) je "muz'inun". "... eštaten (rasuti, raštrkati, tj. razdvojeni).....", (ta riječ eštaten) i "šetta", i "šetatun" i "šetun" je jedno (sve te riječi imaju isto značenje).

A rekao je Ibnu Abas: "Sura (što) smo spustili nju...." (to znači): (što) smo razjasnili nju. A rekao je osim njega (osim Ibnu Abasa drugi neko): Imenovao (tj. Nazvao) se je Kur'an (tako, tim imenom i nazivom) zbog skupine (množine tih) sura, a imenovala se je (ta) sura (tako) zbog (toga što je slučaj) da je ona odsječena od (te sure) druge. Pa pošto su se udružile (pripojile, sastavile) neka (od) njih ka nekima, imenovalo se je (to sve) Kur'anom.

(Sura je poglavlje Kur'ana, a nazvana je tako jer je to samostalna cjelina teksta Kur'ana. A taj naziv je ta cjelina dobila, po nekima, jer "suretun" znači stupanj, stepen. Pa kako je svaki stupanj jedna samostalna tačka, bez obzira na tačku ispod sebe ili iznad sebe, zato je i svaki dio Kur'ana koji čini jednu samostalnu cjelinu, nazvan sura-suretun. A riječ "kur'an" u arapskom jeziku je infinitiv od glagola "kare'e", a taj glagol ima značenje i: sabirao je, pa onda "kur'an" znači: sabirati, sabiranje. Zbog toga zbir, zbirka, zbornik svih samostalnih tekstova, objava od Uzvišenoga Allaha ka Muhamedu a.s. nazvalo se, naziva se Kur'an. To se je htjelo reći u tekstu originala.)

A rekao je Sa'd, sin 'Ijada, Sumalija: "El-miškatu" je rupa u zidu (slijepi prozor) u jeziku Abesinaca (Abesinije).

("El-miškatu" je, po nekima, ono na što, ili u što se metne svjetiljka. A ima još mnogo mišljenja šta je "miškatun", ali se to neće navoditi.)

A Njegov govor, uzvišen je: "Zaista na Nas je njegovo sabiranje (sakupljanje) i njegovo čitanje.", (to znači): slaganja njegovoga nekoga (dijela) ka nekom. "Pa kada smo čitali njega, pa slijedi njegovo čitanje." (To znači): Pa kada smo sabrali njega, i složili smo njega, slijedi njegovo čitanje, to jest: (slijedi ono) što se je sabralo u njemu, pa radi sa (onim, po onome) što je zapovjedio tebi, i zabrani sebi (tj. odstrani se) od (onoga) što je zabranio tebi Allah. A govori se: Nije za njegovu pjesmu sabiranje, to jest: slaganje (a to će reći: Nije mu pjesma, odnosno sve njegove pjesme i sastavi nisu složeni, sređeni.).

(Iz ovoga slijedi da izraz "kur'an" znači i slaganje, pored što on znači sabiranje i čitanje.)

A imenovao se (nazvao se) je Furkanom zbog (toga što je slučaj) da on rastavlja (pravi jasnu razliku) između (te) istine i (te) neistine (laži). A govori se za (tu) ženu: Nije sabrala sa

košuljicom ploda (tj. košuljicu ploda u svojoj maternici, materici, utrobi) nikada. To jest: Nije sastavila (sabrala, sakupila) u svome stomaku djeteta (nikakvoga).

(Iz svega navedenoga hoće Buharija da kaže da je po njegovome mišljenju ime Kur'an izvedeno iz značenja "sabiranje", a ne iz značenja "čitanje".)

A rekao je: "... ferradnaha (to je jedan način čitanja umjesto "feradnaha")....", (a "ferradnaha" znači): Spustili smo u njoj (u suri) zakone (dužnosti) raznovrsne. A ko je čitao "..... feradnaha....", (to onda) govori: Uzakonili smo (Propisali smo nju) na vas i na (onoga) ko je poslije vas. Rekao je Mudžahid: "..... ili (ta) djeca koja nisu pokazivala....", (to znači): nisu znala zbog (onoga) što sa njima od (te) malenosti (mladosti, tj. malodobnosti koja ne tjera na pomisao o ženskim sramnim udovima, dijelovima). A rekao je Šabija: "..... ulil-irbeti....", (to znači): ko je (takav da) nije njemu (nikakva) potreba (za ženom, odnosno spolnim odnosom sa ženom, ženskom). A rekao je Mudžahid: Neće brinuti (tj. Ne brine) njega osim njegovoga stomaka (ništa drugo), i neće se bojati na (te) žene (tj. nije se plašiti za žene od njega - to je "gajri ulil-irbeti"). A rekao je Tavus: On (tj. "gajri ulil-irbeti") je glupan koji (je takav da) nema (nikakve) potrebe njemu u (tim, za tim) ženama.

GLAVA

Njegovoga govora, moćan je i veličajan je: "I koji bacaju (tužbu za blud na) svoje supruge (žene), a nisu bili za (u) njih svjedoci (nikakvi drugi) osim njihove osobe (osim oni sami), pa svjedočenje jednoga (od) njih je četiri svjedočenja (zaklinjući se on) sa Allahom (da) je zaista on od (tih) istinitih (tj. od onih koji govore istinu prilikom optužbe)."

PRIČAO NAM JE Ishak, pričao nam je Muhamed, sin Jusufa, Firjabija, pričao nam je Evzaija, rekao je: pričao mi je Zuhrija od Sehla, sina Sa'da, da je 'Uvejmir došao Asimu, sina Adijja, a bio je gospodin Adžlanovića (tj. gospodar, poglavica Adžlanovića), pa je rekao:

"Kako govorite o čovjeku (koji) je našao sa svojom ženom (nekoga drugoga) čovjeka da li će ubiti njega, pa (da vi onda) ubijete njega, ili kako će (da) napravi (šta će da radi)? Pitaj za mene (meni) poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, o tome." Pa je došao Asim Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio, pa je rekao: "O poslaniče Allaha!" Pa je mrzio poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (ta takva) pitanja. Pa je pitao njega (Asima) Uvejmir, pa je rekao (Asim): "Zaista poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, mrzio je (mrzi ta takva) pitanja i kudio je njih." Rekao je Uvejmir: "Tako mi Allaha neću svršiti (završiti s tim, tj. neću se proći i odustati od toga) do (da) pitam (ja lično) poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, o tome." Pa je došao Uvejmir, pa je rekao:

"O poslaniče Allaha! Čovjek (jedan) je našao (zatekao je) sa svojom ženom (jednoga drugoga) čovjeka. Da li će ubiti njega, pa (da vi onda) ubijete njega, ili kako će (da) napravi (kako će da uradi, šta će u tom slučaju da radi)?" Pa je rekao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Već je spustio Allah (taj) Kur'an (tj. izvjesne odlomke Kur'ana, u Kur'an, u Kur'anu) o tebi i o tvojoj drugarici." Pa je zapovjedio njima dvoma poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, za (to) međusobno proklinjanje sa (onim načinom što ga) je imenovao (tj. opisao) Allah u Svojoj knjizi. Pa je proklinjao se (sa) njom (međusobno Uvejmir), zatim je rekao: "O poslaniče Allaha! Ako bih zadržao nju, pa već bih nasilje učinio njoj." Pa je pustio nju (tj. razveo se s njom Uvejmir). Pa je bila (radnja razvoda, razvjenčavanja) običaj za

(svakoga) ko je bio (došao u takav položaj) poslije njih dvoga u (tj. među tima) dvoma međusobnim proklinjačima. Zatim je rekao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Gledajte, pa ako je donijela njega (tj. ako donese, rodi njega-dijete) crno, crnih (svojih) dviju (dvaju) očiju (crnih očiju, crnooko), velike zadnjice (doslovno: velikih dvaju guzova), velikih (krupnih tih) dviju cjevanica (golijeni), pa neću misliti (tj. ne mislim, ne računam) Uvejmira (drukčije) osim (tako da) je već bio istinit na nju (tj. da je on istinu rekao na nju, da je nju optužio s pravom, jer dijete s takvim osobinama pokazaće sličnost sa onim čovjekom što ga je Uvejmir našao sa svojom ženom, a ne sa Uvejmirom). A ako je donijela njega (ako rodi njega - dijete koje ona nosi u utrobi sa opisom da je) crvenkasto, kao da je ono (otrovni pustinjski) gušter, pa neću misliti Uvejmira (drukčije) osim (tako da) je već slagao na nju." Pa je donijela njega na (taj) opis koji je opisao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, od potvrđivanja Uvejmira (tj. na onaj opis koji je potvrdio da je Uvejmir istinu rekao i s pravom da je nju optužio). Pa je bilo poslije (to dijete u takvom položaju da) se pripisuje (ono) k svojoj majci.

GLAVA:

"A (proklinjanje to) peto je da je prokletstvo Allaha na njega ako je bio (od) od (tih) lažaca."

PRIČAO MI JE Sulejman, sin Davuda, Ebu Rebi', pričao nam je Fulejh od Zuhrije, od Sehla, sina Sa'da, da je (jedan) čovjek došao poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa je rekao:

"O poslaniče Allaha! Da li si vidio (tj. Šta misliš za jednoga) čovjeka (koji) je vidio sa svojom ženom (nekoga drugoga) čovjeka, da li će ubiti njega, pa (da onda vi) ubijete njega (ili će te vi njega ubiti), ili kako će činiti (ili šta će da radi u tom slučaju)?" Pa je spustio Allah o njima dvoma (ono) što je spomenuo u Kur'anu od (toga međusobnoga) proklinjanja. Pa je rekao njemu poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio: "Već se je sudilo o tebi i o tvojoj ženi." Rekao je: Pa su se međusobno proklinjali njih dvoje, a ja sam svjedok (tj. prisutan) kod poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio. Pa se je rastavio (sa) njom. Pa je (rastava) bila običaj da se rastavi između (toga) dvoga koji se međusobno proklinju. A bila je (ta žena što ju je optužio muž) noseća (trudna), pa je nijekao njezin teret (tj. pa joj muž nije pristao da prizna da je to noseće dijete njegovo). I bio je njezin sin (iz te trudnoće u takvom položaju da) se zove k njoj (tj. zvao se je po njoj - po materi). Zatim je tekao (taj) običaj (postupak) u (tom) nasljeđivanju da naslijedi (taj sin) nju i (da ona) naslijedi od njega (od toga sina ono - onaj dio) što je uzakonio (propisao) Allah za nju (kao majku da joj pripada).

GLAVA:

"I odbiće (sudija, sud) od nje (tu) kaznu (kamenovanje za blud na taj način) da svjedoči (ona) četiri svjedočenja sa Allahom (izjavljujući ona ovako): Zaista on je (moj muž koji me optužuje - on je) zaista od (tih) lažaca."

PRIČAO MI JE Muhamed, sin Beššara, pričao nam je Ibnu Ebu Adijj od Hišama, sina Hassana, pričao nam je Ikrimete od Ibnu Abasa da je Hilal, sin Umejjeta, bacio (tj. optužio, osumnjičio) svoju ženu kod Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (da je bludničila, učinila preljub) sa Šerikom, sinom Sahma-a, pa je rekao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Dokaz (taj izvjesni za to), ili kazna u tvoja leđa (po tvojim leđima izvršice se za klevetanje - a ta kazna je osamdeset udaraca)." Pa je rekao: "O poslanice Allaha! Kada je vidio jedan (od) nas na svojoj ženi (nekoga) čovjeka (zar da) ode (da sebi) traži (taj izvjesni) dokaz?" Pa je počeo Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, (da) govori: "Dokaz (izvjesni) daj, tj. četiri svjedoka dovedi, a ako ne, kazna je u tvoja leđa (ako nemaš dokaza onda ćeš ti biti kažnjen)." Pa je rekao Hilal: "Tako mi (Allaha) koji je poslao tebe sa (tom) istinom zaista ja sam zaista istinit (zaista govorim istinu). Pa zaista spustiće svakako Allah (ono) što će očistiti moja leđa od (te) kazne." Pa je sišao Džibril i spustio je na njega (tj. i donio je njemu ajete):

"I (oni) koji bacaju (sumnju, tužbu na) svoje supruge (žene)....". Pa je čitao dok je dopro (do) "... ako je bio od (tih) istinitih.". Pa je otišao (ili: Pa se okrenuo) Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, pa je poslao k njoj (tj. poslao je po nju da i ona dođe na suočenje). Pa je došao Hilal, pa je svjedočio (da je on istinu rekao i da ostaje pri svojoj prvoj izjavi), a Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, govori (pri tom):

"Zaista Allah zna da je jedno (od) vas dvoje lažac. Pa da li je od vas dvoje (jedno, neko) kajač (pokajnik - da li se od vas dvoje neko kaje)?" Zatim je ustala (ona), pa je svjedočila (izjavila da njezin muž laže). Pa pošto je bila kod (toga) petoga (svjedočenja), zastavljali su nju, i rekli su: "Zaista ona je zahtjevačica (prouzrokovala, zasluživačica vječne kazne, bolne kazne na drugome svijetu ako bude lažljivica, ako se lažno prikazuje kao nevina)."

(To jest: Savjetovali su je da prizna da je učinila blud, preljub, pa da se nad njom izvrši smrtna kazna, i to će joj biti kao iskupljenje za grijeh, pa neće biti kažnjena u džehennemu - paklu. U protivnom slučaju, tj. Ako se lažno prikazuje nevina, a muža oglašava za lažova, sama će sebi prouzrokovati bolnu kaznu na drugom svijetu.)

Rekao je Ibnu Abbas: Pa se je usporila (zastala je) i stuknula se je (na časak je odustala) čak (da) smo mislili da se ona vraća (da odustaje od svoje tvrdnje da na nju njezin muž laže). Zatim je rekla (nakon te male stanke): "Neću osramotiti svoj narod ostali (dio toga) dana." Pa je prošla (dalje, tj. ostala je pri izjavi da joj muž laže na nju, i završila, dovršila je do kraja na tom suđenju postupak međusobnoga proklinjanja sa svojim mužem). Pa je rekao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Vidite nju. Pa ako je donijela njega (dijete) crnih očiju (doslovno: crnih očnih kapaka), velike zadnjice, velikih cjevanica (tj. krupnih golijeni), pa ono (pa to dijete) je za Šerika, sina Sahma-a (tj. dijete je Šerikovo)." Pa je donijela njega (rodila je dijete) tako (tj. takvo). Pa je rekao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio: "Da nije (onoga) što je prošlo od knjige Allaha, zaista bi bilo za mene i za nju (jedno) stanje (jedna velika stvar)."

(To jest: Da nije slučaj takav da šeriat ne predviđa kažnjavanje u ovakvim slučajevima, zaista bih nju kaznio na osnovu te sličnosti djeteta sa onim licem zbog kojega je ona i optužena, ali bih je kaznio velikom kaznom koja bi bila pouka i opomena za druge, kamenovao bih je na naročito težak način i slično. Tako su protumačili tu rečenicu Muhameda a.s. na kraju toga hadisa.)

GLAVA

Njegovoga govora: "A (to svjedočenje) peto je da je srdžba Allaha na nju ako je bio (on - muž njezin koji nju tuži) od (tih) istinitih."

PRIČAO NAM JE Mukaddem, sin Muhameda sina Jahja-a, pričao nam je moj stric Kasim, sin Jahja-a, od Ubejdulaha, a već je čuo (Kasim) od njega (od Ubejdulaha da priča) od Nafi-a, od Ibnu Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, da je (jedan) čovjek bacio (tužbu, osumnjičenje na) svoju ženu (optužio svoju ženu), pa se je odrekao od njezinoga djeteta (tj. nije priznavao da je od njega dijete koje ona nosi u stomaku - a to je sve bilo) u vremenu poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio. Pa je zapovjedio za njih dvoje (za toga čovjeka i njegovu ženu) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa su se njih dvoje međusobno proklinjali (na način) kao što je rekao Allah. Zatim je sudio o (tom) djetetu za (tu) ženu (tj. da je to dijete te žene, da njoj pripada), i rastavio je između (tih) dvoje međusobnih proklinjača.

(Pod riječima "kao što je rekao Allah" misli se na ajete u Kur'anu u kojima je opisan postupak međusobnoga proklinjanja između muža i žene.)

GLAVA:

Njegov govor: "Zaista (oni) koji su donijeli (tu) laž (o Aiši r.a., to) je skupina (jedna) od vas; ne mislite ga (taj postupak, tj. tu laž da je to neko) zlo za vas, nego on je (jedno) dobro za vas; za svakoga čovjeka od njih je (tj. svakome od njih pripada ono) što je sebi stekao od (toga) grijeha, a (onaj) koji je upravljao većinom njegovom (većinom toga postupka, te laži) od njih, (takav je griješnik da) je za njega velika kazna (određena)."

"Effakun" je (što i riječ) "kezzabun": lažov (veliki lažac).

PRIČAO NAM JE Ebu Nuajm, pričao nam je Sufjan od Mamera, od Zuhrije, od Urveta, od Aiše, bio zadovoljan Allah od nje:

"...., a (onaj) koji je upravljao većinom njega (tj. većinom te laži)....", rekla je: "Abdullah, sin Ubejja, (i to onaj Abdullah, sin Ubejja koji) je sin Selule (on je taj koji je upravljao većinom te laži koja je izmišljena i koja se širila)."

GLAVA:

"Da nisu (tj. Zašto nisu postupili tako), pošto ste čuli njega (tj. nju-tu laž), (da) su mislili (ti) vjernici i vjernice o njihovim osobama dobro (tj. Zašto nisu vjernici mislili o sebi, o svojim vjericima dobro, pa odbili da pričaju tu laž, a kamoli da je povjeruju)....", do Njegovoga govora: "..... (ti) lagači (lašci)."

PRIČAO NAM JE Jahja, sin Bukejra, pričao nam je Lejs od Junusa, od Ibnu Šihaba, rekao je: izvijestio me je (izvijestili su me) Urvete, sin Zubejra, i Seid, sin Musejjeba, i Alkamete, sin Vakkasa i Ubejdulah, sin Abdullaha sina Utbeta sina Mes'uda, o hadisu (tj. o događaju, o vijesti) Aiše, bio zadovoljan Allah od nje, supruge (žene) Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (o njezinom slučaju) kada su rekli njoj (za nju) lašci (ono) što su rekli, pa je očistio (tj. spasio, oglasio nevinom) nju Allah od (onoga) što su rekli (oni za nju, o njoj). I svaki (od njih) je pričao meni grupu (tj. jedan dio) od (toga) hadisa, i neki (dio od) njihovoga hadisa (ili: od njihovoga pričanja) potvrđuje (potvrđujući) neki (dio hadisa, pričanja drugoga između njih četvorice - misli na Urveta, Seida, Alkameta i Ubejdulaha) iako je bio neki (od) njih pamtljiviji za njega (za taj hadis, za taj slučaj) od nekoga. Koji je (tj. Hadis koji

je) pričao meni Urvete od Aiše (sadrži to) da je Aiša, bio zadovoljan Allah od nje, supruga Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekla:

Bio je (Bio bi) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, kada je htio da izađe (van Medine), bacao (bi) ždrijeb (kocku) među svoje supruge, pa koja (od) njih (imadne sreću da) je izašao njezin dio (da je na nju pala kocka), izveo bi nju poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, sa sobom. Rekla je Aiša: Pa je bacio ždrijeb među nas u (jednoj) vojni (što) je vojevao (ratovao) nju, pa je izašao moj dio (pa sam ja izabrana tim ždrijebom), pa sam izašla sa poslanikom Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, poslije što je sišao (taj) zastor (zavjesa da se postavi između nas žena i muških osoba koje nisu bližnji rođaci). Pa ja se natovaram (na devu) u svome palankinu (nosiljki, nosiljci) i spuštam se (silazim, stovaram se sa deve) u njemu. Pa smo išli. Te kada je završio poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, tu svoju vojnu, i vratio se, i približili smo se Medini vraćajući se (mi), oglasio je (pozvao je jedne) noći za (taj) polazak (polaženje, za napuštanje toga mjesta za odmaranje gdje smo odmarali). Pa sam ustala kada su oglasili za (taj skori) odlazak, pa sam išla dok sam prešla (tu) vojsku. Pa pošto sam izvršila svoje stanje (tj. svoju nuždu), došla sam k svome (devećem) samaru (tj. svojoj devi), pa kada li (jedan) đerdan moj od školjki (iz mjesta) Zafara već se je prekinuo. Pa sam tražila svoj đerdan, i zadržalo me je njegovo traženje. I došla je (ta) grupa koji samariše (koji samarahu, tj. koji su bili zaduženi da stavljaju deveći samar na devu) za mene, pa su nosili moj palankin, pa su osamarili (stavili na samar) njega na moju devu koju jahah (ja, koju sam jahala), a oni misle (računaju, tj. računajući oni) da sam ja u njemu. A bile su (te) žene tada (onda) lagane, nije oteščavalo njih (njihovo) meso, jedu (jele su one) samo (tu) ovisnost (tj. malu stvar, malo) od (te) hrane, pa nisu zanijekali (tj. nisu smatrali za neobično ti) ljudi lakoću (moga) palankina kada su podignuli (podigli) njega, a (uz to još) bila sam djevojka (tj. ženska) novoga zuba (tj. mlada, a svaka mlada žena laganija je nego kada ostari pri normalnom zdravlju, ili je to u većini slučajeva tako). Pa su poslali (tj. podigli, pokrenuli, potjerali moju) devu i išli (tj. otišli) su. Pa sam našla svoj đerdan poslije što je prošla (otišla ta) vojska. Pa sam došla njihovim odsjedalištima, i nije u njima dozivač (i nema tamo dozivača), a ni odgovarač (a ni odgovarača, tj. i kada u njima nema nikoga - i kad tamo nema nikoga). Pa sam se upravila svome odsjedalištu koje je (to što) sam bila u njemu. I mislila (tj. smatrala) sam da će oni izgubiti (tj. da će vidjeti da nema) mene, pa će se vratiti k meni (po mene). Pa dok sam ja sjedačica u svome odsjedalištu, nadvladalo je mene moje oko, pa sam zaspala. A bio je Safvan, sin Muattala, Sulemija, zatim Zekvanija, od iza (tj. ozadi te, iza te) vojske, pa je putovao (tj. krenuo je na kraju noći za tom vojskom sa svoga položaja), pa je osvanuo kod moga odsjedališta. Pa je vidio crninu (tj. tijelo nekoga) čovjeka spavača (tj. neke osobe koja spava), pa je došao meni, pa je poznao mene kada je vidio mene. A vidao je (više puta) mene prije (toga) zastora. Pa sam se probudila sa njegovim izrazom:

"Mi smo Allahovi, i mi smo k Njemu vraćaći!" (koji izraz, izreku je on izgovorio) kada je poznao (prepoznao) mene. Pa sam pokrila svoje lice sa svojim prekrivačem (za glavu i lice). Tako mi Allaha nije progovorio meni (nijednu) riječ, a niti sam čula od njega (ikakvu drugu) riječ osim njegovoga izraza "Mi smo Allahovi, i mi smo k Njemu vraćaći!", dok je stavio na koljena svoju samaricu (devu), pa je gazio (tj. stao) na njezine dvije ruke (tj. na devine prve dvije noge), pa sam uzjašila nju. Pa je otišao (da) vodi sa mnom (tu) samaricu (tj. počeo je da vodi mene na toj devi; ili: počeo je da vodi tu devu, a ja sam na njoj, i mene na njoj), dok smo došli (toj) vojski (vojsci) poslije što su odsjeli (vojnici te vojske bivši oni) u žestoko plamsanje vrućine zalazači u vrućinu podnevne pripeke. Pa je propao ko je propao (izmislivši laž na mene zbog ovoga slučaja i šireći tu laž). A bio je (onaj) koji je upravljao (tom) laži Abdullah, sin Ubejja, (i to onaj koji) je sin Selule. Pa smo došli (u) Medinu. Pa sam bila bolesna, kada sam došla, (jedan) mjesec (dana bolujući). A (ti izvjesni) ljudi proljevaju (tj. žure i lome se) u govoru (ili: zbog govora tih) lažaca, ne opažam (ne opažajući ja ni) za

(kakvu) stvar (ni za što). I ono daje sumnju meni u mojoj bolesti (to) da ja ne prepoznajem od poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (one) dobrote (nježnosti) koju viđah od njega kada se razbolim. Uniđe (Ude) samo meni poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa pozdravi, zatim rekne: "Kao je to vama?" Zatim ode. Pa to je (postupak) koji je dao sumnjati meni, a ne opažam za (to) zlo dok sam izašla poslije što sam se oporavila (malo ozdravila od bolesti). Pa je izašla sa mnogom Umu Mistah (Umu Mistaha) prema (mjestu izvan Medine zvanome) El-Menasu, a ono je (bilo) mjesto našega prostora za obavljanje nužde (naš nužnik). A bili smo (običaja da) ne izlazimo osim noću do noći (tj. osim od noći do noći), a to je prije (nego što je postao običaj) da uzimamo (te) nužnike (da ih pravimo) blizu naših kuća. A naša stvar je stvar prvih Arapa u obavljanju nužde prema (tom) polju (njivi), i uznemirivasmo (i uznemirivasmo) se sa (tim) nužnicima da uzimamo njih kod naših kuća. Pa sam otišla ja i Umu Mistah, a ona je kći Ebu Ruhma, sina Abdu Menafa, a njezina majka je kći Sahra, sina Amira, tetka Ebu Bekra Siddika (Mnogoistinotoga), i njezin sin (tj. i sin Umu Mistaha) je Mistah, sin Usaseta. Pa sam došla (tj. krenula) ja i Umu Mistah (Umu Mistaha) prema mojoj kući, već smo završile naše stanje (tj. našu nuždu), pa je posrnula Umu Mistah u svome plaštu (ogrtaču), pa je rekla:

"Propao (Strmoglavio se) Mistah!" Pa sam rekla njoj: "Loše je što si rekla! Zar psuješ (grdiš jednoga) čovjeka (koji) je prisustvovao Bedru?" Rekla je: "O stvarčice (tj. O jadnice)! A zar nisi čula šta je rekao?" Rekla je: Rekla sam: "A šta je rekao?" Rekla je: Pa je izvijestila mene o govoru (tih) lažaca (lažova). Pa sam sebi povećala (jednu) bolest (još i tu) na svoju bolest. Rekla je: Pa pošto sam se vratila ka svojoj kući i unišao mi je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio - misli (ona, Aiša na to da) je pozdravio (nazvao selam), zatim je rekao:

"Kako ste to vi?" Pa sam rekla: "Da li dozvoljavaš meni da dođem (tj. da odem) svojim roditeljima?" Rekla je: A ja sam tada (željela da odem zbog toga što) hoću da se uvjerim (za tu) vijest od strane njih dvoga (njih dvoje - oca i majke). Rekla je: Pa je dozvolio meni poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio. Pa sam došla svojim roditeljima, pa sam rekla svojoj majci:

"O majko! Šta pričaju (ti) ljudi?" Rekla je: "O kćerčice! Olakšaj sebi! Pa tako mi Allaha zaista malo je (bilo slučajeva takvih) što je bila (jedna) žena ikad čista (ugledna) kod (jednoga) čovjeka (koji) voli nju, a za (tj. a u) nje su inoće (a imala je ta žena svoje inoće, pa da je prošla ta žena drukčije) osim (tako da) su one umnožile na nju (razne klevete i laži). Rekla je: Pa sam rekla:

"Slava Allahu! I zaista već su pričali (ti) ljudi za ovo (o ovome, tj. ovo)!" Rekla je: Pa sam plakala tu noć, čak sam osvanula (a) ne presušuje (ne odsijeca se, ne prestaje) meni suza, a niti podvlačim surmu sa spavanjem (sa snom, ne mogu da zaspem), čak sam osvanula (a ja) plačem (tj. plačući ja). Pa je pozvao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, Aliju, sina Ebu Taliba, i Usameta, sina Zejda, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, kada je dugo ostala (ta) objava (tj. kada se oduljilo vrijeme da nije došla Božija objava - pozvao ih je da) se posavjetuje (s) njima dvojicom o rastanku svoje porodice (tj. o razvodu sa svojom ženom). Rekla je: Pa što se tiče Usameta, sina Zejda, pa dao je znak (tj. pokazao je) poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, za (ono) koje (što) zna od čistote (od nevinosti) njegove porodice (žene) i za (ono) koje zna (i za ono što zna) u svojoj duši od (te) ljubavi (tj. i pokazao je ljubav koju u sebi gaji prema cijeloj porodici Muhamed a.s.), pa je rekao:

"O poslaniče Allaha! Tvoju (tj. Svoju) porodicu (tj. ženu zadrži, i ne razvodi se s njom), i (o njoj) ne znamo (ništa drugo) osim dobra." A što se tiče Alije, sina Ebu Taliba, pa

rekao je: "O poslaniče Allaha! Nije stijesnio Allah tebe, a (te) žene osim nje su mnoge. I ako pitaš (tu njezinu) robinju, biće istinita (tj. reći će ona istinu o njoj) tebi." Rekla je: Pa je pozvao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, Beriru, pa je rekao: "O Berira! Da li si vidjela od (ikakve) stvari (išta što) sumnjiči tebe (tj. što daje i pobuđuje sumnju u tebi)?" Rekla je Berira: "Ne, tako mi (Allaha) koji je poslao tebe sa (tom) istinom. Nisam vidjela na njoj (pri njoj nijedan) posao (koji) kudim njega njoj (nikakav grijeh) veći od (toga) da je ona djevojka proizvedenoga zuba (tj. djevojka mlada pa), zaspela (ona) od tijesta svoje porodice, pa dođe (ta ovca) pokućarica (što se je navadila ulaziti u kuću), pa pojede njega (tijesto)." Pa je ustao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa je tražio ispriku (izvinjenje ako uradi što ružno) tada od Abdullaha, sina Ubeja, (koji) je sin Selule. Rekla je: Pa je rekao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, a on je na (svojoj) govornici:

"O družino (tih) muslimana! Ko će ispričati (izviniti, izvinuti) mene (ako učinim što ružno) od čovjeka (jednoga što) je već doprlo meni njegovo uznemirenje u porodicu moje kuće, pa tako mi Allaha nisam znao (tj. ne znam) na moju porodicu (da se treba reći išta drugo) osim dobro. I zaista već su (ti lažovi) spominjali (kao bludnika jednoga takvoga) čovjeka (što) ne znam (nisam znao) na njega osim dobro (da se može išta drugo reći), i nije bio (takav da on) ulazi na moju porodicu (mojoj porodici drukčije) osim sa mnom." Pa je ustao Sa'd, sin Muaza, El-Ensarija, pa je rekao:

"O poslaniče Allaha! Ja ću ispričati tebe (ako šta uradiš) od njega. Ako je od Evsa (plemena taj čovjek), udario sam (tj. udariću) njegov vrat. A ako je od naše braće od Hazredža, zapovjedio si (zapovjedi) nam, pa smo učinili (tj. pa ćemo učiniti) tvoju zapovjed." Rekla je: Pa je ustao Sa'd, sin 'Ubadeta, a on je gospodin (tj. gospodar plemena) Hazredža, i bio je prije toga (jedan) dobar čovjek, a ali (tj. nego) je sebi nosila (ponijela) njega (ta plemenska paganska) zagrijanost, pa je rekao Sa'du (Muazovome): "Slagao si (Lažeš). Zaista život Allaha (je moja zakletva, tj. Kunem se Allahom), nećeš ubiti njega, i nećeš moći (tj. nećeš imati moći ni snage) na (za) njegovo ubijanje." Pa je ustao Usejd, sin Hudajra, a on je sin strica Sa'da (tj. a on je stričević Sa'da, sina Muaza), pa je rekao Sadu, sinu Ubadeta: "Slagao si! Zaista život Allaha (je moja zakletva), zaista ubićemo svakako njega. Pa zaista ti si (jedan) dvoličnjak (koji) se prepireš (da odbiješ opravdane napade) od (tih) dvoličnjaka." Pa su se uzdigla (uzbunila ta) dva plemena Evs i Hazredž, čak su pomišljali (htjeli) da se pobiju (da se tuku). A poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, stajač (stajao) je na (toj) govornici, pa nije prestao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (da) spušta (snizuje, umiruje, tj. ublažuje) njih dok su ušutjeli (oni) i ušutio je (i on). Rekla je: Pa sam ostala taj svoj dan (a i dalje) ne presušuje se (ne presijeca se, ne prestaje) meni suza, a niti podvlačim surmu sa spavanjem (sa snom, tj. a niti mi san dolazi na oči). Rekla je: Pa su osvanuli moji roditelji kod mene, a već sam plakala dvije noći i (jedan) dan, ne podvlačim surmu sa spavanjem (ne stavljam sna na vrhove očnih kapaka kao što se surma - antimon stavlja na vrhove očnih kapaka u korijene trepavica), a niti se presušuje (presijeca) meni suza, (a) misle njih dvoje (otac i majka-mati) da je (taj) plač rascjepljivač moje jetre (da će mi pokidati jetru). Rekla je: Pa dok su njih dvoje dva sjedača kod mene, a ja plačem, pa zatražila je dozvolu (da uniđe) na mene (tj. meni jedna) žena od Pomagača, pa sam dozvolila njoj, pa je sjela (da) plače (ili: pa je sjela plačući i ona) sa mnom. Rekla je: Pa dok smo mi na tome (tj. u tom stanju takvom), unišao je na nas (tj. nama) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa je pozdravio (nazvao selam), zatim je sjeo. Rekla je: A nije sjeo kod mene otkako se je reklo (ono) što se je reklo prije nje (prije ove prilike). A već je ostao (jedan) mjesec (već je prošlo mjesec dana a) ne objavljuje se k njemu o mome stanju (tj. o mome slučaju, o mojoj stvari ništa). Rekla je: Pa se je osvjedočio (tj. izrekao je simbol vjere - kelimei šehadet) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, kada je sjeo, zatim je rekao:

"Što se tiče poslije, o Aiša (Aišo)! Pa zaista ono već je doprlo meni od tebe (tj. o tebi da se priča) tako i tako (to i to). Pa ako si bila čista (nevinna), pa očistiće (oglasiće čistom, nevinom) tebe Allah. A ako si bila učinila (kakav) grijeh, pa traži oprost (od) Allaha, i pokaj se k Njemu, pa (tj. jer) zaista (Allahov) rob kada je priznao (kada prizna) svoj grijeh, zatim se je pokajao (zatim se pokaje) ka Allahu, primio je (primiće) pokajanje Allah njemu." Rekla je: Pa pošto je izvršio (tj. završio, svršio) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, svoju besjedu (svoj govor), odsjekla (presahla, prestala) je moja suza, čak ne osjećam od nje (nijednu) kap. Pa sam rekla svome ocu: "Odgovori poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, o (onome) što je rekao (tj. na ono što je rekao)." Rekao je (Ebu Bekr, otac Aiše): "Tako mi Allaha ne znam šta (da) govorim (reknem) poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio." Pa sam rekla svojoj majci: "Odgovori poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio." Rekla je: "Ne znam šta (da) govorim (reknem) poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio." Rekla je: Pa sam rekla: "A ja sam djevojka proizvedenoga (svoga) zuba (tj. djevojka mlada), ne čitam mnogo od Kur'ana. Zaista ja tako mi Allaha, zaista već sam znala (tj. već znam unaprijed) zaista već (da) ste čuli ovo pričanje, što se ustalilo (ono) u vašim dušama, i vjerovali ste (tj. i vi vjerujete) u njega. (Doslovno: Potvrđivali ste kao istinu to što ste čuli). Pa zaista ako rekнем vama: Zaista ja sam čista (nevinna), - a Allah zna da sam ja čista (nevinna) - nećete potvrditi (vjerovati vi) meni u to (za to). A zaista ako priznam vama za (jedan) posao - a Allah zna da sam ja od njega (od toga posla) čista (nevinna) - zaista (vi) ćete potvrditi (vjerovati) meni. Tako mi Allaha ne nalazim vama (nikakvoga drugoga) primjera osim govor oca Jusufa (oca Jusufovoga), rekao je (on):

".... pa strpljenje lijepo je (moj postupak koji mogu da u ovom času učinim), a Allah je (onaj) od koga se traži pomoć na (ono, tj. protiv onoga) što opisujete."."

Rekla je: Zatim sam se okrenula, pa sam legla u (na) svoju postelju. Rekla je: A ja tada znam da sam ja čista (nevinna) i da će Allah očistiti mene sa mojom čistoćom (tj. da će objaviti o mojoj nevinosti neku objavu), a ali (tj. nego) tako mi Allaha ne mišljah da je Allah spuštač o mome stanju (nisam mislila da će Allah spustiti o meni, o mom slučaju jednu) objavu (koja) će se čitati (u Kur'anu). I zaista moje stanje (moja stvar, moj slučaj) u mojoj osobi (o meni, u mojoj duši) bilo je malovažnije (bezvrijednije) od (toga) da govori Allah o meni sa (jednom) zapovjedi (koja) će se čitati, ali (tj. nego) se nadah da vidi (da će vidjeti) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, u (svome) spavanju snoviđenje (tj. da usnije u svome snu to da) očičava mene Allah u njemu (u snu, tj. da Allah u Muhamedovu a.s. snu pokaže Muhamedu a.s. da sam ja nevinna). Rekla je: Pa tako mi Allaha nije tražio (tj. nije se rastavio, otišao od svoga mjesta sjedenja) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, a niti je izašao ijedan (iko) od (prisutnih) stanovnika (ljudi, osoba te) kuće dok se je spustilo na nj (tj. njemu objava ajeta o ovome cijelome slučaju). Pa je uzelo njega (ono) uzimaše (obuzimaše) njega od (te) teškoće (uznemirenosti - obuzela ga je uznemirenost i teškoća), čak zaista ono zaista silazi (pada, kotrlja se) od njega slično biseru od (njegovoga) znoja (tj. od te teškoće cijedi se sa njega, od njega znoj kao biser), a on je u (jednom) danu zimskome, od (zbog) težine (toga) govora koji se spušta na njega (koji mu se objavljuje). Rekla je: Pa pošto se otkrilo (tj. podiglo, otklonilo to teško stanje) od poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, otkrilo (otklonilo) se od njega, a on se smiješi. Pa je bila prva riječ (što) je govorio s njom (tj. što je progovorio nju bila je):

"O Aišo! Što se tiče Allaha, moćan je i veličajan je, pa već je očistio (oglasio nevinom) tebe." Pa je rekla moja majka: "Ustani k njemu!" Rekla je: Pa sam rekla: "Tako mi Allaha neću ustati k njemu, i neću zahvaljivati (nikome) osim Allahu, moćan je i veličajan je." I spustio je Allah, moćan je i veličajan je:

"Zaista (oni) koji su donijeli (tu) laž (jedna) skupina je (to) od vas; ne mislite njega (taj slučaj, tu laž)....", (spustio je tih) deset ajeta, svih njih. Pa pošto je spustio Allah ovo o mojoj čistoti (nevinosti), rekao je Ebu Bekr Siddik, bio zadovoljan Allah od njega, - a (on prije ovoga slučaja) trošao je na Mistaha, sina Usaseta zbog njegovoga rodbinstva od njega (tj. rodbinstva sa njim) i (zbog) njegovoga siromaštva: "Tako mi Allaha neću trošiti na Mistaha (nijednu) stvar nikada poslije (onoga njegovoga govora) koji je rekao za Aišu (Aiši rekavši on ono) što je rekao." Pa je spustio Allah:

"I neka se ne zaklinju (neka se ne kunu) vlasnici (te) vrline od vas i (te) prostranosti (tj. i vlasnici bogatstva) da će davati (manje nego dosta, a pogotovu neka se ne zaklinju da će oni obustaviti svako davanje pomoći) rođacima, i (tim) bijednicima i Iseljenicima u putu Allaha (tj. Iseljenicima zbog Allahovoga puta), i neka izbrišu, (tj. neka oprostite oni drugima), i neka pokažu stranu (lica svoga, tj. neka okrenu glavu od njihovih grešaka, a to će reći opet: neka opraštaju), zar ne volite (i vi) da oprašta Allah vama (vaše greške); a Allah je veliki opraštač, milostiv."

Rekao je Ebu Bekr: "Da, tako mi Allaha zaista ja volim da oprašta Allah meni." Pa je vratio ka Mistahu (onaj) trošak koji trošao je na njega, i rekao je: "Tako mi Allaha neću iščupati njega od njega (tj. ja neću obustaviti njemu davanje - neću prestati davati njemu taj trošak) nikada." Rekla je Aiša: A bio je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (postupio prilikom ovoga slučaja još i tako da se je odlučio da) pita Zejnebu, kćer Džahša, o mojoj stvari (tj. o mome slučaju šta ona misli - a ona je bila inoća Aiše r.a.), pa je rekao: "O Zejnebo! Šta si to znala, ili vidjela (tj. Šta znaš, ili vidiš, misliš o Aiši)?" Pa je rekla: "O poslaniče Allaha! Branim (Štitim) svoj sluh i svoj vid. Nisam znala (tj. Ne znam o Aiši ništa drugo) osim dobro." Rekla je: A ona je (ta) koja se otimala za slavu sa mnom od žena poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa je sačuvao nju Allah (od pogrešnoga stava) sa (tom) pobožnošću (tj. zbog njezine pobožnosti). A počela je njezina sestra Hamna (Hamneta da) ratuje za nju (tj. u korist Zejnebe bacajući ljagu i klevete na Aišu r.a.), pa je propala u (tj. među onima) ko je propao od drugova (te) laži (od tih lažaca).

GLAVA

Njegovoga govora: "A da nije dobrote Allaha nad vama (tj. prema vama) i Njegove milosti u ovozemnosti i zadnjem (drugom, budućem) svijetu, zaista bi dotaknula (tj. zadesila) vas, u (onome, tj. zbog onoga) što ste se razlili u njemu (tj. što ste požurili, krenuli u njega - u širenje klevete), kazna velika."

A rekao je Mudžahid: "... telekkavnehu (sretate vi njega)....", (to) je (značenja): predaje njega (taj govor - tu laž) neki (od) vas od nekoga (ka trećem licu). "... tufidune....", je (značenja) "tekulune": govorite.

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Kesira, izvijestio nas je Sulejman od Husajna, od Ebu Vaila, od Mesruka, od Umu Rumane, majke Aišine da je ona rekla:

Pošto se je bacila Aiša (tj. Pošto je bačena kleveta, laž na Aišu), pala je (skrhala se je) onesviještena ona (bivši, tj. pala je onesviještena - onesvijestila se je).

GLAVA:

"Pošto sretate (primate) njega sa svojim jezicima, i govorite sa svojim ustima (ono) što nije vama o njemu (nikakvo) znanje i mislite (računate) njega lakim (lakom stvari), a on je (tj. a taj postupak je) kod Allaha velik."

PRIČAO NAM JE Ibrahim, sin Musa-a, pričao nam je Hišam da je Ibnu Džurejdž izvijestio njih, rekao je Ibnu Ebu Mulejkete: čuo sam Aišu (da ona) čita:

"Iz telikkavnehu bi elsinetikum (Pošto lažete njega sa vašim jezicima)....", (umjesto: "Iz telekkavnehu bi elsinetikum": Pošto sretate njega sa vašim, sa svojim jezicima....).

GLAVA:

"I da niste (tj. I zašto niste), pošto ste čuli njega (taj lažni govor), rekli: Ne biva za nas (tj. Nije nama to) da govorimo o ovome; slava Tebi (slava Ti, Bože)!, ovo je kleveta (objeda, laž) velika."

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Musena-a, pričao nam je Jahja od Umera, sina Seida sina Ebu Husejna, rekao je: pričao mi je Ibnu Ebu Mulejkete, rekao je:

Tražio je dozvolu Ibnu Abas prije njezine smrti na Aišu (tj. tražio je dozvolu da uniđe Aiši da je posjeti pred njezinu smrt), a ona je nadvladana (samrtnom bolešću). Rekla je: "Plašim se da pohvali mene." Pa se reklo: "Sin strica poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (tj. Stričević Muhameda a.s.) i od lica (tih uglednih) muslimana (traži dozvolu da te posjeti)." Rekla je: "Dozvolite njemu." Pa je rekao: "Kako nalaziš tebe (tj. sebe; a to će reći: Kako se osjećaš)?" Rekla je: "Sa dobrom (tj. Dobro sam) ako sam se čuvala (bojala, tj. ako se čuvam, bojim) Allaha." Rekao je: "Pa ti si sa dobrom (Ti si dobro) ako je htio Allah (tj. ako hoće Allah, ako Bog da). Supruga poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (ti si - si ti), i nije vjenčao djevojku (nijednu) osim tebe (jer su ostale sve njegove žene bile udovice, ili pušćenice), i sišla je tvoja isprika iz (sa toga) neba (tj. i sa neba je sišla objava o tvojoj nevinosti)." I unišao je Ibnu Zubejr iza njega (tj. poslije Ibnu Abasa), pa je rekla: Unišao je Ibnu Abas, pa je pohvalio mene. Voljela bih da sam ja bila zaborav zaboravljeni (zaboravljena ništavna stvar).

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Musena-a, pričao nam je Abdulvehhab, sin Abdul-Medžida, pričao nam je Ibnu Avn od Kasima da je Ibnu Abas, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, tražio dozvolu na Aišu (tj. za Aišu, da posjeti Aišu - i onda tekst, pripovjedanje dalje) je slično njemu (navedenom, prethodnom hadisu), a nije spomenuo (u njemu, u ovome pričanju pripovjedač riječi) "zaborav zaboravljeni".

(Dakle te dvije riječi po drugom pričanju nisu izrečene.)

Njegov govor: "Savjetuje vas Allah (zabranjujući vam) da se vratite za slično njemu ikada (tj. da se ne bi vi vratili u sličan postupak onome koji ste učinili prema Aiši povjerovavši vi u onu laž na nju - da se sličnom ne vratite nikada)....". Ajet (taj vidjeti).

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Jusufa, pričao nam je Sufjan od Aameša, od Ebu Duha-a, od Mesruka, od Aiše, bio zadovoljan Allah od nje, rekla je:

Došao je Hassan, sin Sabita, (i) traži dozvolu (tj. tražeći on dozvolu) na nju (tj. da uniđe njoj da je posjeti). Rekao sam (Aiši - veli Mesruk): "Zar dozvaljaš za ovoga (Zar daješ dozvolu ovome)?" Rekla je: "A zar nije već pogodila njega kazna velika?" Rekao je Sufjan:

Misli (Aiša na) odlaženje njegovoga vida (na njegovo oslijepljenje). Pa je rekao (Hassan o Aiši r.a.):

"Čedna, razborita, ne sumnjiči se (ni) sa (kakvom) sumnjom,
I osviće gladna od mesa (tih) nemarnih (žena)."

(To jest: od poštenih žena koje su nemarne i neoprezne - a to će reći: Ona ne kleveta poštene žene.)

Rekla je (Aiša Hassanu): "Ali ti (nisi takav)."

(To je podsjećanje na činjenicu da je i Hassan jedan od onih koji su širili laž o Aiši.)

GLAVA:

"I objašnjava Allah vama (te) ajete, a Allah je sveznan, mudar."

PRIČAO MI JE Muhamed, sin Bešara,, pričao nam je Ibnu Ebu Adijj, obavijestio nas je Šubete od Aameša, od Ebu Duha-a, od Mesruka, rekao je:

Unišao je Hassan, sin Sabita, na Aišu (tj. Aiši da je posjeti), pa je recitovao stihove (o Aiši) i rekao (je):

"Čedna, razborita (je), ne sumnjiči se (ni) sa (kakvom) sumnjom,
I osviće gladna od mesa (tih) nemarnih (žena)."

Rekla je: "Nisi (ti) takođe (takav)." Rekao sam: "Ostavljaš (takve) kao ovaj (da) ulaze na tebe (tebi u posjetu), a već je spustio Allah:

"... a (onaj) koji je upravljao većinom njega (toga postupka širenja te laži) od njih....". Pa je rekla: "A koja kazna je žešća (gora) od (te) sljepoće?" I rekla je: A već vraćашe (odgovaraše, uzvraćашe, tj. odbijaše Hassan satiru idolopokloničkih pjesnika) od poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio.

GLAVA:

"Zaista (oni) koji vole da se širi (ta) nevaljaština (prostitucija, blud, preljub, tj. vijesti i glasovi o preljubi, bludu) u (tj. među onima) koji su vjerovali (tj. koji vjeruju), za njih je kazna bolna (pripravljena) u ovozemnosti i zadnjem (drugom, potonjem) svijetu, a Allah zna, a vi ne znate. A da nije dobrote Allaha na vas i Njegove milosti (ubrzano bi stigla kazna), i (znajte) da je Allah samilostan, milostiv."

"Teši'u" je (značenja) "tazheru": pokazuje se.

"I neka se ne zaklinju vrlj (vlasnici vrline) od vas i (vlasnici te) prostranosti (u imanju, tj. imućni, bogati između vas) da će (oni prestati) davati bližnjima (rođacima), i bijednicima i Iseljenicima u putu (tj. zbog puta) Allaha, i neka izbrišu (tj. oproste), i neka pokažu stranu (obraz svoj, tj. neka oproste); zar nećete voljeti (tj. zar ne volite i vi) da oprašta Allah vama, a Allah je veliki opraštač, milostiv."

A rekao je Ebu Usamete od Hišama, sina Urveta, rekao je: izvijestio me je moj otac od Aiše, rekla je:

Pošto se je spominjalo od moga stanja (od moje stvari slučaj) koji se je spominjao, a što sam znala za njega (ili: a nisam znala za njega), ustao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio o meni (tj. zbog mene) govornikom (tj. ustao je kao govornik, propovjednik), pa se je osvjedočio (tj. izrekao je kelimei-šehadet), pa je zahvalio Allahu i hvalio je Njega sa (onim) što je On njegov stanovnik (pripadnik, tj. i hvalio je Allaha kako priliči Njemu, kako pripada Njemu da se On hvali), zatim je rekao (Muhamed a.s.):

"Što se tiče poslije! Dajte znak (Pokažite) meni u (te, na te neke) ljude (koji) su osumnjičili moju porodicu (tj. moju ženu). I zakletva Allaha (je moja zakletva, tj. Kunem se Allahom) nisam znao na (o) mojoj porodici (ništa) od zla. I sumnjičili su njih sa (onim) ko je (takav da) tako mi Allaha nisam znao na njemu (ništa) od zla nikada, i neće unići (tj. i ne ulazi u) moju kuću nikada (drukčije) osim, a ja sam prisutan, a nisam odsustvovao u (nekome) putovanju (drukčije) osim (tako da) je odsustvovao sa mnom (i on)."

Pa je ustao Sa'd, sin Muaza, pa je rekao: "Dozvoli meni, o poslaniče Allaha, da udarimo njihove vratove (sabljama - da ih ubijemo)." I ustao je (jedan) čovjek od Hazredžovića - a bila je majka Hassana, sina Sabita od grupe toga (izvjesnoga) čovjeka - pa je rekao: "Slagao si. Zar ne (Pazi)! Tako mi Allaha da su bili (ti ljudi) od Evsa (od Evsovića), ne bi (ti) volio da se udare (da se udaraju) njihovi vratovi." Čak je bilo blizu (za malo) da bude između Evsa i Hazredža (neko, ili: veliko) zlo u Bogomolji. A nisam znala (ni za što). Pa pošto je bilo veće toga dana, izašla sam zbog neke svoje potrebe, a sa mnom je Umu Mistah (Umu Mistaha). Pa je posrnula i rekla je:

"Propao Mistah!" Pa sam rekla: "O moja majko! Psuješ (Grdiš) tvoga (svoga) sina?" I šutjela je (ona). Zatim je posrnula drugi (puta), pa je rekla: "Propao Mistah!" Pa sam rekla njoj: "Psuješ tvoga (svoga) sina?" Zatim je posrnula treći (puta), pa je rekla: "Propao Mistah!" Pa sam sprječavala nju (vičući na nju), pa je rekla:

"Tako mi Allaha ne psujem (ne grdim) ga (ni radi čega) osim u (vezi) tebe (zbog tebe)." Pa sam rekla: "U kojem mome stanju (tj. Zbog koje moje stvari - zbog čega, zašto)?" Rekla je: Pa je rascijepila (provalila, tj. otvorila) meni (to) pričanje (taj govor). Pa sam rekla: "I već je bilo ovo?" Rekla je: "Da, tako mi Allaha." Pa sam se vratila k svojoj kući kao da je (posao) koji je (taj što) sam izašla zbog njega (takav da) ne nalazim od njega malo, a ni mnogo (tj. zaprepastila sam se pa niti ne znam jesam li obavila malo, ili mnogo posla zbog kojega sam izašla). I pojačala se je vatra (temperatura, vrućica, groznica) meni, pa sam rekla poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Pošalji me ka kući moga oca." Pa je poslao sa mnom (izvjesnoga) dječaka. Pa sam unišla (u roditeljsku) kuću. Pa sam našla Umu Rumanu u (toj) nizini (tj. u tom niskom, donjem dijelu kuće), a Ebu Bekra iznad (te) kuće čita. Pa je rekla moja majka: "Šta je dovelo tebe, o kćerčice?" Pa sam izvijestila nju i spomenula sam njoj (to) pričanje, i kada li ono nije doprlo njoj slično (kao) što je doprlo meni (u odnosu na teško djelovanje, tj. na nju nije teško djelovalo to kao što je na mene teško djelovalo), pa je rekla: "O kćerčice! Spuštaj (tj. Olakšaj, primi lako) sebi (to) stanje, pa (jer) zaista ono tako mi Allaha zaista malo je bilo (takvih slučajeva) što je bila (jedna) žena ikada lijepa kod (jednoga) čovjeka (koji) voli nju, za nju (tj. a u nje) su inoće, (pa da je drukčije ta žena prošla) osim (tako da) su bile zavidne njoj (one), i reklo se je o njoj (nešto neprijatno)." I kada li ono nije doprlo od nje (tj. nije to djelovalo na nju) što je doprlo od mene (tj. koliko je djelovalo na mene)! Rekla sam: "I već je znao (tj. I da

li već zna) za njega moj otac?" Rekla je: "Da." Rekla sam: "I poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (zna li i on)?" Rekla je: "Da, i poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio." I prolila sam suze i plakala sam (zaplakala sam). Pa je čuo Ebu Bekr moj glas, a on je iznad kuće (na krovu kuće) čita (Kur'an), pa je sišao, pa je rekao mojoj majci:

"Šta je njezino stanje (tj. Šta joj je)?" Rekla je: "Doprlo je njoj (pričanje) koje se je spominjalo od njezinoga stanja (od njezine stvari, o njoj)." Pa su se prolila (tj. Pa su zasuzila) njegova dva oka. Rekao je: "Zaklinjem se na tebe (tj. Zaklinjem te), o kćerčice, (da ništa drugo ne činiš u ovom času), osim (to da) si se vratila (da se vratiš) ka tvojoj (svojoj) kući (sada odmah)." Pa sam se vratila. I zaista već je došao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (u) moju kuću (sobu), pa je pitao o meni moju sluškinju, pa je (ona) rekla:

"Ne, tako mi Allaha, nisam znala na njoj (nikakve) mane osim (to) da je ona bila (običaja da) zaspi (zaspe) čak (tako da) uniđe (ta) ovca, pa (da) pojede njezin kvas (kvasac), ili njezino tijesto." I sprječavao je nju (vičući na nju da tako ne govori, tj. grubo je vikao na nju) neki (od) njegovih drugova, pa je rekao: "Budi istinita (tj. Istinu reci) poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio." Čak su oborili za nju s njim (ili: Čak su oborili nju zbog njega).

(To se tumači na razne načine: 1. Oborili su služavku na zemlju, pa su je udarali zbog takvoga iskaza; 2. Rđavo su joj govorili zbog njega; 3. Opisali su služavki najprostijim riječima o čemu se radi u vezi moga slučaja itd..)

Pa je rekla (služavka): "Slava Allahu! Tako mi Allaha nisam znala na (tj. o) njoj (ništa drugo) osim šta zna (taj) draguljar na (tj. o) komadu (nepretrađenom, tj. o rudači, rudi, čistom grumenu toga) zlata crvenoga." I doprla je (ta) stvar ka tome čovjeku koji (je taj što) se je reklo za njega (to), pa je rekao: "Slava Allahu! Tako mi Allaha nisam otkrio (sramnu) stranu (kraj, dio nijedne, nikakve) ženske nikada." Rekla je Aiša: Pa se je ubio (tj. ubijen je, poginuo je kao) mučenik (šehid) u putu Allaha (zbog puta Allahovoga - u borbama u Ermeniji 19. godine po Hidžri). Rekla je: I osvanula su moja dva roditelja kod mene, pa su neprestano bila njih dva (njih dvoje) dok je unišao na mene (dok je unišao meni, posjetio mene) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, a već je klanjao popodne (popodnevnu molitvu). Zatim je unišao, a već su obuhvatili mene moji roditelji od moje desnice i od moje lijevice. Pa je zahvalio Allahu i hvalio je Njega, zatim je rekao:

"Što se tiče poslije, o Aišo! Ako si bila stekla (počinila kakvo) loše djelo, ili si učinila nasilje, pa pokaj se ka Allahu, pa (tj. jer) zaista Allah prima (to) pokajanje od Svojih robova." Rekla je: A već je došla (neka) žena od Pomagača, pa je ona sjedačica u (tj. na tim) vratima. Pa sam rekla: "Zar se ne sidiš od ove žene da spominješ (jednu, nepoznatu) stvar." Pa je savjetovao (predikovao) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio. Pa sam se obazrijela (okrenula) k svome ocu, pa sam rekla: "Odgovori mu." Rekao je: "Pa šta ću to (da) govorim?" Pa sam se obazrijela ka svojoj majci, pa sam rekla: "Odgovori mu." Pa je rekla: "Govoriću šta to?" Pa pošto nisu odgovorili njih dvoje njemu, osvjedočila sam se (izrekla sam kelimei-šehadet), pa sam zahvalila Uzvišenom Allahu, i hvalila sam Njega sa (onim) što je On njegov stanovnik (tj. i hvalila sam Njega kako pripada i doliči Njemu da se On hvali), zatim sam rekla:

"Što se tiče poslije, pa tako mi Allaha zaista ako rekнем vama: Zaista ja nisam učinila, - a Allah, moćan je i veličajan je, svjedoči zaista ja zaista (da) sam istinita - nije to moj koristan (govor) kod vas (to jest: ako kažem da ja nisam učinila to što se govori, to mi neće koristiti kod vas). Zaista već ste govorili za njega (za taj slučaj da je bio) i dala su popiti (upiti u sebe) njega vaša srca. A ako rekнем: Zaista ja sam učinila, - a Allah zna da ja nisam to

učinila - zaista reći ćete svakako: Već je priznala za njega na svoju osobu (priznala je sama na sebe). I zaista ja tako mi Allaha ne nalazim za sebe i za vas (nikakav drugi) primjer - i sebi sam tražila ime Jakuba (Jakubovo ime i da se sjetim toga imena), pa nisam mogla njega (da se sjetim) - osim oca Jusufa (tj. osim primjer Jusufovoga oca) kada je rekao:

".... pa strpljenje lijepo (je moj postupak, moje oružje), a Allah je (onaj) od koga se traži pomoć na (tj. protiv onoga) što opisujete.". I spustilo se je na poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, od njegovoga časa (tj. odmah u taj čas). Pa smo zašutjeli. Pa se je podignulo od njega (nakon primljene objave ono teško stanje, uznemirenost), a zaista ja zaista razjašnjavam (tj. jasno raspoznajem tu) radost u njegovom licu, a on potire (briše) svoje čelo i govori:

"Razveseli se, o Aišo, pa već je spustio (tj. objavio) Allah tvoju čistotu (nevinost)." Rekla je: A bila sam najžešće što sam bila (ikada) srdžbom (tj. I tada sam bila srdita više nego ikada što sam bila srdita prije). Pa su rekli meni moji roditelji (moja dva roditelja): "Ustani k njemu." Pa sam rekla: "Tako mi Allaha neću ustati k njemu. I neću zahvaljivati njemu, i neću zahvaljivati vama dvoma, a ali (tj. nego) ću zahvaljivati (nego zahvaljujem) Allahu koji je spustio (objavio) moju čistotu (moju nevinost). Zaista već ste čuli njega (taj lažni govor, tu laž o meni), pa niste zanijekali (niste osudili) njega, a niti ste mijenjali (izmijenili) njega." I bila je Aiša (običaja da) govori: "Što se tiče Zejnebe, kćeri Džahša, pa sačuvao je nju Allah sa njezinom vjerom (zbog njezine vjere), pa (tj. jer ona) nije rekla (ništa drugo o meni) osim dobro. A što se tiče njezine sestre Hamne (Hamnete), pa propala je (i ona) u (među onima) ko je propao (koji su propali)." A bio je (onaj) koji govori o njemu (o tom lažnom govoru, o toj laži na Aišu, tj. A govoraše o tome) Mistah, i Hassan, sin Sabita, i (taj poznati) dvoličnjak (licemjerac, hipokrit) Abdullah, sin Ubejja - i on je (taj) koji tražao (koji je tražio) širenje (razmnožavanje) njega (toga govora, te laži) i sakupljao njega, i on je (taj) koji je upravljao većinom njega (većinom toga govora, te laži) od njih (između njih) - on i Hamna (Hamneta). Rekla je: Pa se zakleo Ebu Bekr da neće koristiti Mistahu (ni) sa (kakvim) korisnim (postupkom - ni sa kakvom korisnom pomoći) nikada. Pa je spustio Allah, moćan je i veličajan je:

"I neka se ne zaklinju vlasnici vrline (tj. vrli, dobri) od vas...." - do kraja (toga) ajeta, misli (na) Ebu Bekra - "i (vlasnici te imovinske) prostranosti (tj. imućni, bogati - neka se ne zaklinju da će prestati) da daju bližnjima (rođacima svojim), i (tim) bijednicima...." - misli (na) Mistaha - do Njegovoga govora "..... zar nećete voljeti (zar ne volite i vi) da oprašta Allah vama; a Allah je veliki opraštač, milostiv.". Dok je (tj. Te je) rekao Ebu Bekr: "Da, tako mi Allaha! O naš Gospode, zaista mi zaista volimo da opraštaš nama." I vratio je (Ebu Bekr) njemu (Mistahu, tj. obnovio mu je pomoć) sa (onim načinom, sa onom količinom) što je bio (običaja da) pravi (čini, daje njemu prije toga).

GLAVA:

"..... i neka udare (one) sa svojim pokrivačima (za glavu) na svoje džepove (tj. prorezana mjesta na košuljama kroz koja se vidi neki dio tijela, tj. neka pokriju svojim pokrivačima za glavu svoja prorezana mjesta na odjeći kroz koja se vidi neki dio njihovoga tijela).....".

A rekao je Ahmed, sin Šebiba: Pričao nam je moj otac od Junusa, rekao je Ibnu Šihab od Urveta, od Aiše, bio zadovoljan Allah od nje, rekla je:

"Pomilovao Allah žene (tih) Iseljenica najprvih (prvih)! Pošto je spustio Allah:

"..... i neka udare (one) sa svojim pokrivačima (za glavu) na svoja prorezana mjesta (na košuljama ispod vrata na prsima).....", rascijepile su (one) svoje plaštove (ogrtače), pa su se pokrile sa njim (sa onim otcijepljenim dijelom od plašta)."

PRIČAO NAM JE Ebu Nuajm, pričao nam je Ibrahim, sin Nafi-a, od Hasena, sina Muslima, od Safije, kćeri Šejbeta, da Aiša, bio zadovoljan Allah od nje, govoraše:

Pošto je sišao ovaj ajet:

"..... i neka udare (žene) sa svojim pokrivačima (za glavu) na svoja prorezana mjesta (tj. i neka pokrivačima za glavu prekriju i vrat i prsa)....", uzele su (žene) svoje zastirače (pokrivače, tj. donje haljine), pa su rascijepile njih od strane ivica (opšiva, poruba njihovih), pa su se pokrile sa njima (tj. napravile su od tih otcijepljenih dijelova donje odjeće pokrivače za glavu i obukle su, stavile su one te pokrivače tako da su im ti pokrivači prekrivali i vrat i prsa, a ne kao u predislamlju što su pokrivače za glavu stavljale tako da bi ih zabacivale ozadi, iza sebe).

SURA FURKANA (SURA FURKAN)

SA IMENOM (U IME) ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA.

Rekao je Ibnu Abas: "..... prahom prosutim.", (to) je (ono) što raznosi (nosi, odnosi) njega (taj) vjetar. ".... (kako) je pružio (taj) hlad (tj. tu sjenu)....", (to se odnosi na vrijeme) što je između pojave (rađanja te) zore do pojave (rađanja toga) Sunca. ".... mirujućim...." (to) je (značenja) "daimen": trajnim. ".... na njega (na hlad, sjenu) dokazom.", (to jest:) pojava (rađanje toga) Sunca (je dokaz, pokazivač na postizanje, nalaženje, osjećanje hlada i sjene, tj. da nije Sunca, ne bi se prepoznao hlad, sjena). ".... hilfeten (načinom zamjenjivanja, izmjenjivanja)....", (to znači): ko je (takav da je) prošao njemu od (te) noći (neki) posao, stigao je njega (tj. stići će on njega, naknadiće ga) u (tom) danu; ili je prošao njemu u (tom) danu, stigao je (tj. stići će, naknadiće) njega u (toj) noći.

A rekao je Hasen: ".... pokloni nama od naših supruga.....", (takve supruge, žene koje su) u pokornosti Allaha. I nije (ni jedna) stvar veselija (sretnija) za oko (toga pravoga) vjernika (od toga, kao to) da vidi svoje drago (milo biće) u pokornosti Allaha (u pokornosti Allahu). A rekao je Ibnu Abas: ".... suburen.", je (značenja) "vejlen": teško! (Jao!, tj. Kukanje.). A rekao je je osim njega (osim Ibnu Abasa neko drugi): "Esse'iru" (plamen vatre; ali i ime pakla - ta riječ) je muškoga roda. A "ettese'uru" i "el-idtiramu" je (tj. te obje riječi znače) žestoko gorenje (vatre). ".... tumla alejhi....", je (značenja) "tukre'u alejhi": čita se (čitaju se) njemu; (tumla) je od "emlejtü" (diktirao sam, govorio sam u pero), i "emleltu" (znači isto što i "emlejtü") "Erressu" je (taj izvjesni) rudnik, a njegova množina (tj. množina od izraza "erressu") je "risasun". "..... ma ja'beu (ne mari, ne brine)....", govori se: "Ma abe'tu bihi šej'en (Nisam mario za njega nijednu stvar. - a to znači): ne broji se s njime (ne računa se

na njega, ne vodi se računa o njemu uopće). ".... garamen...." je (značenja) "helaken": propast. A rekao je Mudžahid: "..... ve atev...." je (u smislu što i) "tagav": i bili su obijesni (prešli su granicu, mjeru). A rekao je Ibnu Ujejneta: "..... atijetin (obijesnim vjetrom).....", obijestan je (taj vjetar) bio na (te) blagajnike (tj. anđele koji upravljaju vjetrovima po Božijoj odredbi, pa ih proizvode, šalju daju po određenoj mjeri i količini, jačini - ali ti vjetrovi su prešli tu mjeru i jačinu običnih vjetrova, a misli se na vjetrove koji su uništili pleme Ad, a to prekoračenje mjere i to izlaženje ispod kontrole anđela bilo je opet po Božijoj odredbi).

GLAVA

Njegovoga govora: "Koji će se sakupiti (na sudnji dan) na svojim licima k paklu (oni idući, hodajući), ti su (oni su) gori mjestom i zalutaliji putem (gorega mjesta i zalutalijega puta nego iko).".

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Muhameda, pričao nam je Junus, sin Muhameda, Bagdadija, pričao nam je Šejban od Katadeta, pričao nam je Enes, sin Malika, bio zadovoljan Allah od njega, da je (jedan) čovjek rekao:

"O vjerovijesniče Allaha! Sakupiće se (zar taj) nevjernik (idući, hodajući on) na svome licu (na) sudnjem danu?" Rekao je (Muhamed a.s.): "Zar nije (Allah) koji je dao ići njemu (čovjeku nevjerniku) na (njegove) dvije noge u (toj) ovozemnosti - (zar taj isti Allah nije) moćan (zar da ne bude moćan) na (to) da dadne ići njemu na njegovome licu (na) sudnjem (Sudnjem) danu?" Rekao je Katadete: "Da (jest), tako mi moći (časti) našega Gospoda!"

GLAVA

Njegovoga govora: "I koji neće zvati (tj. ne zovu, ne mole) sa Allahom (nikakvo) božanstvo drugo, i neće ubiti (ne ubijaju tu) osobu koju je zabranio Allah, osim sa (tim) pravom (pravnom presudom da se ubije neka osoba), i neće bludničiti (tj. i ne bludniče), a ko učini to, susresti će kaznu.".

(Riječ "esamen") je (značenja) "el-ukubete": kaznu.

PRIČAO NAM JE Museded, pričao nam je Jahja od Sufjana, rekao je: pričao mi je Mansur i Sulejman od Ebu Vaila, od Ebu Mejsereta, od Abdullaha. Rekao je (Sufjan): A pričao mi je Vasil od Ebu Vaila, od Abdullaha (Mesudovoga), bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Pitao sam - ili: Upitao se (Upitan) je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Koji (taj) grijeh je kod Allaha veći (od ostalih)?" Rekao je: "Da učiniš Allahu (kakvo božanstvo) ravno (slično Njemu), a On (Allah) je stvorio tebe (a ne neko drugi)." Rekao sam: "Zatim koji?" Rekao je: "Zatim da ubiješ tvoje (svoje) dijete bojaznošću (iz bojazni, iz straha) da se hrani s tobom (pa da te ogladni)." Rekao sam: "Zatim koji?" Rekao je: "Da bludničiš (međusobno) sa ženom tvoga (svoga) susjeda." Rekao je: I sišao je ovaj ajet potvrđivanjem (kao potvrda) za govor poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"I koji neće zvati (tj. ne zovu, ne mole) sa Allahom (nikakvo) božanstvo drugo, i ne ubijaju (tu) osobu koju je zabranio Allah, osim sa (tim) pravom.....".

PRIČAO NAM JE Ibrahim, sin Musa-a, izvijestio nas je Hišam, sin Jusufa, da je Ibnu Džurejdž izvijestio njih, rekao je: izvijestio me je Kasim, sin Ebu Bezzeta, da je on pitao Seida, sina Džubejra:

"Da li je (tj. Da li ima) za (onoga) ko je ubio (nekoga) vjernika hotimično (namjerno - da li za njega ima ikakvoga načina, išta) od pokajanja?" Pa sam pročitao njemu (uz to pitanje još i ajet u kome se kaže, u kome stoji):

".... i neće ubijati (ne ubijaju tu) osobu koju je zabranio Allah, osim sa (tim) pravom.....". Pa je rekao Seid: "Pročitao sam nju (tu rečenicu iz toga ajeta, tj. taj ajet) Ibnu Abbasu kao što si (ti) pročitao nju meni, pa je (on) rekao: "Ovaj (ajet) je mekanski, dokinuo (ukinuo) je njega (jedan) ajet medinski koji je (tj. koji se nalazi) u suri Nisa'."

PRIČAO MI JE Muhamed, sin Bešara, pričao nam je Gunder, pričao nam je Šubete od Mugireta, sina Nu'mana, od Seida, sina Džubejra, rekao je:

Protivili su se (tj. Nisu se složili) stanovnici Kufe u ubijanju (tj. u vezi pitanja ubijanja toga) vjernika (tj. o tome da vjernik ubije vjernika), pa sam putovao (otputovao) u njemu (tj. zbog njega-toga pitanja) k Ibnu Abasu, pa je rekao:

"Sišao je (ajet u suri Nisa') u zadnjem (onome) što je sišlo, i nije dokinula (ukinula) njega (nijedna stvar)."

(A to je ajet u kojem stoji: "A ko ubije vjernika namjeravajući, pa njegova kazna je pakao vječno bivši u njemu....".)

PRIČAO NAM JE Adem, pričao nam je Šubete, pričao nam je Mansur od Seida, sina Džubejra, pitao sam Ibnu Abasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, o Njegovome govoru, uzvišen je:

".... pa njegova kazna je pakao....", rekao je (Ibnu Abas kao odgovor da to znači): "Nema (nikakvoga) pokajanja za njega." A o Njegovome govoru, veličajno je Njegovo spominjanje: "..... ne zovu (ne mole) sa Allahom (nikakvo) božanstvo drugo...." rekao je: Bio je ovaj (ajet za one osobe idolopokloničke) u predislamlju (u paganstvu). Njegov govor: "Udvostručice se njemu (ta) kazna (na) sudnjem danu i biće vječno u njoj (u vatri pakla) ponižen."

PRIČAO NAM JE Sad (Sa'd), sin Hafsa, pričao nam je Šejban od Mansura, od Seida, sina Džubejra, rekao je: rekao je Ibnu Ebza:

Upitao se (Upitan) je Ibnu Abas o Njegovome (Allahovom) govoru, uzvišen je:

"I ko ubije vjernika namjeravajući (tj. namjerno), pa njegova kazna je pakao....", i (o) Njegovome govoru: "..... i ne ubijaju osobu koju je zabranio Allah, osim sa pravom....", dok je dopro (do riječi) "Osim (onoga) ko se je pokajao, i vjerovao....", pa sam pitao njega (o tim ajetima), pa je rekao:

"Pošto je sišao (ajet u suri Furkan koji zabranjuje mnogoboštvo, ubijanje i blud), rekli su stanovnici Meke: "Pa već smo skrenuli u Allahu (tj. u vezi vjerovanja samo u Allaha, jer smo se molili i u pomoć dozivali i neka druga božanstva), i ubijali smo (tu) osobu koju je

zabranio Allah osim sa (tim) pravom, i dolazili smo (tim) bezobraštinama (nevaljaštinama, tj. bludu)." Pa je spustio Allah:

"Osim (onoga) ko se je pokajao, i vjerovao je i radio je rad dobar (tj. i činio je dobar posao, dobra djela)....", do Njegovoga govora ".... veliki opraštač, milostiv."

GLAVA:

"Osim (onoga) ko se je pokajao, i vjerovao je i radio je rad dobar, pa ti (će proći tako da) će zamijeniti Allah njihova loša djela lijepim djelima, a bio je Allah veliki opraštač, milostiv."

PRIČAO NAM JE Abdan, izvijestio nas je moj otac od Šubeta, od Mansura, od Seida, sina Džubejra, rekao je: Zapovjedio mi je Abdurahman, sin Ebza-a, da pitam Ibnu Abbasa o ovim dvama ajetima:

"A ko ubije vjernika namjeravajući....", pa sam pitao njega, pa je rekao: Nije dokinula (ukinula) njega (nijedna) stvar. I (drugo da ga pitam) o (ajetu):

"I koji neće zvati (ne zovu, ne mole) sa Allahom (nikakvo) božanstvo drugo....", rekao je: Sišao je (taj ajet) o stanovnicima (toga) pridruživanja (Allahu drugih božanstava, tj. Sišao je o mnogobošcima, idolopoklonicima).

GLAVA:

".... pa biće neophodnost." - (a to znači): propast (će biti za vas to vaše smatranje i držanje lažnim mojih ajeta).

PRIČAO NAM JE Umer, sin Hafsa sina Gijasa, pričao nam je moj otac, pričao nam je Aameš, pričao nam je Muslim od Mesruka, rekao je: rekao je Abdullah (Mesudov):

Pet (znakova) već je prošlo (doslovno: već su prošle, prošli - a to će reći: dogodili su se): Dim, i Mjesec (tj. rascijepljenje Mjeseca), i Vizantinci (tj. njihova pobjeda nad Perzijancima), i (taj žestoki) napad (udar) i (ta) neophodnost (nužnost, nerazdvojnost - a šta se pod tim misli, razna su tumačenja): "..... pa biće neophodnost."

SURA ŠUARA-A (SURA ŠUARA')

SA IMENOM (U IME) ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA.

A rekao je Mudžahid: ".... ta'besune.", je (značenja): "tebnune": gradite. ".... hedimun (krhak, lako se mrvī, doslovno: lakosvarljiv u stomaku).", (a to je značenja): mrvī se (komada se na sitne komade) kada se je dotaknulo (kada je dotaknuto). "..... el-musehharine." (to) je (značenja) "el-meshurine": (onih) koji su opčinjeni (omađijani). "Lejketu" i "el-ejketu" je množina (od riječi) "ejketun", a ona je (tj. ta riječ je) množina (jednoga) stabla (tj. jedne vrste stabla; ili, možda, jedne vrste bilja i rastinja). ".... dana (toga) hlada (te sjene)...." (a to) je (značenja): zasjenjivanje (te) kazne njih (tj. ta kazna napravila im je hlad, sjenu da bi se oni svi skupili na jedno mjesto, pa da ih sviju ta kazna obuhvati). ".... mevzunin." je (značenja) "ma'lumin": poznatoga (poznate). "..... kettavdi....", je (značenja) "el-džebeli": (kao) brdo. A rekao je osim njega (neko drugi): ".... le širzimetun....", "ešširzimetu" je mala grupa. ".... u (tim) ničičarima (koji padaju ničice)." (to) je (značenja): (u tim) klanjačima. Rekao je Ibnu Abas: ".... leallekum tahludune (možda vi da budete vječni)." (ovdje izraz "leallekum") je

(značenja) "ke ennekum" (keennekum): kao da ćete vi (biti vječni). "Erri'u" je (izraz za te) uzvisine (uzdignute predjele) od Zemlje (od zemaljske površine, od tla), a njegova množina je "rijeatun" (tj. množina izraza "ri'un" je "rijeatun"). A "erja'un" je jednina (od riječi "rijeatun". "... mesani'a...": svaka zgrada (građevina) pa ona je (svaka zgrada je takav pojam za koji se može upotrijebiti izraz "masneatun" (a množina od "masneatun" je "mesani'u"). "Ferihine" je (značenja) "merihine": oholi (bivši od velikoga veselja i radosti). "... farihine." je u njegovome značenju (tj. ima značenje kao i "ferihine" i "merihine"). A govori se (da) "farihine" (znači što i): "hazikine" (vješti, iskusni bivši). "... ta'sev...": ono (tj. to) je najžešća (ta) pokvarenost (tj. izraz "ta'sev" je oznaka za najveću pokvarenost), i (glagolu jednini ima ovakav oblik:) "ase", "jeisu", "ajsen". "El-džibiletu" je (značenja) "el-halku": stvaranje. "Džubile" je (značenja) "hulika": stvorio se je. I od njega (od toga korijena i izraza) su (riječi) "džubulen", i "džibilen" i "džublen" (to su sve načini na koje se čita riječ "džibillen" iz sure Jasin) - misli (pod tim svima izrazima na) stvaranje (tj. na stvorenja, na ljude). Rekao je njega (tj. Rekao je to) Ibnu Abbas.

GLAVA:

"I ne ponizi me (ne učini poniženim mene na) dan (kada) se prožive (oni).".

A rekao je Ibrahim, sin Tahmana, od Ibnu Ebu Zi'ba, od Seida, sina Ebu Seida, Makburije, od njegovoga oca, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Zaista je Ibrahim - na njega blagoslov (milost) i pozdrav (spas, mir)! - vidio (tj. vidjeće on) svoga oca (na) sudnjem danu (u takvom stanju) na njemu je (na ocu Ibrahimovom je ta) prašina i (taj) prah (a neki kažu da "el-kateretu" znači: crnina, crnina od prašine). Prašina (ta) je (taj) prah (tj. i "el-gaberetu" ima isto značenje kao i "el-kateretu" - obje riječi znače: prašina, prah; ali, kako je već navedeno, "gaberetun" znači prašina, a "kateretun" crnina, gar od prašine).

PRIČAO NAM JE Ismail, pričao nam je moj brat od Ibnu Ebu Zi'ba, od Seida Makburije, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Susresti će Ibrahim svoga oca, pa će reći: "O moj Gospode! Zaista Ti si obećao meni da nećeš poniziti mene (na) dan (kada) se prožive (vaskrsnu, uskrsnu oni)." Pa će reći Allah: "Zaista Ja sam zabranio (taj) raj na nevjernike (tj. nevjernicima)."

Njegov govor: "I opominji tvoju (svoju) rodbinu (rođake) najbližu (najbliže). I spusti tvoje (svoje) krilo...." (a to znači): ublaži (umekšaj) tvoju (svoju) stranu.

PRIČAO NAM JE Umer, sin Hafsa sina Gijasa, pričao nam je moj otac, pričao nam je Aameš, pričao mi je Amr, sin Murreta, od Seida, sina Džubejra, od Ibnu Abasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Pošto je sišao (ajet) "I opominji tvoju (svoju) rodbinu najbližu (najbliže rođake).", popeo se je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, na (brdo) Safa, pa je počeo (da) doziva (da viče):

"O Fihrovići! O Adijjovići!" Za plemena (tj. na ogranke od plemena) Kurejševića (izgovarajući poziv, uzvik pojedinačno) dok su se sakupili. Pa je učinio (izvjesni taj) čovjek,

kada nije mogao da izađe (na brdo Safa na taj poziv), (učinio je to da) je poslao (svoga nekoga) poslanika zato (da on) pogleda šta je ono (tj. šta je to bilo). Pa je došao Ebu Leheb i Kurejševići. Pa je rekao:

"Da li si vidio vas (tj. Šta mislite) da sam izvijestio vas (tj. da vas izvijestim) da je (neko) konjaništvo u (toj) dolini (koje) hoće da navali na vas, da li ste bili (da li bi vi bili) moji potvrđivači (tj. da li bi vi vjerovali meni)?" Rekli su: "Da. Nismo iskusili (u odnosu) na tebe (ništa drugo) osim istinu." Rekao je: "Pa zaista ja sam (jedan) opominjač vama pred kaznu (jednu) žestoku." Pa je rekao Ebu Leheb: "Propast tebi (u) ostalom (dijelu ovoga) dana (tj. Propao ti prije kraja, prije svršetka ovoga dana danas)! Zar si za ovo (zbog ovoga) sakupio nas?!" Pa je sišao (ajet):

"Propale dvije ruke Ebu Leheba i propao (on)! Nije koristilo (tj. Neće koristiti) njemu njegovo imanje i (tj. a niti ono) što je stekao."

PRIČAO NAM JE Ebu Jeman (Ebul-Jeman), izvijestio nas je Šuajb od Zuhrije, rekao je: izvijestio me je Seid, sin Musejeba, i Ebu Selemete, sin Abdurahmana, da je Ebu Hurejrete rekao:

Ustao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, kada je spustio Allah (ajet): "I opominji tvoju (svoju) rodbinu najbližu.", rekao je: "O družino Kurejševića!" Ili (je rekao jednu) riječ sličnu njoj (tj. slično tome povikivanju "O družino Kurejševića!"). Kupite sebi vaše (svoje) osobe (svoje duše od Uzvišenoga Allaha vjerovanjem i dobrim djelima da vas On ne kazni). Neću koristiti vama od (tj. kod) Allaha (nijednu) stvar (ništa). O Abdumenafovići! Neću koristiti vama od Allaha (tj. kod Allaha; ili: Neću koristiti vama da spriječim od vas kaznu od Allaha nijednu) stvar (ništa, nimalo). O Abbase, sine Abdulmuttaliba! Neću koristiti tebi od Allaha (kod Allaha nijednu) stvar. I o Safijja, tetko poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio! Neću koristiti tebi od (kod) Allaha (nijednu) stvar. I o Fatimo, kćeri Muhameda, pomilovao ga Allah i spasio, pitaj me (tj. traži od mene), šta hoćeš (tj. koliko hoćeš) od moga imanja! Neću koristiti tebi od (kod) Allaha (nijednu) stvar (ništa)."

Slijedio je njega (Ebul-Jemana) Asbag od Ibnu Vehba, od Junusa, od Ibnu Šihaba.

ENNEMLU (NEML)

"El-hab'u" je (ono) što si pokrio (sakrio, tj. sakrivena stvar). "... la kibebe...." je (značenja) "la takate": nema snage (moći nikakve). "Essarhu" je svaki malter (koji) se je uzeo (tj. napravio, izradio) od prozirnoga stakla. A "essarhu" je (itaj) dvorac; i njegova skupina (tj. a množina od "sarhun") je "suruhun".

A rekao je Ibnu Abas: "... i za nju je prijestolje (tj. ona ima jedno prijestolje)....", (to) je (značenja) krevet (tj. ovdje "aršun" znači što i izraz "serirun-krevet"). "kerimun (plemenit)" (to) je (značenja): ljepota (toga) pravljenja i skupoće (te) cijene (osobine su toga prijestolja, toga kreveta njezinoga). "... muslimane (predani).", (to) je (značenja) "tai'ine": pokorni (pokoravajući se oni). "... redife....", je (značenja) "ikterebe": približio se je (približilo se je). "... džamideten....", je (značenja) "kaimeten": stajačica (stojeća, stojeće). "... evzi'ni...." je (značenja) "idž'alni": učini me (u smislu: potakni me, nadahni me). A rekao je Mudžahid: "... nekkiru....", je (značenja) "gajjiru": izmijenite. "... i nama se je dalo (to) znanje....", govori njega (tj. to govori, kaže) Sulejman. "Essarhu" je (jedan) bazen vode (što) je udario (stavio) na njega Sulejman (neka prozirna) stakla (što) je dao obući njih njemu (tj. što je prekrpio njima njega - tj. sa tim staklima prekrpio je bazen).

EL-KASASU (KASAS)

".... svaka stvar je propala osim Njegovoga lica...." - (to znači) osim Njegove vladavine; a govori se (da to znači: svaka stvar je propala - doslovno: svaka stvar je propadač -) osim (onoga posla, djela) što se je htjelo s njim lice Allaha.

A rekao je Mudžahid: ".... el-enba'u....", je (značenja) "el-hudžedžu": dokazi.

Njegov govor: "Zaista ti nećeš naputiti koga si volio, a ali (tj. nego) Allah napućuje koga hoće,....".

PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, izvijestio nas je Šuajb od Zuhrije, rekao je: izvijestio me je Seid, sin Musejjeba, od svoga oca, rekao je:

Pošto je prisustvovala (došla) Ebu Talibu (njegova) smrt, došao je njemu poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa je našao kod njega Ebu Džehla i Abdullaha, sina Ebu Umejjeba sina Mugireta, pa je rekao:

"O moj striče! Reci: Nema božanstva osim Allah!, (tu jednu) riječ (da) se prepirem za tebe s njom (tj. na osnovu nje) kod Allaha." Pa je rekao Ebu Džehl i Abdullah, sin Ebu Umejjeba: "Zar izbjegavaš (tj. Zar ne želiš) vjeru Abdulmutaliba?" Pa neprestano poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, izlaže (nudi) nju (tu riječ, rečenicu) njemu, a njih dvojica povraćaju (tj. obraćaju) se na njega s tom (svojom) izrekom (tako) dok (čak da) je rekao Ebu Talib zadnje što je govorio njima:

"Na vjeri Abdulmutaliba." I nije htio da izgovori (da rekne): "Nema božanstva osim Allah!" Rekao je: Pa je rekao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Tako mi Allaha zaista tražiću oprost svakako za tebe dok se ne zabrani meni o tebi (da se brinem, tj. dok mi se ne zabrani za te da se zauzimam i molim za oprost i pomilovanje tebe)." Pa je spustio Allah:

"Nije bilo za Vjerovijesnika i (niti za one) koji su vjerovali (nije za njih to) da traže oprost za (te) idolopoklonike....". I spustio je Allah o Ebu Talibu, pa je rekao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Zaista ti nećeš uputiti koga si volio, a ali (tj. nego) Allah upućuje koga hoće....". Rekao je Ibnu Abbas: ".... posjednika (te) snage (tj. snažne)...." (to znači): neće podignuti (tj. ne može podignuti) njih (ključeve ta) skupina od (tih jakih, snažnih) ljudi. ".... le tenu'u....", je (značenja) "le tuskilu": zaista doteščava (ta množina ključeva skupini jakih, snažnih ljudi). ".... prazno (od svega)...." - osim od spominjanja Musa-a. ".... el-ferihine." je (značenja) "el-merihine": pretjerano vesele (do oholosti). ".... kussihi...." je (značenja): slijedi njegov trag. A ponekad biva (to značenja, tj. taj izraz kassa, jekussu nekad znači to) da priča (taj) govor: "Mi ćemo pričati (ispričati) tebi....". ".... an džunubin...." je (značenja) "an bu'din": iz daljine. I (izraz) "an dženabetin" je jedno (tj. i taj izraz ima isto značenje kao i "an džunubin"), i "an idžtinabin" također (ima isto značenje kao i "an džunubin", tj. sva tri ta izraza znače jedno: iz daljine). ".... jebtišu (jebtiše)...." i "jebtušu" (znače isto: navali, navaljuje, silom odbija). ".... jetemirune....", je (značenja) "jetešaverune": zdogovaraju se (međusobno). "El-udvanu", i "el-adau" i "etteaddi" je jedno (tj. sve tri te riječi imaju isto značenje: neprijateljstvo). ".... anese...." je (značenja) "absare": vidio je. "El-džizvetu" (el-džezvetu) je grubi komad od

(gorećega, zapaljenoga) drveta (što) nije u njemu plamen (u kojem nema plamena - a to će reći: ugarak, glavnja). A "eššihabu" je (komad gorećega, upaljenoga drveta takvoga što) je u njemu plamen (koje ima plamen). A (te) zmiye su (se razvile u mnoge) rodove (vrste, rase): "el-džannu", i "el-efai" i "el-esavidu". ".... rid'en...." je (značenja) "mu'inen": pomagačem (kao pomagača). Rekao je Ibnu Abas: ".... jusaddikuni...." (da potvrđuje mene, tj. "juinuni": da pomaže mene).

A rekao je osim njega (osim Ibnu Abasa neko drugi): ".... se nešuddu...." je (značenja) "se nuinuke": pomoći ću tebe. Kada god si dao moć (snagu jednoj) stvari, pa već si učinio njoj mišicu (od ruke, tj. rekne se da si joj osnažio mišicu, ruku). ".... makbuhine...." je (značenja) "muhlekine": upropašteni (propali). ".... vassalna...." je (značenja) "bejjennahu": objasnili smo njega; i "etmemnahu": upotpunili smo njega. ".... judžba...." je (značenja) "judžlebu": privlači se (dovodi se). ".... betiret....", je (značenja) "eširet": bila je uobražena (ohola; ili: bila je nezahvalna i nezadovoljna; tj. bila je objesna ta oblast svojim životom, u svome životu). ".... u njihovu majku (jednoga) poslanika...." - majku (tih) oblasti (tih sela i naseobina; a to se misli na): Meku i (ono) što je okolo (oko) nje. ".... tukinnu...." je (značenja) "tuhfi": sakriva (sakrivaju prsa). "Eknentuš-šej'e": sakrio sam (izvjesnu) stvar, (to je značenja što i) "ahfejtuhu": sakrio sam je. A "kenentuhu" je (značenja) "ahfejtuhu": sakrio sam je; i "azhertuhu": pokazao sam je. (Dakle, može značiti dva suprotna značenja kad se kaže "kenentuhu"). "....jao, kao da Allah...." (to) je (značenja) kao (i ajet): "Zar nisi vidio da Allah prostire (tu) opskrbu i određuje (na određenu količinu, tj. i skućuje, ograničava)....", (a to znači:) rasprostranjuje mu (tj. obogaćuje ga - čovjeka) i stješnjava ga (ograničava mu opskrbu, osiromašuje ga).

GLAVA:

"Zaista (Allah) koji je uzakonio (propisao, tj. objavio) tebi Kur'an....".

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Mukatila, izvijestio nas je Ja'la, pričao nam je Sufjan El-Ufurija od Ikrimeta, od Ibnu Abasa:

"...., zaista vraćać je tebe ka (jednom) mjestu ponovnoga vraćanja (povratka)....": (to znači) ka Meki (tj. vратиće te u Meku ponovno kao pobjednika nad onima koji te sada prisiljavaju da se iseliš iz nje, da odeš iz nje u Medinu).

(Drugi taj izraz "mead" tumače kao ponovno proživljenje i sudnji dan; a neki to tumače kao raj itd..)

EL-ANKEBUTU (ANKEBUT)

Rekao je Mudžahid: ".... mustebirine.", je (značenja) "daleleten": zalutali. A rekao je (drugi neko) osim njega: "El-hajevanu" i "el-hajju", je jedno (tj. istoga je značenja: živ, a to će reći: život). ".... pa zaista znaće svakako Allah....", znao je (tj. zna) Allah to. Ona (ova rečenica, ovaj ajet) je samo u stupnju (na stepenu, tj. u smislu): pa zaista razlikovaće Allah (tj. staviće razliku Allah, pokazaće razliku, odliku, posebnost Allah i onih koji govore istinu i onih koji lažu, i koji vjeruju i koji su dvolični), kao Njegov govor (što i istiće):

"Zato (da) razlikuje (da pokaže razliku, da razdvoji) Allah (to) rđavo (ružno)....". ".... eskalen mea eskalihim....", je (značenja) "evzaren mea evzarihim": terete (neke još) sa svojim teretima (tovare sa svojim tovarima).

ELIF LAM MIM GULIBETIR-RUMU (ELIF LAM MIM. GULIBETIR-RUMU)

"... pa neće se povećavati (umnožavati, neće rasti)....", (to znači) ko je dao (neki dar, a on za taj svoj dar) sebi traži više (vrijednije nešto), pa nema (od Allaha nikakve) nagrade njemu u njoj (u toj radnji darovanja, tj. za taj dar).

Rekao je Mudžahid: "..... juhberune.", je (značenja) "juna'amune": učiniće se njima ugodnost (ugodno življenje). "..... jemhedune.", je (značenja) "jusevvunel-medadži'a": ujednačiće (uravnaće oni - sebi - svoje) postelje (ležnice, ležaje). "El-vedku" je (što i) "el-metaru": kiša. Rekao je Ibnu Abas: "..... da li je za vas (tj. da li imate vi) od (onoga) što su posjedovale vaše desnice....", (to je objavljeno kao primjer) o (njihovim) božanstvima i o Njemu (Uzvišenome Allahu). ".... plašite se njih...." - da naslijede vas kao što naslijeduje neki (od) vas nekoga. ".... jassadde'une." (to) je (značenja) "jeteferekune": razilaze se (tj. razići će se, rastaviće se oni). ".... fasda' (pa javno, glasno govori, reci, istupi - a to znači: rastavi se od tajnosti).....". A rekao je osim njega (osim Ibnu Abasa neko drugi): "Du'fun" i "da'fun" su dva jezika (dva narječja, a obje riječi znače: slabost, staračka nemoć). A rekao je Mudžahid: ".... essu'a....", je loše postupanje, kazna (onima) koji loše postupaju (griješnicima).

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Kesira, pričao nam je Sufjan, pričao nam je Mansur i Aameš od Ebu Duha-a, od Mesruka, rekao je:

Dok čovjek (neki) priča u Kindetu (mjestu u Kufi; ili: u grupi ljudi iz plemena Kindete), pa je rekao (u tom pričanju): Doći će (jedan) dim (na) sudnjem danu, pa će uzeti za sluhove (tih) dvoličnjaka i njihove vidove, (a) uzeće (toga) vjernika kao (ta) prehlada (kijavica, nazeb). Pa smo se uplašili (kada nam je to ispričao). Pa sam došao Ibnu Mes'udu (i to mu ispričao), a bio je naslonjen, pa se je rasrdio, pa je sjeo, pa je rekao:

"Ko je znao (tj. Ko zna neku stvar), pa neka rekne (ono što zna). A ko nije znao (ko ne zna nešto), pa neka rekne: "Allah je znaniji (od svakoga, tj. Allah najbolje zna to)." Pa (tj. Jer) zaista od (čovjekovoga) znanja (učenosti) je (i to) da rekne za (ono) što neće znati (tj. za ono što ne zna): "Neću znati (Ne znam)." Pa (Jer) zaista Allah je rekao Svome vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio:

"Reci: Ne pitam (tj. Ne molim) vas na njega (za njega - za uvođenje u Islam ništa) od nagrade, i nisam ja od (tih takvih) koji se opterećuju (natežu, koji se iskazuju za one što nisu, koji se ponašaju ne prirodno - a u to se ubraja prikazivanje da nešto znaš što, u stvari, ne poznaješ)". I zaista Kurejševići su se usporili od (primanja) Islama, pa je zvao na njih (tj. proklinjao ih je) Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, pa je rekao:

"Moj Bože! Pomozi me na njih (protiv njih) sa sedam (nerodnih godina) kao sedam (godina) Jusufa (kao sedam Jusufovih godina)." Pa je uzela njih (jedna) godina, čak (tako da) su propali u njoj, i jeli su (tu) mrljinu (uginulu životinju) i (te) kosti. I vidi (tada izvjesni, gladni) čovjek (prostor) što je između neba i Zemlje kao oblik (poput toga) dima. Pa je došao njemu Ebu Sufjan, pa je rekao: "O Muhamede! Došao si (da) zapovijedaš nama za spajanje (povezivanje te) rodbine, a zaista tvoj narod (tj. ljudi tvoga naroda) već su propali, pa moli Allaha!" Pa je čitao (pročitao, proučio):

"Pa pripazi se dana (kada) će donijeti nebo dim jasan.", do Njegovoga govora: ".... vraćaći (ponovno u bezvjerstvo)". Pa zar će se otkriti (otkloniti) od njih kazna drugoga svijeta (tj. onoga svijeta, sudnjega dana) kada je došla (tj. kada dođe)? Zatim su se vratili (ponovno oni) ka svome bezvjerstvu, pa to je Njegov govor, uzvišen je:

"Dana (kada) navalimo (tom izvjesnom) navalom najvećom.....", (to se odnosi - kaže Ibnu Mes'ud - na) dan Bedra. I "neophodnost (nerazdvojenost, nužnost se takođe odnosi na) dan Bedra."

"Elif Lam Mim. Nadvladali su se (tj. Nadvladani su ti) Vizantinci.", do "..... nadvladaće (oni).", i Vizantinci (koji su spomenuti u tom ajetu) već su prošli (doslovno: već je prošao - dogodio se njihov slučaj).

GLAVA:

"Nema zamjenjivanja za stvaranje Allahovo.....", (to znači): za vjeru Allaha (Allahovu).

Stvaranje (tih) prvih je (značenja) vjera (tih) prvih. A (taj) način stvaranja je (vjera) Islam.

PRIČAO NAM JE Abdan, izvijestio nas je Abdullah, izvijestio nas je Junus od Zuhrije, rekao je: izvijestio me je Ebu Selemete, sin Abdurahmana, da je Ebu Hurejrete, bio zadovoljan Allah od njega, rekao: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Nema (nijednoga) od rođenoga (djeteta da je drukčije rođeno) osim (tako da) se rađa na (tom izvjesnom) načinu stvaranja (tj. na Islamu vjeri - na vjeri Islamu), pa njegova dva roditelja požidove njega (dijete), ili pokrste njega ili učinu njega (učine ga, učinu ga) pristalicom maga, kao što se proizvede (oteli kao tele ta) životinja životinjom svom (cijelom, tj. sa ispravnim udovima). Da li osjećate u njima (Da li ste vidjeli među životinjama ijednu) od odsječenoga nosa (da se otelila odsječenoga nosa, ili uha)?" Zatim govori (tj. reče):

"..... način stvaranja Allahovoga koje je (to što je) stvorio (te) ljude na njemu; nema zamjenjivanja za stvaranje Allahovo; to je (ta) vjera ispravna....".

LUKMAN

SA IMENOM (U IME) ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA.

"..... ne udružuj sa Allahom (nikoga i ništa), zaista (to) udruživanje (tj. mnogoboštvo) je zaista nasilje veliko."

PRIČAO NAM JE Kutejbete, sin Seida, pričao nam je Džerir od Aameša, od Ibrahima, od Alkameta, od Abdullaha (Mes'udovoga), bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: Pošto je sišao ovaj ajet:

"Koji su vjerovali i nisu pomiješali svoje vjerovanje sa nasiljem....", teško je bilo (djelovalo) to na drugove poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa su rekli:

"Koji (od) nas nije pomiješao svoje vjerovanje sa (nekim) nasiljem?" Pa je rekao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio: "Zaista ono nije s tim (se računalo, tj. nije se mislilo na to - na obična nasilja raznih vrsta). Zar nećeš čuti (tj. Zar ne slušaš i ne skrećeš pažnju) ka govoru Lukmana za svoga sina (tj. koji je rekao svome sinu):

"....., zaista (to) udruživanje (tj. mnogoboštvo) je zaista nasilje veliko."

GLAVA

Njegovoga govora: "Zaista Allah je (taj jedini što je) kod Njega znanje (toga) Časa (tj. časa propasti svijeta, ili: časa sudnjega dana)....".

PRIČAO MI JE Ishak od Džerira, od Ebu Hajjana, od Ebu Zur'ata, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, bio (jednoga) dana pokazivač za (te) ljude (tj. pokazao se je ljudima, izašao je jednoga dana među izvjesne ljude) pošto je došao (tj. kadli dođe) njemu (neki) čovjek ide (tj. idući pješice), pa je rekao:

"O poslaniče Allaha! Šta je (islamsko) vjerovanje?" Rekao je: "Vjerovanje (to) je da vjeruješ u Allaha, i Njegove anđele, i Njegove poslanike, i Njegovo susretanje i (da) vjeruješ u (to) proživljenje zadnje." Rekao je: "O poslaniče Allaha! Šta je Islam?" Rekao je: "Islam je da obožavaš Allaha i (da) ne udružuješ s Njim (nijednu) stvar (ništa), i (da) uspostavljaš (tu) molitvu, i (da) daješ (taj) zekat uzakonjeni i postiš (mjesec) ramadan." Rekao je: "O poslaniče Allaha! Šta je (to) uljepšavanje (tj. lijepo i iskreno vršenje vjerskih obreda i pobožnih djela)?" Rekao je: "Uljepšavanje (to) je (u tome) da obožavaš Allaha kao ti (da) vidiš Njega. Pa ako nisi bio (u takvoj prilici da) vidiš Njega (ako Ga ne vidiš, ako ti Njega ne vidiš, tj. ako ne viđah ti Njega), pa zaista On vidi tebe." Rekao je: "O poslaniče Allaha! Kada je (tj. Kada će biti, nastupiti) Čas? (Tj. čas propasti svijeta, čas smaka svijeta.)" Rekao je: "Nije (ovaj) upitani o njemu (o tom času) znaniji od (toga) zapitkivača (od tebe koji pitaš, tj. Ja ništa o tom času ne znam više od tebe), a ali (tj. nego) pričaću ti o njegovim znakovima. Kada je rodila (Kada rodi izvjesna) žena svoju gospodaricu, pa to je od njegovih znakova. I kada su bili (kada budu ti) bos, goli glave (tj. poglavice, glavni rukovodioci tih) ljudi, pa to je (doslovno: to ti je) od njegovih znakova. U pet (tajni spada znanje tačnoga dana kada će biti taj Čas - a to pet tajni su takve da) neće znati (tj. ne zna) njih (niko drugi) osim Allah:

"Zaista Allah je (taj što je) kod njega znanje Časa, i (On) spušta (tu) kišu, i zna šta je u (tim) maternicama.....". Zatim je otišao (taj) čovjek. Pa je rekao (Muhamed a.s.):

"Vratite meni (njega)." Pa su uzeli (poduzeli mjere) zato (da) vrata (oni njega), pa nisu vidjeli (nijedne) stvari (nikoga, ništa). Pa je rekao: "Ovo (To) je (bio) Džibril. Došao je zato (da) pouči (te) ljude njihovoj vjeri."

PRIČAO NAM JE Jahja, sin Sulejmana, rekao je: pričao mi je Ibnu Vehb, rekao je: pričao mi je Umer, sin Muhameda sina Zejda sina Abdullaha sina Umera, da je njegov otac pričao njemu da Abdullah, sin Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, (da) je rekao: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Ključevi (toga) odsutnoga (tj. neviđenoga, nepoznatoga - a to će reći: Ključevi tajni) su pet (osnovnih tajni)." Zatim je čitao (pročitao ajet koji počinje ovako):

"Zaista Allah je (taj što je) kod Njega znanje Časa,....".

(Taj ajet se nalazi na kraju sure Lukman.)

TENZILUSSEDŽDETI (TENZILU-EL-SEDŽDETI)

A rekao je Mudžahid: "... mehinin.", je (značenja) "da'ifin": slabe (nejake, nejake, a to je takva) voda (tj. sperma, sjeme toga) čovjeka (obilježena i opisana). "... dalelna....", je (značenja) "helekna": propali smo. A rekao je Ibnu Abas: "El-džuruzu" je (tlo, zemlja) koja je

(takva da) se njoj ne nakišnjava (da joj se ne daje kiša drukčija) osim kišom (osim kiša takva koja) neće koristiti njoj (nijednu) stvar (osim kiša koja joj ništa ne koristi). "... nehdi (umjesto: jedhi)....", je (značenja) "nubejjinu": objašnjavamo.

GLAVA

Njegovoga govora: "Pa neće znati (tj. Pa ne zna nijedna) osoba šta se je sakrilo za njih....".

PRIČAO NAM JE Alija, sin Abdullaha, pričao nam je Sufjan od Ebu Zinada, od Aaredža, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, od poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Rekao je Allah, blagosloven je i uzvišen je!:

"Dao sam izbrojiti (tj. Pripravio, pripremio sam) za Svoje robove dobre (ono) što nije (nijedno) oko vidjelo, a niti uho čulo, a niti je pokazalo se na srcu (nijednoga) čovjeka (tj. i niti je ikome to na um palo, niko to nije ni zamislio)." Rekao je Ebu Hurejrete: "Čitajte, ako ste htjeli (ako hoćete):

"Pa neće znati (ne zna nijedna) osoba šta se je sakrilo za njih (tj. njima) od stalnosti (tj. od veselosti) očiju.....". A pričao nam je Sufjan, pričao nam je Ebu Zinad od Aaredža, od Ebu Hurejreta, rekao je: Rekao je Allah slično njemu (prethodnom hadisu). Reklo se je Sufjanu: "Predanjem (od Muhameda a.s., je li to rekao Ebu Hurejrete, ili je od sebe sam rekao)?" Rekao je (Sufjan): "Pa koja stvar je (tj. Pa šta je drugo)? Rekao je Ebu Muavijete od Aameša, od Ebu Saliha: Čitao je Ebu Hurejrete:

".... kurrati (stalnosti, tj. veselosti - u množini umjesto u jedini "kurreti").....".

PRIČAO MI JE Ishak, sin Nasra, pričao nam je Ebu Usamete od Aameša, pričao nam je Ebu Salih od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio:

"Govori Allah, uzvišen je:

"Dao sam izbrojati (tj. Pripravio sam, Pripremio sam) za Svoje robove dobre što nije oko vidjelo, a niti uho čulo, a niti se je pojavilo na srcu čovjeka (a niti je ikome na um palo - to što sam im pripravio kao) zalihu (pohranu, opskrbu ostavljenu za njih), pusti (ono) što se je dalo vama nadviriti na njega (tj. osim onih uživanja koja vi već poznajete)." Zatim je čitao: "Pa neće znati (ne zna ni jedna) osoba šta se je sakrilo za njih od stalnosti (doslovno: od hladnoće, a to znači od veselosti, veselja) očiju (kao) nagrada za (ono) što radijahu (oni, doslovno: što su bili običaja da rade oni).".

EL-AHZABU (AHZAB)

A rekao je Mudžahid: "..... sajasihim.....", je (značenja) "kusuruhum": njihovi dvorci.

"Vjerovijesnik je bliži (preči) za (te) vjernike od njihovih osoba (tj. od njih samih sebi).....".

PRIČAO MI JE Ibrahim, sin Munzira, pričao nam je Muhamed, sin Fulejha, pričao nam je moj otac od Hilala, sina Alije, od Abdurahmana, sina Ebu Amreta, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Nema (nijednoga) od vjernika (da je u drukčijem položaju) osim (takvom), a ja sam (tj. da sam ja) najbliži (tj. najpreči) čovjek za njega (njemu) u ovozemnosti i drugome svijetu. Čitajte, ako ste htjeli (tj. ako hoćete):

"Vjerovijesnik je bliži (preči) za (te) vjernike od njihovih osoba....". Pa koji god vjernik je ostavio (poslije svoje smrti neko) imanje, pa neka naslijedi njega njegova rodbina, ko su (god oni) bili (tj. ko god bili ti njegovi rođaci, koji god bili ti njegovi rođaci). Pa ako je ostavio (vjernik neki) dug (dugovanje) ili propadanje (tj. porodicu izloženu propasti zbog toga što nema ništa, a niti imaju nekoga da se brine za njih), pa neka dođe meni, i ja sam njegov zaštitnik (pokrovitelj, tj. pomagač)."

GLAVA:

"Zovite ih za njihove očeve (vežući ih, tj. Zovite ih po njihovim očevima pravima, rođenima), ono (tj. to) je pravednije (tj. ispravnije) kod Allaha.....".

PRIČAO NAM JE Mualla, sin Eseda, pričao nam je Abdulaziz, sin Muhtara, pričao nam je Musa, sin Ukbeta, rekao je: pričao mi je Salim od Abdullaha, sina Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, da je Zejd, sin Hariseta, slobodnjak (oslobođeni rob) poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (bio u takvom položaju među nama da) ne dozivasmo njega (drukčije, tj. nismo mi bili uobičajili da zovemo njega drukčije) osim Zejd, sin Muhameda, dok je sišao (tj. te je sišao) Kur'an (ajet):

"Zovite ih za njihove očeve (ih vežući, tj. po njihovim očevima rođenim), ono (tj. to) je pravednije kod Allaha.....".

GLAVA:

"..... pa od njih je (neko takav) ko je izvršio svoj ugovor (zavjet), a od njih je (neko takav) ko iščekuje (da to učini), a nisu zamijenili (nikakvim) zamjenjivanjem."

"Nahbehu", je (značenja) "ahdehu": svoj ugovor (zavjet, svoju obavezu - jer se rekne da je svak dao obavezu, zavjetovao se da će umrijeti, ko se je god rodio). ".... aktariha.....", je (značenja) "dževanibuha": njezine strane. "..... elfitnete le atevha.....", je (značenja) "le aatavha": zaista bi dali (oni) nju (kušnju, smutnju, tj. pobunu).

PRIČAO MI JE Muhamed, sin Bešara, pričao nam je Muhamed, sin Abdullaha, El-Ensarija, rekao je: pričao mi je moj otac od Sumameta, od Enesa, sina Malika, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Mislimo (da) je ovaj ajet sišao o Enesu, sinu Nadra:

"Od (tih) vjernika su (neki) ljudi (takvi da) su bili istiniti (u onome) što su se obavezali Allahu na njega (tj. što su dali kao ugovor, zavjet Allahu na njega, za njega).....".

PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, izvijestio nas je Šuajb od Zuhrije, rekao je: izvijestio me je Haridžete, sin Zejda sina Sabita, da je Zejd, sin Sabita, rekao:

Pošto smo prepisivali (prenosili, tj. umnožavali u više primjeraka te) listove (stranice Kur'ana) u (te) zbirke, izgubio sam (jedan) ajet od sure Ahzab (a koji ajet) slušah (od) poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (da) čita njega. Nisam našao njega (tj. taj ajet ni) sa jednim (drugim čovjekom - ni kod jednog drugog čovjeka) osim sa Huzejmetom El-Ensarijom koji je (taj što je) učinio poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, njegovo svjedočenje (kao) svjedočenje dvojice (nekih drugih) ljudi (a to je ajet):

"Od (tih) vjernika su (neki) ljudi (takvi koji) su bili istiniti (u onome) što su se obavezali Allahu na njega.....".

GLAVA:

Njegov govor: "O Vjerovijesniče! Reci tvojim (svojim) suprugama: Ako htijaste (vi - doslovno: Ako ste vi bile takve da hoćete vi taj) život najbliži (tj. ovozemni život) i njegov nakit, pa dođite (vi da) dadnem nasladu (tj. neku vrijednost, vrijednosni predmet kao opskrbu za određeno vrijeme koje treba da čekate nakon razvoda braka do ponovne udaje), i (da) pošaljem (tj. i da razvjenčam) vas slanjem lijepim (tj. na lijepi način da vas razvjenčam od sebe).".

A rekao je Mamer: "Etteberrudžu" je da izvadi (tj. da pokaže žena) svoje ljepote. "... običaj Allaha....." (što) je sebi uobičajio njega, učinio je njega (tj. Allahov propis i zakon koji je Allah stvorio i odredio, propisao u raznim vidovima života i postojanja, egzistencije).

PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, izvijestio nas je Šuajb od Zuhrije, rekao je: izvijestio me je Ebu Selemete, sin Abdurahmana, da je Aiša, bio zadovoljan Allah od nje, supruga Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, izvijestila njega da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, došao njoj kada je zapovjedio Allah da dadne birati svojim suprugama (ženama Muhameda a.s. da one sebi odaberu ili će živjeti one sa Muhamedom a.s. u braku sa jednostavnim i skromnim životom, ili će se razvesti, razvrgnuti s njime brak svoj da bi potražile sebi udobnije življenje na ovome svijetu), pa je počeo sa mnom (od mene prve) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa je rekao:

"Zaista ja sam spominjač tebi (tj. spomenuću ti jednu) stvar, pa nije na tebe (obavezno) da tražiš žurbu, čak (pričekaj da) se zdogovoriš (ti sa) tvoja (svoja) dva roditelja." A već je znao da moja dva roditelja nisu bila (takva da) njih dva zapovjede meni za njegovo rastavljanje (tj. da se razvedem s njim, od njega). Rekla je: Zatim je rekao: "Zaista Allah je rekao:

"O Vjerovijesniče! Reci tvojim (svojim) suprugama.....", do potpunosti (tj. pročitao je do kraja ta) dva ajeta. Pa sam rekla njemu: "Pa o kojem ovome (da) se zdogovaram (sa) svoja dva roditelja (A zašto, zbog čega da se konsultujem radi ovoga sa roditeljima)? Pa (kad) zaista ja hoću Allaha, i Njegovoga poslanika i (tu) kuću zadnju (tj. i onaj svijet - a to će reći: sreću na budućem svijetu, a ne naslade ovoga svijeta)."

GLAVA

Njegovoga govora: "A ako ste bile (vi takve da) hoćete (tj. A ako htijaste vi zadovoljstvo) Allaha, i Njegovoga poslanika i (tu) kuću zadnju (tj. nagradu budućega svijeta), pa zaista Allah je dao izbrojiti (tj. pripremio je) za (one) koje čine lijepa (dobra djela) od vas (između vas) nagradu veliku."

A rekao je Katadete: "I spomenite (vi, sjetite se vi, o žene Muhameda a.s., onoga) što (se) čita u vašim kućama od ajeta Allahovih i (te) mudrosti....", (to) je Kur'an i Sunnet (izreke Muhameda a.s. i njegovi postupci).

A rekao je Lejs: Pričao mi je Junus od Ibnu Šihaba, rekao je: izvijestio me je Ebu Selemete, sin Abdurahmana, da je Aiša, supruga Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekla:

Pošto se zapovjedilo poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, za davanje biranja (izabiranja, izbor) njegovim suprugama (tj. da dadne birati svojim suprugama), počeo je sa mnom, pa je rekao:

"Zaista ja sam spominjač tebi (reću ti jednu) stvar, pa nema na tebe (nikakve štete, nikakvoga grijeha ako postupiš tako) da nećeš žuriti (da ne žuriš), čak (tako da) se zdogovoriš (da se dogovoriš, da se konsultuješ ti sa) tvoja (svoja) dva roditelja." Rekla je: A već je znao da moja dva roditelja nisu bila (takva da, nisu bili takvi da) zapovjede njih dvoje za njegovo (za to) rastavljanje. Rekla je: Zatim je rekao: "Zaista Allah, veličajno je Njegovo hvaljenje, rekao je:

"O Vjerovijesniče! Reci tvojim (svojim) suprugama: Ako ste bile (vi takve da) hoćete (tj. Ako htijaste vi taj) život najbliži (tj. život ovozemni, ovozemaljski) i njegov nakit (ukras)....", do "..... nagradu veliku.". Rekla je: Pa sam rekla: "Pa o kojem ovome (tj. Pa o čemu li to da) se zdogovaram (ja sa) svoja dva roditelja? Pa zaista ja hoću (zadovoljstvo) Allaha, i Njegovoga poslanika i (tu) kuću zadnju." Rekla je: Zatim su (to) učinile (i druge) supruge Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, slično (onome) što sam učinila (ja).

Slijedio je njega (Lejsa) Musa, sin Aajena, od Mamera, od Zuhrije, rekao je: izvijestio me je Ebu Selemete. A rekao je Abdurezak i Ebu Sufjan El-Mamerija od Mamera, od Zuhrije, od Urveta, od Aiše.

GLAVA:

Njegov govor: "..... i sakrivaš u svojoj duši (ono) što je Allah pokazivač njega, i plašiš se (tih) ljudi, a Allah je preči da se plašiš Njega....".

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Abdurahima, pričao nam je Mualla, sin Mansura, od Hammada, sina Zejda, pričao nam je Sabit od Enesa, sina Malika, bio zadovoljan Allah od njega, da je ovaj ajet (u kojem se nalaze riječi) "..... i sakrivač u tvojoj (svojoj) duši (ono) što je Allah pokazivač njega.....", sišao o stanju (tj. u vezi) Zejnebe, kćeri Džahša, i Zejda, sina Hariseta.

GLAVA

Njegovoga govora: "Odgadaš koju hoćeš od njih (od svojih supruge), i daješ odsjesti k sebi (tj. i uzimaš na prenoćivanje između njih) koju hoćeš; a koju si sebi tražio od (onih) koje si odstranio, pa nema (nikakva) grijeha na tebe....".

Rekao je Ibnu Abbas: "Turdži...." je (značenja) "tuehhiru": odgađaš. "Erdži hi" je (značenja) "ehhir hu": odgodi ga (ostavi ga za poslije, odstrani ga).

PRIČAO NAM JE Zekerija, sin Jahja-a, pričao nam je Ebu Usamete, rekao je Hišam, pričao nam od svoga oca, od Aiše, bio zadovoljan Allah od nje, rekla je:

Bila sam (takva da) iskazujem ljubomoru na (one, tj. protiv onih žena) koje (su) poklonile svoje osobe (same sebe) poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, i govorim: "Zar će pokloniti (ta izvjesna) žena svoju osobu (sama sebe)?" Pa pošto je spustio Allah, uzvišen je:

"Odgadaš koju hoćeš od njih (između njih - tih žena koje poklone same sebe tebi), i daješ odsjesti k sebi kojoj hoćeš (tj. primaš na noćenje koju hoćeš); a koju si sebi tražio od (onih) koje si odstranio, pa nema (nikakva) grijeha na tebe....", rekla sam: "Ne mislim tvoga Gospoda (drukčije) osim (tako da) žuri u tvojoj strasti (želji, tj. da ustanovljava, ostvaruje tvoju želju)."

PRIČAO NAM JE Hiban, sin Musa-a, izvijestio nas je Abdullah, izvijestio nas je Asim El-Ahvel od Muazeta, od Aiše, bio zadovoljan Allah od nje, da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, bio (običaja da) traži dozvolu u danu (te izvjesne svoje) žene od nas (kada bi htio da u tom danu ode nekoj svojoj drugoj ženi) poslije (što je bio slučaj) da se je spustio ovaj ajet:

"Odgadaš koju hoćeš od njih, i daješ odsjesti k sebi kojoj hoćeš; a koju si sebi tražio od (onih) koje si odstranio, pa nema grijeha na tebe....". Pa sam rekla njoj: "Šta si bila (običaja da) govoriš (tj. Šta mu ti govoraše)?" Rekla je: "Bila sam (običaja da) govorim (tj. Govorah) njemu: "Ako je bilo to k meni (prepušteno da odlučujem), pa zaista ja neću htjeti (tj. neću), o poslaniče Allaha, da odaberem nad tebe ijednoga (bića, tj. ja tebe ne dam nikome kada je moja reda da budeš kod mene)."

Slijedio je njega (Abdullaha Mubarekovoga) Abbad, sin Abbada, (koji) je čuo Asima.

(Pa sam rekla njoj..... to je Meazeta rekla Aiši.)

GLAVA:

Njegov govor: "..... ne ulazite (u) kuće (u sobe) Vjerovijesnika (drukčije) osim (tako) da se dozvoli vama (da vi pristupite) ka hrani osim (tj. ne) gledajući njezino stizanje, a ali kada ste se pozvali, pa uniđite, pa kada ste se nahranili, pa razidite se, a ne družeći se (vi) za (kakvo) pričanje (tj. a ne privikavajte se i ne pridružujte se kakvom razgovoru poslije jela, i ne slušajte, a pogotovu ne pričajte, nikakvoga razgovora), zaista to vam je bilo (tako da) uznemiruje (tj. to uznemiravaše) Vjerovijesnika, pa se (on) stidi od vas (da vam to rekne), a Allah se ne stidi od (te) istine; i kada ste pitali (tj. kada tražite od) njih (od njegovih žena neku) robu (predmet, stvar), pa pitajte ih od iza zastora (kakvoga), to vam je čišće za vaša srca i njihova srca, a nije bilo za vas da uznemirujete poslanika Allahovoga, a niti da (sebi) vjenčavate njegove žene (supruge) poslije njega (poslije njegove smrti) nikada, zaista to vam je bilo kod Allaha veliko (veliki grijeh)."

Govori se: ".... inahu...." je (značenja) "idrakehu": njegovo stizanje (kuhanje, varenje, gotovljenje jela). "Ena": stigao je (sazrio je), "je'ni": stiže (sazrijeva), "enaten": stizanjem (sazrijevanjem). ".... možda Čas (da) bude blizu.". Kada si opisao svojstvo (te) imenice ženskoga roda, rekao si "karibeten (blizu, blizoj)". A kada si učinio njega (taj izraz, tu riječ

"karibun") prilogom i zamjenom (tj. u značenju imenice umjesto pridjevskoga značenja), nisi htio (to pridjevsko, atributsko) svojstvo, iščupaćeš (ono) te (tj. ono "te") od ženskoga roda (tj. reći ćeš "karibeten", a ne "karibeten"), a također je (takav je) njezin izgovor u (toj) jednini, i dvojini, i množini za muško i žensko (u slučaju ako se radi o prilogu: blizo, blizu).

PRIČAO NAM JE Museded od Jahja-a, od Humejda, od Enesa, rekao je: rekao je Umer, bio zadovoljan Allah od njega: Rekao sam:

"O poslaniče Allaha! Ulazi tebi (i taj) dobri i (taj) nevaljali, pa da si zapovjedio (tj. zašto nisi zapovjedio) majkama vjernika (tj. svojim ženama) za (taj) zastor?!" Pa je spustio Allah ajet (toga) zastora (zavjese, tj. ajet u kojem se zapovijeda da se sa ženama Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, razgovara samo tako što će se one nalaziti iza zavjese, iza zastora).

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Abdullaha, Rekašija, pričao nam je Mu'temir, sin Sulejmana, rekao je: čuo sam moga (svoga) oca (da) govori: pričao nam je Ebu Midžlez od Enesa, sina Malika, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Pošto je oženio (uzeo za ženu sebi) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, Zejnebu, kćer Džahša, pozvao je (svoje) ljude, pa su se nahranili (jeli su), zatim su sjeli (da) pričaju. I kada li on (učini pokret) kao da se on priprema za (svoje) ustajanje, pa nisu (opet oni) ustali. Pa pošto je to vidio, ustao je. Pa pošto je ustao (on), ustao je ko je ustao, a sjedila su (i dalje nekakva) trojica ljudi. Pa je došao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, zato (da) uniđe (Zejnebi), pa kada li su (i dalje ti) ljudi sjedači (tj. sjede jednako)! Zatim su zaista oni ustali. Pa sam otišao (veli Enes, koji je bio poslužitelj Muhameda a.s.), pa sam došao, pa sam izvijestio Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, da su oni već otišli. Pa je došao, dok je unišao (tj. čak je unišao Zejnebi). Pa sam otišao (da) uniđem, pa je bacio (taj) zastor (zavjesu) između mene i između njega (tj. i između sebe). Pa je spustio Allah:

"O (vi) koji ste vjerovali (tj. o vi koji vjerujete), ne ulazite (u) kuće (u sobe) Vjerovijesnika,....". Ajet (taj cijeli je spustio, objavio Uzvišeni Allah tom prilikom).

PRIČAO NAM JE Sulejman, sin Harba, pričao nam je Hammad, sin Zejda, od Ejuba, od Ebu Kilabeta, rekao je Enes, sin Malika:

Ja sam najznaniji čovjek o ovome ajetu, ajetu (toga) zastora. Pošto se je poklonila Zejneba, kći Džahša, bio zadovoljan Allah od nje, (i pošto je dovedena) ka poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, bila je sa njim u (njegovoj) kući (sobi), napravio je (jednu) hranu (jelo) i povezao je (svoje) ljude. Pa su sjeli pričaju (da) pričaju, tj. pričajući oni poslije toga jela). Pa je počeo Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, (da) izlazi, zatim se vraća, a oni su sjedači (tj. a oni još sjede i) pričaju (tj. pričajući, razgovarajući oni). Pa je spustio Allah, uzvišen je:

"O (vi) koji ste vjerovali, ne ulazite (u) kuće (sobe) Vjerovijesnika (drukčije) osim (tako) da se dozvoli vama (da pristupite) ka hrani osim gledajući (tj. ne gledajući vi) njezino stizenje (tj. kuhanje, gotovljenje hrane ne gladujući vi)....", do Njegovoga govora: ".... od iza zastora.....". Pa se je udario (tj. Pa se postavio taj) zastor, i ustali su (ti) ljudi.

PRIČAO NAM JE Ebu Mamer, pričao nam je Abdulvaris, pričao nam je Abdulaziz, sin Suhejba, od Enesa, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Sagradio se je (brak) na Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, sa Zejnebom, kćerom Džahša, (tj. Dovala se je Muhamedu a.s. Zejneba, kći Džahša, priredivši se tom prilikom gozba) sa hljebom i mesom. Pa sam se poslao (poslan sam) na (tu) hranu pozivajući (ja). Pa dođu (neki) ljudi, pa jedu i izađu. Zatim dođu (neki drugi) ljudi, pa jedu i izađu. Pa sam pozivao čak (da) ne nalazim (ni) jednoga (čovjeka, tj. nikoga da) pozovem (pa nisam više našao nikoga koga bih pozvao). Pa sam rekao:

"O vjerovijesniče Allaha! Ne nalazim (ni) jednoga (čovjeka za potrebno da) pozovem njega." Rekao je: "Podignite vašu (svoju) hranu." A ostala su (nekakva) trojica ljudi pričaju (tj. pričajući oni) u (njegovoj) sobi (kući). Pa je izašao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, pa je otišao ka sobi Aiše, pa je rekao:

"Pozdrav (Mir, Spas) na vas (tj. vama), porodico (moje) kuće, i milost Allaha!" Pa je rekla: "I ne tebe (I tebi) pozdrav (mir, spas) i milost Allaha! Kako si našao tvoju (svoju) porodicu (tj. novu, mladu ženu Zejnebu)? Blagoslovio Allah tebi!" Pa je slijedio (tj. zaredao, redom ophodio) sobe svojih žena, svih (sviju) njih, govori (tj. govoreći) njima kao što govori (kao što je rekao) Aiši, i (one) govore njemu kao što je rekla Aiša. Zatim se vratio Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, pa kada li (a ta) trojica ljudi (još uvijek) u (njegovoj) kući pričaju (razgovaraju se)! A bio je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, žestokoga (svoga) stida, pa je izašao odlazeći prema sobi Aiše. Pa ne znam jesam li (ja) izvijestio njega ili se izvijestio (ili je izvješten od nekoga drugoga) da su (ti) ljudi izašli. Pa se vratio. Čak (Te) kada je stavio svoju nogu u (na) prag (svojih) vrata ulazeći (njegova jedna noga), a druga bivajući vani (još), spustio je (svoj) zastor između mene i između njega (i između sebe), i spustio se je ajet (toga) zastora (zavjese).

(Riječ "uskuffetun" znači, u stvari, dio praga na koji se staje, kao neka daska pred pragom, ili iza praga na koju se staje kada se prelazi preko praga, a prag se rekne "el-atebetu".)

PRIČAO NAM JE Ishak, sin Mansura, izvijestio nas je Abdullah, sin Bekra, Sehmija, pričao nam je Humejd od Enesa, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Napravio je ženidbenu gozbu poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, kada je sagradio (sklopio brak, tj. kada je unišao u bračni odnos) sa Zejnebom, kćerkom Džahša, pa je zasitio (tj. nahranio te) ljude hljebom i mesom, zatim je izašao ka sobama majki (tih) vjernika (tj. svojim suprugama) kao što činjaše (on to) jutrom svoga građenja (novoga braka, tj. jutrom stupanja u bračni odnos sa novom suprugom), pa pozdravi njih (svoje dosadašnje, starije supruge), i moli za njih, i pozdravljaju (i one) njega, i mole za njega (mole se za sreću njegovu u novome braku). Pa pošto se vratio ka svojoj kući (tj. svojoj sobi), vidio je (nekakvu) dvojicu ljudi (dva čovjeka), teklo je sa njima dvojicom (njihovo) pričanje (njihov nekakav razgovor). Pa pošto je vidio njih dvojicu, vratio se je od svoje kuće. Pa pošto su vidjela (ta) dvojica ljudi (ta dva čovjeka) vjerovijesnika Allahovoga, pomilovao ga Allah i spasio, (da) se vratio od svoje kuće, skočila su njih dvojica žureći njih dvojica. Pa ne znam (da li) sam ja izvijestio njega, ili se (on) izvijestio (na neki drugi način), pa se vratio dok (čak) je unišao (u svoju) kuću, i spustio je (svoj) zastor između mene i između njega (sebe), i spustio se je ajet (toga) zastora (zavjese).

A rekao je Ibnu Ebu Merjem: Izvijestio nas je Jahja, pričao mi je Humejd, čuo je Enesa (da priča) od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio.

PRIČAO MI JE Zekerija, sin Jahja-a, pričao nam je Ebu Usamete od Hišama, od njegovoga oca, od Aiše, bio zadovoljan Allah od nje, rekla je:

Izašla je Sevdeta (Sevda) poslije što se je udario (tj. zapovjedio taj) zastor radi svoje potrebe (nužde) - a bila je (ona jedna) žena tjelovita (tj. krupna, velika, ogromna), neće se sakriti (onome) ko poznaje nju - pa je vidio nju Umer, sin Hattaba, pa je rekao:

"O Sevdeto! Zar ne (Pazi)! Tako mi Allaha ne sakrivaš se nama, pa gledaj kako izlaziš." Rekla je: Pa se vratila (ona) vraćajući se, a poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (u tom času bio) je u mojoj kući (sobi), i zaista on zaista večera, i u njegovoj ruci je (nekakva) kost (na kojoj ima mesa). Pa je unišila (Sevdeta), pa je rekla: "O poslaniče Allaha! Zaista ja sam izašla radi neke svoje potrebe (nužde), pa je rekao meni Umer tako i tako (to i to)." Rekla je (Aiša): Pa je objavio Allah k njemu. Zatim se podiglo od njega (ono teško stanje koje ga je obuzimalo kada bi silazila objava), a zaista (ona) kost je u njegovoj ruci, nije spustio nju, pa je rekao:

"Zaista ono već se je dozvolilo vama (ženama) da izlazite radi vaše (svoje) potrebe (nužde)."

Njegov govor: "Ako pokažete (jednu) stvar, ili sakrijete nju, pa zaista Allah je bio (uvijek) za svaku stvar veliki znalac. Nema (nikakvoga) grijeha na njih (na žene) u (tome da se one ne pokrivaju u razgovoru sa) njihovim (svojim) očevima, a ni njihovim (svojim) sinovima, a ni svojom braćom, a ni sinovima svoje braće, a ni sinovima svojih sestara, a ni svojim ženama, a ni (onima) što su posjedovale njihove desnice, i čuvajte se Allaha, zaista Allah je bio na svaku stvar prisutan (svjedok)."

PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, izvijestio nas je Šuajb od Zuhrije, pričao mi je Urvete, sin Zubejra, da je Aiša, bio zadovoljan Allah od nje, rekla:

Tražio je dozvolu na mene (tj. da uniđe meni) Eflah, brat Ebul-Kuajsa poslije što se je spustio (ajet za taj) zastor, pa sam rekla:

Neću dozvoliti njemu do (da) tražim dozvolu o njemu (u vezi njega od) Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, pa (tj. jer) zaista njegov brat Ebul-Kuajs nije on (taj što) je zadojio (dojio) mene, a ali (tj. nego) dojila je mene žena Ebul-Kuajsa. Pa je unišao meni Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, pa sam rekla njemu:

"O poslaniče Allaha! Zaista Eflah, brat Ebul-Kuajsa tražio je dozvolu (da me posjeti), pa nisam htjela da (mu) dozvolim do (da) tražim dozvolu (od) tebe." Pa je rekao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio: "A šta je spriječilo tebe da dozvoliš tvome (svome) stricu?" Rekla sam: "O poslaniče Allaha! Zaista (taj) čovjek nije on (taj što) je dojio mene, a ali (tj. nego) dojila je mene žena Ebul-Kuajsa." Pa je rekao: "Dozvoli njemu, pa (jer) zaista on je tvoj stric. Uprašila se tvoja desnica!" Rekao je Urvete: Pa zbog toga je bila Aiša (običaj da) govori: "Zabranjujte od (toga) dojenja što zabranjujete od (toga) porijekla (tj. od krvnoga srodstva)."

(Iz ovoga hadisa neki razumijevaju da je muž majke po mlijeku na stepenu oca, a brat takvoga muža da je na stepenu strica, pa da se njima može dozvoliti posjeta. A stricu-amidži i ujaku-dajidži po krvi onda je svakako dozvoljeno da vrše posjetu. Jedino neki smatraju da je mekruh - ružno da ženska osoba pred stricem i ujakom ima pokrivač na glavi, odnosno da pokrivač stavlja na glavu, a drugi smatraju da to nije mekruh-ružno.)

GLAVA

Njegovoga govora: "Zaista Allah i Njegovi anđeli blagosiljaju Vjerovijesnika; o (vi) koji ste vjerovali, blagosiljajte ga, i pozdravljajte pozdravljanjem."

Rekao je Ebu Alije (Ebul-Alijeti): Blagoslov Allaha je Njegovo pohvaljivanje njega (Allahovo pohvaljivanje koje iskazuje Allah Muhamedu a.s.) kod (Svojih) anđela. A blagoslov (tih) anđela je (njihova) molitva (za Muhameda a.s. koju anđeli upućuju Uzvišenome Allahu za Muhameda a.s.). Rekao je Ibnu Abas: "... jusallune..." je (značenja) "juberrikune": blagosiljaju (mole za bereket, blagoslov, sreću, trajnu čast, slavljenje i počast). "... le nugrijenneke (zaista raspalićemo svakako tebe, zaista potaknućemo svakako tebe)....", (to) je (značenja) "le nusellitanneke": zaista ovlastićemo svakako tebe (tj. daćemo ti moć, vlast da činiš s njima šta hoćeš).

PRIČAO MI JE Seid, sin Jahja-a, pričao nam je moj otac, pričao nam je Mis'ar od Hakema, od Ibnu Ebu Lejla-a, od Ka'ab, sina Udžreta, bio zadovoljan Allah od njega: Reklo se je:

"O poslaniče Allaha! Što se tiče (toga) pozdrava na tebe (tebi), pa već smo znali (upoznali) njega. Pa kako je blagoslov (taj na tebe, tj. Kako ćemo te blagosiljati, salavat tebi izgovarati, izricati)?" Rekao je: "Govorite:

"Moj Bože! Pomiluj Muhameda (Smiluj se na Muhameda; Smiluj se Muhamedu) i (pomiluj) rod (porodicu) Muhameda kao što si pomilovao rod (porodicu) Ibrahima; zaista Ti si mnogo hvaljen, mnogo slavan. Moj Bože! Blagoslovi Muhameda i rod Muhameda kao što si blagoslovio rod Ibrahima; zaista Ti si hvaljen, slavljen (doslovno: mnogo hvaljen, mnogo slavljen - ali će se u daljem tekstu prevoditi samo sa "hvaljen, slavljen" radi skraćanja)."

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Jusufa, pričao nam je Lejs, rekao je: pričao mi je Ibnul-Had od Abdullaha, sina Habbaba, od Ebu Seida Hudrije, rekao je: Rekli smo:

"O poslaniče Allaha! Ovo je pozdravljanje (tebe je poznato nama). Pa kako (da) blagosiljamo (Kako da salavat izvršavamo, donosimo) na tebe?" Rekao je: "Govorite (Recite):

"Moj Bože! Pomiluj Muhammeda, Tvoga (Svoga) roba i Tvoga (Svoga) poslanika kao što si pomilovao rod Ibrahima. I blagoslovi Muhameda i rod Muhameda kao što si blagoslovio rod Ibrahima." Rekao je Ebu Salih od Lejsa: "..... Muhameda i rod Muhameda (doslovno: na Muhameda i na rod Muhameda) kao što si blagoslovio rod (na rod) Ibrahima."

PRIČAO NAM JE Ibrahim, sin Hamzeta, pričao nam je Ibnu Ebu Hazim i Deraverdija od Jezida i rekao je: "..... na Ibrahima.... I blagoslovi na Muhameda i na rod Muhameda kao što si blagoslovio na Ibrahima i rod Ibrahima....".

Njegov govor: "... ne budite kao (oni) koji su uznemirivali (vrijeđali) Musa-a....".

PRIČAO NAM JE Ishak, sin Ibrahima, izvijestio nas je Revh, sin Ubadeta, pričao nam je Avf od Hasena, i Muhameda i Hilasa, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Zaista Musa je bio (jedan) čovjek mnogo stidljiv, i to je (označio i) Njegov govor, uzvišen je:

"O (vi) koji ste vjerovali, ne budite (nemojte biti) kao (oni) koji su uznemirivali Musaa, pa je očistio (prikazao nevinim, kao nevina) njega Allah od (onoga) što su govorili (oni), i bio je (on) kod Allaha ugledan." "

SEBE'

SA IMENOM (U IME) ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA.

Govori se: ".... muadžizine...." je (značenja) "musabikine": pretjecajući (oni; bivši oni kao pretjecači, prestigivači, tj. imajući oni namjeru da prestignu, nadmaše). ".... bi mu'džizine.", je (značenja) "bi faitine": sa prolazačima (tj. prolazači, oni koji su umakli, izmakli nečemu). "Muadžizine" je (značenja) "mugalibine": nadvladavajući (oni, pobjeđujući). "Muadžizije" je (značenja) "musabikije": moji pretjecivači (prestigivači, oni koji su mene prestigili). ".... sebeku...." je (značenja) "fatu": prošli su (izmakli su, umakli su). "..... la ju'džizune." je (značenja) "la jefutune": neće proći (izmaći, umaći). ".... jesbikuna...." je (značenja) "ju'džizuna": (da) će učiniti (oni) nemoćnim nas (da ih ne mognemo kazniti, da ih nećemo moći kazniti). Njegov govor: ".... bi mu'džizine" je (značenja) "bi faitine": sa prolazačima (tj. prolazači bez kazne). A značenje (izraza) ".... muadžizine...." je (što i) "mugalibine": nadvladavajući (oni jedan drugoga), hoće svaki pojedini od njih dvojice da pokaže nemoć svoga druga. "Mišarun" je (što i) "ušrun": desetina. "El-ukulu" je (značenja) "essemeru": plod. ".... ba'id...." i "bei'id" (bei'id; ili: be'iid) je jedno (jednoga-istoga značenja): udalji (napravi daljinu, veliki razmak, veliko rastojanje).

A rekao je Mudžahid: "..... la ja'zubu...." je (značenja) "la jegibu": neće biti odsutno (tj. neće se sakriti, neće biti tajno). "El-'arimu" je "esseddu": zid (brana). Voda (nekakva) crvena je (sačinjavala poplavu, bujicu što) je poslao nju (Allah) u (taj) zid, pa je rascijepila (provalila) njega, i porušila je njega. I prokopala (izrovala) je (ta bujica, poplava tu) dolinu, pa su podignule njih dvije (tj. te dvije bašče, ta dva vrta) od (njezine) dvije strane (od dviju strana doline, tj. pa su bašče ostale visoko iznad doline koju je poplava prokopala, duboko usjekla u tlo), i odsutna je bila od njih dviju (ta) voda, pa su se osušile njih dvije (te dvije bašče). A nije bila (ta) crvena voda od zida (iz toga zida), ali je bila (to jedna) kazna (što) je poslao nju (tj. kazna koju je poslao Allah na njih od gdje (tj. odakle) je htio. A rekao je Amr, sin Šurahbila: "El-arim" je (isto što i) "el-musennatu" (zid, brana na rijeci) u zvuku (u značenju, tj. u narječju) stanovnika Jemena. A rekao je (drugi neko) osim njega (osim Amra): "El'arim" je (značenja što i) "el-vadi": dolina. "Essabigatu" je (značenja) "edduru'u": oklopi (pancir, pancijer-košulje, panceri). A rekao je Mudžahid: "Judžaza" (umjesto "..... nudžazi....") je (značenja) "ju'akabu": kažnjava se. ".... savjetujem vam za jedno...." - za pokornost Allahu. "..... mesna ve furada (po dva i posamci)...." je (značenja) "vahidun ve snejni": jedan i dva. "Ettenavušu" je (to) vraćanje od (onoga) drugoga svijeta ka ovozemnosti (ka ovome svijetu). ".... i između (onoga) što sebi žele (oni)...." od (kakvoga) imanja, ili djeteta ili sjaja (ukrasa). "..... bi ešja'ihim...." je (značenja) "bi emsalihim": sa njihovim primjerima (tj. sa njima sličnima).

A rekao je Ibnu Abas: ".... kel-dževabi...." je (značenja) "kel-dževbeti (kel-dževbeti) minel-erdi": kao (ta) rupa od zemlje (od zemaljske površine u koju se sakuplja voda, u kojoj se sakuplja voda). "El-hamtu" je (što i) "el-eraku": drvo od kojega se prave zubočistke (misvaki, misvaći, misvaci). A "el-eslu" je (što i) "ettarfa'u": tamarisk. "El-'arimu" je (što i) "eššedidu": žestok (jak).

(Dakle, razna su mišljenja šta znači riječ "el-'arim" koja je upotrebljena u ajetu.)

GLAVA:

"... te kada (čak kada) se je odstravilo od njihovih srca (tj. kada se je otklonio, odstranio strah od njih, iz njihovih srca), rekli su (tj. reći će oni): "Šta je to rekao vaš Gospod (Gospodar)?" Rekli su (Reći će oni): "Istinu (tu rekao je), i On je (taj) visoki, veliki."

PRIČAO NAM JE Humejdija, pričao nam je Sufjan, pričao nam je Amr, rekao je: čuo sam Ikrimeta (da) govori: čuo sam Ebu Hurejreta (da) govori: Zaista je vjerovijesnik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Kada je sudio (dosudio, odredio) Allah (Svoju) zapovjed u (tome) nebu, udarili su (tj. udare ti) anđeli sa svojim krilima ponizujući se (tj. iskazujući poniznost, pokornost oni) Njegovome govoru, (koji je takav) kao da je on (Allahov govor nekakav željezni) lanac (koji je pao) na (goli jedan) kamen. Pa kada se je odstravilo (tj. kada se je odstranio strah) od njihovih srca, rekli su (reknu anđeli jedni drugima): "Šta je to rekao vaš Gospod?" Rekli su (Reknu neki između anđela onome anđelu) koji je rekao (tj. koji je pitao, postavio pitanje): "Istinu (je rekao Allah), i On je (taj) visoki, veliki." Pa čuje nju (tu riječ anđela đavo, sotona) kradljivac (toga) čuvenja (slušanja, prisluškivanja). A kradljivac (toga) čuvenja (prisluškivanja) je ovako (poredan) neki (od) njega (njih) iznad nekoga (tj. poredani su jedan iznad drugoga u većim razdaljinama)."

I opisivao je (to) Sufjan sa svoja dva dlana (tj. sa svoje dvije šake, ruke), pa je iskrivio (nageo, nagnuo) nju (šaku) i rastavio je (napravio bi rastojanje, razmak) između svojih prsta. Pa čuje (đavo, sotona, zloduh tu) riječ, pa baci (dojavi) nju ka (onome đavolu) ko (tj. koji) je pod njim, zatim baci (šalje) nju (taj) drugi ka (onome) ko je pod njim (ispod njega), dok baci (kaže, dojavi) nju (najdonji do zemljine površine) na jezik (toga) mađioničara (opčinjivača, koji opčinja, pravi čini-sihire), ili (toga izvjesnoga) predskazatelja (proricatelja sudbine, predskazivača budućnosti). Pa ponekad je (ponekad bi) stigao (tj. pogodio toga đavola taj) meteor prije (nego je uspio) da baci nju (da prenese tu riječ), a ponekad je (a ponekad bi) bacio (dobacio, prenio, dostavio) nju prije (nego) da stigne njega (pogoditi meteor). Pa laže (opčinjivač, ili predskazivač) sa njom (riječju, uz tu istinitu riječ još) stotinu laži (dakle: dodaje uz tu istinitu riječ još stotinu laži). Pa se govori: "Zar nije već rekao nama dana toga i toga to i to (tako i tako)?" Pa se potvrđuje sa tom riječju (tj. smatra se za istinitoga zbog te riječi) koja se čula od (iz, sa) neba (dakle: zbog te riječi smatraju predskazivača da istinu govori)."

GLAVA:

"... nije on (niko drugi) osim (jedan) opominjač za vas (vama) pred (jednu) kaznu žestoku."

PRIČAO NAM JE Alija, sin Abdullaha, pričao nam je Muhamed, sin Hazima, pričao nam je Aameš od Amra, sina Murreta, od Seida, sina Džubejra, od Ibnu Abbasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Popeo se Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, (na brežuljak zvani) Safa jednoga dana, pa je rekao:

"O jutra (li, punoga opasnosti), oh!" Pa su se skupili k njemu Kurejševići. Rekli su: "Šta je tebi?" Reкао je: "Da li ste vidjeli (tj. Šta mislite) da sam izvjestio vas (da sam vam rekao) da je (vaš) neprijatelj (takav da) će doći jutrom vama, ili (da) će doći večerom (navečer) vama, zar niste (zar ne biste) bili (takvi da) potvrdite meni (tj. da vjerujete meni - zar mi ne bi vjerovali)?" Rekli su: "Da." Reкао je: "Pa zaista ja sam (jedan) opominjač za vas (tj. vama) pred (jednu) kaznu žestoku." Pa je rekao Ebu Leheb: "Propast tebi (doslovno: Propadanje tebi)! Zar si za ovo (zbog ovoga) skupio nas?" Pa je spustio Allah:

"Propale su (tj. Propale) dvije ruke Ebu Leheba.....".

EL-MELAIKETU

SA IMENOM (U IME) ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA.

Reкао je Mudžahid: "El-kitmiru" je omotač (te) košpice (ili: kožica, opnica košpice). "..... muskaletun...." je (značenja) "musekkaletun": učinjena teškom (osoba, tj. osoba koja je teško natovarena svojim grijesima i zlim djelima). A rekao je (neko drugi) osim njega (osim Mudžahida): "El-haruru" je (vrućina, toplota; a neki kažu: vrući vjetar) u (tom) danu sa Suncem. A rekao je Ibnu Abbas: "El-haruru" je u (toj) noći, a "essemumu" je u (tom) danu (toplota velika, ili vrlo vrući vjetar). "..... ve garabibu sudun (i vrani, crni)". Najžešća crnina je "el-girbibu" (crn kao crni gavran-gurabun).

SURA JASINA (SURA JASIN)

A rekao je Mudžahid: ".... fe azzezna...." je (značenja) "šeddedna": pojačali smo (pa smo pojačali). "O žalosti na (te izvjesne) robove!....". A bilo je (kao) žalost (šteta) na njih njihovo ismijavanje (ismjehivanje) sa (Božijim) poslanicima. "..... da stigne (ono-Sunce taj) Mjesec...." (to) je (značenja): Neće pokriti (ne pokriva, ne zastire) svjetlo jednoga (od) njih dvoje svjetlo (toga) drugoga, i ne treba njima dvoma to. ".... pretjecač (toga) dana....", (to) je (značenja da) se njih dvoje (dan i noć) međusobno traže (bivajući) brzi njih dvoje. "..... neslehu...." je (značenja): Izvodimo jedno (od) njih dvoje iz (toga) drugoga, i teče svako pojedino od njih dvoje. ("Neslehu" doslovno znači: Deremo, zguljujemo.). ".... od njemu sličnoga...." od (tih) životinja (od marve, stoke). "..... fekihune (fakihune)." je (značenja) "mu'džebune": zadivljeni (začudeni). ".... (jedna) vojska (vojnici) prisutni." (to jest: prisutni su) kod (toga) obračuna (polaganja računa na sudnjem danu). A spominje se od Ikrimeta (da riječ) "el-mešhunu" je (značenja) "el-mukaru": teško natovaren (a to znači: pun).

A rekao je Ibnu Abas: "..... tairukum...." je (značenja) "mesaibukum": vaše nesreće. ".... jensilune." je (značenja) "jahrudžune": izlaze (oni). ".... merkadina...." je (značenja) "mahredžina": našega mjesta izlaženja. ".... ahsajnahu...." je (značenja) "hafiznahu": sačuvali smo (zapamtili smo njega). "Mekanetuhum" i "mekanuhum" je jedno (tj. jednoga značenja: njihovo mjesto).

GLAVA:

Njegov govor: "I Sunce teče (ide) za ustaljeno mjesto za njega (prema ustaljenom mjestu za njega), to je određivanje Velikomoćnoga, Velikoznanoga."

PRIČAO NAM JE Ebu Nuajm, pričao nam je Aameš od Ibrahima Tejmije, od njegovoga oca (Jezida), od Ebu Zerra, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Bio sam sa Vjerovijesnikom, pomilovao ga Allah i spasio, u Bogomolji kod zalaženja Sunca, pa je rekao:

"O Ebu Zerre! Da li znaš gdje zalazi (to) Sunce?" Rekao je sam: "Allah i Njegov poslanik su znani." Rekao je: "Pa zaista ono ode (odlazi) čak (tako da ono) ničiči (pada ničice) pod (Allahovim) prijestoljem. Pa to ti je Njegov govor, uzvišen je:

"I Sunce teče za (jedno) ustaljeno mjesto za njega, to je određivanje Velikomoćnoga, Velikoznanoga."

(Padanje ničice Sunca je njegovo kretanje i pokoravanje zakonima koje je Uzvišeni Allah postavio da vladaju u svemiru, i kojima se svako i sve pokorava kao što se vjernik pokorava svjesno i dobrovoljno Uzvišenome Allahu padajući ničice, spuštajući lice na tle, tlo pred moći, mudročću i sveumijećem Uzvišenoga Allaha.)

PRIČAO NAM JE Humejdija, pričao mi je Veki', pričao nam je Aameš od Ibrahima Tejmije, od njegovoga oca, od Ebu Zerra, rekao je:

Pitao sa Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, o Njegovome govoru, uzvišen je:

"I Sunce teče za (jedno) mjesto ustaljivanja za njega....". Rekao je: "Njegovo mjesto ustaljivanja je pod (Allahovim) prijestoljem."

VESSAFFATI (VASSAFFATI)

A rekao je Mudžahid: "..... i bacaju sa (tim) odsutnim (sa onim što nisu vidjeli, tj. i govore bez razmišljanja) od (iz jednoga) mjesta dalekoga." (to) je (značenja) od (iz) svakoga mjesta. "..... i baca se na njih od svake strane." (to) je (značenja) "jurmevne": gađaju se (oni su gađani). ".... vasibun." je (značenja) "daimun": trajan. "Lazibun" je (što i) "lazimun": ljepljiv (lepljiv, koji se lijepi, koji se drži, koji se ne odvaja, koji visi o nečemu čvrsto). ".... dolazite nama od (te) desnice (desne strane; ili: dolazite nama od (te) zakletve)." - misli (na tu) istinu (istiniti, pravi put) - (ti ljudi, ili duhovi) nevjernici govore njega (tj. govoriće njega - taj govor) đavolu (sotoni tome izvjesnome). ".... gavlun.....", je bol stomaka. ".... junzefune." je (značenja) neće otići njihove pameti. ".... karinun." je (značenja) "šejtanun": đavo (sotona, tj. jedan zavodnik koji je nastojao da me skrene sa pravoga puta). ".... juhre'une (požurivaju se)." je (način kretanja) kao oblik (toga) žurenja. ".... jeziffune." je (to) žurenje u (tom) pješačenju. (I "zeffe" i "nesele" znači žuriti.). ".... i između (tih zlih) duhova porijeklo (tj. neko srodstvo).....", (to znači:) rekli su (govorili su) bezvjernici Kurejševića: Anđeli (ti) su kćeri Allaha (Allahove kćeri), a njihove majke (tj. a majke anđela) su kćeri poglavica (vođa tih zlih) duhova, a (to tako nije, jer) rekao je Allah, uzvišen je:

".... a zaista već su znali (ti) duhovi (da) su zaista oni zaista dovedeni." - (to) je (značenja) da će se (oni) dovesti radi obračuna (tj. da će oni biti dovedeni na sudnji dan zbog toga, radi toga da oni polažu račun za svoja djela koja su počinili na ovome svijetu). A rekao je Ibnu Abas (o Allahovom govru) "..... zaista mi smo (ti) redači u redove (tj. koji se redaju u redove)." - (da) su (to) izvjesni ti anđeli (tj. da se to odnosi i misli na anđele). ".... siratil-džehimi.", "..... sevail-džehimi." i "vestil-džehimi" (je jedno, tj. sva tri ta izraza znače isto: put u pakao, usred pakla). "..... le ševben (zaista miješanje)...." (to) je (značenja) miješaće se njihova hrana i pomiješati (izmiješati) sa (tom) vrelom vodom. "..... medhuren...." je (značenja) "matruden": otjeran (protjeran, odbačen). ".... bejdun meknunun." je (značenja) sačuvani biser. "I ostavili smo na njega u (tim) zadnjima." (to znači: da) se spominje sa

dobrim (djelom svojim). A govori se: ".... jesteshirune." je (značenja) "jesharune": ismijavaju se (podsmjehivaju se). "..... ba'len...." je (značenja "rabben": gospodara (ali u smislu: idola). "El-esbabu" je nebo.

GLAVA:

Njegov govor: "I zaista Junus je zaista od (Allahovih) poslanika."

PRIČAO NAM JE Kutejbete, sin Seida, pričao nam je Džerir od Aameša, od Ebu Vaila, od Abdullaha (Mes'udovoga), bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Ne treba (ni) za jednoga (čovjeka, tj. Ne treba nikome) da bude bolji od sina Metta-a (sina Mettaovoga, tj. od Junusa a.s.)."

PRIČAO MI JE Ibrahim, sin Munzira, pričao nam je Muhamed, sin Fulejha, pričao mi je moj otac od Hilala, sina Alije, (koji je bio) od Amirovića (potomaka) Luejja, (pričao je) od 'Ata-a, sina Jesara, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Ko je rekao: "Ja sam (ili: Ko je rekao - da sam ja) bolji od Junusa, sina Metta-a (sina Mettaovoga), pa već je slagao."

SAD

SA IMENOM (U IME) ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA.

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Bešara, pričao nam je Gunder, pričao nam je Šubete od 'Avvama, rekao je: pitao sam Mudžahida o (toj) sedždi u (suri) Sad (tj. o ničičenju, o padanju ničice kada se pročita taj izvjesni, određeni ajet u suri Sad). Rekao je (Mudžahid):

Pitao se je (tj. Upitan je o tome) Ibnu Abas, pa je rekao: "..... ti (oni) koje je uputio Allah, pa sa (za) njihovim pravopućem se vodi (povodi)....". I bio je Ibnu Abas (običaja da) ničiči u njemu (tj. zbog njega, zbog toga ajeta - a to će reći padao bi ničice kada bi pročitao, proučio taj ajet u suri Sad, a to je ajet u kojem se govori da je Davud izvršio naklon).

PRIČAO MI JE Muhamed, sin Abdullaha, pričao nam je Muhamed, sin 'Ubejda, Tanafisija od 'Avvama, rekao je: Pitao sam Mudžahida o sedždi (u suri) Sad, pa je rekao: Pitao sam Ibnu Abasa:

"Odakle (tj. Gdje je osnova za tvoj postupak što) si ničičio (padao ničice kada si god pročitao taj ajet u suri Sad)?" Pa je rekao: "A zar ne čitaš (u Kur'anu): "..... i od njegovoga potomstva (naputili smo) Davuda, i Sulejmana..... ti su (oni) koje je naputio Allah, pa sa (za) njihovim pravopućem se vodi (povodi)....". Pa bio je Davud od (onih) ko (je takav da) se je zapovjedilo vašem vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio, da se povodi za njim, pa je ničičio nju (tj. pa je činio tu sedždu) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio.

".... 'udžabun." je (značenja) "adžibun": čudan (čudnovat). "El-kittu" je stranica (list), a ono (to) je ovdje stranica (list njihovih) lijepih djela. A rekao je Mudžahid: "..... fi 'izzetin (u moći)...." (to) je (značenja) "muazzine": natjecatelji u moći (a to znači: u oholosti). "..... el-milletil-ahireti....." (zadnjoj vjeri - a to) je vjera Kurejševića. "El-ihtilaku" je (značenja) "el-

kezibu": laž. "El-esbabu" su putevi (toga) neba u njegova vrata. "Vojska (jedna, neka) što je tude, poražena je...." - misli (na) Kurejševiče. ".... ti su (te) skupine (ti saveznici)." (a to znači: to) su pokoljenja prošla (prošle generacije; doslovno: prošla stoljeća). "Fevakun" je (značenja) "rudžu'un" vraćanje (povratak). "..... kittana....." je (značenja) "azabena": našu kaznu. "..... uzeli smo ih ponižavanjem (ili: ismijavanjem)....." (to) je (značenja): obuhvatili smo ih. "..... etrabun." je (značenja) "emsalun": slični (slične; vršnjaci, vršnjakinje). A rekao je Ibnu Abas: "El-ejdu" je (ta) snaga u (toj) pobožnosti. "El-ebbaru" je (to) viđenje (tj. promatranje sebe) u zapovjedi Allaha (kako čovjek izvršava Allahove zapovjedi da se sam kontroliše). "..... hubbel-hajri an zikri rabbi....." je (značenja) "min zikri": ljubavlju (toga) dobra (koja me je odvratila) od spominjanja moga Gospodara.

(Ovdje je bio cilj da se kaže da u ovome ajetu prijedlog "an" ima značenje kao prijedlog "min".)

".... počeo je potiranje...." . potire (ili: potirući on) grive (tih) konja i njihove članke (ili: i njihove žile ispod koljena). ".... el-asfadi." (to) je (značenja) "el-vesaki": (u) svezi (toj, tj. u tom okovu, u užetu pomoću kojega su vezani, svezani).

GLAVA

Njegovoga govora: "..... pokloni mi vlast (takvu koja) neće trebati (ne treba ni) za jednoga (čovjeka) poslije mene, zaista Ti si, Ti si veliki poklanjač."

PRIČAO NAM JE Ishak, sin Ibrahima, pričao nam je Revh i Muhamed, sin Džafera, od Šubeta, od Muhameda, sina Zijada, od Ebu Hurejreta, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Zaista (jedan) nevaljalac od (tih zlih) duhova skočio je na mene sinoć (noćas iznenada) - ili (je rekao Muhamed a.s. neku) riječ sličnu njoj (toj riječi) - zato (da on) presiječe meni (moju) molitvu, pa je dao moć meni Allah (tako da sam bio jači) od njega (od toga nevaljalca), i htio sam da svežem njega (primaknuvši ga) ka (jednome) stubu od stubova Bogomolje, čak (tako da kad) osvanete (probudite se) i (pa da) gledate k njemu (da ga vidite, da ga vidi, gleda) svaki (od) vas. Pa sam se sjetio govora moga (svoga) brata Sulejmana:

".... moj Gospodaru, pokloni mi vlast (takvu koja) neće trebati (ni) za jednoga (čovjeka, tj. nikome) poslije mene....". Rekao je Revh: Pa je vratio njega (tj. odbio ga je kao) protjerana.

GLAVA

Njegovoga govora: "..... i nisam ja od (onih) koji se opterećuju (sa onim što ne mogu i ne znaju, tj. nisam od takvih koji se prikazuju da su onakvi kakvi nisu, koji se ponašaju neprirodno)."

PRIČAO NAM JE Kutejbete, sin Seida, pričao nam je Džerir od Aameša, od Ebu Duha-a, od Mesruka, rekao je:

Unišli smo na Abdullaha (tj. Unišli smo da posjetimo Abdullaha), sina Mes'uda. Rekao je: "O (vi) ljudi! Ko je znao (Ko zna jednu) stvar, pa neka rekne za nju (tj. pa neka rekne nju). A ko nije znao (ko ne zna), pa neka rekne: "Allah je znaniji." Pa (tj. Jer) zaista od (toga) znanja je (i to) da rekne (jedan čovjek) za (ono) što neće znati (tj. za ono što ne zna):

"Allah je znaniji." Rekao je Allah, moćan je i veličajan je, Svome vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio:

"Reci: Ne pitam (tj. Ne tražim od) vas na njega (za njega, za stupanje u Islam ništa) od nagrade, i nisam ja od (onih) koji se opterećuju (sa onim što ne mogu oni i ne znaju, tj. nisam od onih koji su izvještačeni, usiljeni, namješteni, pretvaraju se)". I pričaću vam o (tom) dimu. Zaista je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, zvao (pozivao) Kurejše (Kurejševiče) ka Islamu, pa su dali usporiti na njega (tj. pa su se sporo odazivali njemu), pa je rekao:

"Moj Bože! Pomozi mene na njih (protiv njih) sa sedam (godina gladnih, nerodnih) kao sedam (gladnih godina u vrijeme) Jusufa (što su se desile)." Pa je uzela njih (jedna takva) godina (koja) je obrijala (tj. zbrisala, odnijela) svaku stvar (sve), čak su jeli (oni te) lešine (uginule životinje) i (te) kože, čak je počeo (izvjesni) čovjek (da) vidi (viđa) između njega (tj. između sebe) i između (toga) neba (nekakav) dim (zbog oslabljenja vida) od (te) gladi. Rekao je Allah, moćan je i veličajan je:

"Pa pričekaj dana (kada) donese (to) nebo dim jasan. Pokriva (zastire te) ljude; ovo je kazna bolna." Rekao je: Pa su zvali (molili): "Naš Gospodaru! Otkri (tj. Odstrani, Ukloni) od nas (tu) kaznu, zaista mi smo vjernici. Odakle (tj. Kako) je za njih (ta) opomena, a već je došao njima (jedan) poslanik jasan. Zatim su se okrenuli od njega, i rekli su: Učitelj lud (to je, tj. To je jedan ludi učitelj). Zaista Mi smo otkrivači (odstranjivači te) kazne malo, zaista vi ste vraćajući (tj. vi ćete se opet vratiti u bezvjerstvo)". Pa zar će se otkriti (odstraniti ta) kazna (od njih na) sudnjem danu? Rekao je: Pa se otkrila (odstranila ta kazna od gladi od njih). Zatim su se vratili (oni) u svoje bezvjerstvo, pa je uzeo (tj. kaznio) njih Allah (na) dan Bedra. Rekao je (o tome) Allah, uzvišen je:

"Danom (tj. Na dan kada) navalimo (tom) navalom najvećom, zaista mi smo osvetnici (okajači)."

EZZUMERU (EL-ZUMERU EZ-ZUMERU)

SA IMENOM (U IME) ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA.

A rekao je Mudžahid: "..... čuva se sa svojim licem....", je (značenja): vuče se (tegli, teglji se) na svome licu u Vatri. I ono (je izrečeno u smislu u kojem je izrečen i) Njegov govor, uzvišen je: ".... pa zar ko će se baciti u Vatru (da) je bolji (tj. da li on bolji), ili ko će doći siguran (od kazne na) sudnjem danu....". "..... zi 'ivedžin....", je (značenja) "lebsin": nejasnoće (nejasnoća). ".... i (jednoga) čovjeka (koji je jedan) spas (tj. mir - a to će reći: koji je pokoran) za (jednoga drugoga) čovjeka (drugome čovjeku)....", (to) je (značenja: čovjeka) dobroga (drugome čovjeku). Primjer je (to jedan) za njihovoga boga lažnoga i Boga Istinitoga (Pravoga). "..... i zastrašuju te sa (onima) koji su osim Njega...." (to znači): sa (svojim) kipovima (idolima). ".... havvelna....", je (značenja što i) "eatajna": dali smo (darovali smo). "I (onaj) koji je donio (tu) istinu...." (to znači): Kur'an. ".... i (koji) je potvrdio (vjerovao) u njega...." (to znači: taj pravi, iskreni) vjernik. Doći će (on-vjernik - na) sudnjem danu govori (tj. govoreći): Ovo je (Kur'an, o moj Gospodaru,) koji si dao meni, radio sam sa (onim, tj. prema onome) što je u njemu. ".... mutešakisune (prepirajući među sobom, tj. koji se protive

jedan drugome)....". Čovjek "šekis" (tj. Čovjek kojem se rekne "šekisun" - od čega je i izraz "mutešakisun" - to je (taj) teški (čovjek, nesnosan, težak, nepodnošljiv), neće se zadovoljiti (ne zadovoljava se) sa (tom) pravednošću. ".... i čovjeka spasa (mira, tj. mirnoga, zdravoga)....", a govori se (da "selemen" znači "salimen" (zdravoga), "salihan" (dobroga). ".... išme'ezzet...." je (značenja) "neferet": bježala je (osjećala je odvratnost). ".... bi mefazetihim...." (to - tj. riječ "mefazetun") je od (riječi) "el-fevzu": spas. "..... haffine (okružujući oni)...." (to) je (značenja) ophodili su njega (prijestolje Božije) ophodeći (oni) "bi hifafejhi" - (a taj izraz "bi hifafejhi" je značenja) - "bi dževanibihi": sa njegovih strana (okolo, oko njegovih strana). "..... mutešabihi...." - nije (taj izraz) od (riječi) "el-ištibahu" (sumnja, nejasnoća), ali (tj. nego izraz "mutešabihi" znači da) slični neki (dio) njega (Kur'ana) nekom u (njegovome) potvrđivanju (potkrepljivanju, podržavanju).

(U ovom slučaju treba da se kaže da izraz "mutešabihi" može da se smatra da je izveden od "šebehun-sličnost", a ni u kojem slučaju od "ištibahun".)

GLAVA:

Njegov govor: ".... O Moji robovi koji ste pretjerali (tovareći grijeh) na svoje osobe (duše), ne očajavajte (ne gubite nadu) od milosti Allaha (Allahove), zaista Allah oprašta (te vaše) grijeha skupa (tj. sve), zaista On, On je (taj) veliki opraštač, milostivi."

PRIČAO MI JE Ibrahim, sin Musa-a, izvijestio nas je Hišam, sin Jusufa, da je Ibnu Džurejdž izvijestio njih, rekao je Ja'la:

Zaista je Seid, sin Džubejra, izvijestio njega od Ibnu Abasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, da su (neki) ljudi od stanovnika (pripadnika toga) idolopoklonstva (mnogoboštva) bili već ubijali i umnožili su (to ubijanje, tj. i mnogo su ubijali), i bludničili su i umnožili su (to bludničenje, preljubu), pa su došli Muhamedu, pomilovao ga Allah i spasio, pa su rekli:

"Zaista (to vjerovanje) koje govoriš i zoveš k njemu zaista je lijepo da izvijestiš nas (samo još to) da je (tj. da ima, da postoji) za (ono) što smo uradili (neko) iskupljenje." Pa je sišao (ajet):

"I (robovi Milosrdnoga su oni) koji neće zvati (ne zovu) sa Allahom (nikakvo) božanstvo drugo, i neće ubiti (ne ubijaju tu) osobu koju je zabranio Allah osim sa (tim) pravom, i neće bludničiti (ne bludniče oni)....", i sišao je (ajet): "Reci: O Moji robovi koji (ste od onih što) su pretjerali (u opterećivanju grijeha) na svoje osobe, ne očajavajte (ne gubite nade) od milosti Allaha (Allahove)....".

GLAVA

Njegovoga govora: "I nisu (oni) odredili Allaha istinom Njegovoga određivanja (tj. Nisu ocijenili Allaha pravom Njegovom cijenom, vrijednošću - a neki kažu da to znači: I nisu poštovali Allaha istinom Njegovoga poštivanja; nisu veličali Allaha istinom Njegovoga veličanja - nisu mogli, ne mogu da shvate pravu veličinu Allahovu)....".

PRIČAO NAM JE Adem, pričao nam je Šejban od Mansura, od Ibrahima, od 'Abideta, od Abdullaha (Mesudovoga), bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Došao je (jedan) učenjak (vjerski; ili: sveštenik) od (tih židovskih) učenjaka (sveštenika) ka poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa je rekao:

"O Muhamede! Zaista mi nalazimo (u Tevratu) da Allah čini (drži ta) nebesa na (jednom) prstu i (te) zemlje na prstu, i (ta) stabla na prstu, i (tu) vodu (i tu rosnu) zemlju na prstu, i ostala (ta) stvorenja na prstu, pa govori: "Ja sam (taj pravi) vladar." Pa se je nasmijao (nasmiješio) Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, čak (tako da) su se pokazali njegovi (najkrajnji) kutnjaci (zubi) potvrđivanjem (radi potvrđivanja) za govor (govora toga) učenjaka (ili: sveštenika židovskoga). Zatim je čitao (pročitao slijedeći ajet) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"I nisu odredili Allaha istinom Njegovoga određivanja (tj. Nisu shvatili pravu vrijednost, pravu veličinu i moć Allahovu)....".

GLAVA

Njegovoga govora: "..... i Zemlja skupa (tj. sva, cijela) je Njegova šaka (pregršt na) sudnjem danu, i (ta) nebesa su savijena sa Njegovom desnicom (tj. sa Njegovom moći); slava Njemu! i uzvisio se je (uzvišen je On) od (svega onoga) što (Njemu nevjernici i krivovjerci) udružuju (pridružuju)".

PRIČAO NAM JE Seid, sin 'Ufejra, rekao je: pričao mi je Lejs, rekao je: pričao mi je Abdurahman, sin Halida sina Musafira, od Ibnu Šhaba, od Ebu Selemeta da je Ebu Hurejrete rekao: čuo sam poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (da) govori:

"Zgrabiće (Prihvatiće, uzeće u šaku na sudnjem danu) Allah Zemlju, i savijaće (saviće ta) nebesa sa Svojom desnicom, zatim će reći: "Ja sam (taj pravi) vladar. Gdje su vladari Zemlje?"

GLAVA

Njegovoga govora: "I puhnilo se je (tj. puhnuće se) u (taj izvjesni) rog, pa je pomrijelo (pa će pomrijeti svako) ko je u (tj. na tim) nebesima i ko je u (na toj) Zemlji osim ko (je taj što) je htio Allah (da ostane na životu; ili pri svijesti, jer "sa'ika" znači onesvijestio se je, tj. onesvijestiće se); zatim se je puhnilo (zatim će se puhnuti) u njega drugi (puta), pa kada li su oni stajači (tj. stoje) gledaju (tj. stoje gledajući oni)".

PRIČAO MI JE Hasen, pričao nam je Ismail, sin Halila, izvijestio nas je Abdurahim od Zekerija-a, sina Ebu Zaideta, od Amira, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Zaista ja sam prvi ko će podignuti svoju glavu poslije (toga) puhanja zadnjega (u taj rog), pa kada li sa Musa-om (se suočim, tj. pa kada li ja vidim Musa-a - a to znači: pa ću ugledati Musa-a), objesivač sebe za (to) prijestolje (tj. objesio se već - a to će reći: već se uhvatio, drži se već - za Allahovo prijestolje)! Pa neću znati (tj. ne znam) da li je također (kao tako, kao takav) bio, ili je poslije (toga) puhanja (drugoga)."

(Ovo su protumačili na ovaj način: Pa ne znam da li je Musa bio tako držao se za Božije prijestolje i nije ni umro kada se je puhnilo u rog prvi puta, ili se je Musa nakon drugoga puhanja proživio prije mene jedini on i uhvatio se je odmah za Božije prijestolje.)

PRIČAO NAM JE Umer, sin Hafsa, pričao nam je moj otac, pričao nam je Aameš, rekao je: čuo sam Ebu Saliha, rekao je: čuo sam Ebu Hurejreta (da priča) od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Između (ta) dva puhanja (u taj rog) je četrdeset." Rekli su: "O Ebu Hurejrete! Četrdeset dana?" Rekao je: "Nisam htio (tj. Odbijam da odredim to; ili: Sustežem se da odredim to jer to ne znam)." Rekao je (neko od prisutnih): "Četrdeset godina." Rekao je (Ebu Hurejrete): "Nisam htio." Rekao je: "Četrdeset mjeseci." Rekao je: "Nisam htio. I istruhnuće svaka stvar od (toga) čovjeka osim kraja (osim osnove, temelja toga) repa njegovoga. U njemu se sastavlja (U njemu će se sastavljati to) stvaranje."

EL-MU'MINU (EL-MU'MINU)

Rekao je Mudžahid: "Hamim" (Ha-mim) je (takva riječ da je) njezino prolaženje (prelaženje, tj. njezino prenosno značenje i smisao isto kao i) prolaženje (tj. prenosno značenje tih prethodnih) sura. A govori se: Nego ono (tj. izraz Ha-mim) je ime (sure u Kur'anu, ili ime Kur'ana) zbog govora Šurejha, sina Ebu Evfa-a, Absije:

"Podsjećá (Opominje) me (na) Ha-mim, a koplje (to) je sapletač (tj. pomiješano, ukršteno, udara),

Pa zašto nije čitao Ha-mim prije proturanja (naprijed sebe u boj, u rat)?"

(Ovdje je izraz Ha-mim u pjesmi upotrebljen u akuzativu, pa se zbog toga smatra da je taj izraz ime sure, ili ime Kur'ana.)

"Ettavlu" je (značenja) "ettefeddulu": činjenje dobra (nekome, tj. učiniti nekome dobro sam od sebe). "... dahirine..." je (značenja) "hadi'ine": poniženi (bivši oni). A rekao je Mudžahid: "... ka (tom) spasu..." (to) je (značenja): (k tom) vjerovanju. "... nije za njega molitva (nikakva)..." - misli (na taj) kip. "... jusdžerune (naložice se oni)." (to) je (značenja): zapaliće (razgoriče, naložice) se s njima Vatra. "... temrehune (veselite se do oholosti).", (to) je (značenja) "tebtarune": postajete obijesni (bjesnite).

A bio je Ala', sin Zijada (običaja da) spominje Vatru, pa je rekao (jedan) čovjek: "Zašto daješ očajavati (tim) ljudima (tj. Zašto natjeravaš u očaj, u beznade te ljude)?" Rekao je: "A (zar) ja mogu da dajem očajavati (tim) ljudima, a Allah, moćan je i veličajan je, govori:

".... O Moji robovi koji ste pretjerali (u tovaranju grijeha) na svoje osobe, ne očajavajte (ne gubite nadu) od milosti Allaha....", i govori: "... i da su (ti) pretjerivači, (da su) oni drugovi Vatre.". A ali (tj. Nije tako kako ti meni prigovaraš - nego) vi volite (želite) da se obeseljivate (vi) sa (tim) rajem na rdavostima vaših (svojih) radova (djela, tj. i pored toga što radite loša djela). A poslao je Allah Muhameda, pomilovao ga Allah i spasio, samo (kao) obeseljivača sa rajem za (onoga) ko se je pokoravao njemu, i (samo kao) opominjača sa Vatrom (onoga) ko je grijesio njemu (ko je bio nepokoran njemu).

PRIČAO NAM JE Alija, sin Abdullaha, pričao nam je Velid, sin Muslima, pričao nam je Evzajja, rekao je: pričao mi je Jahja, sin Ebu Kesira, pričao mi je Muhamed, sin Ibrahima, Tejmija, pričao mi je Urvete, sin Zubejra, rekao je: Rekao sam Abdullahu, sinu Amra sina 'Asa:

"Izvijesti me o najžešćem (zlostavljanju) što su napravili (njega mekanski) idolopoklonici sa poslanikom Allaha, pomilovao ga Allah i spasio." Rekao je: "Dok poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, klanja u dvorištu Kabe (tj. kod Kabe), kadli je došao (kad dođe iznenada) 'Ukbete, sin Ebu Muajta, pa je uzeo za rame poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, i zavio je (zamotao je, savio je) njegovu odjeću u njegov vrat (tj. okolo

njegovoga vrata), pa je davio njega (počeo je da ga davi) žestokim davljenjem. Pa je došao Ebu Bekr, pa je uzeo za njegovo rame i odbio je (njega) od poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, i rekao je:

"Zar ćete ubiti (jednoga) čovjeka (zbog toga što je takav) da govori: "Moj Gospod je Allah!", a već je donio vama (te) dokaze od vašega Gospoda?!"

HA-MIMUSSEDŽDETI (HA-MIM ESSEDŽDE)

SA IMENOM (U IME) ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA.

A rekao je Tavus od Ibnu Abasa: "... i'tija tav'an (dođite vas dvoje pokoravanjem)...." (to) je (značenja) "eatija": dajte vas dvoje (pokornost sami od sebe). "... rekle su njih dvije (njih dvoje: Zemlja i nebesa): Došli smo pokoravajući se (mi)." (to) je (značenja): Dali smo (pokornost). A rekao je Minhal od Seida (koji) je rekao: rekao je (jedan) čovjek Ibnu Abasu: "Zaista ja nalazim u Kur'anu (neke) stvari (da) se protive (ne slažu se) na mene (meni)." Rekao je (taj čovjek - Nafi', sin Ezreka, docniji poglavica ezrekita, frakcije sekte haridžita-haridžija):

"..... pa nema (nikakvih) rodova između njih tada, i neće se (oni) međusobno pitati.", (taj ajet mi se protivi sa sadržajem ajeta u kojem se kaže:) "I došao (tj. doći će) neki njih na nekoga međusobno se pitaju (pitajući se oni međusobno)."

(U prvom ajetu se kaže da se neće pitati međusobno, a u ovom drugom ajetu se kaže da će se pitati oni međusobno.)

"..... i neće (oni) sakriti Allahu (nikakvo) pričanje (nikakav razgovor).", (to mi se protivi sa sljedećim:) "... (tako nam Allaha) našega Gospodara nismo bili idolopoklonici.", pa već su sakrili (oni, tj. nastojali da sakriju) u ovome ajetu (tj. prema ovome ajetu oni će nastojati da sakriju svoju pripadnost idolopoklonstvu). I rekao je: "..... ili (to) nebo, sagradio je njega." do Njegovoga govora "... prostro je nju (tj. razvio je nju - Zemlju).", pa je spomenuo stvaranje (toga) neba prije stvaranja Zemlje. Zatim je rekao (u suri Ha-mim Essedždeti): "... Zar zaista vi zaista bivate nevjernici (tj. zaista ne vjerujete) u (Allaha) koji je stvorio Zemlju u dva dana...." do "... pokoravajući se (mi).", pa je spomenuo u ovome (ajetu) stvaranje Zemlje prije (stvaranja toga) neba. I rekao je, uzvišen je: "... i bio je Allah veliki opraštač, milostiv.", "... (i bio je) moćan, mudar.", "... (i bio je) veliki slušač (tj. koji vrlo mnogo čuje), veliki vidjelac (koji mnogo vidi, tj. sve čuje, sve vidi).", pa kao da (je) On bio (to), zatim je prošao (tj. zatim se je izmijenio, promijenio - nije više takav). (Uzvišeni je i daleko je od toga Uzvišeni Allah!).

Pa je rekao (Ibnu Abas odgovarajući na to): "... pa nema rodova između njih...." (to znači:) u (tom) puhanju prvom. Zatim će se puhnuti u (taj izvjesni) rog, pa će pomrijeti (ili: pa će pasti onesviješten svako) ko je u (tim) nebesima i ko je u (na) Zemlji osim (onoga) ko je htio Allah (da ne umre; ili: da ne padne onesviješten), pa nema (nikakvih) rodova između njih kod toga i neće se (oni) međusobno pitati (jer će se svako zabaviti o sebi u tim časovima). Zatim u (tom) puhanju zadnjem doći će neki (od) njih na neke međusobno se pitaju (tj. pitajući se oni međusobno). A što se tiče Njegovoga govora: "... nismo bili idolopoklonici." (i) "... i neće sakriti Allahu....", pa zaista Allah će oprostiti pripadnicima (te) iskrenosti (tj. oprostiće iskrenim vjernicima) njihove grijeha, i rekli su (tj. i reći će ti) idolopoklonici: Dođite (da) govorimo (da) reknemo: Nismo bili (nikakvi) idolopoklonici. Pa se je zapečatilo (tj. Pa će se zapečatiti) na njihova usta, pa će govoriti njihove ruke. Pa kod toga se je znalo (tj.

znaće se, upoznaće se) da se Allahu neće sakriti (nikakvo) pričanje (nikakav razgovor). I kod njega (kod toga stanja) ".... voljeće (želiće oni) koji su bili nevjernici (tj. koji nisu vjerovali, da se izjednači, izravna s njima zemlja)....". Ajet (taj u suri Nisa' treba vidjeti). I stvorio je Zemlju u dva dana (nerasprostrtu, nerazvijenu), zatim je stvorio (to) nebo, zatim se je izjednačio (tj. upravio) k (tom) nebu, pa je izjednačio (izravnao, ispravio) njih (nebesa) u druga dva dana, zatim je prostro (tj. razvio) Zemlju. A njezino prostiranje (razvijanje) je (u tom) da je izvadio iz nje (njezinu tu) vodu i ispašu (tj. i biljke), i stvorio je (njezina ta) brda (planine), i (te) deve (tj. životinje), i (te) visove (visoravni) i (sve) što je između njih dvoga (njih dvoje) u druga dva dana. Pa to je Njegov govor: ".... prostro je (razvio je) nju.". A Njegov govor: "..... stvorio je Zemlju u dva dana....", pa učinila (tj. stvorila) se je Zemlja i što je u njoj od (kakve god bilo) stvari (tj. Zemlja i svaka stvar u njoj - sve je stvoreno) u četiri dana. A stvorila su se (ta) nebesa u dva dana. ".... a bio je Allah veliki opraštač....", nazvao je Svoju osobu to (tako, tj. nazvao se je On Sam tako), i to je Njegov govor, to jest: Nije prestao također (da to bude i dalje takav). Pa zaista Allah nije htio (nijednu) stvar (drukčije) osim (tako da) je pogodio s njom (onoga) kojega je htio (On da pogodi). Pa neka se ne protivi na tebe Kur'an (tj. Pa neka ne izgleda protuslovan, proturječan tebi Kur'an), pa (tj. jer) zaista svaki (dio od njega, tj. sav on) je od kod Allaha (tj. od Allaha)."

PRIČAO MI JE Jusuf, sin 'Adijja, pričao nam je 'Ubejdulah, sin 'Amra, od Zejda, sina Ebu Unejseta, od Minhala za ovo (o ovome).

A rekao je Mudžahid: ".... memnunin." je (značenja) "mahsubin": računat (obračunat). "..... akvateha....." je (značenja) "erzakaha": njezine opskrbe. ".... u svako nebo njegov posao (posao toga neba)...." (to znači:) od (onoga) što je zapovjedio za njega. ".... nehisatin...." je (značenja) "mešajime": zlosrećnima (nesretnima). "I odredili smo za njih vršnjake (drugove)...." (to) je (značenja) svrstali smo (udružili smo) ih sa njima.

(A može da se izraz "kajjedna" prevede i ovako: I doveli smo im vršnjake. Ima treći način na koji bi se mogao prevesti, odnosno shvatiti izraz "kajjedna". "El-kajdu" znači kora, ljuska od jajeta, pa zbog toga neki kažu da "kajjedna" znači: I dali smo koru za njih vršnjake....., a to će reći: Odredili smo izvjesnim nevjernicima neke vršnjake, tj. njima slične i ravne sotone, đavole koji preovladavaju njima kao što preovladava ljuska, kora jajeta nad jajetom, čak tako da su ih odveli u zabludu.)

".... spuštaju se na njih (njima izvjesni) anđeli...." - (misli se na to da im se spuštaju anđeli) kod (te) smrti. ".... potresla se je (zemljina površina)...." - (misli se) sa (tim) biljem (sa rastinjem). ".... ve rebet (i povećala se je)...." (to) je (značenja) "irtefe'at": podigla se je.

A rekao je (drugi neko) osim njega (osim Mudžahida): (..... potresla se je i povećala se je) iz svojih cvjetnih čašica kada se pojavi (zametak cvijeta koji dobiva hranu iz zemljine površine, pa kao da se rastom cvijetnoga zametka povećava i podiže sama zemljina površina). "..... zaista govori svakako: Ovo je za (zbog) mene (Ovo je moje)....", (to jest): sa mojim radom, to jest: Ja sam zaslužan za ovo (Ja sam u pravu za ovo). ".... izjednačenjem za (te izvjesne) pitaoce (koji pitaju, koji mole)." (to) je (značenja): odredio je nju (Zemlju) izjednačenjem (jednakom za sve one koji pitaju, istražuju i slično). ".... pa smo uputili njih....." (to) je (značenja): Pokazali smo im na (to) dobro i (to) zlo: kao što je Njegov govor (toga značenja u slijedećem ajetu):

"I uputili smo ga (čovjeka tim) dvama visovima (ili: tim dvama putevima koji se uzdižu; ili: tim dvjema sisama, dojčkama, i desnoj i lijevoj).", i kao Njegov govor: ".... uputio sam ga (tom) putu....".

(U tim ajetima izraz "huda, el-huda" i od toga izraza izvedeni glagol znači uputiti, ali u smislu pokazati, prikazati.)

A "el-huda" (taj izraz) koji je on (značenja) "el-iršadu" (upućivanje na pravi put) u stepenu (tj. u smislu) "es'adnahu": usrećili smo ga, (pa to je jedno drugo značenje toga izraza "el-huda" koje se nalazi u nekim ajetima Kur'ana). Od toga (drugoga značenja) je Njegov govor: "Ti su (oni) koje je uputio Allah, pa sa (za) njihovim pravopućem se povedi (vodi, rukovodi)....". ".... juzeune." je (značenja) "jukeffune": sprječavaju se (tj. zadržavaju se prvi dok stignu zadnji). ".... iz njihovih rukava (tj. iz čašica, omotača zametka plodova)....", (ekmamiha) je (značenja) "kišrul-kufurra": ljuska (kora od) posude (tj. omotača) zametka palme. Ona je "el-kummu" (tj. Ona se naziva još i izrazom "el-kummu"; ili: Ona je - jednina od izraza "ekmami - el-kummu").

(U vezi izraza "kummun" ima raznih mišljenja. Jedni kažu: Ta riječ znači i rukav od košulje, a i čašicu, omotač zametka cvijeta. Drugi kažu: Ta riječ znači samo rukav od košulje, a izraz "kimmun" znači čašicu, omotač zametka cvijeta. "El-kufurra" je izraz koji označava posudu, omotač, pokrivač zametka palme prije nego se zametak pojavi. "Kišrun" znači: kora, ljuska.)

A rekao je (drugi neko) osim njega: I govori se za (to) grožđe (tj. Rekne se grožđu) kada je izašlo takođe: "kafurun" i "kufurra".

(A rekne se, govori se: Posuda svake stvari je njezin "kafur".)

".... zaštitnik (ili: prijatelj) vruć." (to) je (značenja: njegov) blizi (bližnji zaštitnik, ili bližnji prijatelj, rođak). ".... min mehisin (od skretanja, od bježanja)." "Hasa anhu" (to) je (značenja) "hade": skrenuo je (nageo se je od njega na drugu stranu, a to će reći: izbjegao ga je). "..... mirjetin...." i "murjetin" (jer i tako neki čitaju tu riječ) je jedno, to jest (obje riječi znače što i) "imtiraun": sumnja (u proživljenje na sudnjem danu). A rekao je Mudžahid: ".... radite šta ste htjeli (tj. šta hoćete)...." (to) je prijetnja (Njegova, Allahova).

A rekao je Ibnu Abas: "..... sa (naravi) koja je ona ljepša...." (to) je (njihovo) strpljenje kod (svoje) srditosti i opraštanje kod grijšenja (prema njima, tj. kada prema njima neko loše postupi, oni mu oprostite, praštaju), pa kada su učinili njega (tj. kada budu činili taj takav postupak vjernici), očuvao je (tj. očuvaće) njih Allah, i ponizio se je (poniziće se, biće ponizan) njima njihov neprijatelj kao da je on zaštitnik (prijatelj) vruć.

Njegov govor: "I niste bili (da) se pokrivete (zbog toga što se plašite) da će svjedočiti na vas vaše čuvenje (tj. vaš sluh), a niti vaši vidovi, a niti vaše kože, a ali (tj. nego) ste mislili da Allah neće znati (tj. ne zna) mnogo od (onoga) što radite (vi)."

PRIČAO NAM JE Salt, sin Muhameda, pričao nam je Jezid, sin Zurej'a, od Revha, sina Kasima, od Mansura, od Mudžahida, od Ebu Mamera, od Ibnu Mes'uda (da je on rekao u vezi tumačenja ajeta) "I niste bili (da) se pokrivete (tj. ne pokrivaste se vi iz straha) da svjedoči na vas vaše čuvenje (tj. vaš sluh)....", ajet (taj vidjeti):

Bila su (neka) dva čovjeka od Kurejševića i (jedan) zet (ili: punac, tast) njih dvojice od Sekifovića - ili dva čovjeka od Sekifovića i zet (ili punac, tast) njih dvojice od Kurejševića - (bili su) u (jednoj) kući, pa je rekao neki (od) njih nekome:

"Da li mislite da Allah čuje naše pričanje (naš razgovor)?" Rekao je neki (od) njih: "Čuje neki (dio) njega." A rekao je neki (od) njih: "Zaista ako je bio (takav da) čuje neki (dio) njega (pričanja, razgovora), (onda) zaista već čuje svega njega (cijelo pričanje, svako pričanje, svaki razgovor)." Pa se je spustio (Pa je spušten, objavljen ajet):

"I niste bili (da) se pokrivete (zbog straha) da svjedoči na vas vaše čuvenje (tj. vaš sluh), a niti vaši vidovi....". Ajet (taj vidjeti).

GLAVA:

"A ta vam je vaša misao, koju ste mislili o vašem Gospodaru, upropastila vas, pa ste osvanuli od (onih) koji su na šteti (na gubitku)."

PRIČAO NAM JE Humejdija, pričao nam je Sufjan, pričao nam je Mansur od Mudžahida, od Ebu Mamera, od Abdullaha (Mesudovoga), bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Sakupili su se kod Kabe dvojica Kurejševića i (jedan) Sekifović - ili dvojica Sekifovića i (jedan) Kurejšević - mnogi je loj njihovih stomaka (trbuha), malo je razumijevanje njihovih srca (tj. sva trojica su bili debeli, a glupi, i glupi). Pa je rekao jedan (od) njih:

"Da li mislite da Allah čuje šta (mi) govorimo?" Rekao je (taj) drugi: "Čuje ako smo bili glasni (tj. ako mi glasno govorimo), a neće čuti (a ne čuje) ako smo sakrili." A rekao je (taj) drugi (tj. onaj treći između njih): "Ako je bio (takav da) čuje kada smo bili glasni, pa zaista On čuje (i) kada smo sakrili (tj. kada pričamo tiho, tajno, sakriveno)." Pa je spustio (objavio) Allah, moćan je i veličajan je:

"I niste bili (da) se pokrivete (iz straha) da svjedoči na vas vaše čuvenje (vaš sluh), a niti vaši vidovi, a niti vaše kože....". Ajet (taj vidjeti).

A bio je Sufjan (običaja da) priča nama za ovo, pa govori (pa kaže): Pričao nam je Mansur, ili Ibnu Ebu Nedžih, ili Humejd: jedan (od) njih, ili dvojica od njih. Zatim se je ustalio na Mansuru (na Mansura), i ostavio je to više puta osim jednom (je danput).

Njegov govor: "Pa ako se (oni) strpe, pa Vatra je boravište za njih (njima)....". Ajet (taj vidjeti).

PRIČAO NAM JE Amr, sin Alije, pričao nam je Jahja, pričao nam je Sufjan Sevrja, rekao je: pričao mi je Mansur od Mudžahida, od Ebu Mamera, od Abdullaha za slično njemu (navedenome hadisu).

HA MIM AJN SIN KAF (HA-MIM-AJN-SIN-KAF)

A spominje se od Ibnu Abasa: ".... akimen...." (da) je (to značenja) "la telidu": neće roditi (ne rađa, tj. žena koja ne rađa djecu - nerotkinja). ".... duh od Naše zapovjedi (stvari)...." (to) je (značenja) Kur'an. A rekao je Mudžahid: ".... jezre'ukum fihi (stvara, tj. umnožava vas u njemu)...." (to) je (značenja: daje vam) porod poslije poroda (potomstvo poslije potomstva). "..... nema dokaza između nas...." (to) je (značenja) nema prepiranja (nema svađe, neprijateljstva). ".... oka sakrivenoga...." (to) je (značenja) poniženoga. A rekao je (drugi neko) osim njega (osim Mudžahida): ".... pa su trajno (one lađe) učvršćene na njegovim

leđima..." (to) je (značenja) miču se (pokreću se), a ne teču (ne teku, tj. ne plove, ne udaljuju se sa svoga mjesta) u (tom) moru. "... šere'u (uzakonili su)...." (to) je (značenja) "ibtede'u": izmislili su (uveli su nanovo, izmislili su novo).

GLAVA

Njegovoga govora: "... osim (tu) ljubav u (tim) najbližim (rođacima)....".

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Bešara, pričao nam je Muhamed, sin Džafera, pričao nam je Šubete od Abdulmelika, sina Mejsereta, rekao je: čuo sam Tavusa od Ibnu Abasa, bio zadovoljan Uzvišeni Allah od njih dvojice, da se je on upitao (tj. da je on upitan) o Njegovom govoru:

"..... osim ljubav u najbližim (rođacima).....", pa je rekao Seid, sin Džubejra:

"Najbliži (od) porodice (ukućana, obitelji) Muhameda, pomilovao ga Allah i spasio." Pa je rekao Ibnu Abas: "Požurio si. Zaista Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, (bio je u takvom položaju da) nije bio (nijedan) rod od Kurejševića (tj. nijedan plemenski ogranak Kurejševića drukčiji) osim (takav da) je bilo njemu u njima (neko) srodstvo, pa je rekao:

"Osim (jedino što od vas tražim) da spojite (ono) što je između mene i između vas od (našega) srodstva (tj. da vi, o Kurejševići, održavate sa mnom rodbinske veze, da nastojite da se sastavlja i povezuje srodstvo naše između mene i između vas)."

HA MIM ZUHRUFA (HA-MIM EZZUHRUF)

A rekao je Mudžahid: "... ala ummetin (na sljedbi)...." je (značenja) "ala imamin": na vođi (tj. na slijeđenju jednoga vođe velikoga). "Ve kilehu ja rabbi (I njegov govor: O moj Gospodar!)....", njegovo tumačenje (tj. tumačenje toga) je: Da li računaju (Da li misle oni) da Mi nećemo čuti (tj. da Mi ne čujemo) njihovu tajnu, i njihovo šaputanje (njihovo sasaptavanje), i (da) nećemo čuti (tj. da ne čujemo) njihov govor.

(Čitanje rečenice "Ve kilehu...." po mnogim čitačima je: "Ve kilihi....".)

A rekao je Ibnu Abas: "A da nije (toga) da budu (svi ti) ljudi jedna sljedba...." (to) je (značenja): Da nije (toga da bi obilje i bogatstvo) učinilo (te) ljude, sve njih bezvjernicima, zaista bih učinio za kuće (tih) bezvjernika krovove od srebra i stubišta od srebra - a ona je (tj. a riječ "mearidže" je značenja što i) "derezun": stepenice - i prijestolja (krevete) srebra. "..... mukrinine." je (značenja) "mutikine": mogući (bivši mi moćni i mogući za ovako nešto). "... asefuna...." je (značenja) "eshatuna": rasrdili su nas. "... ja'šu...." je (u značenju što i) "ja'ma": zasljepi (biva slijep). A rekao je Mudžahid: "Pa zar (da) udaramo od vas (tu) opomenu (stranom, tj. Pa zar da okrenemo od vas tu opomenu - Kur'an)...." to jest: Smatraćete lažnim Kur'an (tj. Zar mislite da vi nećete vjerovati u Kur'an), zatim (da) se nećete kažnjavati na (tj. zbog) njega. "... i prošao je primjer (tih pokoljenja) prvih." (to) je (značenja): običaj (tih pokoljenja) prvih. "... mukrinine (mogući, moćni)." - misli (na) deve, i konje, i mazge i

magarce. "..... odraste (odgoji se) u (tom) nakitu...." (to) je (značenja: te) djevojke (svoje kćeri što) ste učinili njih za Milosrdnoga (kao) dijete (djecu, porod), pa kako sudite (vi to)?

(To jest: Vi ne volite svoje kćeri, i sebi prisvajate i privlačite samo sinove, pa zar Milosrdnome Allahu poklanjate i pripisujete ono što sami ne volite i što se odgaja u nakitu, što u najviše slučajeva se i misli na nakit, a ne na dobra djela - pa zar tako vi sudite o Milosrdnome Allahu?)

".... da je htio Milosrdni, ne bismo obožavali njih...." - misle (oni pod tim na te) kipove (idole). Govori Allah, uzvisio se je (tj. uzvišen je; doslovno značenje svugdje riječi "teala" je: uzvisio se je): ".... nema za njih u tome (ništa, nimalo) od znanja...." (to) je (značenja): Kipovi (Idoli su takvi da) zaista oni ne znaju (doslovno: neće znati).

(Ima i drugih tumačenja ove rečenice ".... nema za njih u tome (ništa) od znanja....".)

".... fi akibihi...." (to doslovno znači: u njegovoj peti; ali prema tumačenju to) je (značenja): njegovom djetetu (tj. u njegovom, u svom potomstvu). "..... mukterinine (združujući se oni, bivši oni združeni, spareni)." (a to) je (značenja) "jemšune mean": idu zajedno (idući oni zajedno, skupa). "..... precima (prethodnicima)....." (tj.) narod faraona (kao) preci (prethodnici u bezboštvu) su za bezbožnike naroda Muhameda, pomilovao ga Allah i spasio. ".... i primjerom....." (tj. i učinili smo ih jednom) poukom. ".... jesiddune." je (značenja što i) "jedidždžune": žagore (ispuštaju krikove oni, galame, dižu buku). "..... mubrimune." je (značenja) "mudžmi'une": zaključivači (oni koji su se složili, čvrsto odlučili da nešto učinu, učine). ".... prvi (od tih) obožavalaca." (to) je (značenja) prvi (od tih) vjernika. "..... zaista ja sam čistoća (tj. nevinost - a to će reći: ja sam nevin) od (onoga) što obožavate (vi).".

Arap govore: "Nahnu minkel-berau vel-halau (Mi smo od tebe čistoća (nevinost) i praznoća)." Jednina, i dvojina i množina od muškoga roda i ženskoga roda govori se u njemu (u ovome slučaju svakome) "beraun", jer zaista on (taj izraz beraun) je infinitiv (neodređeni oblik koji je upotrebljen u značenju pridjeva, atributa, pa je nepromjenljiv u smislu broja). A da je rekao "beriu" (čist, nevin, oslobođen), zaista bi se reklo u dvojini "beriani", a u množini "beriu". A čitao je Abdullah (Mesudov): ".... zaista ja sam čist (nevin)....", sa "je" (tj. sa "i" - a to će reći: umjesto riječi "beraun" čitao je upotrebljavajući riječ "beriu", jer arapski lingvisti nazivaju dugo "i" sa "jaunje", a dugo "u" sa vavun-ve"). A "ezzuhufu" je (u značenju što i) "ezzehebu": zlato (zlatni nakit, ukrasi). ".... anđele (da) naslijeđuju (zastupe, da iza vas dođu).", (to jest: da) naslijedi neki (od) njih nekoga.

Njegov govor: "I dozivali su (tj. I dozivaće nevjernici u paklu na sudnjem danu zapovjednika anđela koji sprovode kaznu u paklu, a koji anđeo zapovjednik se zove Malik): "O Malike! Neka sudi na nas - a to znači: Neka usmrti nas - tvoj Gospodar!" Rekao je - tj. Reći će Malik: "Zaista vi ste ostajači - na životu u patnjih -."

PRIČAO NAM JE Hadždžadž, sin Minhala, pričao nam je Sufjan, sin Ujejneta, od Amra, od Ata-a, od Safvana, sina Ja'la-a, od njegovoga oca rekao je:

Čuo sam Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (da) čita na (svojoj) govornici:

"I dozivali su: "O Malike! Neka sudi na nas (neka usmrti nas) tvoj Gospodar!"....".

A rekao je Katadete: "..... primjerom za (te) zadnje (posljednje, potonje)." (to je značenja:) poukom za (onoga) ko je poslije njih. A rekao je osim njega (osim Katadeta neko

drugi): "..... mukrinine." je (u značenju što i) "dabitine": obuhvatači (zadrživači, nadvladavači). Govori se: "Fulanun mukrinun mukrinun li fulanin" (a to znači) "dabitun lehu": Omsica (Taj-i-taj) je "mukrin" omsice (a to znači:) obuhvatač njega (a to će reći: zadržao ga je, uhapsio ga je, nadvladao ga je). A "el-ekvabu" su ibrice koji su (takvi da) nema surli (tj. kljunova, nosaća) za njih (tj. u njih). A rekao je Katadete: "..... u majci (te) knjige....." (to je značenja): (u) skupnosti (sveukupnosti te) knjige, (u) korijenu (te) knjige. "..... prvi (od tih) koji se uzdižu (sustežu sprječavaju)." To jest: Nije bilo (u Uzvišenoga Allaha djeteta), pa ja sam prvi (od tih) koji se uzdižu (uzdržavaju se, sprječavaju se od takvoga vjerovanja). A njih dva (tj. izrazi "abidun" i "abidun") su dva narječja (u arapskom jeziku, jer se rekne): "Redžulun abidun" i (redžulun) abidun (a oba izraza znače: čovjek srdit, koji se ljuti na nekoga, koji niječe, koji ne priznaje nešto - a to je od glagola "abide-jabedu", a nije od "abede - jabudu").

A čitao je Abdullah (Mesudov): "Ve kalerresulu ja Rabbi (I rekao je Moj poslanik: O moj Gospodaru! - a to je drugi način čitanja ajeta "Ve kilih ja Rabbi.... i njegovoga govora: O moj Gospodaru!....")." A govori se (da) ".... evvelul-abidine." (znači: evvelul) džahidine: (prvi od tih) nijekača (od tih koji ne priznaju - a to je) od (glagola) "abide - ja'bedu" (nijekati, ne priznavati, ljutiti se na nekoga i slično). "Pa zar (da) udarimo od vas (tu) opomenu stranom (tj. Pa zar da se okrenemo od vas opomenom - Zar da vas ne opominjemo zbog toga što je slučaj) da ste bili narod (ljudi) pretjerani?". (a to znači): mnogobožni (idolopoklonici). Tako mi Allaha da se je ovaj Kur'an podigao (veli Katadete) gdje (tj. kada) su vratili njega (tj. kada su odbijali da prihvate njega) počeci ove sljedbe (tj. prvi pozivači u ovu sljedbu), zaista bi oni propali (ali ih je Allah u toku dvadeset godina pozivao neprekidno, dok su se najzad odazvali). "Pa smo uništili (one koji su bili) žešći navalom od njih (tj. koji su bili nasrtljivi, snažniji od Mekanaca), i prošao je primjer (tih pokoljenja) prvih." (to) je (značenja): kazna prvih.

("Meselun" i "meselen" nekada se tumači kao riječ "'ibretun": pouka, nekada kao i "'izatun": savjet, savjetovanje, a nekada kao "'ukubetun": kazna. Naprijed na jednom mjestu riječ "'izaten" prevedena je sa izrazom "pouka, poukom", a treba prevod da glasi: savjetom, savjetovanjem.)

".... džuz'en (dio)...." (to) je (značenja) "'idlen": sličan (ravan udio kao i neko drugi što ima udio i dio sličan i ravan, kao napr. što su neki govorili u skupini mnogobožaca: Allahu pripadaju ženska djeca, a nama muška djeca, i slično tome).

EDDUHANU (EL-DUHANU)

SA IMENOM (U IME) ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA.

A rekao je Mudžahid: ".... rehven...." je (značenja): "tarikani jabisen" (put suh, suha staza). ".... na (nad te) svjetove." (to) je (značenja) na (nad svakoga onoga) ko je između njegovih dviju (dvaju) leđa (između njegovih leđa - a to se tumači: nad svjetove njihovoga vremena, a to će reći: I već smo odabrali sebi njih - vjernike Israelićana - nad svjetove njihovoga vremena, vremena naroda Israelićana kada je Musa izveo njih iz Egipta). ".... fa'tiluhu (pa potjerajte ga)...." (to) je (značenja) "idfeuhu": odbijte ga (tj. gurnite ga - u sredinu pakla). ".... i sparićemo ih (doslovno: i sparili smo ih) sa (djevojkama) crnih očiju...." (to) je (značenja): Vjenčaćemo (Daćemo u brak) njima (takve djevojke koje su) crnih očiju, velikih očiju, zapanji se (smete se) u njih (tj. zbog njih to) oko. ".... (da) kamenujete mene." (to) je (značenja) ubijanje (njegovo). ".... rehven...." je (značenja) "sakinen": mirujući (bivši mirno

more). A rekao je Ibnu Abas: "Kao (ta) rastopina (rastopljena ruda, ili katransko ulje)....." (to znači da) je crno kao rastopina (toga) ulja (kao rastopljeno ulje).

A rekao je (neko drugi) osim njega (osim Ibnu Abasa): "..... tubbe'in....." (to) je (značenja): vladari Jemena, svaki pojedini od njih imenuje (tj. naziva) se "tubbe'a", jer zaista on slijedi svoga druga (tj. dolazi iza njega na vlast). I (ta) sjena (hlad) naziva se "tubbe'a", jer zaista ona slijedi (to) Sunce.

GLAVA:

"Pa pazi se dana (kada) će donijeti (to) nebo dim jasan."

Rekao je Katadete: "Fertekib...." je (značenja kao i) "fentezir": Pa iščekuj (pričekaj).

PRIČAO NAM JE Abdan od Ebu Hamzeta, od Aameša, od Muslima, od Mesruka, od Abdullaha (Mesudovoga), rekao je:

Prošlo je pet (slučajeva): Dim, i Vizantinci, i Mjesec, i Navala i Sledstvenost (Neophodnost, Neizbježnost - a značenje tih riječi već je objašnjeno i spomenuto).

GLAVA:

"Zastrće (Pokriće taj dim te) ljude, ovo je kazna bolna."

PRIČAO NAM JE Jahja, pričao nam je Ebu Muavijete od Aameša, od Muslima, od Mesruka, rekao je: rekao je Abdullah (Mesudov):

Bilo je ovo samo zbog (toga što je bio slučaj) da su Kurejševići, pošto su tražili neposlušnost Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio, (došli u priliku i položaj da) je zvao na njih sa godinama kao godine Jusufa (tj. proklinjao ih je da ih pogode nerodne godine kao godine za vremena, za vrijeme Jusufa). Pa je pogodila njih suša (tj. nerodica, oskudica) i trud (teškoća), čak (da) su pojeli (jeli te) kosti. Pa je počeo (tj. Pa bi počeo izvjesni) čovjek (da) pogleda ka nebu, pa vidi (u prostoru) što je između njega i između nje (nebeske visine nešto) kao oblik (toga) dima od (toga) truda (tj. zbog poteškoće). Pa je spustio Allah, uzvišen je:

"Pa pazi se (pričekaj) dana (kada) će donijeti nebo (jedan, neki) dim jasan. Zastrijeće (te) ljude, ovo je (jedna) kazna bolna." Rekao je: Pa se je došlo poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa se je reklo:

"O poslaniče Allaha! Traži napajanje (tj. Traži kišu od) Allaha za Mudar (tj. plemenu Mudar), pa (tj. jer) zaista ono je već propalo." Rekao je (Muhamed a.s. onome koji je to tražio od njega):

"Za Mudar (da molim, a to pleme je mnogobožičko)? Zaista ti si zaista smion (odvažan kada to zahtijevaš)." Pa je tražio napajanje (tj. kišu). Pa su se napojili (oni, tj. pala im je kiša). Pa je sišao (ajet u kojem se kaže):

"..... zaista vi ste vraćaći (tj. vi ćete se vratiti u mnogoboštvo)". Pa pošto je pogodila njih (ta) udobnost (blagostanje), vratili su se ka svome stanju (prvobitnome) kada je pogodila njih (ta) udobnost. Pa je spustio Allah, moćan je i veličajan je: "Danom (kada) navalimo (tom)

navalom najvećom, zaista mi smo osvetnici (tj. mi ćemo se osvetiti tada)". Rekao je: Misli (na) dan Bedra.

GLAVA

Njegovoga govora, uzvišen je: "Naš Gospodaru! Otkrij (tj. Digni) od nas (ovu) kaznu, zaista mi smo vjernici."

PRIČAO NAM JE Jahja, pričao nam je Veki' od Aameša, od Ebu Duha-a, od Mesruka, rekao je:

Unišao sam Abdullahu, pa je rekao: "Zaista od znanja (tvoga) je da rekneš za (ono) što ne znaš (pouzdan): "Allah je znaniji." Zaista Allah je rekao Svome vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio:

"Reci: Ne pitam (tj. Ne molim, Ne potražujem od) vas na njega (za njega, zbog njega ništa) od nagrade, i nisam ja od (onih) koji se opterećuju (sa onim što ne mogu, što ne znaju, tj. koji se usiljeno ponašaju, prikazuju se onima što oni to nisu)". Zaista Kurejševići pošto su (u Meki prije Hidžre) savladali (nadvladali) Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, i (pošto su od drugih) tražili neposlušnost na njega (njemu da izraze), rekao je:

"Moj Bože! Pomozi me na (protiv) njih sa sedam (nerodnih, sušnih godina) kao sedam (godina) Jusufa." Pa je uzela njih (jedna) godina (takva da) su jeli u njoj (te) kosti i strvinu (lešinu, leševe umrlih životinja) od trudnosti (tj. zbog oskudice i poteškoće oko prehrane). Čak je počeo jedan (od) njih (da) vidi (u prostoru) što je između njega i između neba (nešto) kao oblik (poput toga) dima od (te) gladi. Rekli su: "Naš Gospodaru! Otkrij (tj. Podigni, Ukloni) od nas (ovu) kaznu, zaista mi smo vjernici." Pa se reklo njemu: "Ako otkrijemo (dignemo, otklonimo kaznu) od njih, vratiće se (oni u bezvjerstvo, mnogoboštvo opet)." Pa je zvao (molio Muhamed a.s.) svoga Gospodara (da skine njima kaznu), pa je otkrio (skinuo Allah kaznu) od njih. Pa su se vratili (oni u mnogoboštvo). Pa se osvetio Allah njima (na) dan Bedra. Pa to ti je Njegov govor, uzvišen je:

".... dan (kada) će donijeti nebo (jedan) dim jasan." (i dalje sve) do Njegovoga govora, veličajno je Njegovo spominjanje: ".... zaista Mi smo osvetnici (Mi ćemo se osvetiti)".

GLAVA:

"Gdje (tj. Kako) je za njih (ta) opomena (opominjanje), a već je došao njima (jedan) poslanik jasan."

"Ezzikru" i "ezzikra" je jedno (tj. obje te riječi imaju isto značenje: opomena, opominjanje; a znače i spominjanje, a i uspomena).

PRIČAO NAM JE Sulejman, sin Harba, pričao nam je Džerir, sin Hazima, od Aameša, od Ebu Duha-a, od Mesruka, rekao je: Unišao sam Abdullahu. Zatim je rekao:

Zaista poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pošto je zvao (pozivao) Kurejševiče, učinili (su) lažovom (tj. smatrali su lažovom) njega i tražili su neposlušnost njemu, pa je rekao (on):

"Moj Bože! Pomozi me na (protiv) njih sa sedam (godina) kao sedam (sušnih godina u vrijeme) Jusufa." Pa je pogodila njih (jedna takva) godina (koja je) umanjila (okrnjila, tj. uništila) svaku stvar, čak (da oni) jedahu (čak su oni jeli izvjesne) strvine (lješeve, leševe). I ustajaše jedan (od) njih, pa vidjaše (viđaše, ugledao je) između njega (tj. između sebe) i između neba kao (izvjesni) dim od (zbog toga) truda (poteškoće, teškog stanja), i (te) gladi. Zatim je čitao (ajete):

"Pa pazi se (tj. pričekaj) dan (kada) donese nebo dim jasan.", dok je dopro (do ajeta) "Zaista Mi smo otkrivači (te) kazne malo (tj. skinućemo je malo, a) zaista vi ste vraćači (sebe u bezboštvo).".

Rekao je Abdullah: "Pa zar će se otkriti od njih (tj. skinuti sa njih ta) kazna (na) sudnjem danu?!" Rekao je: A (ta) "navala najveća" je (bila na) dan Bedra.

GLAVA:

"Zatim su se okrenuli od njega i rekli su: Poučeni (nekakav) ludak (je to).".

PRIČAO NAM JE Bišr, sin Halida, izvijestio nas je Muhamed od Šubeta, od Sulejmana i Mansura, od Ebu Duha-a, od Mesruka, rekao je: rekao je Abdullah (Mesudov):

Zaista Allah je poslao Muhameda, pomilovao ga Allah i spasio, i rekao je:

"Reci: Ne pitam vas na (za) njega od nagrade (tj. Ne tražim vam za njega nikakve nagrade), i nisam ja od (onih) koji se opterećuju (sa onim što nemaju i ne znaju, tj. koji se prikazuju onakvi kakvi oni to nisu)". Pa zaista poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pošto je vidio Kurejševiče (da) su tražili neposlušnost na njega (tj. da su neposlušni i nepokorni njemu), pa rekao je:

"Moj Bože! Pomozi me na (tj. protiv) njih sa sedam (godina) kao (poput) sedam (sušnih godina) Jusufa." Pa je uzela njih (ta) godina, čak je okrnjila (tj. odnijela, uništila) svaku stvar (tako) čak (da) su jeli (te) kosti i kože. Pa je rekao jedan (od) njih (tj. jedan od pripovjedača): Čak su jeli (te) kože i strvinu (leš umrle životinje). I počelo je (da) izlazi iz Zemlje (iz tla nešto) kao oblik (poput toga) dima. Pa je došao njemu (Muhamedu a.s.) Ebu Sufjan, pa je rekao:

"O Muhamede! Zaista tvoj narod je propao, pa moli Allaha, da otkrije od njih (tj. da ukloni i digne ovo od njih)." Pa je molio, zatim je rekao: "Vratićete se (u mnogoboštvo vi) poslije ovoga."

U hadisu (tj. U pričanju) Mansura (još je rečeno): Zatim je čitao (pročitao): "Pa pazi se dana (tj. pričekaj dan kada) će donijeti nebo (jedan) dim jasan." (i čitao je slijedeće ajete) do "... vraćači."

(To jest: do riječi onoga ajeta koji ima na kraju svome riječi "aidune: vraćači.")

"Zar će se otkriti (skinuti) kazna zadnjega (tj. drugoga života, života na drugome, budućem svijetu)? Pa već je prošao (taj) dim (tj. slučaj i događaj toga dima), i (ta) Navala i Sljedstvenost (Neophodnost)." A rekao je jedan (od) njih: "Mjesec (tj. Slučaj i događaj raspolovljenja i rascijepljenja Mjeseca)." A rekao je drugi (od tih pripovjedača): "Vizantinci (tj. Slučaj Vizantinaca je prošao)."

"Danom (tj. Na dan kada) navalimo (tom) navalom najvećom, zaista Mi smo (tada) osvjetnici."

PRIČAO NAM JE Jahja, pričao nam je Veki' od Aameša, od Muslima, od Mesruka, od Abdullaha (Mesudovoga), rekao je:

Pet (dogodovština je spomenuto u Kur'anu koje) su već prošle: Sljedstvenost (Sledstvenost, Neophodnost, Neizbježnost), i Vizantinci, i Navala, i Mjesec i (taj) Dim. (Ili: i (taj) dim.)

SURA DŽASIJETA (SURA DŽASIJA)

SA IMENOM (U IME) ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA.

"..... džasijeten (čučeći)...." (to) je (značenja što i) "mustevfizine alerrukebi": klečeći na koljenima (svojim oni; ili: uspravivši se oni na svoja koljena u sjedećem stavu bivši oni).

A rekao je Mudžahid: ".... nestensihu...." (to) je (značenja što i) "nektubu": pišemo (mi). ".... nensakum (zaboravljamo vas)...." (to) je (značenja) "netrukukum": ostavljamo vas (u kazni).

GLAVA:

".... i ne uništava nas (ništa i niko drugi) osim (to) vrijeme....". Ajet (taj vidjeti).

PRIČAO NAM JE Humejdija, pričao nam je Sufjan, pričao nam je Zuhrija od Seida, sina Musejbeba, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio: rekao je Allah, moćan je i veličajan je:

"Uznemiruje (tj. Vrijeđa) Me sin Adema (tj. čovjek s time što on) psuje (grdi to) vrijeme, a Ja sam (to) vrijeme. U Mojoj ruci je (ta) zapovjed (ta stvar vremena, jer Ja) izvrćem (preokrećem, tj. mijenjam tu) noć i (taj) dan."

EL-AHKAF

SA IMENOM (U IME) ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA.

A rekao je Mudžahid: ".... tufidune...." je (što i) "tekulune": govorite. A rekao je neki (od) njih: "Eseretun", i "usretun" i "esaretun" je (značenja što i) "bekijjetu 'ilmin": ostatak (nekog) znanja. A rekao je Ibnu Abas: ".... bid'an minerrusuli...." (to) je (značenja) "Lestu bi evvelirrusuli": Nisam prvi (od tih) poslanika.

(To jest: Nisam ja prvi Božiji poslanik. Doslovno riječi "bid'an minerrusuli" znače: novost - ili stvorena, proizvedena novost - od tih poslanika - Božijih poslanika.)

A rekao je osim njega (osim Ibnu Abasa neko drugi): ".... e re'ejtum (da li ste vidjeli)....", ovaj elif (tj. ovo upitno "e" koje znači: je li, da li) on je (ta riječ je) samo (jedna) prijatnija (i znači ovo): ako je zdravo (tj. ispravno ono) što tvrdite (a to je njihova tvrdnja da zaslužuju idoli njihovi da se obožavaju, a to će reći tvrdnja da se treba nešto obožavati - onda upravo to, ti kipovi) neće zaslužiti (tj. ne zaslužuje) da se obožava. A nije Njegov govor "..... da li ste vidjeli...." (u značenju i smislu: da li ste vidjeli) sa viđenjem (toga) oka (u očnoj

duplji), (nego) ono je samo (u značenju i smislu): Da li znate, da li je doprlo vama da su (oni) što zovete (tj. molite vi njih) osim Allaha, (da su vam oni) stvorili (neku) stvar?

GLAVA:

"I (veliki bezbožnik je onaj) koji je rekao svojim dvama roditeljima: "Uh vama dvoma! Zar obećavate vas dvoje meni da ću se izvaditi (živ iz groba svoga poslije smrti svoje), a već su prošla (ta) stoljeća (tj. pokoljenja) od prije mene?" A njih dvoje traže pomoć Allaha (govoreći njih dvoje svome djetetu opet): "Teško tebi! Vjeruj! Zaista obećanje Allaha je istina (istinito)." Pa govori (na to dijete to): "Nije ovo (što vi pričate ništa drugo) osim (napisane) neistine (laži pokoljenja) prvih."

PRIČAO NAM JE Musa, sin Ismaila, pričao nam je Ebu Avanete od Ebu Bišra, od Jusufa, sina Maheka, rekao je:

Bio je Mervan na Hidžazu (tj. nad Hidžazom zapovjednik). Postavio je namjesnikom njega Muavija. Pa je govorio (držao prediku Mervan). Pa je počeo (Mervan da) spominje Jezida, sina Muavije, zato da se prisegne njemu (na vjernost) poslije njegovoga oca. Pa je rekao njemu (Mervanu) Abdurahman, sin Ebu Bekra, (jednu, neku) stvar. Pa je rekao (Mervan):

"Uzmite ga (tj. Uхватите, držite ga - Abdurahmana)!" Pa je unišao (Abdurahman u) kuću Aiše, pa nisu mogli na njega (tj. nisu htjeli njega dalje da progone i da nasilno ulaze za njim u kuću Aišinu iz poštovanja prema Aiši). Pa je rekao Mervan:

"Zaista ovo je (onaj) koji (je taj što) je spustio Allah o njemu: "I (nevjernik je onaj) koji je rekao svojim dvama roditeljima: "Uh (tj. teško) vama dvoma! Zar obećavate vas dvoje meni....". Pa je rekla Aiša od iza (svoga) zastora (zavjese):

"Nije spustio Allah o nama (tj. o djeci Ebu Bekra nijednu) stvar (ništa) od Kur'ana osim (jedinoga slučaja toga) da je Allah spustio moju ispriku (tj. ajete u kojima je objavio moju nevinost i čistotu od one laži na mene)."

GLAVA

Njegovoga govora: "Pa pošto su vidjeli njega (oblak) pojavljivačem (raširivačem), okrećući se prema njihovim dolinama (on-taj oblak), rekli su: Ovo je pojavljivač (tj. oblak jedan koji se pojavljuje, i koji je takav da je on) davač kiše nama! Nego (tj. Nije to, nego) je on (ono) što ste tražili požurivanje za njega (što ste vi tražili da vam hitno, žurno dođe ono, ne vjerujući vi da vam može ono doći); vjetar (je to jedan takav što) je u njemu (jedna) kazna bolna."

Rekao je Ibnu Abas: "..... 'aridun...." je (značenja) "essehabu": oblak.

PRIČAO NAM JE Ahmed, sin 'Isa-a, pričao nam je Ibnu Vehb, izvijestio nas je Amr da je Ebu Nadr pričao njemu od Sulejmana, sina Jesara, od Aiše, bio zadovoljan Allah od nje, supruge Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekla je:

Nisam vidjela poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, smijačem (tj. da se smije) čak (tako da ja) vidim od njega njegove resice. Bio je (običaja da) se samo smiješi (smješka). Rekla je: I bio je (lošega raspoloženja) kada je vidio (tj. kada bi vidio kakav) oblak ili vjetar (tako da) se (to) poznalo u (tj. na) njegovom licu. Rekla je:

"O poslaniče Allaha! Ljudi (izvjesni) kada su vidjeli (tj. kada vide taj) oblak, veselili su se (vesele se oni) nadom da bude u njemu (ta) kiša, a vidim tebe kada si vidio njega, poznalo se je (poznala se) u (na) tvome licu (ta) neugodnost (mrzovolja)." Pa je rekao: "O Aišo! Šta daje sigurnost meni da bude (tj. da ne bude) u njemu kazna neka? Kažnjavao se (jedan) narod sa vjetrom. A već je vidio (jedan) narod (tu) kaznu (izvjesnim vjetrom), pa su rekli: "Ovo je (jedan) pojavljivač (tj. jedan oblak) davalac kiše nama."

ELLEZINE KEFERU (KOJI SU BILI NEVJERNICI, TJ. SURA KOJA POČINJE SA RIJEČIMA "KOJI SU BILI NEVJERNICI...")

".... evzareha...." je (značenja) "asameha": svoje grijehe, čak (da) neće ostati (niko drugi) osim musliman.

(Doslovno: "..... evzareha....." znači: svoje terete, toware.)

"..... arrefeha....." je (značenja) "bejjeneha": objašnjavao je nju (tj. njega - raj). A rekao je Mudžahid: ".... mevllelezine amenu (gospodar onih koji su vjerovali)...." (to) je (značenja) "velijjuhumi": njihov zaštitnik (pokrovitelj). ".... azemel-emru...." (to) je (značenja) "džeddel-emru": bila je trudna (tj. bila je ozbiljna ta) zapovjed (tj. Pa kada zapovjed za borbu, rat bude ozbiljna....). ".... fe la tehinu...." je (značenja) "la tad'ufu": Ne oslabite (ne budite slabi). A rekao je Ibnu Abbas: ".... adganehum (njihove mržnje)....." je (značenja) "hasedehum": njihovu zavist. "..... asinin...." je (značenja) "mutegajjirin": promjenljivoga (promjenljive, promjenjive).

GLAVA:

"..... i (da) odsijecate vaše rodbine (tj. i da vi prekinete veze i odnose sa sojom rodbinom.)?".

PRIČAO NAM JE Halid, sin Mahleda, pričao nam je Sulejman, pričao mi je Muavijete, sin Ebu Muzerrida, od Seida, sina Jesara, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Stvorio je Allah (to) stvaranje (tj. ta stvorenja - sve što postoji). Pa pošto je završio njega (stvaranje stvorenja), ustala je (ta) rodbina, pa je uzela za pojas (ili: za donju odjeću; ili: za bok, za krsta) Milosrdnoga (Allaha). Pa je rekao (Allah) njemu (tj. rodbinstvu, rodbini):

"Polagano!" Rekla je (rodbina): "Ovo je mjesto (izvjesnoga) utjecaja (tj. tražioca zaštite) u Tebe od (toga) odsijecanja (od prekidanja rodbinskih odnosa i veza)." Rekao je (Allah Milosrdni): "Zar nećeš biti zadovoljna (Zar se ne zadovoljavaš ti s time) da spajam (tj. da darujem onoga) ko je spajao (ko je darivao) tebe, a (da) odsijecem ko je odsjekao tebe?" Rekla je: "Da, o moj Gospodaru!" Rekao je: "Pa to ti je."

Rekao je Ebu Hurejrete: Čitajte, ako ste htjeli (ako hoćete):

"Pa da li ste možda (vi takvi) ako ste okrenuli leđa (Kur'anu; ili: ako ste upravljali, tj. ako se okrenete; ili ako upravljate, ako budete upravljali - da li ćete vi možda tako postupiti)

da kvarite u Zemlji (tj. da sijete pokvarenost na Zemlji) i (da) odsijecate vaše (svoje) rodbine?"

PRIČAO NAM JE Ibrahim, sin Hamzeta, pričao nam je Hatim od Muavijeta, rekao je: pričao mi je moj stric Ebul-Hubab Seid, sin Jesara, od Ebu Hurejreta za ovo (tj. o ovome), zatim je rekao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Čitajte, ako ste htjeli (ako hoćete): "Pa da li ste (vi) možda.....".

PRIČAO NAM JE Bišr, sin Muhameda, izvijestio nas je Abdullah, izvijestio nas je Muavijete, sin Ebu Muzerrida, za ovo (rekavši da) je rekao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Čitajte, ako ste htjeli: "Pa da li ste možda.....".

".... asinin....." je (značenja) "mutegajjirin": promjenljiv (koji se mijenja).

SURA FETHA (SURA EL-FETH)

SA IMENOM (U IME) ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA.

Rekao je Mudžahid: "..... buren." je (značenja) "halikine": propali. I rekao je Mudžahid: "..... simahum fi vudžuhim (znak njihov je u njihovim licima)....." (to) je vanjšina (njihova, vanjski oblik i vid njihov, izraz lica). A rekao je Mansur od Mudžahida: Poniznost (njihova) je (to). "..... šat'ehu...." je (značenja) "firahahu": njegove izdanke (mladice, tj. svoje izdanke, mladice). ".... festagleza (pa se je stvrdnuo, pa je otvrdnuo)...." (to) je (značenja) "galuza": bio (tj. postao) je tvrd (čvrst taj usjev, to žito). "..... sukihi (svojim golijenima, tj. svojim stabljikama).....", "essaku" je nosačica (toga, izvjesnoga) stabla (drveta - a to je deblo i stabljika, i množina riječi "sakun" je "sukun"). A govori se (tj. rekne se) ".... dairetussev'i (krug izvjesnoga zla)...." kao tvoj govor (tj. kao što rekneš): "Redžulussev'i" (Čovjek izvjesnoga zla, tj. zao čovjek, loš čovjek - pa onda, prema tome, i "dairetussev'i" znači: zao krug). A (u ajetu izraz) ".... dairetussev'i....." je (značenja) "el-azabu": kazna. "..... juazziruhu....." je (značenja) "jensuruhu": (da oni) pomognu njega. "..... šat'ehu (njegov - svoj - izdanak, mladicu)...." (to) je (značenja) "šat'ussunbuli": izdanak (mladica toga) klasja. Dadne niknuti (to izvjesno jedno) zrno deset, ili osam ili sedam (klasova, odnosno stabljika sa klasovima), pa bude jak neki (klas od) njega (od toga skupa klasova) sa nekim. Pa to ti je (ono što znači) Njegov govor, uzvišen je: ".... fe azerehu...." (a izraz azerehu) je (značenja) "kavvahu": ojačao je njega (pa onda ".... fe azerehu": pa je ojačao njega). A da je bila jedna (boba, tj. jedno zrno samo sa svojim klasom), ne bi stajala na stabljiki (ne bi ostala na stabljiki nikakvoj). I ono je (tj. I to je jedan) primjer (što) je udario (tj. dao, iznio je) njega Allah za Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (tj. o Vjerovijesniku) pošto je izašao sam on, zatim je ojačao njega sa njegovim drugovima kao što je ojačao (to) zrno sa (onim) što niče (nikne) iz njega (od njega mnogo izdanaka, mladica).

GLAVA:

"Zaista Mi smo osvojili za tebe (jedno) osvajanje jasno (tj. Zaista Mi smo dali tebi jednu jasnu pobjedu).".

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Meslemeta, od Malika, od Zejda, sina Eslema (Eslemovoga), od njegovoga oca da poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, iduće

(putovaše) u nekom (od) svojih putovanja, i Umer, sin Hataba, ide (tj. iđaše) sa njim noću (tj. jedne noći za vrijeme toga putovanja). Pa je pitao njega Umer, sin Hataba, o (jednoj, nekoj) stvari, pa nije odgovorio njemu poslanik Allah, pomilovao ga Allah i spasio. Zatim je pitao njega (po drugi puta), pa nije odgovorio njemu. Zatim je pitao njega (po treći puta), pa nije odgovorio njemu. Pa je rekao Umer, sin Hataba:

"Izgubila sina majka Umera (majka Umerova, tj. Izgubila te majka tvoja, Umere)! Navaljivao si (upornim pitanjem na) poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, tri puta. Sve to je (prošlo tako da) neće odgovoriti tebi (tj. da ne odgovara tebi)." Rekao je Umer (dalje): Pa sam pokrenuo moju (tj. svoju) devu, zatim sam se proturio (naprijed) pred (te) ljude, i uplašio sam se da se spusti o meni (taj) Kur'an (tj. neki novi ajet Kur'ana koji će objaviti moju propast ili kaznu zbog moga dosađivanja Muhamedu a.s.). Pa nisam ostao (tako dugo, a već se dogodi) da sam čuo (jednoga) vikača (koji) više za mnom (tj. koji više mene). Pa sam rekao: Zaista već sam se uplašio da bude sišao o meni Kur'an (ili: Zaista već sam se uplašio da će biti da je sišao o meni Kur'an). Pa sam došao poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa sam pozdravio njega. Pa je rekao (Muhamed a.s.):

"Zaista već se spustila na mene (tj. meni jedna) sura noćas (doslovno: na mene noćas sura), zaista ona je milija (draža) k meni od (onoga) što se je rodilo (pojavilo, obasjalo) nad njim (to) Sunce." Zatim je čitao (tj. pročitao):

"Zaista Mi smo osvojili za tebe (jedno) osvajanje jasno."

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Bešara, pričao nam je Gunder, pričao nam je Šubete, rekao je: čuo sam Katadeta od Enesa, bio zadovoljan Allah od njega, (u vezi tumačenja ajeta):

"Zaista Mi smo osvojili za tebe osvajanje jasno." (da) je rekao: Hudejbija (tj. Ugovor o miru u mjestu Hudejbiji je ta pobjeda i to jasno osvajanje).

PRIČAO NAM JE Muslim, sin Ibrahima, pričao nam je Šubete, pričao nam je Muavijete, sin Kurreta, od Abdullaha, sina Mugafela, rekao je:

Čitao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, (na) dan osvajanja Meke suru Fetha (tj. suru Feth), pa je vraćao u njoj (u toj suri, a izraz "redždže'a: vraćao je" tumači se da to znači da je u grlu vraćao glas - a to će reći da je titrao glasom izgovarajući a a a). Rekao je Muavijete: Da sam htio (tj. Da hoću) da pričam (tj. da imitiram) vama čitanje Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, zaista bih učinio (to).

GLAVA:

Njegov govor: "Zato (da) oprostite tebi Allah (ono) što se je (naprijed) proturilo od tvoga grijeha (od tvoga grijeha) i što je bilo ozadi (i što je ostalo ozada, pozadi), i (da) upotpuni Svoju blagodat na tebe i (da) uputi tebe (jednome) putu pravome (ispravnome)."

PRIČAO NAM JE Sadekate, sin Fadla, izvijestio nas je Ibnu Ujejneta, pričao nam je Zijad da je on čuo Mugireta (da) govori:

Stajao je (u molitvi, tj. Klanjao je) Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, čak (da) su otekle njegove dvije noge (stopala, tj. od dugoga stajanja napuhale su mu se noge, stopala nogu od bolova). Pa se reklo njemu:

"Oprostio je Allah tebi što se je proturilo od tvoga grijeha (griješa) i što se je odgodilo (tj. i što je ostalo ozadi, pozadi, na kraju)." Rekao je:

"Pa zar neću biti (tj. Pa zar da ja ne budem jedan) rob zahvalan (mnogo)?"

PRIČAO NAM JE Hasen, sin Abdulaziza, pričao nam je Abdullah, sin Jahja-a, izvijestio nas je Hajvete od Ebulesveda, čuo je Urveta od Aiše, bio zadovoljan Allah od nje, da vjerovijesnik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, stajao (tj. klanjao) toliko (dio) od (te) noći čak (da) se cijepaše njegove dvije noge (njegova dva stopala), pa je rekla Aiša:

"Zašto praviš (tj. činiš) ovo, o poslaniče Allaha, a već je oprostio Allah tebi što se je proturilo od tvoga grijeha i što se je odgodilo?" Rekao je:

"Pa zar neću voljeti (želiti) da budem (jedan) rob zahvalan?" Pa pošto se umnožilo njegovo meso (pošto je bilo mnogobrojno njegovo meso, tj. pošto je udebljao), klanjao je (klanjao bi on) sjedeći. Pa kada je htio (u klanjanju) da se nakloni (tj. kada bi htio da učini ruku'), ustao bi, pa bi čitao, zatim bi se naklonio.

GLAVA:

"Zaista Mi smo poslali tebe svjedokom, i obeseljivačem i opominjačem."

PRIČAO NAM JE Abdullah, pričao nam je Abdulaziz, sin Ebu Selemeta, od Hilala, sina Ebu Hilala, od Ata-a, sina Jesara, od Abdullaha, sina Amra sina Asa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, da ovaj ajet koji je u Kur'anu:

"O Vjerovijesniče, zaista Mi smo poslali tebe svjedokom, i obeseljivačem i opominjačem.", rekao je (da taj ajet ima ovakav oblik, izraz i tekst) u Tevratu: "O Vjerovijesniče, zaista Mi smo poslali tebe svjedokom, i obeseljivačem, i opominjačem i tvrđavom (tj. i kao zaštitu i čuvanje) za (te) nepismene (tj. nepismeni arapski narod). Ti si Moj rob i Moj poslanik. Imenovao (tj. Nazvao) sam Tebe Mutevekkilom ("Mutevekkil" je oslanjač na Allaha), (i ti si onaj koji) nije oštar, a ni grub (okrutan), a ni veliki vikač u (tj. po tim) trgovima, i neće odbijati (ne odbija, tj. ne uzvraća to) loše djelo za (to) loše djelo, a ali (tj. nego) briše i oprašta (okreće glavu od uvreda i loših djela koje mu neko učini). I neće uzeti (tj. usmrtiti Allah) njega do (da) ispravi s njim (tj. pomoću njega tu) vjeru iskrivljenu s (tim, tj. tako da) govore: "Nema božanstva osim Allah!", pa (da) otvori s njom oči slijepe, i uši gluhe i srca pokrivena (zatvorena)."

GLAVA:

"On je (onaj) koji je spustio (tu) smirenost (uspokojenost) u srca (tih) vjernika....."

PRIČAO NAM JE Ubejdulah, sin Musa-a, od Israila, od Ebu Ishaka, od Bera-a, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Dok (jedan) čovjek od drugova Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, čita, a (jedan) konj njegov je svezan u (njegovoj) kući, pa je počeo (konj da) bježi (tj. pokušava da pobjegne). Pa je izašao (taj) čovjek, pa je pogledao (gledao da otkrije šta mu to plaši konja), pa nije vidio (nijedne) stvari (tj. ništa). I počeo je (da) bježi (konj opet). Pa pošto je osvanuo, spomenuo je to Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio. Pa je rekao:

"To je (ta) smirenost (koja) se je spustila sa Kur'anom."

GLAVA

Njegovoga govora: "Pošto (tj. Kada) se prisegnu (daju prisegu) tebi pod (tim izvjesnim) stablom.....".

PRIČAO NAM JE Kutejbete, sin Seida, pričao nam je Sufjan od Amra, od Džabira, rekao je:

Bili smo (tolikoga broja na) dan Hudejbije (da je naš broj iznosio) hiljadu i četiri stotine.

PRIČAO NAM JE Alija, sin Abdullaha, pričao nam je Šebabete, pričao nam je Šubete od Katadeta, rekao je: čuo sam Ukbeta, sina Suhbana, od Abdullaha, sina Mugaffela, (a on je jedan) od (onih) ko je prisustvovao (tom izvjesnom) stablu (tj. prisegi pod tim stablom):

Zabranio je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, bacanje sa dvama prstima (sa dva prsta kamenčića ili sličnoga na životinju koja se lovi da je tako ulovi, umlati; a veli se da "hazf" znači i bacanje i gađanje iz pračke kamenom). A od Ukbeta, sina Suhbana, rekao je: čuo sam Abdullaha, sina Mugaffela, Muzeniju, o (tom) mokrenju u (to) mjesto kupanja (u mjesto gdje se čovjek kupa i čisti da je mokrenje u tom mjestu zabranjeno).

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Velida, pričao nam je Muhamed, sin Džafera, pričao nam je Šubete od Halida, od Ebu Kilabeta, od Sabita, sina Dahhaka, bio zadovoljan Allah od njega, a bio je od drugova (toga) stabla.

PRIČAO NAM JE Ahmed, sin Ishaka, Sulemija, pričao nam je Ja'la, pričao nam je Abdulaziz, sin Sijaha, od Hubejba, sina Ebu Sabita, rekao je:

Došao sam Ebu Vailu (da) pitam njega, pa je rekao: Bili smo u Siffinu, pa je rekao (jedan) čovjek: "Zar nisi vidio (tj. gledao) k (onima) koji se zovu (pozivaju) ka knjizi Allaha, uzvisio se je (uzvišen je)?" Pa je rekao Alija: "Da." Pa je rekao Sehl, sin Hunejfa: "Sumnjajte (Sumnjičite na) vaše osobe (tj. na sebe same, na svoja mišljenja i stavove). Pa (tj. Jer) zaista već sam vidio nas (na) dan Hudejbije - misli (na taj) mir koji je bio (sklopljen) između Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, i (mekanskih) idolopoklonika - (vidio sam nas takve hrabre) i da vidimo borbu (tj. da u tom času smatrasmo borbu u Hudejbiji potrebnom), zaista bismo se borili. Pa je došao Umer, pa je rekao: "Zar nismo (mi) na (toj) istini, a oni su na (toj) laži (neistini)? Zar nije (tako da) su naši ubijeni (tj. da će biti i dospjeti naši poginuli) u raj, a njihovi ubijeni u Vatru?" Rekao je (Muhamed a.s. kao odgovor Umeru r.a.): "Da." Rekao je (Umer): "Pa u čemu (tj. Pa zbog čega) se je dala (ona) niskost (tj. poniženje nama) u našoj vjeri (jer je ugovor bio u nekim tačkama nepovoljan za muslimane), i vraćamo se, a nije sudio Allah (još nikako odlučnom borbom) između nas (zašto je to tako)?" Pa je rekao: "O sine Hataba! Zaista ja sam poslanik Allaha, i neće upropastiti (tj. uništiti) mene Allah nikada." Pa se vratio (Umer r.a. od Muhameda a.s.) ljutit (ljuteći se). Pa se nije strpio, čak je došao Ebu Bekru, pa je rekao: "O Ebu Bekre! Zar nismo na (toj) istini, a oni su na (toj) laži?" Rekao je (Ebu Bekr): "O sine Hataba! Zaista on je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, i neće upropastiti (uništiti) njega Allah nikada." Pa je sišla sura Fetha (sura El-Feth).

(Izlaganje koje ovdje iznosi Sehl jasno pokazuje da čovjek ponekad ima neko mišljenje svoje koje potkrepljuje neoborivim činjenicama, ali opet to njegovo mišljenje nije ispravno, jer je

istina i pravo na drugoj strani i u drugome mišljenju, i čak suprotnom mišljenju od njegovoga mišljenja. Kad je pogrešno bilo rezonovanje Umera koji se je protivio nepovoljnom ugovoru muslimana sa idolopoklonicima, onda je svakako pogrešno još više rezonovanje svakoga onoga muslimana koji smatra opravdanom borbu i krvoproliće muslimana između sebe zbog takozvanoga većega prava na vladanje i rukovođenje muslimanima na osnovu nekakvih svojih zasluga, nasljednih prava, sposobnosti ili nekakvoga boljega društvenoga sistema koji će neko da sprovede i usreći, tobož, muslimane većom srećom. Svaki pojedinac ili grupa koji na osnovu gornjih razloga dozvaljaju, dozvoljavaju međusobno ubijanje muslimana, i ljudi uopće, ili su zaslijepljeni svojim mišljenjem i smatraju se nepogrešivima, ili pak i nisu u biti muslimani, niti ljudi. A istorijski događaji poslije Hudejbije pokazali su jasno da je miroljubivost Muhameda a.s., makar i pod nepovoljnim uslovima, bila bolja i korisnija od Umerove ratobornosti i njegovoga ratobornoga mišljenja i stava. Na to je sve upozoravao Sehl one koji su zahtijevali od Alije r.a. da vodi borbu protiv onih muslimana koji nisu njega priznavali za halifu iako je on imao na taj položaj najviše prava.)

EL-HUDŽURAT (EL-HUDŽURATU)

SA IMENOM (U IME) ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA.

A rekao je Mudžahid: "... la tukaddimu (ne proturajte se naprijed)...." (to) je (značenja što i) "la teftatu" (ne prolazite ka nečemu bez zdogovaranja nadmećući se vi) nad poslanika Allaha (nad poslanika Allahovoga), pomilovao ga Allah i spasio, (nego čekajte) dok osudi (dosudi) Allah na njegovom jeziku (tj. preko Muhameda a.s. neku osudu, neku stvar o nečemu). "... imtehane (ispitao je, isprobao je)...." (to) je (značenja) "ahlesa": očistio je (odabrao je, tj. učinio je iskrenim). "... tenabezu...." (to) je (značenja) "jud'a bil-kufri ba'del-islami": zove se (doziva se, naziva se neko) sa (tim) bezvjerstvom poslije Islama (poslije primanja Islama; a doslovno "tenabezu" znači: nazivaju se pogrđnim nadimkom, priškorikom). "..... jelitkum...." je (značenja) "jenkuskum": okrnjiće vam. "... eletna...." je (značenja) "nekasna": okrnjili smo (umanjili smo im nagradu od njihovoga posla, tj. za njihov posao i rad). "... ne podižite (ne povisujte) vaše (svoje) glasove nad glas Vjerovijesnika....". Ajet (taj vidjeti). "... teš'urune (opažate).", (to) je (značenja) "ta'lemune": znate. I od njega (od glagola teš'urune) je (riječ) "eššairu": pjesnik (jer ono opaža, zapaža i zna za misli i riječi kojima se izražavaju misli - to on zna bolje nego drugi obični ljudi).

PRIČAO NAM JE Jeserete, sin Safvana sina Džemila, Lahmija, pričao nam je Nafi', sin Umera, od Ibnu Ebu Mulejketa, rekao je:

Blizu su bila (ta) dvojica plemenitih (ili: ta dvojica vršilaca mnogoga dobra-hajra) da propanu njih dvojica: (a to se odnosi na) Ebu Bekra i Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice. Podigla su njih dvojica svoje glasove kod Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, kada su došli njemu konjanici (doslovno: jahači na devama, tj. karavana iz plemena) Temimovića, pa je dao znak (pokazao je) jedan (od) njih dvojice za Akre-a, sina Habisa, brata Mudžašiovića (da ga postavi Muhamed a.s. za zapovjednika Temimovića), a dao je znak drugi (od njih dvojice) za (jednoga) drugoga čovjeka. Rekao je Nafi': Neću pamtit (tj. Ne pamtim) njegovoga imena. Pa je rekao Ebu Bekr (k) Umeru: "Nisi htio (ništa drugo) osim

protivljenje meni." Rekao je: "Nisam htio protivljenje tebi." Pa su se podigli glasovi njih dvojice o tome. Pa je spustio Allah:

"O (vi) koji ste vjerovali, ne podižite vaše (tj. svoje) glasove....". Ajet (taj vidjeti). Rekao je Ibnu Zubejr: Pa nije bio Umer (više običaja da) dadne čuti (svoj glas) poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, poslije ovoga ajeta do (da) traži razumjeti (nešto od) njega. A nije spomenuo to (tj. takvu opreznost, oprezno ponašanje) od svoga oca (tj. djeda) - misli (na) Ebu Bekra.

PRIČAO NAM JE Alija, sin Abdullaha, pričao nam je Ezher, sin Sa'da, izvijestio nas je Ibnu Avn, rekao je: obavijestio me je Musa, sin Enesa, od Enesa, sina Malika, bio zadovoljan Allah od njega, da je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, izgubio (sebi iz vida) Sabita, sina Kajsa, (tj. tražio ga je, pitao je za njega pošto ga nije dulje vremena vidao) pa je rekao (jedan) čovjek:

"O poslaniče Allaha! Ja znam tebi njegovo znanje (tj. Ja ću ti doznati šta je sa njim)." Pa je došao njemu (Sabit) taj čovjek, pa je našao njega sjedača (da sjedi) u svojoj kući, spuštač svoje glave (tj. spustio je, pognuo je svoju glavu). Pa je rekao njemu (taj čovjek): "Šta je stanje tvoje (tj. Šta je s tobom)?" Pa je rekao: "Zlo. Bio je (običaja da) podiže svoj glas iznad glasa Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, pa se već pokvario (tj. propao) njegov posao, i on je od stanovnika Vatre."

(Tako je to o sebi bio zamislio Sabit zbog toga što je imao jači glas od Vjerovijesnikovoga, pa je u običnom govoru i razgovoru jače se čuo njegov glas od glasa Vjerovijesnika a.s., i mislio je Sabit da se sadržaj objavljenoga ajeta odnosi na njega i njegov glas.)

Pa je došao (taj) čovjek Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio, pa je izvijestio njega da je on (Sabit) rekao tako i tako (to i to). Pa je rekao Musa: Pa se vratio k njemu (taj) drugi puta sa velikim obeselenjem (sa velikom radosnom viješću od Muhameda a.s. ka Sabitu). Pa je rekao (Muhamed a.s. tome čovjeku):

"Idi k njemu (Sabit), pa reci njemu: Zaista ti nisi od stanovnika Vatre, a ali (tj. nego) ti si od stanovnika raja (dženeta)."

GLAVA:

"Zaista (oni) koji dozivaju tebe od (strane prostora) iza (tih) soba veći (dio) njih neće razumijevati (tj. ne razumijevaju, nisu pametni)."

PRIČAO NAM JE Hasen, sin Muhameda, pričao nam je Hadždžadž od Ibnu Džurejdža, rekao je: izvijestio me je Ibnu Ebu Mulejkete da je Abdullah, sin Zubejra, izvijestio ih (njih) da je ono (desio se slučaj da) su stigli (došli nekakvi) jahači (konjanici) iz Temimovića Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio. Pa je rekao Ebu Bekr:

"Učini zapovjednikom Ka'ka-a, sina Ma'beda!" A rekao je Umer: "Učini zapovjednikom Akre'a, sina Habisa!" Pa je rekao Ebu Bekr: "Nisi htio ka - ili osim - protivljenju (protivljenje) meni (da pribjegneš)." Pa je rekao Umer: "Nisam htio protivljenje tebi." Pa su se prepirali njih dvojica, čak (da) su se podigli glasovi njih dvojice. Pa je sišao o tome (prvi dio sure El-Hudžuratu):

"O (vi) koji ste vjerovali, ne proturajte se između dviju ruku (tj. naprijed pred) Allaha i Njegovoga poslanika....", dok se je prekinuo (tj. završio i objavio taj zadnji) ajet (o tome slučaju).

GLAVA

Njegovoga govora: "A da su se strpili (oni) dok izađeš k njima, zaista bi bilo bolje za njih....".

SURA KAFA (SURA K - SURA KAF)

".... redž'un beidun (vraćanje daleko).", (to) je (značenja) "reddun": vraćanje (povraćanje, tj. proživljenje, oživljenje, uskrsnuće). ".... furudžin." je (značenja što i) "futukin": raspuknuća (rascijepjenja, proguljenja, prokinuća). Njezina jednina (tj. Jednina od furudžun) je "ferdžun". ".... od užeta (njegove) žile (vene u vratu)". Njegove (Čovjekove) dvije žile (vene) su (u) njegovom grlu (vratu). A rekao je Mudžahid: ".... (ono) što okrnjuje Zemlja...." od njihovih kostiju. ".... tebsireten...." je (značenja što i) "besireten": pronicljivošću (tj. zbog toga da to posluži kao osnova za pronicljivost i saznanje). "..... zrna (zrnevlje toga žita) poževenoga." (to) je (značenje, odnosno izraz pod kojim se misli) "el-hintatu": pšenica. ".... basikatin...." je (značenja) "attivalu": dugačke.

"Pa zar smo se umorili (sa prvim stvaranjem - svega što postoji)...." (to) je (značenja): Pa zar je umorilo Nas....? "A rekao je njegov drug:...." (to) je (taj izvjesni) sotona (đavo) koji se je odredio njemu (za njega, tj. koji mu se je doveo). ".... fe nakkabu...." je (značenja) "darebu": pa udarali su. ".... ili je bacio (svoj) sluh (slušanje)...." (to) je (značenja): Neće pričati (tj. Ne priča) svojoj osobi (svojoj duši) za (nekoga drugoga) osim njega (a to će reći: sluša samo njega - Kur'an). ".... kada je proizveo vas...." (to) je (značenja): i proizveo je vaše stvaranje.

(Ovo je trebalo da stoji poslije riječi: "Pa zar smo se umorili sa prvim stvaranjem" - ".... kada je proizveo vas....", tj.: i proizveo je vaše stvaranje (bez umora, zamorenosti).)

".... pazitelj pripremljen (prisutan)." (to) je (značenja) promatrač (koji je postavljen kao zamka da pazi i motri - resad). ".... (jedan) tjerač i (jedan) svjedok." (to) su (izvjesna) dva anđela: pisar i svjedok (naših postupaka). ".... svjedok" (to) je (značenja u drugom ajetu) "šahidun bil-kalbi": prisutan sa (svojim) srcem (ili: gledalac sa svojim srcem; ili: gledalac u srce). ".... lugubin." (to) je (značenja) "ennesabu": trud (umor, zamorenost). A rekao je (neko drugi) osim njega (osim Mudžahida): ".... nedidun." je posuda (omotač zametka palme; ili sami zametak palme) dok je trajao u svojim rukavima (tj. u svojim omotačima), i njegovo značenje je "mendudun": neki (dio) njega je na nekome (dijelu). Pa kada je izašao iz svojih rukava (omotača), pa nije (zametak više) "nedidun" (tj. ne kaže mu se više nedid). O (izrazima) ".... idbarennudžumi." i "..... edbaressudžudi.", bio je Asim (čitao riječ "idbare", odnosno "edbare" tako da) čita sa "e" (onu riječ) koja je u (suri) Kaf, a čita sa "i" (na početku onu riječ) koja je u (suri) Ettur (Attur). A čitaju se sa "i" njih dva (tj. ta dva izraza, te dvije riječi) skupa (tj. u obje te sure), i čitaju se njih dva sa "e" (u obje sure prema drugim nekim karijama, autoritativnim čitačima Kur'ana).

A rekao je Ibnu Abas: ".... dan (toga) izlaženja." (to) je (značenja): izlaze iz (tih) grobova (tj. dan kada će oni izaći iz grobova).

GLAVA

Njegovoga govora: "... i govori (ona - paklena vatra, tj. pakao): Da li je od povećavanja (tj. Da li ima još viška, još više onih koji treba da budu bačeni u mene)?".

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Ebulesveda, pričao nam je Haremija, sin Umareta, pričao nam je Šubete od Katadeta, od Enesa, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Baciće se u Vatru, a (ona) će govoriti: "Da li je (ostalo još) od (kakvoga) povećavanja?", dok stavi (Uzvišeni Allah na nju - na Vatru) Svoju nogu (Svoje stopalo), pa će reći (ona): "Dosta, dosta!" (Tj.: "Dosta mi je, dosta mi je!").

(Kaže se da izraz "dok stavi Svoju nogu" nema doslovan nego prenosan smisao, prenosno, preneseno značajnije i znači: dok Uzvišeni Allah na kraju ponizi Vatru zbog njezine pohlepnosti, pa će se ona onda zadovoljiti i reći će da joj je dosta.)

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Musa-a, El-Kattan, pričao nam je Ebu Sufjan Himjerija Seid, sin Jahja-a sina Mehdije, pričao nam je 'Avf od Muhameda, od Ebu Hurejreta, podigao je njega (pričanje, tj. hadis do Muhameda a.s.) - a najviše (onoga) što je bio (običaja da) zadržava njega Ebu Sufjan (na drugu Muhameda a.s., tj. a najviše hadisa koje pričaše Ebu Sufjan bili su hadisi zvani mevkuf, a to su hadisi kod kojih je spomenut ashab, a nije sami Muhamed a.s.): Reći će se džehennemu (paklu):

"Jeli si se (Da li si se) napunio?" A reći će: "Da li je (ostalo još imalo) od povećavanja?" Pa će staviti Gospodar - blagoslovljen je i uzvišen je - Svoju nogu na nju (na vatru pakla), pa će reći: "Dosta (mi je), dosta (mi je)!"

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Muhameda, pričao nam je Abdurezak, izvijestio nas je Mamer od Hemmama, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Prepirao se je raj i Vatra (tj. i pakao), pa je rekla Vatra: "Odabrala sam se (tj. Određena sam) za (te) velike (doslovno: koji se prave veliki, koji su oholi) i (te) silnike." A rekao je raj: "Šta je za mene (Šta je meni, tj. Šta ja imam)? Neće unići (u) mene (niko drugi) osim slabi (tj. nemoćni od tih) ljudi i njihov loši (dio, tj. i njihov otpadak)." Rekao je Allah - blagoslovljen je i uzvišen je - (rekao je) raju:

"Ti si Moja milost. Pomilovaću s tobom koga hoću od Mojih (od Svojih) robova." A rekao je Vatri: "Ti si samo (jedna) kazna. Kazniću s tobom koga hoću od Mojih (Svojih) robova." I za svako jedno (tj. pojedino) od njih dvoje je njegova napunjenost. Pa što se tiče Vatre, pa neće se napuniti do (da) stavi Svoju nogu, pa će reći (ona): "Dosta (mi je), dosta (mi je)!" Pa tude (tj. Pa tada) će se napuniti i skupiće se (stisnuće se, stegnuće se nad stanovnicima pakla) neki (dio) nje (vatre) ka nekom (dijelu njezinom). I neće učiniti nasilje Allah - moćan je i veličajan je - od Svoga stvorenja (tj. od Svojih stvorenja ni) jednome (tj. nikome). A što se tiče raja, pa zaista Allah, moćan je i veličajan je, proizvodi za nj (za njega - za raj jedna) stvorenja."

"....., i slavi sa hvaljenjem tvoga (svoga) Gospodara prije izlaženja Sunca i prije (njegovoga) zalaženja."

PRIČAO NAM JE Ishak, sin Ibrahima, od Džerira, od Ismaila, od Kajsa, sina Ebu Hazima, od Džerira, sina Abdullaha, rekao je:

Bili smo sjedači (jedne) noći (tj. Sjedili smo jedne noći) sa Vjerovijesnikom, pomilovao ga Allah i spasio, pa je pogledao k Mjesecu (koji se je u tom času u svome kretanju oko Zemlje nalazio u) noći četrnaest (četrnaestoj), pa je rekao (Muhamed a.s.):

"Zaista vi ćete vidjeti vašega (svoga) Gospodara (tj. Stvoritelja) kao što vidite ovaj (Mjesec), nećete nasilje činiti (jedan drugome, tj. nećete se tiskati i smetati jedan drugome) u Njegovom viđenju (gledanju), pa ako ste mogli (tj. ako možete) da se ne nadvladavate (tj. da se ne zalijenite) od molitve prije izlaženja Sunca i prije njegovoga zalaženja, pa činite (to)." Zatim je čitao:

"..... i slavi sa hvalenjem tvoga (svoga) Gospodara prije izlaženja Sunca i prije (njegovoga) zalaženja."

(Napominje se da zadnja rečenica u hadisu prije ovoga može da se prevede i tako, na taj način pa da njezin tekst glasi ovako: "A što se tiče raja, pa zaista Allah-moćan je i veličajan je - proizvesti će (stvorice) za njega (za raj jedna) stvorenja (tj. jedne ljude; ili: jedna bića)." Ovo je ustanovljeno na osnovu komentara naknadno, pa neka se to ima u vidu.)

PRIČAO NAM JE Adem, pričao nam je Verka' od Ibnu Ebu Nedžiha, od Mudžahida, rekao je Ibnu Abas:

Zapovjedio je (Allah dž.š.) njemu (Muhamedu a.s.) da slavi (mnogo Allaha) u zadnjim dijelovima (tih) molitava (molitvi), svih njih. Misli (da to znači) Njegov govor:

"..... i (u) zadnjim dijelovima (toga) ničičenja (padanja na tle licem)."

(Po tumačenju komentatora pod izrazom "ničičenje" ovdje se misli na molitvu, molitve.)

VEZZARIJATI (VE - EL-ZARIJATI)

Rekao je Alija - na njega pozdrav (spas; ili: njemu mir)! -: "Ezzarijatu" je (značenja ovdje na početku ove sure) "Errijahu": vjetrovi (izvjesni vjetrovi). A rekao je (neko drugi) osim njega: "Tezruhu" je (značenja) "tuferrikuhu": rastavlja (cijepa) ga (tj. rastavljaju, cijepaju ga vjetrovi).

(Izraz "tezruhu" nalazi se u suri Kehfu, a ovdje ga Buharija spominje jer je taj izraz i izraz "ezzarijatu" od istoga korijena.)

"I u vašim osobama (tj. I u vama samima - I u samima sebi imate pouke i dokaza opstojanja i nužnoga postojanja Svemogućega Tvorca), pa zar nećete vidjeti (uvidjeti to)?"

Jedeš i piješ (kaže jedan komentator ovoga ajeta) u ulaz jedan (u jedan ulaz, tj. u usta stavljajući i hranu i piće), a izlazi iz dva mjesta (iz tebe: izmet na jednom mjestu, mokraća na drugom mjestu). "Fe raga...." je (značenja što i) "fe redže'a": pa se je vratio. "..... fe sacket...." (to) je (značenja): Pa je skupila svoje prste, pa je udarila s njim (njime, tj. skupom prsta) svoje čelo. A "erremimu" je bilje (tla) Zemlje kada se je osušilo i zgazilo (bivši tako smrvljeno). ".... le musiune." (to) je (značenja) "le zevu seatin": zaista vlasnici (posjednici jedne) širine (tj. moći, mogućnosti, bogatstva). A takođe je (ta riječ istoga značenja u ajetu): "..... alelmuš'i kaderuhu (na izvjesnoga proširivača je njegova količina)...." - misli (sa izrazom "el-muši'i" na značenje koje ima riječ) "el-kavijju": jak (snažan, tj. imućan, bogat). ".... zevdžejni (dva

para)....." (to) je (značenja) muško i žensko (od svakoga živoga i neživoga, tj. od svega jer imamo čak i elektricitet pozitivni i negativni, a to je neka vrsta muška i ženska). I neslaganje (tj. raznolikost, različitost tih) boja: slatko i kiselo, pa (i) njih dvoje su dva para. "Pa bježite k Allahu...." - od Allaha (bježite) k Njemu (jer vas ne može niko drugi spasiti od Njega osim On Sam Sobom). "..... osim zato (da) obožavaju Mene." (to) je (značenja): Nisam stvorio pripadnike (te) sreće (tj. srećnike, sretne) od pripadnika (tih) dviju skupina (grupa ni radi čega drugoga) osim zato (da oni) vjeruju jednoga Mene (tj. da Me vjeruju kao Jedinoga Jedinoga Boga). A rekao je neki (od) njih: Stvorio je njih zato (da) čine (tj. da vjeruju u Božije jedinstvo), pa je (to) činio neki (dio njih), a ostavio je (to) neki (dio njih - dakle neki su vjerovali, a neki nisu). A nije u njemu (tj. u ovome ajetu nikakav) dokaz za kaderije (tj. za sektu koja je nazvana "ehlul-kaderi: kaderije"). A "ezzenubu" je (izvjesna) velika kova.

A rekao je Mudžahid: "..... zenuben....." je (značenja što i) "sebilen": put. ".... sarretin...." je (značenja) "sajhatin": vikanja (vikanje, vika, galama). "El-'akimu" je (ona) koja neće roditi (tj. ne rađa djece). A rekao je Ibnu Abas: A "el-hubuku" je njegova izjednačenost (upravljenost) i njegova ljepota (tj. izjednačenost i ljepota neba). ".... fi gamretin...." (to) je (značenja) u svojoj zabludi bivaju istrajni (do krajnje granice). A rekao je (drugi) osim njega (tj. osim Ibnu Abasa): ".... tevasav...." je (značenja što i) "tevatau": složili su se.

(To će reći: Jesu li se složili, utrli puteve, oporučili jedni drugima, prvi potonjima da Božije vjerovijesnike nazivaju istim pogrđim, pogrđnim nazivima: mađioničari, lude, luđaci, i slično?)

A rekao je drugi osim njega (osim Ibnu Abasa): "Musevveten...." je (značenja što i riječ) "mu'lemeten": označenu (tj. označene su te kamenice....). Od "essima": znak (izvedena je riječ musevveten). Ubio se je (izvjesni) čovjek - (to) je (značenja): prokleo se je (tj. Proklet bio izvjesni čovjek)!

(Po nekima ovdje treba umjesto "Kutilel-insanu....", da stoji: "Kutilel-harrasune": Ubili se, tj. Prokleti bili - izvjesni lažovi, veliki lažovi!)

SURA VAT-TURI

SA IMENOM (U IME) ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA.

A rekao je Katadete: "..... mesturin." je (značenja što i) "mektubin": napisanoga (tj. napisane knjige mi!). A rekao je Mudžahid: "Turun" je brdo (planina) u surjanijskom jeziku (tj. Turun znači što i džebelun: planina, brdo). ".... rakkin menšurin (koži prostrtoj)." je (značenja) "sahifetin": stranici (tj. listu papira, odnosno tankoj koži na kojoj se pisalo umjesto papira). "Tako mi (toga izvjesnoga) tavana (stropa) podignutoga." (to) je nebo.

(To jest: Podignuti tavan, strop znači nebo.)

A ".... el-mesdžuri (el-mesdžuru)." je (značenja što i) "el-mukadu": potpaljen (naložen, raspaljen, rasplamsan). A rekao je Hasen: Potpaliće se (mora tako) da će otići njezina (tj. njihova) voda, pa neće ostati u njoj (tj. u njima ni jedna) kap. A rekao je Mudžahid: "..... eletnahum...." je (značenja) "nekasna": okrnjili smo (tj. "ve ma eletnahum": i nećemo okrnjiti njima). A rekao je drugi osim njega: "..... temuru...." je (značenja) "teduru": kola (okreće se u krugu). ".... ahlamuhum...." je (značenja) "el-'ukulu": pameti (njihove, njihovi razumi). A rekao je Ibnu Abbas: ".... el-berru...." je (značenja) "elletifu": dobar (fin, prefinjen). "..... kisen...." je (značenja) "ki'an": komad (odsječak). "El-menunu" je (značenja) "el-mevtu":

smrt. A rekao je drugi osim njega: "..... jetenaze'une...." je (značenja) "jete'atavne": propinju se (upinju se, tj. otimaju se međusobno za nju - za čašu, ali ne u ime svađanja i prepiranja nego u ime zabavljanja i naslađivanja).

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Jusufa, izvijestio nas je Malik od Muhameda, sina Abdurahmana sina Nevfela, od Urveta, od Zejnebe, kćeri Ebu Selemeta, od Umu Seleme rekla je:

Potužila sam se k poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, da se ja tužim (na bolest, tj. da sam bolesna pa da ne mogu pješice ophoditi okolo Kabe u hodočašću). Pa je rekao:

"Ophodi (ti) od pozadi (tih, tj. iza tih) ljudi, a ti si jahačica (tj. Ophodi jašući ti)." Pa sam ophodila, a poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, klanja (primaknuvši se on) k strani Kabe čita (tj. čitajući on u klanjanju počinjući) sa "(Vat) Turi. Ve kitabin mesturin."

(To jest: čita u klanjanju suru koja počinje sa riječima: "Vat-Turi. Ve kitabin mesturin.: Tako mi izvjesnoga brda. I knjige napisane.". Pod izrazom "Ettur-izvjesno brdo" misli se na brdo na kojem je Musa - Mojsije - primio Božije zapovjedi.)

PRIČAO NAM JE Humejdija, pričao nam je Sufjan, rekao je: pričali su mi od Zuhrije, od Muhameda, sina Džubejra sina Mut'ima, od njegovoga oca, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: čuo sam Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (da) čita u sutonskoj molitvi (ahšamu-akšamu) sa "Etturi (Atturi)" (tj. da čita u sutonskoj molitvi suru "Vatturi"). Pa pošto je dopro ovome ajetu (i slijedećim ajetima iza njega):

"Ili su se stvorili bez stvari (ikakve, tj. bez ikoga), ili su stvarači (stvaraoci samih sebe)? Ili su stvorili (oni ta) nebesa i (tu) Zemlju; (nisu nikako,) nego neće (da) se uvjere (ubijede). Ili su kod njih (tj. Ili oni imaju) blagajne tvoga Gospoda, ili su oni izvjesni ovlašćenici (pazitelji, silnici nad drugima)?", (kada je dopro do tih ajeta Muhamed a.s. u čitanju te sure,) skoro je bilo (blizu je bilo) moje srce da odleti (tj. da prhne od divljenja, ubjedljivosti tih ajeta i njihovoj ljepoti). Rekao je Sufjan: Pa što se tiče mene, pa čuo sam samo Zuhriju (da) priča od Muhameda, sin Džubejra sina Mut'ima, od njegovoga oca: čuo sam Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (da) čita u sutonskoj molitvi sa Turom (tj. suru Vatturi), nisam čuo njega (Zuhriju da) je povećao (tj. dodao onaj dio govora) koji su rekli meni (oni - moji drugovi - a misli na riječi: "Pa pošto je dopro ovome ajetu.....").

SURA VENNEDŽMI (VE EL-NEDŽMI)

SA IMENOM (U IME) ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA.

A rekao je Mudžahid: "Zu mirretin....", je (značenja) "zu kuvvetin": vlasnik snage (vlasnik moći, tj. snažan, moćan). "..... količinom dva luka...." je (značenja): gdje je tetiva (tj. izvjesna struna) od izvjesnoga luka (strijele). ".... diza." je (značenja) "'avdžau": kriva (tj. nepravedna dioba). ".... ve ekda." je (značenja) "kata'a 'ataehu": presjekao (tj. obustavio, uskratio) je svoje davanje. ".... rabbuš-ši'ra." - on (taj izraz "ešši'ra") je (zvijezda zvana) Mirzem (iz sazviježđa) Blizanaca.

(Jer i u sazviježđu Lava ima jedna zvijezda koja se naziva Mirzem. "Ešši'ra" je, inače, naziv za zvijezdu Sirius, i tako tu riječ "Ešši'ra" i prevode prevodioci Kur'ana. Buharija tu riječ tumači onako kako je već navedeno. ".... rabbušši'ra" znači: gospodar Siriusa.)

".... koji je ispunjavao." (to) je (značenja): ispunjavao je (ono) što se je uzakonilo (tj. odredilo i propisalo) na njega (tj. njemu). "Ezifetil-azifetu." je (značenja) "ikterebetis-sa'atu": približio se je čas (izvjesni, određeni). ".... samidune." je (značenja) "el-bertametu": srditi (ljutiti tako jako da su im se zbog srdžbe opustile donje usne).

A rekao je 'Ikrimete: Pjevaju, (ali) u himjerijskom jeziku (narječju to znači riječ "samidune", koja je izvedena od glagola "semede", "jesmudu", "sumuden", pa onda, prema tome, "samidune" znači: pjevači.). A rekao je Ibrahim: "E fe tumarunehu...." je (značenja) "E fe tudžadilunehu": Pa zar se prepirete (sa) njim. A ko je čitao (tj. ko čita umjesto "E fe tumarunehu") "E fe temrunehu....", misli (na značenje koje je isto kao i u izrazu) "E fe tedžhadunehu": Pa zar niječete (poričete, ne priznajete) njega.... "Nije se umorio (ili: Nije se iskrivio, skrenuo) izvjesni vid...." (to) je vid Muhameda, pomilovao ga Allah i spasio. ".... ve ma taga." (to) je (značenja) "Ve la džaveze ma rea": I nije prešao (prošao ono, preko onoga) što je vidio. ".... fe temarev...." je (značenja) "kezzebu": lagali su (tj. smatrali su lažnim, ugonili su u laž).

(Ono ova riječ u ovom obliku se ne nalazi u ovoj suri, nego u suri iza ove, ali se nalazi riječ "tetemara" na kraju jednoga ajeta ove sure, a riječ "tetemara" ima slično značenje.)

A rekao je Hasen: ".... iza heva." je (značenja) "gabe": zašao je (pao i nestao je ispod horizonta (obzora, vidika). A rekao je Ibnu Abas: ".... agna ve akna." je (značenja) "eata fe erda": dao je, pa je zadovoljio (tj. daje, pa zadovalja, zadovoljava svojim davanjem, darivanjem).

PRIČAO NAM JE Jahja, pričao nam je Veki' od Ismaila, sina Ebu Halida, od 'Amra, od Mesruka, rekao je: Rekao sam Aiši, bio zadovoljan Allah od nje:

"O majko! Da li je vidio Muhamed, pomilovao ga Allah i spasio, svoga Gospoda (Gospodara)?" Pa je rekla: "Zaista već je ustala (naježila se, nastrihla se) moja kosa (moja dlaka) od (zbog onoga) što si rekao. Gdje su ti od tri (stvari takve) ko je pričao tebi njih, pa već je lagao (slagao). Ko je pričao tebi da je Muhamed, pomilovao ga Allah i spasio, vidio svoga Gospoda, pa već je lagao (slagao, laže)." Zatim je pročitala (tj. recitovala ona ajet):

"Neće stići Njega (vaši) vidovi, a On stiže (vaše) vidove, i On je Dobri, Obaviješteni.", "I nije bilo (ni) za (jednoga) čovjeka da govori njemu Allah (drukčije) osim objavom, ili iza (nekoga) zastora....".

"I ko je pričao tebi da on (Muhamed a.s.) zna što je u sutra (tj. šta će biti sutra), pa već je lagao (slagao - i to je laž)." Zatim je pročitala:

".... i ne zna (nijedna) duša (osoba) šta će to steći sutra....".

"I ko je pričao tebi da je on (Muhamed a.s.) sakrio (išta od Božije objave), pa već je lagao (slagao)." Zatim je pročitala:

"O Poslaniče! Priopći (ono) što se je spustilo k tebi od tvoga Gospoda,....". Ajet (taj vidjeti).

"A ali (tj. Nego) je on (tj. Nije Muhamed a.s. vidio Uzvišenoga Allaha, ali je Muhamed a.s.) vidio Džibrila - na njega mir! - u njegovome (u svome) obliku dvaput."

GLAVA:

"Pa je bio (na rastojanju) količinom dva luka, ili (još) bliže." (to) je (značenja) gdje je tetiva (struna) od (toga, izvjesnoga) luka.

PRIČAO NAM JE Ebu Nu'man, pričao nam je Abdul-Vahid, pričao nam je Šejbanija, rekao je: čuo sam Zirra (da priča) od Abdullaha (Mes'udovoga o ajetu):

"Pa je bio količinom dva luka, ili bliže. Pa je objavio k Njegovome robu (ono) što je objavio.", rekao je (Zirr): pričao nam je Ibnu Mes'ud da je on (Muhamed a.s.) vidio Džibrila, za njega (tj. u njega - u Džibrila) je šesto (šest stotina) krila.

GLAVA

Njegovoga govora: "Pa je objavio k Njegovome robu (ono) što je objavio."

(Ovo se tumači dvojako: Da je melek Džibril objavio Allahovom robu Muhamedu a.s. ono što je objavio. Ili: Allah je objavio Svome robu Muhamedu a.s. ono što je objavio izravno.)

PRIČAO NAM JE Talk, sin Gannama, pričao nam je Zaidete od Šejbanije, rekao je: pitao sam Zirra o Njegovom govoru, uzvisio se je (tj. uzvišen je On - Allah), "Pa je bio količinom dva luka, ili bliže. Pa je objavio k Njegovom robu (ono) što je objavio.". Rekao je (Zirr):

Izvijestio nas je Abdullah da je Muhamed, pomilovao ga Allah i spasio, vidio Džibrila, za njega (u njega) je šeststo (šesto) krila (tj. vidio je Džibrila da ima on šest stotina krila).

GLAVA:

"Zaista već je vidio (jedan dio) od znakova svoga Gospoda najvećih (tj. vidio je neke najveće znakove svoga Gospoda)."

PRIČAO NAM JE Kabisate, pričao nam je Sufjan od Aameša, od Ibrahima, od 'Alkameta, od Abdullaha (Mesudovoga), bio zadovoljan Allah od njega, (govoreći o ajetu) "Zaista već je vidio od znakova svoga Gospoda najvećih.", rekao je:

Vidio je (Muhamed a.s. jedan) sag zelen (tj. zelen ćilim jedan takav da) je već zatvorio (taj izvjesni) obzor.

(Ima više mišljenja šta znači riječ "refrefun". Jedni kažu: sag, ćilim. Drugi kažu: Nešto na što se sjeda kao što je ćilim. Treći kažu: Ogrtač, mantil. Četvrti kažu: Zastor, zavjesa. Peti kažu: Svaka široka odjeća. Šesti vele: Što god pretječe, što je višak, pa se savije, previje. Sedmi vele: Postelja; jastuk.)

GLAVA:

"Pa da li ste vidjeli Lata i Uzzu (Uzza-a, tj. Šta mislite o Latu i Uzza-u)?"

(Lat je ime idola, kipa što su ga obožavali ili pleme Sekif u Taifu, ili Kurejševići obožavahu taj kip, a bio im je postavljen u mjestu Nahlete. Uzza je ime jednoga trna koji su obožavali Gatafanovići. Tako se kaže u nekim komentarima. Međutim ima i drukčijih mišljenja.)

PRIČAO NAM JE Muslim, sin Ibrahima, pričao nam je Ebul-Ešheb, pričao nam je Ebul-Dževza od Ibnu Abasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, od Njegovom govoru "..... Lata i Uzzu (Uzza-a).":

Bio je Lat (jedan) čovjek (koji je bio običaja da) kvasi kašu (mekanskih, odnosno Kabinih) hodočasnika (vodom; ili da miješa kašu od prekrupe sa maslom dajući, ili prodajući tu kašu hodočascima - jer "lette", "jeluttu" znači pokvasiti vodom, a i pomiješati sa maslom kašu od prekrupe).

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Muhameda, izvijestio nas je Hišam, sin Jusufa, izvijestio nas je Mamer od Zuhrije, od Humejda, sina Abdurahmana (tj. sina Abdurahmanovoga), od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Ko se je zakleo, pa je rekao u svojoj zakletvi (zaklinjanju): Tako mi Lata i Uzza-a!, pa neka rekne: Nema božanstva osim Allah! A ko je rekao svome drugu: Dođi, (da) se kockam (sa) tobom!, pa neka milodari (tj. pa neka dadne milostinju - sadaku, siromašnom licu, da mu milostinja pokrije i iskupi grijeh koji je počinio pozivajući na kockanje druga, pa makar i ne kockao)."

GLAVA:

"I Menata trećega najzadnjega?"

(Menat je također ime jednoga idola, kipa koji su obožavali, kojeg su obožavali.)

PRIČAO NAM JE Humejdija, pričao nam je Sufjan, pričao nam je Zuhrija: čuo sam Urveta (da je rekao): rekao sam Aiši, bio zadovoljan Allah od nje, (svoje mišljenje o trčanju između Safe i Merve prilikom hodočašća - hadža), pa je rekla:

Bio je samo ko je uzvikivao (dvozdazov-telbiju) za Menat, kip (idol, tj. za hodočašće idolu) koji je (bio) u (mjestu) Mušellelu (El-Mušellelu) - (taj je bio običaja da) neće ophoditi (tj. da ne trči) između Safe i Merve, pa je spustio Allah, uzvišen je:

"Zaista Safa i Merva su od obreda (propisanih od) Allaha....". Pa je ophodio poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, i muslimani (iz njegovoga doba). Rekao je Sufjan: Menat je u El-Mušellelu (mjestu) od Kudejda (tj. mjestu, naselju koje se nalazi u oblasti planine Kudejda). A rekao je Abdurahman, sin Halida, od Ibnu Šihaba, rekao je Urvete, rekla je Aiša:

Sišao je (taj ajet) o Pomagačima. Bili su oni i Gassanovići prije (nego je došlo vrijeme) da prime Islam (bili su običaja da) uzvikuju za Menat (telbiju za Menata, tj. da Menatu hodočaste jer su oni taj idol obožavali - i onda je dalje pričao Abdurahman) slično njemu (slično Sufjanovom hadisu). A rekao je Mamer od Zuhrije, od Urveta, od Aiše:

Bili su (neki) ljudi od Pomagača, od (onih) ko je bio (običaja da) uzvikuje (telbiju u hodočašću) za Menat (za Menata) - a Menat je (jedan) idol između Meke i Medine - (bili) su rekli (ti neki ljudi):

"O vjerovijesniče Allaha! Bili smo (običaja da) ne ophodimo između Safe i Merve poštivanjem Menatu (tj. iz poštovanja prema idolu Menatu - i dalje slijedi) slično njemu (prošlom, prethodnom hadisu)."

GLAVA:

"Pa ničičite (tj. padnite ničice) Allahu, i obožavajte (samo Njega)."

PRIČAO NAM JE Ebu Mamer, pričao nam je Abdul-Varis, pričao nam je Ejub od 'Ikrimeta, od Ibnu Abasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Ničičio je (Pao je ničice) Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, u (suri) Ennedžmu (tj. zbog ajeta, pročitavši ajet u suri Ven-Nedžmi), i ničičili su (i pali su ničice) sa njim (u jednoj prilici i jednom sijelu svi prisutni) muslimani i idolopoklonici, i dusi (duhovi, nevidljiva bića) i ljudi.

(Veli se da su idolopoklonici pali ničice misleći na svoje idole čija su imena spomenuta u ovoj suri. Ima i drukčijih tumačenja koja se neće navoditi.)

Slijedio je njega (Abdul-Varisa) Ibnu Tahman od Ejuba, a nije spomenuo Ibnu 'Ulejjete (ime) Ibnu Abbasa.

PRIČAO NAM JE Nasr, sin Alije, izvijestio me je Ebu Ahmed - misli (na) Zubejrija -, pričao nam je Israil od Ebu Ishaka, od Esveda, sina Jezida, od Abdullaha (Mesudovoga), bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Prva sura (što) se je spustilo u njoj ničičenje (tj. zapovjed da se pada na sedždu, da se padne ničice) je (sura koja počinje sa riječima) "Ven-Nedžmi...". Rekao je: Pa je ničičio (tj. pao je ničice) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, i ničičio je (svako) ko je iza njega (bio u tom času u, na njegovom sijelu i društvu), osim (jednoga) čovjeka (što) sam vidio njega (da) je uzeo (jednu) šaku od praha (šaku zemlje), pa je ničičio na njega (na taj prah). Pa sam vidio njega (toga čovjeka) poslije toga (da) se je ubio nevjernikom (tj. da je ubijen kao bezbožnik), a on je (tj. a to je bio) Umejete, sin Halefa.

SURA "IKTEREBETIS-SA'ATU....."

SA IMENOM (U IME) ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA.

Rekao je Mudžahid: "... mustemirrun." je (značenja) "zahibun": odlazač (koji odlazi, koji će otići). "... muzdedžerun." je (značenja) "mutenahin": dosižući kraj (tj. koji dostiže krajnju granicu suzbijanja, odvratanja). "... vezdudžire (i spriječio se je, i zabranilo mu se je)." (to) je (značenja) "festutire džununen": pa se je prhnulo (s njime) ludošću (zbog poludjelosti brzo je odveden, uklonjen).

(A može da se prevede i ovako: Pa se je zaplašio ludošću, tj. zbog poludjelosti.)

"... dusurin." je (značenja) "adla'us - sefineti": rebra lađe (tj. kostur broda - a veli se da "dusur" znači: čavli, klini, klinici; a veli se da to znači: užeta, konopci kojima se veže brod; a

veli se da to znači i pramac broda). "... za (onoga) ko je bio pokazao (učinio) se nezahvalnim (ili nevjernikom)." - govori (veli; izgleda Mudžahid - da te riječi u ajetu znače): pokazao se (učinio se) je nezahvalnim (nevjernim) njemu (Nuhu a.s. - pa je svaki takav dobio potop kao kaznu od Allaha). "... mutedarun (mjesto, odnosno vrijeme u kojem se prisustvuje nečemu)." (misli se na narod Saliha a.s. koji su u svoje vrijeme bili ti koji) prisustvuju (dolaze izvjesnoj) vodi (kojoj je dolazila, deva koja je proizišla iz kamena).

A rekao je Ibnu Džubejr: "Muhti'ine (žureći se oni)....." (ta riječ) je (el-ihta'u što ima značenje kao i) "enneselanu": žurenje, (a ta riječ enneselanu je što i) "el-habebu": kasanje (a to je način hoda i trčanje konja), (i to je isto što i) "essira'u": žurenje. A rekao je drugi (neko) osim njega: "..... fe te'ata....." (to) je (značenja) "fe 'ataha bi jedihi fe 'akareha": pa je dohvatio (uhvatio) nju (tj. kamilu, devu) svojom rukom, pa je zaklao nju (ili: pa je izmrevario nju odsjekavši joj noge i prve i zadnje). "..... el-muhteziri (tora, ili ograde oko tora za stoku)." (to) je (značenja) kao tor od (izvjesnih) stabala (koji je) spaljen. "..... uzdudžire." (to) je (proširena vrsta glagola koja u pasivu perfekta ima oblik) "uftu'ile" od (glagola koji ima korjeniti oblik) "zedžertu": spriječio sam, zabranio sam (ili: suzbijao sam povikom, vičući na nekoga, derući se na njega). "..... kufire (pokazao se nezahvalnim, nevjernim)." (to) je (ovoga značenja): Učinili smo sa njim i sa njegovim narodom (ono) što smo učinili (tj. spasili smo njega - Nuha a.s., a potopili smo njegov narod nevjernički) nagradom (tj. kao nagradu, kaznu) za (ono) što se je napravilo sa Nuhom i njegovim drugovima (tj. pristalicama - a to će reći: uništili smo i potopili bezbožnike zato što su ugnjetavali Nuha a.s. i njegove drugove i uznemirivali ih). "... mustekirrun." je (značenja) "azabun hakkun": kazna prava (istinita). Govori (Rekne) se "El-ešeru" je (značenja) "el-merehu" i "ettedžebburu".

("El-merehu" znači: prekomjerna veselost koja odvodi u oholost; a "ettedžebburu" je oholost, osionost, praviti se silnikom, nasilnikom, prisiljivačem na nešto.)

GLAVA:

"..... i rascijepio (raspolovio) se je Mjesec. I ako su vidjeli (tj. I ako vide jedan veliki) znak, okreću se (okreću leđa pred tim znakom).....".

PRIČAO NAM JE Museded, pričao nam je Jahja od Šubeta i Sufjana, od Aameša, od Ibrahima, od Ebu Mamera, od Ibnu Mes'uda rekao je:

Rascijepio (Raspolovio) se je Mjesec na vremenu (tj. u vrijeme) poslanika Allaha (Allahovoga), pomilovao ga Allah i spasio, (na) dvije rastavljenosti (odvojenosti, tj. na dva komada, na dva dijela), (jedna) rastavljenost (je) iznad (izvjesnoga) brda, a (jedna je, a druga je) rastavljenost (a drugi dio, druga polovina je) ispod (niže) njega, pa je rekao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Prisustvujte (tj. Budite svjedoci)!"

PRIČAO NAM JE Alija, sin Abdullaha, pričao nam je Sufjan, izvijestio nas je Ibnu Ebu Nedžih od Mudžahida, od Ebu Mamera, od Abdullaha (Mesudovoga) rekao je:

Rascijepio (Raspolovio) se je Mjesec, a mi smo sa Vjerovijesnikom, pomilovao ga Allah i spasio, pa je postao dvije rastavljenosti (dva dijela, dvije polovine, tj. postao je dva komada odvojena), pa je rekao nama:

"Prisustvujte, prisustvujte (tj. Budite svjedoci, budite svjedoci)!"

PRIČAO NAM JE Jahja, sin Bukejra, rekao je: pričao mi je Bekr od Džafera, od 'Iraka, sina Malika, od Ubejdulaha, sina Abdullaha sina Utbeta sina Mes'uda, od Ibnu Abasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Rascijepio (Raspolovio) se je Mjesec u vremenu Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio.

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Muhameda, pričao nam je Junus, sin Muhameda, pričao nam je Šejban od Katadeta, od Enesa, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Pitali su stanovnici Meke (tj. Tražili su, molili su Muhameda a.s.) da pokaže njima (jedan veliki) znak, pa je pokazao njima rascjepljenje (raspolovljenje) Mjeseca.

PRIČAO NAM JE Museded, pričao nam je Jahja od Šubeta, od Katadeta, od Enesa rekao je:

Rascijepio (Raspolovio) se je Mjesec (na, u) dvije rastavljenosti (tj. na dva odvojena komada, dijela).

GLAVA:

"Teče (ona, tj. Plovi ona - lađa) sa Našim očima (a to će reći: pod Našim nadzorom, bivši ona čuvana sa Našim čuvanjem) nagradom (tj. kao nagradu - a to će reći kao kaznu) za (onoga) ko je bio pokazao se nezahvalnim (nevjernikom). I zaista već smo ostavili nju (lađu) znakom (kao znak jedan veliki), pa da li je od opominjača (tj. pa da li ima iko ko se opominje, ko bi se opomenuo, ko bi se poučio, uzeo savjet sebi iz toga potopa Nuhova)?"

Rekao je Katadete: Ostavio je Allah lađu Nuha (Nojevu lađu, tj. dao je da ostane ona sve dotle), čak su stigli nju (zatekli su je) počeci (tj. prva pokoljenja) ove sljedbe.

PRIČAO NAM JE Hafs, sin Umera, pričao nam je Šubete od Ebu Ishaka, od Esveda, od Abdullaha (Mes'udovoga) rekao je:

Bio je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, (običaja da) čita:

".... fe hel min muddekirin?"

(To se ovdje navodi zbog toga što su neki umjesto "muddekirin" čitali "muzzekirin", a obje riječi imaju isto značenje: onaj koji se opominje, uzima pouku za sebe od nekoga i iz nečega; a korijen obiju tih riječi je bio "muztekirun", pa se je asimilacijom došlo do oblika "muzzekirun", pa onda do "muddekirun". U daljem tekstu sada slijedi još nekoliko hadisa u kojima se spominje da je Muhamed a.s. čitao tu riječ u njezinom obliku "muddekirin", a tako se ta riječ i čita po kiraetu Asimovom.)

GLAVA:

"I zaista već smo olakšali Kur'an za (izvjesno) spominjanje (tj. za podsjećanje i pouku, opomenu), pa da li je od opominjača (iko ostao, tj. ima li iko da se opomene pouči se)?"

Rekao je Mudžahid: "... jesserna..." je (značenja) "hevvenna kiraetehu": Olakšali smo (Učinili smo lakim) njegovo čitanje (citiranje, odnosno recitovanje).

PRIČAO NAM JE Museded od Jahja-a, od Šubeta, od Ebu Ishaka, od Esveda, od Abdullaha (Mesudovoga), bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, da je on bio (običaja da) čita (tj. da on čitaše):

"..... fe hel min muddekirin (pa da li je od opominjača)?".

GLAVA:

"..... zadnji dijelovi (tj. korijeni) palmi iščupanih. Pa kakva je bila Moja kazna i opominjanja Moja?".

PRIČAO NAM JE Ebu Nuajm, pričao nam je Zuhejr od Ebu Ishaka da je on čuo (jednoga) čovjeka (da) je pitao Esveda (o tome da li treba da se čita) "..... fe hel min muddekirin?", ili "... muzekkirin?"? Pa je rekao:

Čuo sam Abdullaha (Mes'udovoga da) čita nju (tu riječ, ili taj ajet tako da izgovara tu riječ ovako): "..... min muddekirin?". Rekao je (Abdullah): I čuo sam Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (da) čita nju (ovako): "..... fe hel min muddekirin?", dalom (tj. čita se sa harfom, slovom "d").

GLAVA:

"..... pa su bili kao polomljeni (dijelovi, komadi izvjesnoga) tora (ili ograde oko tora). I zaista već smo olakšali Kur'an za izvjesnu opomenu (podsjećanje), pa da li je od opominjača (tj. ima li neko ko bi da se opomene)?".

PRIČAO NAM JE Abdan, izvijestio nas je moj otac od Šubeta, od Ebu Ishaka, od Esveda, od Abdullaha (Mes'udovoga), bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, čitao je:

"..... fe hel min muddekirin?", ajet (taj vidjeti).

GLAVA:

"I zaista već je pojutrla njima (tj. došla je u jutru njima) jutrom (rano, u početku dana jedna) kazna ustaljena (tj. trajna). Pa kušajte (tj. osjetite) Moju kaznu i opominjanja Moja."

PRIČAO NAM JE Muhamed, pričao nam je Gunder, pričao nam je Šubete od Ebu Ishaka, od Esveda, od Abdullaha (Mes'udovoga), od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, da je on čitao:

"..... fe hel min muddekirin?".

GLAVA:

"I zaista već smo uništili vaše stranke (ili: vaše sličnosti, tj. vama slične), pa da li je od opominjača (iko, tj. ima li iko da se opomene i da pouku sebi uzme)?".

PRIČAO NAM JE Jahja, pričao nam je Veki' od Israila, od Ebu Ishaka, od Esveda, sina Jezida, od Abdullaha (Mes'udovoga) rekao je:

Pročitao (Čitao) sam na (sijelu u prisutnosti) Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio: "..... fe hel min muzzekirin?", pa je rekao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

".... fe hel min muddekirin?".

GLAVA:

Njegov govor: "Poraziće se (Biće poražen taj izvjesni) skup (skupina ljudi) i okrenuće (svoje) stražnjice."

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Abdullaha sina Havšeba, pričao nam je Abdul-Vehhab, pričao nam je Halid od Ikrimeta, od Ibnu Abasa. A pričao mi je Muhamed, pričao nam je Affan, sin Muslima, od Vuhejba, pričao nam je Halid od Ikrimeta, od Ibnu Abasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao, a on je u (jednoj) kupoli (tj. u jednoj maloj sobici u šatoru) danom Bedra (tj. na dan borbe na Bedru):

"Moj Bože! Zaista ja zaklinjem Tebe Tvojim ugovorom i Tvojim obećanjem (da ćeš pomoći prave ispravne vjernike)! Moj Bože! Ako hoćeš (Ako htjedneš da dozvoliš propast i poraz muslimana danas), nećeš se obožavati poslije danas (ispravnim obožavanjem od strane ljudi)." Pa je uzeo Ebu Bekr za njegovu ruku, pa je rekao (Ebu Bekr): "Dosta ti je, o poslaniče Allaha! Ustrajao si (tj. Dopro si do krajnje granice, pretjerao si u obraćanju) na tvoga (svoga) Gospoda!" I on skoči (ustaje) u (svoj) oklop. Pa je izašao, a on govori:

"Poraziće se (taj) skup, i okrenuće (oni svoje) stražnjice (bježeći oni)."

GLAVA

Njegovoga govora: "Nego Čas je njihovo obećanje, a Čas je nesretniji i gorčiji." - Misli (na to da podsjeti da je izraz "emerru") od (riječi) "el-meraretu": gorčina (a ne od riječi "el-mururu": prolaženje).

PRIČAO NAM JE Ibrahim, sin Musa-a, pričao nam je Hišam, sin Jusufa da je Ibnu Džurejdž izvijestio njih, rekao je: izvijestio me je Jusuf, sin Maheka, rekao je:

Zaista ja sam (bio) kod Aiše, majke vjernika, (pa) je rekla (ona tom prilikom):

Zaista već se je spustilo na Muhameda, pomilovao ga Allah i spasio, u Meki, a zaista ja sam zaista djevojka (mladih godina), igram se, igrala sam se (tako sam bila mlada kada se njemu poslao i objavio ajet):

"Nego Čas je njihovo obećanje, a Čas je nesretniji i gorčiji."

PRIČAO MI JE Ishak, pričao nam je Halid (Abdullahov) od Halida (Mihranovoga), od Ikrimeta, od Ibnu Abasa da je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, rekao, a on je u (jednoj) kupoli svojoj (na) dan Bedra:

"Zaklinjem Te Tvojim ugovorom i Tvojim obećanjem, moj Bože! Ako si htio (tj. Ako hoćeš), nećeš se obožavati poslije danas (od danas) nikada." Pa je uzeo Ebu Bekr za njegovu ruku i rekao je:

"Dosta ti je, o poslaniče Allaha! Pa već si ustrajao (tj. pretjerao u obraćanju) na tvoga (svoga) Gospoda." A on je (tj. Muhamed a.s. je) u svome oklopu, pa je izašao, a on govori:

"Poraziće se (taj) skup, i okrenuće (oni svoje) stražnjice. Nego Čas je njihovo obećanje (tj. obećano vrijeme kada će oni biti kažnjeni), a Čas je nesretniji i gorčiji."

SURA ER-RAHMANA (SURA ER-RAHMANU)

SA IMENOM (U IME) ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA.

A rekao je Mudžahid: "..... bi husbanin (sa brojanjem, računanjem)." - kao (što je) brojanje (računanje, tj. odbrojanje, okrećanje toga izvjesnoga) žrvnja. A rekao je drugi (osim) njega (osim Mudžahida tumačeći ajet u kojem se kaže):

"I uspravite (tj. ispravite svoje) mjerjenje...." - hoće (da kaže:) jezik (tj. jezičak, skazaljku, kazaljku) vage. A "..... el-asfu....." je zelen (zeleni plod izvjesnoga) usjeva kada se je odsjekla od njega (jedna) stvar (tj. neki mali dio) prije (nego da) stigne (prije nego sazrije, dospije), pa to je "el-asfu". A ".... er-rejhanu." je u govoru Arapa (izvjesna) opskrba (tj. hrana), i ".... er-rejhanu." je (značenja) njegova opskrba (hrana, tj. hrana čovjekova; ili: hranljivi dio usjeva koji je već sazrio, kako će se to vidjeti iz daljega teksta). A "..... el-habbu (boba, zrno, zrnevlje)...." je (onaj dio) koji se jede od njega (tj. od usjeva koji je sazrio i dospio). A rekao je neki (od) njih: A "el-asfu" - hoće (da kaže da to predstavlja i označava) pojedini (dio) od bobica (zrnevlja usjeva), a "er-rejhanu" je sazreli (dio) koji se nije pojeo. A rekao je drugi (osim) njega: "El-asfu" je lišće (izvjesne) pšenice (tj. ošlje, ili pliva, pljeva - pliva je u ikavskom govoru naziv za pljevu).

A rekao je Dahhak: "El-asfu" je slama (od usjeva). A rekao je Ebu Malik: "El-asfu" je prvo što niče (nikne od usjeva), nazivaju ga Nabatejci (imenom) "hebur".

(Nabatejci su poljoprivrednici koji žive u Iraku, a nisu Arapi.)

A rekao je Mudžahid: "El-asfu" je lišće pšenice, a "er-rejhanu" je opskrba (hrana).

(Možda se tu hoće da rekne da "el-asfu" znači mekinje, a "er-rejhanu" da znači brašno od pšenice. "Er-rejhanu" znači, inače, još i miris.)

A "el-maridžu" je žuti i zeleni plamen koji nadvisuje vatru (tj. koji se vidi iznad vatre) kada se je upalila (tj. kada se vatra upali, razgori). A rekao je neki (od) njih od Mudžahida (o značenju riječi u ajetu u kojem se kaže) "Gospodar dvaju istoka....", za Sunce (postoji, tj. Sunce ima) u zimi istok (jedan, tj. jedno mjesto izlaženja, izlaska), a istok (jedan) u ljetu (ljeti). ".... i Gospodar dvaju zapada (je On - Allah).", njegov zapad (tj. njegovo, sunčevo mjesto zalaženja) u zimi i ljetu (zimi i ljeti). ".... la jebgijani." je (značenja) "la jahtelitani": ne miješaju se njih dva (neće se pomiješati, izmiješati njih dva). ".... el-munšeatu...." je (takav oblik lađe) što se je podiglo njegovo jedro od (tj. između) lađa. Pa što se tiče (onoga oblika) što se nije podiglo njegovo jedro, pa nije "munše'etun" (tj. ne kaže mu se da spada među "munše'atun").

A rekao je Mudžahid: "... kao grnčarija (kao glineni sud, posuda)." (to) je (značenja): kao što se pravi grnčarija. "Eš-šuvazu" je (jedan) plamen od vatre. A rekao je Mudžahid (o riječi): "..... ve nuhasin...." - "en-nuhasu" je mjed (žuta mjed; ili bronza što) će se izljevati na njihove glave, kažnjavaće se s njom. "... bojava se je (boji se, plaši se) stajanja (tj. vremena u kojem će stajati, časa u kojem će stajati pred) svojim Gospodom....." (to) je (značenja): Odluči se za (izvjesni) grijeh, pa se sjeti Allaha, moćan je i veličajan je, pa ostavi njega (tj. ostavi taj grijeh, ne izvrši ga). "Mudhammetani." je (značenja) crne su njih dvije od napojenosti (tj. crne su te dvije bašće, ta dva vrta od natopljenosti vodom). "..... salsalin....." je (značenja): blata (koje) se je pomiješalo sa pijeskom, pa je škripilo (zvečalo, zvonilo, tj. pa ono škripi, zveči, zvoni) kao što škripi (zveči, zvoni) grnčarija. A govori se (rekne se): "Muntinun" (usmrđen, usmrđeno - a oni) hoće s njime (s tim izrazom da kažu) "salle" (usmrđjelo se je meso). Govori se "salsalun: škripanje", kao što se kaže "sarrel-babu indel-iglaki": škripe, škripa vrata kod zaključavanja; i "sarsare": škripe (doslovno: škripila su vrata). Slično je (tome) "kebbebtuhu": strmoglavio sam ga - misli (na to da kaže) "kebbebtuhu": strmoglavio sam ga.

(Ovim se hoće da kaže da je "salsalun" nastalo od "salle", a "salle" ima više značenja: usmrđjeti se meso; škripiti vrata. Škripiti znače i riječi "sarre" i "sarsare". Po obliku ovim riječima su slične riječi "kebbe" i "kebbe".)

".... fakihetun ve nahlun ve rummanun (voće, i datule i šipovi). Rekao je neki (od njih: Nisu šipovi i datule voće (tj. ne spadaju u voće). A što se tiče Arapa, pa zaista oni broje njih voćem (tj. ubrajaju ih u voće), (jer to nije nikakav dokaz da ne spadaju u voće datule i šipovi zbog toga što su se u ajetu iza riječi "voće-fakihetun" posebno i odvojeno spomenule datule i šipovi, pošto je to) kao Njegov govor, moćan je i veličajan je:

"Čuvajte molitve i srednju molitvu....", pa je zapovjedio njima čuvanje svake molitve, zatim je povratio (tj. ponovio) popodnevnu (molitvu) pojačavanjem za nju (tj. zbog pojačanog isticanja nje, ikindije-popodnevne molitve), kao što su se povratile (ponovile, tj. posebno spomenule) datule i šipovi. I slično njoj (tj. i slično tome) je:

"I zar nisi vidio da je Allah (taj što) ničiće (padaju ničice) Njemu (svako) ko je u nebesima, i ko je u (na) Zemlji.....", zatim je rekao: "... i mnogo od (tih) ljudi, a mnogo je (takvih da) je ispravno (pravo da se izvrši) na njega (svakoga pojedinoga izvjesna kazna.....)", a već je spomenuo njih u početku Svoga govora (tj. obuhvatio ih je u prvim riječima toga istoga ajeta) "..... ko je u nebesima, i ko je u (na) Zemlji....". A rekao je drugi (osim) njega: "... efnanin." je (značenja) "agsanin": grana. "... a branje (tih) dviju bašči (dvaju vrtova) je blizu." (to) je (značenja: ono) što se bere (sebi) je blizu, blizo (nije udaljeno i visoko da se ne može lako dohvatiti). A rekao je Hasen: "Fe bi ejji alai...." (riječ "alai" da) je (značenja) "niamihi": Njegovih blagodati ("Pa za koju - od - blagodati Gospoda vas dvojice vas dvojica ćete smatrati lažnom.", tj. Pa koju ćete Božiju blagodat, o čovječe i duše, između nebrojenih blagodati poreći i zanijekati vas dvojica?!").

A rekao je Katadete: "..... Gospoda vas dvojice vas dvojica smatrate lažnom, vas dvojica poričete?" - misli (na) duhove i ljude (ili: izvjesne duhove i izvjesne ljude). A rekao je Ebu Derda: "Svakoga dana On je u (nekoj) stvari (ili: u nekom poslu; ili: u nekom stanju)." (to) je (značenja): Oprašta (neki) grijeh, i otkriva (tj. skida, uklanja neku) tugu, i podiže (uzdiže neke) ljude (neki narod) i spušta (tj. ponizuje neke) druge. A rekao je Ibnu Abas: "..... berzehun...." je (značenja) "hadžizun": pregrada. "El-enamu" je (značenja) "el-halku": ljudi (stvorenja). "..... neddahatani." je (značenja) "fejjadatani": dva koja se mnogo izljevaju. "Zul-dželali" je (značenja što i) "zul-'azameti": vlasnik (posjednik svake) veličine (tj. Veliki, Veličajni) A rekao je drugi (osim) njega (tj. osim Ibnu Abasa): "Maridžun" je čisti (dio) od

vatre (tj. vatra, dio vatre u kojem nema dima nimalo). Govori se: "Meredžel-emiru re'ijjetehu" (Pustio je zapovjednik svoje podaništvo.) kada je pustio njih (podanike da) čine nasilje (neprijateljstvo) neki (od) njih nad nekima. "Meredže emrun-nasi": Pomiješala (Uskolebala) se je stvar (izvjesnih) ljudi. "Meridžun" je (značenja) "multebisun": pomiješan (spleten, tj. sumnjiv, nejasan, u što se sumnja). "Meredže...." je (značenja) "iheteletal-bahrani": pomiješala su se (izvjesna) dva mora (ili: dvije rijeke), (a to je postalo, došlo) od (izraza): "meredže dabbeteke": pustio si tvoju (svoju) životinju (tovarnu, ili jahaću), (a to će reći) "terekteha": ostavio si je (da pase i ide kuda ona hoće). "Se nefrugu lekum...." je (značenja) "Se nuhasibukum, la ješgaluhu šej'un an šej'in": Obračunavamo vas (tj. Pozvaćemo vas da položite račun svaki pojedinačno), neće zauzeti (zaposliti, tj. neće smetati) Njega (Allaha nijedna) stvar (ni) od (jedne) stvari. I ono (tj. I taj izraz) je poznat u govoru Arapa. Govori (Rekne) se: "Le eteferreganne leke, ve ma bihi šuglun": Zaista isprazniću se svakako za tebe (zbog tebe - to je doslovan prevod - a to znači: ostaviću svaki svoj drugi posao zbog tebe, zbog obračuna s tobom, ili zbog razgovora, zbog posla s tobom), a nema s njim (tj. a nema u njega nikakvoga) posla (zauzetosti drugim nekim poslom u tom času kada to govori), govori (mu to da mu izrazi prijetnju kao da kaže): Zaista kazniću svakako tebe na tvojoj nemarnosti (tj. kada ti i ne misliš, iznenada ću te kazniti).

GLAVA

Njegovoga govora: "I od niže (tj. I ispod) njih dviju su dvije bašče (dva vrta).".

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Ebul-Esveda, pričao nam je Abdul-Aziz, sin Abdussameda, Ammija, pričao nam je Ebu Imran Dževnija od Ebu Bekra, sina Abdullaha sina Kajsa, od njegovoga oca da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Dvije bašče (Dva vrta - misli se na bašče, vrtove raja) su (takve da su) od srebra njihove posude i (sve) što je u njima dvjema. A dvije bašče su (takve da su) od zlata njihove posude i što je u njima dvjema. I nije između (tih) ljudi (toga naroda u raju) i između (toga) da (oni) gledaju ka njihovom (tj. svome) Gospodu (nije se ispriječilo ništa drugo) osim ogrtač (Njegove-Allahove) veličine na Njegovom licu u bašči (zvanoj) Adn (bivši oni, tj. kada se budu nalazili u toj bašči ti ljudi koji dospiju u raj)."

GLAVA:

"Crnooke, skraćene (tj. samo na svoje muževe ograničene rajske djevojke) su u šatorima (rajskim).".

("Hurun" doslovno znači djevojke, žene u čijim je očima crni dio jako crn, a bijeli dio oka jako bijel, ali će se taj izraz radi kratkoće prevoditi sa crnook, crnooke, crnooki.)

A rekao je Ibnu Abas: "Hurun...." je (značenja) "sudul-hadeki": crnih zjenica. A rekao je Mudžahid: ".... maksuratun...." je (značenja) "mahbusatun": zadržane (zahapsite - a to će reći:) skratile (ograničile) su se njihove oči i njihove osobe (duše, ličnosti) na njihove muževe. ".... kasiratun....." je (značenja): neće tražiti (ili: ne traže one nikoga) osim njihovih (tj. svojih) muževa.

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Musena-a, pričao nam je Abdul-Aziz, sin Abdus-Sameda, pričao nam je Ebu Imran Dževnija od Ebu Bekra, sina Abdullaha sina Kajsa, od njegovoga oca da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Zaista u raj u je (jedan) šator od (jednoga zrna) bisera prošupljenoga (mnogo išupljikanoga), njegova širina je šezdeset milja, u svakom uglu od njega su stanovnici (koji ne vide druge (stanovnike), obilaze (obilaziće) njih vjernici. I (u raj u) su dvije bašče (takve da) su od srebra njihove posude i što je u njima dvjema. I dvije bašče (takve da) su od takvoga (materijala) njihove posude i što je u njima dvjema. A nije između (tih) ljudi i između (toga) da gledaju ka njihovom (ka svome) Gospodu (nije prepreka ništa drugo) osim ogrtač (Njegove) veličine na Njegovom licu (u stanju, ili: u vrijeme dok budu ti ljudi) u bašči Adn.

(Veli se da bašča, vrt u raj u koji se zove Adn ima takvo ime jer će je uzeti i odabrati za vječno mjesto boravka u raj u oni koji dospiju u raj.)

EL-VAKIATU (EL-VAKIAH)

SA IMENOM (U IME) ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA.

A rekao je Mudžahid: "... rudždžet...." je (značenja) "zulzilet": potresla se je. "... busset...." je (značenja) "futtet", "luttet": izmrvila se je, stukla se je (u smislu: razbila se je, raskomadala se je), kao što se stuče (ta) prekrupa (bungur, bulgur). "El-mahdudu" je (značenja što i) "el-mukaru hamlen": mnogobrojan nošenjem (tj. koji nosi mnogo plodova, rodan), a govori se takođe (da el-mahdudu znači: lotos koji je takav da) nema trnja za (tj. u) njega. "... mendudin...." je (značenja) "el-mevzu": banana (rajska banana). A "el-'urubu" su (žene, supruge koje su) omiljene (učinjene dragim) ka svojim muževima. "Sulletun.." je (značenja) "ummetun": narod. "... jahmumin." je (značenja) "duhanin esvede": dima crnoga. "...jusirrune...." je (značenja) "judimune": ustrajavaju (produžavaju, tj. čine oni sebe trajnim). "El-himu" su žedne deve (kamile). "... le mugremune." je (značenja) "le mulzemune": zaista opterećeni (obavezni, zaduženi dugovanjem, ili opterećeni kaznom). "... revhun...." je bašča (vrt rajski) i udobnost (mekoća). "... ve rejhanun...." je (ta rajaska) opskrba (hrana). "... i (da) stvorimo vas...." (to) je (značenja): u kojem stvaranju hoćemo.

A rekao je drugi (osim) njega: "... tefekkehune." je (značenja) "ta'džebune": čudite se (začudeni ste). "Uruben.." je (značenja) učinjena (tj. učinjene) teškim. Jednina njezina (tj. Jednina od riječi 'uruben, 'urubun) je "arubun", kao (jednina i množina u riječi) "saburun" i "suburun" (mnogo strpljiv). Nazivaju nju (tu riječ "arubun", odnosno imaju za smisao koji u sebi sadrži riječi "arubun" - za taj smisao imaju izraz) stanovnici Meke "el-'aribetu", a stanovnici Medine "el-ganidžetu", a stanovnici Iraku "eššekiletu". A rekao je (neko drugi osim Mudžahida) o (ajetu koji u sebi sadrži riječi "Hafidatun rafi'atun" da one znače): "Hafidatun (Spuštačica)...." je (ta dogodovština-sudnji dan na budućem svijetu) za ljude ka Vatri (tj. spustiće, strpaće neke ljude u pakao). "Rafi'atun: podizačica." je ka bašči (vrtu rajskom, tj. a neke ljude će podići, strpati u raj). "... mevdunetin." je (značenja) otkane. I od njega je (izraz, riječ) "vedinun-nakati": kolan deve (ispod trbuha koji pričvršćuje samar na leđima deve, a koji je dvostruko otkan). A "el-kubu" je čaša (posuda za vodu što) nema ušiju za nju (tj. koja nema ušiju, uveta), a ni ručke (ili: i nema nosača, posebnoga izduženoga otvora za izlazak vode iz čaše, iz suda, posude za vodu), a "el-bariku" (ibrici) su (posude) posjednice ušiju i ručki (nosača). "... meskubin." je tekući. "i posteljama uzdignutim." (to) je (značenja: uzdignute su) neke (od) njih nad nekima. "... mutrefine." je "mutemetti'ine": uživaoci (koji se

nečega uživaju). "... medinine." je "muhamsebine": obračunavani (oni s kojima će se obračunavati, koji će biti pozvani da polože račun). "... što (vi) prolijevate (izlijevate, ispuštate)." - ona (tj. to) je sjeme (a to će reći: to se misli na spermu, muško sjeme koje se uštrcava, uštricava) u materice (maternice tih) žena. "... lilmukvine." je (značenja) "lilmusafirine": za (te) putnike. A "el-kijju" je "el-kafru": pust. "... bi mevaki'in-nudžumi." je (značenja) sa čvrstinom Kur'ana (ili: sa čvrstim stavom, propisom Kur'ana - kunem se). A govori se (da "bi mevaki'in-nudžumi" znači): sa padanjem (ili: sa mjestom, ili vremenom padanja tih) zvijezda kada su pale (tj. kada padaju one). A "mevaki'u" i "mevki'un" je jedno (tj. obje riječi imaju isto značenje). "... mudhinune." je "mukezzibune": smatrači lažnim (koji ne vjeruju). Kao (što takvo značenje ta riječ ima i u ajetu): "... da smatraš lažnim (da ne vjeruješ ti) pa (da) smatraju lažnim (i oni)." "Pa pozdrav je za tebe....", to jest pozdravljen si ti (ili: pozdravljanje je tebi), zaista ti od drugova desnice (tj. ti si srećnik, sretan). A pokvareno (tj. odbačeno, izostavljeno) je "inne: zaista", a ono (sadržaj ajeta) je njezinoga značenja (tj. značenja te riječi "inne", dnosno "inneke: zaista ti si"). Kao što govoriš (rekneš nekome): Ti si potvrđen (smatran za istinitoga čovjeka), putnik si od malo (vremena, tj. za malo vremena, ubrzo) kada je (taj neko, neki čovjek) bio već rekao: Zaista ja sam putnik od malo.

(To znači mi u ponavljanju i potvrđivanju izjave toga lica izostavljamo ono "Zaista....", ali u smislu te riječi ponavljamo i potvrđujemo izjavu toga nekoga lica. Takav smisao u sebi, veli se, sadrži u sebi i ajet: "Fe selamun leke min ashabil-jemini".)

A ponekad biva (riječ selamun) kao (izvjesna) molitva za njega (njemu od onih koji lično govore sa njim - sa izvjesnim licem), kao tvoj govor (tj. kao govor upućen tebi): "Sakjen!" (Napajanjem!, tj. Napojio te Allah napajanjem - kišom! - bivši taj govor upućen tebi) od ljudi (izvjesnih). Ako si pročitao u nominativu (u ref'u - prvom padežu, tj. na "u" riječ) "selam", pa on (taj izraz selam) je (onda) od molitve (molitva izvjesna).

(Molitva da bude neko zdravo, mirno, da bude spašen i td..)

"... turune." je (što i) "testahridžune": tražite da izađe (vatra, tj. zapaljujete je, palite je). "Evrejtu" je (što i) "evkadtu": zapalio sam (naložio sam vatru - a od toga je i riječ "... turune."). "... lagven...." je (što i) "batilen": neistina. "... te'simen." je (značenja) "keziben": laž.

(Napominje se da se u daljem tekstu u prevodenju riječi koje su protumačene drugom nekom riječju, neće više upotrebljavati u zagradi izrazi "to je značenja", niti "to je što i", nego će se između riječi koja se tumači i riječi kojom se tumači stavljati dvije tačke, ili će se stavljati samo riječ "je". To će se tako u daljem tekstu prevoda činiti radi skraćivanja, tj. radi kratkoće u objašnjavanju čime će se postići ušteta i u prostoru, odnosno u papiru. - A sada NAPOMENA porodice prevodioca koja vrši korekcije štamparskih grešaka. Prevodilac je stavljao pod navodne znakove samo riječi, i rečenice koje se tumače. Dok je porodica stavljala pod navodne znakove i riječi i rečenice kojom se tumače riječi i rečenice. To neka se ima u vidu, a to će se primjetiti pošto su sve te riječi i rečenice na arapskom jeziku.)

GLAVA

Njegovoga govora: "I hladu pruženome."

PRIČAO NAM JE Alija, sin Abdullaha, pričao nam je Sufjan od Ebu Zinada, od Aaredža, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, dopire s njim (s pričanjem) Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Zaista u bašči (raja, tj. U raju) je stablo (jedno toliko, tj. ima jedno toliko stablo, drvo da) ide (izvjesni) jahač u (tj. po) njegovome hladu stotinu godina (a da) neće presjeći njega (tj. a opet neće preći hlad cijeli od toga stabla). I čitajte, ako ste htjeli (tj. ako hoćete):

"I hladu pruženome."

EL-HADIDU (EL-HADID)

SA IMENOM (U IME) ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA.

Rekao je Mudžahid: "... učinio je vas nasljednicima (posjednicima, doslovno: učinjenim nasljednicima, zastupnicima)..." je: "muammerine fihi": (učinio vas je onima) kojima se je doživotno (pravo dalo) u njemu (u imanju, tj. u imanju koje posjedujete). "... iz (izvjesnih) tmina ka (izvjesnom) svjetlu..." je: iz (izvjesne) zablude ka (izvjesnom) pravopuću. "... i (neke) koristi za (te) ljude..." je: štit i oružje. "... vaš zaštitnik (pokrovitelj)..." je: preča je za vas (vatra pakla, tj. najpreča je ona za vas). "Li ella ja'leme ehlul-kitabi....", je: "Li ja'leme ehlul-kitabi" (Zato da znaju pripadnici knjige, tj. Biblije)..... Govori se: Vidljivi (Jasni) na svaku stvar znanjem, i Skriveni na svaku stvar znanjem. "... enziruna (po jednom čitanju je: "unzuruna")....", je: "inteziruna" (iščekivajte nas, pričekajte nas).

(U vezi ove sure, kao i u vezi već prošle jedne sure - a to je sura Vez-Zarijati - nije naveden nijedan hadis zbog toga što nije ni jedan hadis ispunio uslove koje je postavio Buharija, iako postoje neki hadisi koji se odnose na sadržaj pojedinih ajeta u ovoj suri i u onoj već prošloj, tj. i u suri Vez-Zarijati. Te hadise su zabilježili, odnosno uvrstili u svoje zbirke hadisa neki drugi skupljači, sakupljači hadisa osim Buharije. Ova napomena neka se ima u vidu i kod daljih sura u tekstu koje budu spomenute, a u vezi kojih ne bude naveden ni jedan jedini hadis.)

EL-MUDŽADELETU (ILI: EL-MUDŽADILETU)

A rekao je Mudžahid: "... juhaddune....", je: "jušakkunel-Lahe" (otejepljuju se od Allaha). "... kubitū...." je: "uhziju" (ponizili su se, tj. poniženi su - a to će reći: biće poniženi). Od "el-hizju" (ponižavanje, izvedena je riječ uhziju). "... istahveze...." je: "galebe" (nadvladao je, pobijedio je).

EL-HAŠRU (EL-HAŠR)

SA IMENOM (U IME) ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA.

"El-dželau" je izvođenje (tj. protjerivanje, evakuacija, interniranje) iz (jedne) zemlje ka (nekoj drugoj) zemlji (tj. u neku drugu zemlju).

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Abdurahima, pričao nam je Seid, sin Sulejmana, pričao nam je Hušejm, izvijestio nas je Ebu Bišr od Seida, sina Džubejra rekao je: Rekao sam Ibnu Abasu:

"Sura Tevbe (Sura izvjesnoga pokajanja)." Rekao je: "Pokajanje (tj. Da li je ta sura zaista sura pokajanja?). Ona je (sura) koja osramoćuje (tj. koja iznosi i ističe mane da bi osramotila). Neprestano je silazila (tako da joj mnogi ajeti počinju sa riječima) "I od njih je (neka grupa takva da su oni koji uznemiruju Vjerovijesnika....)...", "I od njih je (neko ko kudi tebe u vezi raspodjele milostinja....)...", čak (da) su mislili da ona nije ostavila (tj. da neće ostaviti ona ni) jednoga od njih da on prođe (drukčije) osim (tako da) se je spomenuo (tj. da bude spomenut) u njoj (u toj suri zbog neke svoje mane)." Rekao je: Rekao sam:

"Sura El-Enfal (u vezi koga i čega je objavljena)?" Rekao je: "Sišla je u (vezi) Bedra (o borbi na Bedru)." Rekao je: Rekao sam:

"Sura El-Hašr?" Rekao je: "Sišla je u (vezi) Nedirovića (o Nedirovićima)."

PRIČAO NAM JE Hasen, sin Mudrika, pričao nam je Jahja, sin Hamada, izvijestio nas je Ebu Avanete od Ebu Bišra, od Seida rekao je:

Rekao sam Ibnu Abasu, bio zadovoljan Allah od njih dvojice:

"Sura El-Hašr." Rekao je: "Reci: Sura En-Nedira (tj. Sura Nedirovića)."

GLAVA

Njegovoga govora: "Što ste odsjekli (posjekli) od datule...." (linetin) je: "nahletin" (tj. od ploda palme svakovrsnoga) dok nije bila vrećom ili loncem (spremljena datula, tj. "linetun" je naziv za palmin plod - datulu, hurmu prije nego se presuje i zapakuje u vreću, ili u lonac, glinenu posudu).

PRIČAO NAM JE Kutejbete, pričao nam je Lejs od Nafi-a, od Ibnu Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, spalio palme Nedirovića i sjekao je (njih, palme), i ona je Buvejrete (tj. i ta parcela, taj dio zemljišta, to mjesto gdje je izvršeno paljenje i sječa palmi zvalo se je Buvejra, u blizini Medine). Pa je (tom prilikom) spustio Allah, uzvišen je:

"Što ste odsjekli od datule, ili ste ostavili (od) nje stojeći (ona na panju), pa sa dozvolom Allaha (to je učinjeno) i zato (da Allah) ponizi (izvjesne) pokvarenjake."

GLAVA:

"Što je zaplijenio Allah na Svoga poslanika (tj. Što je dao kao plijen ratni Allah Svome poslaniku)....".

PRIČAO NAM JE Alija, sin Abdullaha, pričao nam je Sufjan (više) osim jedanput (tj. ne jedanput, nije jedanput - dakle: više puta) od Amra, od Zuhrije, od Malika, sina Evsa sina Hadesana, od Umera, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Bila su imanja Nedirovića od (onoga) što je zaplijenio Allah na Svoga poslanika (tj. Svome poslaniku), pomilovao ga Allah i spasio, od (takvoga ratnoga plijena) što nisu gonili (pokretali) muslimani na njega (tj. zbog njega, zbog toga plijena sebe) sa konjima, a niti karavanama (tj. a niti sa devama, kamilama), pa su bila (ta imanja) za poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, naročito (tj. osobito, posebno su samo njemu dodijeljena, pripala

da on) troši na svoju porodicu iz njih trošak (tj. hranu, opskrbu) svoje godine. Zatim čini (tj. utroši ono) što je ostalo u (svoje) oružje i konje pripremom (tj. kao pripremu) u (na) putu Allaha (tj. za borbu za Allahov put).

GLAVA:

".... i što je dao vama (Allahov) poslanik, pa uzmite njega (tj. pa uzmite to)....".

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Jusufa, pričao nam je Sufjan od Mansura, od Ibrahima, od Alkameta, od Abdullaha (Mesudovoga) rekao je:

"Prokleo je Allah tetoviračice, i (one) kojima se vrši tetoviranje, i kojima se čupaju dlake lica (tj. i one koje sebi daju čupati dlake lica sobom same ili od drugih lica) i kojima se razmiču zubi (tj. koje sebi daju praviti razmak među prednjim zubima pomoću turpijanja prednjih zuba da bi tako izgledale da su mlade i da imaju dječije zube) radi ljepote (tj. zbog uljepšavanja svoja, svoga), koje mijenjaju (sebi) stvaranje Allaha (tj. koje hoće da izmijene svoj pravi lik i oblik u kojem ih je stvorio Uzvišeni Allah)." Pa je doprlo to (jednoj) ženi iz Esedovića, govori se njoj (tj. koja je imala ime) Umu Ja'kub, pa je došla, pa je rekla:

"Zaista ono doprlo je meni da si ti prokleo tako i tako (tj. te i te žene)."

(To pokazuje da prevod početne rečenice umjesto "Prokleo je Allah....", treba i može da glasi "Prokleo Allah....!".)

Pa je rekao (Abdullah): "A šta je za mene (šta je meni da) ne proklinjem (onoga) koga je prokleo poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, i ko je on u knjizi Allaha (kao takav proklet)?" Pa je rekla:

"Zaista već sam čitala (pročitala ono) što je (među, između) dvije ploče (Kur'ana, tj. sve što se nalazi od prve stranice do zadnje stranice Kur'ana, Mushafa), pa (ja) nisam našla u njemu (ono) što govoriš." Pa je rekao:

"Zaista ako si bila čitala (pročitala) njega, zaista već si našla njega. Zar nisi čitala (pročitala):

"..... i što je dao vama poslanik (Allaha), pa uzmite njega, a što je zabranio vama njega, pa svršite (s tim, tj. pa toga se prođite, to napustite)....". Rekla je:

"Da." (To jest: To sam čitala u Kur'anu.) Rekao je: "Pa zaista ono već je zabranio njega (tj. zabranio je Muhamed a.s. tetoviranje, čupanje dlaka sa lica i turpijanje zuba radi uljepšavanja, jer takve vrste uljepšavanja mijenjaju pravi oblik osobe koja to radi)." Rekla je: "Pa zaista ja vidim (tj. mislim, smatram) tvoju porodicu (tj. tvoju ženu, suprugu, odnosno suprugu da i one) čine njega (taj postupak)." Rekao je: "Pa idi, pa pogledaj." Pa je otišla, pa je pogledala, pa nije vidjela od svoje potrebe (ništa, tj. nije nimalo vidjela od onoga što je mislila da će vidjeti i u Abdullahovih žena - nije vidjela ona nijednu stvar (ništa od takve i slične vrste uljepšavanja). Pa je rekao:

"Da je bila kao takva (ijedna moja supruga), ne bi se sastajala s nama (tj. sa mnom - a to će reći: ona ne bi spolno općila sa mnom, ne bi imala sa mnom spolnih odnosa)."

PRIČAO NAM JE Alija, pričao nam je Abdurahman od Sufjana rekao je: Spomenuo sam Abdurahmanu, sinu Abisa, hadis Mansura od Ibrahima, od Alkameta, od Abdullaha (Mesudovoga), bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Prokleo je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, spajačicu (koja spaja, navezuje svoju kosu na glavi sa drugom, tuđom kosom da bi tako umnožila i učinila većom i obilnijom svoju kosu). Pa je rekao (Abdurahman Abisov): Čuo sam njega (tj. Čuo sam ovo) od (jedne) žene, govori se njoj (njoj je ime) Umu Ja'kub (koja je pričala) od Abdullaha kao hadis (tj. slično hadisu) Mansura.

GLAVA:

"A (oni) koji su se smjestili (u) kući (domu seobe, tj. u Medini) i vjerovanju (Islama, tj. i našli su se u Islamu)....".

PRIČAO NAM JE Ahmed, sin Junusa, pričao nam je Ebu Bekr - misli (na) sina Ajjaša (tj. sina Ajjašovoga) - od Husajna, od Amra, sina Mejmuna, rekao je: rekao je Umer, bio zadovoljan Allah od njega:

Oporučujem halifi (poslije sebe) za Iseljenike najprve (prve) da poznaje njima njihovo pravo. I oporučujem halifi za Pomagače koji su se smjestili (u izvjesnu) kuću i (u islamsko) vjerovanje od prije (tj. prije nego je nastupilo vrijeme) da se (njima) iseli (doseli) Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio - (oporučujem halifi) da primi (pokornost) od njihovog dobročinitelja i (da) zbriše (kaznu) od njihovoga lošega (tj. da oprostí onome između njih koji učini nešto loše, neku grešku).

GLAVA:

Njegov govor: "... i odabiru (njih) nad svoje osobe (tj. i više se brinu za njih nego za sebe lično u izvjesnim teškim časovima).....". Ajet (taj vidjeti).

"El-hasasatu" je: "el-fakatu" (bijeda, nužda). "El-muflihune" je: spašeni u (toj) vječnosti. "El-felahu" je: "el-bekau" (ostajanje). "Hajje alel-felahi" je: "adždžil" (požuri).

A rekao je Hasen: "..... hadžeten....." je: "haseden" (zavidnosti, zavidnost).

PRIČAO MI JE Jakub, sin Ibrahima sina Kesira, pričao nam je Ebu Usamete, pričao nam je Fudajl, sin Gazvana, pričao nam je Ebu Hazim Ešdže'ija od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Došao je (jedan) čovjek poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa je rekao:

"O poslaniče Allaha! Pogodio je mene (izvjesni) trud (tj. bijeda, oskudica)." Pa je poslao (Muhamed a.s.) ka svojim ženama, pa nije našao kod njih (ni jednu) stvar (tj. ništa od hrane). Pa je rekao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Zar ne (Pazite)! Čovjek (koji ovoga čovjeka) ugosti ove noći, pomilovao njega Allah!" (To jest: "Daj neko da ugosti - neka neko ugosti - ovoga noćas! Pomilovao njega Allah ko to učini!"). Pa je ustao (jedan) čovjek od Pomagača, pa je rekao: "Ja (ću to učiniti), o poslanice Allaha!" Pa je otišao ka svojoj porodici, pa je rekao svojoj ženi:

"Gost poslanika Allahovoga, pomilovao ga Allah i spasio! Ne pohranjuj (tj. Ne žali od) njega stvar (nijednu, tj. ništa od jela)." Rekla je: "Tako mi Allaha nema kod mene (ništa drugo) osim hrana (naše) djece." Rekao je: "Pa kada htjednu djeca (tu) večeru, pa uspavaj ih, i dođi, pa ugasi (tu) svjetiljku. I savićemo naše stomake noćas." Pa je (to tako i) učinila. Zatim je poranio (taj) čovjek na poslanika (tj. ka poslaniku) Allaha, pomilovao ga Allah i spasio. Pa je rekao (Muhamed a.s.):

"Zaista već se je zadivio Allah, moćan je i veličajan je - ili: nasmijao se je - od (tj. zbog postupka) omsice (muškoga - tog-i-tog) i omsice (ženskoga, ženske - te-i-te, tj. Allah Uzvišeni je zadovoljan s postupkom jednoga čovjeka i jedne žene)." Pa je spustio Allah, moćan je i veličajan je:

".... i odabiru nad svoje osobe, i da (tj. premda) je bila sa njima bijeda (tj. iako su i oni sami gladni)....".

EL-MUMTEHINETU (ILI: EL-MUMTEHANETU)

A rekao je Mudžahid: ".... ne učini nas iskušenjem (iskušenje)...." je: ne kazni nas sa njihovim rukama, pa (da oni) govore: Da su bili ovi na istini (u pravu, tj. na pravome putu), ne bi pogodilo (zadesilo) njih ovo. ".... za čuvanje nevjernica (u braku, tj. ne držite ih u braku)...." (to) je (ovoga smisla): Zapovjedilo se je (sa ovim) drugovima Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, za rastavljanje (razvod) sa njihovim ženama (onima koje) su bile nevjernice (i bile su ostale) u Meki.

GLAVA:

".... ne uzimajte Moga neprijatelja i vašega (svoga) neprijatelja zaštitnicima (pokroviteljima sebi)....".

PRIČAO NAM JE Humejdija, pričao nam je Sufjan, pričao nam je Amr, sin Dinara, rekao je: pričao mi je Hasen, sin Muhameda sina Alije, da je on čuo Ubejdulaha, sin Ebu Rafiovoga, pisara Alije, (da on) govori: čuo sam Aliju, bio zadovoljan Allah od njega, (da) govori:

Poslao je mene poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, ja (da idem) i (da povedem) Zubejra i Mikdada (tj. poslao je mene, i Zubejra i Mikdada), pa je rekao:

"Oдите (Idite) dok dođete Revdatu Hahu (tj. u mjesto Revdatu Hah), pa (tj. jer) zaista u njoj (u toj naseobini) je putnica, sa njom je (jedno - a kod nje je jedno, ona ima jedno) pismo, pa uzmite ga od nje." Pa smo otišli, utrkuju (utrkujući) se (međusobno) s nama naši konji dok smo došli (dok nismo stigli) Revdi, pa kada li mi sa (tom) putnicom (susretnemo se, susretoh smo se - sreli smo je)! Pa smo rekli:

"Izvadi (to) pismo!" Pa je rekla: "Nije sa mnom (ništa) od pisma (tj. Nemam ja nikakvoga pisma)." Pa smo rekli: "Zaista izvadićeš svakako (to) pismo, ili ćeš zaista baciti svakako (svoje) odjeće (sa sebe)." Pa je izvadila njega iz svojih pletenica. Pa smo donijeli

njega Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio, pa kada li je u njemu (izvještaj) od Hatiba, sina Ebu Belte'ata, ka (nekim) ljudima od (izvjesnih) idolo poklonika od (onih) ko je u Meki, izvještava ih za neku stvar (ili: za neku zapovjed) Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio. Pa je rekao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Šta je ovo, o Hatibe?" Rekao je: "Ne žuri na mene, o poslaniče Allaha! Zaista ja sam bio (jedan) čovjek iz Kurejševića, a nisam bio od njihovih osoba. A bio je (svaki) ko je sa tobom od Iseljenika (u takvom položaju da) su za njih (tj. u njih neka) srodstva (tj. oni imaju neke rođake koji) čuvaju (brane) s njima svoje porodice i svoja imanja u Meki. Pa sam volio (želio), pošto je prošlo (mašilo) mene od (moga) porijekla u njima, da sebi napravim k njima (tj. kod njih jednu) ruku (tj. zaslugu da) čuvaju (da bi čuvali) moje srodstvo. A nisam učinio to bezvjerstvom (tj. iz bezvjerstva), a niti odmetništvom od moje (svoje) vjere." Pa je rekao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Zaista on je već bio istinit (tj. rekao je istinu) vama." Pa je rekao Umer: "Pusti me, o poslaniče Allaha, pa (da) udarim njegov vrat (sabljom, tj. da ga posiječem - da ga ubijem)." Pa je rekao (Muhamed a.s.): "Zaista on je prisustvovao Bedru. A šta upoznaje tebe (tj. A šta ti znaš)? Možda Allah, moćan je i veličajan je, (da) se je nadvirio (nadvio, nadnio) na stanovnike (tj. učesnike) Bedra, pa je rekao: "Radite, šta ste htjeli (tj. šta hoćete), pa već sam oprostio vama."

Rekao je Amr: I sišao je o njemu (o ovome slučaju ajet u kojem se kaže):

"O (vi) koji ste vjerovali (tj. koji vjerujete), ne uzimajte Moga neprijatelja i vašega neprijatelja....". Rekao je (Sufjan): Ne znam (ovaj) ajet u hadisu (ovome je li spomenut od Alije), ili (je to) govor (tj. mišljenje) Amra.

PRIČAO NAM JE Alija: Reklo se je Sufjanu: "O ovome pa sišao je (ajet):

"..... ne uzimajte Moga neprijatelja....." (tj. je li sišao taj ajet)?" Rekao je Sufjan: "Ovo je u hadisu (izvjesnih) ljudi. Zapamtio sam ga (tj. ovaj hadis ja) od Amra (bez spominjanja silaženja ajeta - a ja sam hadis ovaj zapamtio tako da) nisam ostavio od njega (ni jedno) slovo, i ne mislim (i ne znam) ijednoga (čovjeka da) je zapamtio njega (od Amra) osim mene."

GLAVA:

"..... kada su došle vama (tj. kada dođu vama izvjesne) vjernice isiljajući se (one)....".

PRIČAO NAM JE Ishak, pričao nam je Jakub, sin Ibrahima sina Sada, pričao nam je bratić Ibnu Šihaba od svoga strica, izvijestio me je Urvete da je Aiša, bio zadovoljan Allah od nje, supruga Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, izvijestila njega da poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, ispitivaše (ono svako lice) koje je iselilo k njemu od (izvjesnih) vjernica sa ovim ajetom, sa govorom Allaha, uzvišen je (tj. zbog ovoga ajeta, zbog govora Allahovoga, uzvišen je):

"O Vjerovijesniče, kada su došle tebi (mekanske stanovnice) vjernice, prisegnu se tebi (tj. dajući prisegu tebi)....", do Njegovoga govora ".... veleopraštač, milostivi.". Rekao je Urvete: Rekla je Aiša: "Pa ko je priznao za ovaj uslov od (tih) vjernica, rekao je (rekao bi) njoj poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Već sam se prisegnuo (tj. Već sam primio prisegu) tebi!", govorom (bi samo rekao tako svakoj toj ženi, a ne bi se sa ženama rukovao prilikom primanja prisege kao sa muškarcima što se imao običaj rukovati u takvim prilikama). I nije, tako mi Allaha, nije dotaknula njegova ruka ruku (ni jedne) žene nikad u (njihovom) prisegnjivanju. Ne prisegnjiva se (on, tj. Ne prima prisegu on) njima (drukčije) osim sa svojim govorom (tj. riječima): "Već sam se prisegnuo (tj. primio sam prisegu) tebi na to!"

Slijedio je njega (bratića Ibnu Šihabovoga) Junus, i Mamer i Abdurahman, sin Ishaka, od Zuhrije. A rekao je Ishak, sin Rašida, od Zuhrije, od Urveta i Amrete.

GLAVA:

"..... kada su došle tebi (te) vjernice (da) se prisegnu tebi.....".

PRIČAO NAM JE Ebu Mamer, pričao nam je Abdul-Varis, pričao nam je Ejub od Hafse, kćeri Sirina, od Umu Atije, bio zadovoljan Allah od nje, rekla je:

Prisegnule smo se poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa je čitao (pročitao) na nas (tj. nama):

"..... da neće (one) udruživati sa Allahom (nijedne) stvari....". I zabranio je nama naricanje (za umrlim licima). Pa je zgrabila (tj. spriječila, povukla od prisege jedna) žena svoju ruku, pa je rekla: "Pomagala je meni (u oplakivanju, u naricanju za mojim umrlima jedna žena) omsica (ta-i-ta pa), hoću da nagradim nju (tj. da joj uzvratim to tako isto, pa ne mogu sada da se prisegnem iz toga razloga)." Pa nije rekao njoj (tj. toj ženi) Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, (nijednu) stvar (tj. ništa). Pa je otišla (ta žena, pa je pomogla onoj svojoj drugarici u oplakivanju njezinoga umrloga lica), i vratila se je, pa je prisegao nju (primio je prisegu njoj).

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Muhameda, pričao nam je Vehb, sin Džerira, rekao je: pričao nam je moj otac, rekao je: čuo sam Zubejra od Ikrimeta, od Ibnu Abasa o Njegovome govoru ".... i (da one) neće grijешiti (tj. da neće otkazivati poslušnost) tebi u dobru (tj. u onome što je dobro).....", rekao je:

Ono (To) je samo (jedan) uslov (što) je uslovio njega Allah (tim) ženama (za žene).

PRIČAO NAM JE Alija, sin Abdullaha, pričao nam je Sufjan, rekao je Zuhrija, pričao je (Zuhrija) nama njega (hadis koji će da spomene), rekao je: pričao mi je Ebu Idris, čuo je Ubadeta, sin Samita, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Bili smo kod Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, pa je rekao:

"Da li se prisegnjujete meni na (to) da nećete udruživati sa Allahom (nijedne) stvari, i (da) nećete bludničiti i (da) nećete krasti." I pročitao je ajet (o prisegi) žena. A najmnogobrojniji izgovor (izraz) Sufjana je: Pročitao je ajet (ovaj, tj. Sufjan je najčešće govorio: Pročitao je ovaj ajet, ili izvjesni ajet - a nije govorio: Pročitao je ajet žena). "Pa ko ispuni od vas (u cjelini ono na što se je prisegnuo), pa njegova nagrada je na Allaha (kod Allaha). A ko pogodi (učini) od toga stvar (neku, tj. ko učini neki grijeh za koji se je prisegnuo da ga neće činiti), pa se kazni, pa ono (pa to) je pokriće (iskupljenje) njemu (za počinjeni grijeh). A ko pogodi (učini) od nje (greške neku) stvar od toga, pa pokrije njega Allah, pa on je (i na budućem svijetu prepušten) ka Allahu: ako hoće, kazniće ga, a ako hoće, oprostiće njemu." Slijedio je njega (Sufjana) Abdurezak od Mamera.

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Abdurahima, pričao nam je Harun, sin Marufa, pričao nam je Abdullah, sin Vehba, rekao je. A izvijestio me je Ibnu Džurejdž da je Hasen, sin Muslima izvijestio njega od Tavusa, od Ibnu Abasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Prisustvovao sam (bajramskoj) molitvi (na) dan mršenja (tj. na ramazanski bajram) sa poslanikom Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, i (poslije sa halifama) Ebu Bekrom, i Umerom i Usmanom, bio zadovoljan Allah od njih, pa svaki (od) njih klanja (klanjao je) nju prije (bajramske) predike (propovjedi), zatim predikuje poslije. Pa je sišao (tj. Pa bi sišao sa minbere-govornice) Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio. Pa kao da ja (sad) gledam k njemu kada posađuje (prisutne) ljude sa svojom rukom (tj. daje im znak da još sjede i da se oni još ne podižu sa svojih mjesta), zatim je (zatim bi) počeo (da) cijepa njih (tj. da se probija on između njih) dok je (dok bi) došao (prisutnim) ženama sa Bilalom, pa je rekao (pa bi rekao):

"O Vjerovijesniče! Kada dođu tebi (izvjesne) vjernice (da) se prisegnu tebi (one) na (to) da neće udruživati (one) sa Allahom (ni jednu) stvar (tj. ništa), i (da) neće krasti, i (da one) neće bludničiti, i (da) neće ubijati svoju djecu, i (da) neće donositi (nikakvu) klevetu (što one) slažu nju između svojih ruku i svojih nogu...." dok je završio od (toga) ajeta, svega njega (tekst - dakle: dok nije završio sav taj ajet). Zatim je rekao kada je završio:

"Vi (žene jeste li se) na to (prisegnule, tj. dajete li prisegu na to)?" I (A) rekla je jedna žena, (a) nije odgovorila njemu (ni jedna druga) osim nje: "Da, o poslaniče Allaha." Ne zna Hasen ko je ona (ko je ta žena, koja je to žena). Rekao je: Pa su milodarile (davale su one milostinju). I prostro (raširio) je Bilal svoju odjeću, pa su počele (da) bacaju (svoje) narukvice i prstenje (prstenove) u odjeću Bilala.

SURA ES-SAFFA (SURA ES-SAFF)

SA IMENOM (U IME) ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA.

A rekao je Mudžahid: "... ko su moji pomagači ka Allahu..." je: ko će slijediti mene (u putu) ka Allahu? A rekao je Ibnu Abas: "... zaolovljena (salivena, ili zalivena olovom zgrada).", je: slijepljen (zalijepljen) neki (dio) njega (zdanja) za neki (sa nekim). A rekao je (drugi) osim njega: Sa olovom (izvjesnim zalijepljen, slijepljen, tj. zalivena).

Njegov govor, uzvišen je: "... od poslije mene, ime mu je Ahmed....".

PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, izvijestio nas je Šuajb od Zuhrije rekao je: izvijestio me je Muhamed, sin Džubejra sina Mut'ima, od svoga oca, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: čuo sam poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (da) govori:

"Zaista ja imam (više) imena. Ja sam Muhamed. I ja sam Ahmed. I ja sam El-Mahi (Brisač) koji je (taj što) briše Allah sa mnom (to) bezvjerstvo. I ja sam El-Hašir (Sakupljač) koji je (taj što se) sakupljaju (izvjesni) ljudi na mojoj nozi (na mome stopalu, tj. na mome tragu). I ja sam El-'Akib (Namjesnik - u stvari: onaj koji naslijeđuje u izvjesnom dobru nekoga ko je bio prije njega u tom dobru, ko je bio prije njega dobar u određenom vidu i smislu)."

SURA EL-DŽUMU'ATI (SURA EL-DŽUMUAH)

Njegov govor: "I druge od njih (koji) se još nisu priljepili s njima (nisu se priključili njima)....".

A čitao je Umer: "... femdu ila zikrillahi (pa prođite ka spominjanju Allaha - to je, valjda, umjesto "... fes'av ila zikrillahi: pa potrčite ka spominjanju Allaha).....".

PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz, sin Abdullaha, pričao mi je Sulejman, sin Bilala, od Sevra, od Ebul-Gajsa, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Bili smo sjedači (tj. Sjedili smo) kod Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, pa se je spustila na njega (tj. njemu) sura El-Džumu'ah, (pa pošto je on pročitao riječi u toj suri) "Ve aharine minhum lemma jelhaku bihim.... (I drugi od njih, još se nisu priljepili s njima....)", rekao je: Rekao sam (Pitao sam; Upitao sam):

"Ko su oni, o poslaniče Allaha?" Pa nije vratio (dao odgovora) njemu, čak je pitao tri puta. A u (među) nama je Selman Perzijanac. Stavio je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, svoju ruku na Selmana, zatim je rekao:

"Da je bilo (tj. Kada bi bilo islamsko) vjerovanje kod (zvijezda) Vlašića, zaista bi postigli (stigli, dokučili) njega (neki) ljudi, ili (jedan) čovjek, od ovih (tj. od Perzijanaca)."

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Abdul-Vehhaba, pričao nam je Abdul-Aziz, izvijestio me je Sevr od Ebul-Gajsa, od Ebu Hurejreta, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio:

"Zaista postigli bi njega (vjerovanje neki) ljudi od ovih."

(Dakle, ljudi, a ne jedan čovjek, od Perzijanaca. Ovaj hadis potvrđuje prvu verziju prethodnoga hadisa.)

GLAVA:

"I kada vide (doslovno: I kada su vidjeli neku, jednu) trgovinu (tj. trgovačku robu)....".

PRIČAO MI JE Hafs, sin Umera, pričao nam je Halid, sin Abdullaha, pričao nam je Husajn od Salima, sina Ebul-Dža'da, i od Ebu Sufjana, od Džabira, sina Abdullaha, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Došla je (neka, jedna) karavana petkom (u petak), a mi smo (u tom času bili) sa Vjerovijesnikom, pomilovao ga Allah i spasio, pa su se uzdigli (podigli, tj. otišli prisutni) ljudi (svi) osim dvanaest ljudi. Pa je spustio Allah:

"I kada vide (neku) trgovinu ili zabavu (igru), razbiju se (raziđu se, rasprše se oni) k njoj....".

SURA EL-MUNAFIKINA (SURA EL-MUNAFIKUN)

Njegov govor: "Kada dođu tebi dvolični, govore: Svjedočimo-Zaista ti si zaista poslanik Allaha....", do: "..... zaista lašci."

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Redža-a, pričao nam je Israil od Ebu Ishaka, od Zejda, sina Erkama, rekao je:

Bio sam u (jednoj) borbi, pa sam čuo Abdullaha, sina Ubeja, (da) govori: "Ne trošite na (onoga) ko je kod poslanika Allaha dok (tj. tako da) se razbiju (rasprše) od okolo njega (tj. tako da odu od njega). I da se vratimo od (privrženosti) kod njega, zaista će izvesti (tj. istjerati) svakako (izvjesni) najčasniji iz nje (iz Medine izvjesnoga) najponiženijega." Pa sam to spomenuo svome stricu, ili Umeru. Pa je (on) spomenuo njega (taj slučaj) Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio. Pa je pozvao (on) mene, pa sam (to) ispričao njemu. Pa je poslao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (poziv, poruku) ka Abdullahu, sinu Ubejja, i njegovim drugovima. Pa su se kleli (zaklinjali su se da oni to) nisu rekli. Pa je oglasio lažnim mene poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, a oglasio je istinitim njega (Abdullaha). Pa je pogodila mene (jedna takva) briga (da) nije pogodila mene slična njoj nikada. Pa sam sjedio u (svojoj) kući, pa je rekao meni moj stric (amidža):

"Šta si htio k (tome da si došao dotle) da je oglasio lažnim tebe poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, i mrzio te je (tj. Šta te je navelo na to da te oglasi lažnim i da te zamrzi)?" Pa je spustio Allah, uzvišen je:

"Kada dođu tebi (izvjesni) dvolični (ljudi).....". Pa je poslao (poziv, poruku) k meni Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, pa je čitao (pročitao, rekao ono što je Uzvišeni Allah spustio), pa je rekao:

"Zaista Allah je već oglasio istinitim tebe, o Zejde!"

GLAVA:

"Uzeli su sebi svoje zakletve (jednim) štitom....." (da) se štite (pokrivaju) sa njima.

PRIČAO NAM JE Adem, sin Ebu Ijasa, pričao nam je Israil od Ebu Ishaka, od Zejda, sina Erkama, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Bio sam sa svojim stricom (Sadom, sinom Ubadeta, ili: Abdullahom, sinom Revahata), pa sam čuo Abdullaha, sina Ubejja (a misli na) sina Selule, (da taj sin Selule) govori:

"Ne trošite na (onoga, na one) ko je kod (tj. koji su uz) poslanika Allaha dok se razbiju (tj. tako da se oni - muslimani - razbiju, raspršaju)." I rekao je takođe: "Zaista ako se vratimo ka Medini, zaista će izvesti (tj. istjerati) svakako (izvjesni) najčasniji iz nje (izvjesnoga) najponiženijega." Pa sam spomenuo to svome stricu. Pa je spomenuo moj stric (prenio je to) poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio. Pa je poslao (poziv, poruku) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, ka Abdullahu, sinu Ubejja, i njegovim drugovima. Pa su se kleli (zaklinjali oni da) nisu rekli (da nisu govorili to). Pa je oglasio istinitim njih (tj. potvrdio im je to, smatrao je njih da govore istinu) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, a oglasio je (smatrao je) lažnim mene (tj. nije vjerovao meni). Pa je (zbog toga) pogodila mene briga (takva da) nije pogodila mene slična njoj. Pa sam sjedio (tj. povukao sam se sjedeći) u svojoj kući. Pa je spustio Allah, moćan je i veličajan je:

"Kada dođu tebi (izvjesni) dvolični.....", do Njegovoga govora: "Oni su (ti) koji govore: Ne trošite na (onoga) ko je kod poslanika Allaha (Allahovoga)....." - do Njegovoga govora: ".... zaista izvešće (istjeraće) svakako najčasniji iz najponiženijega.....". Pa je poslao k

meni (poziv) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa je čitao nju (tu suru) na mene (meni), zatim je rekao:

"Zaista Allah je već oglasio, istinitim tebe (tj. potvrdio te je Allah)."

GLAVA

Njegovoga govora: "To je s (toga, tj. zato što su oni takvi) da su vjerovali, zatim su bili bezvjernici, pa se je zapečatilo na njihova srca, pa oni neće razumjeti (tj. pa oni ne razumijevaju)."

PRIČAO NAM JE Adem, pričao nam je Šubete od Hakema, čuo sam Muhameda, sina Kaba, Kureziju rekao je: čuo sam Zejda, sina Erkama, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Pošto je rekao Abdullah, sin Ubeja: Ne trošite na (onoga) ko je kod poslanika Allaha (tj. poslanika Allahovoga), i rekao je takođe: Zaista ako se vratimo ka Medini...., izvijestio sam za njega (za ovo, o ovome) Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio. Pa su korili mene Pomagači. A zakleo se je Abdullah, sin Ubeja (da) nije rekao to. Pa sam se vratio ka (svome) stanu, pa sam zaspao. Pa je pozvao mene poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio. Pa sam došao njemu, pa je rekao (on):

"Zaista Allah je već oglasio istinitim tebe." I sišao je (ajet):

"Oni su (ti) koji govore: Ne trošite.....". Ajet (taj vidjeti).

A rekao je Ibnu Ebu Zaidete od Aameša, od Amra, od Ibnu Ebu Lejla-a, od Zejda, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio.

GLAVA:

"I kada si vidio njih, zadivljuju te njihova tjelesa, a ako govore, slušaš (tj. slušaj) njihov govor (doslovno: čuješ za njihov govor), kao da su oni drva podbočena (ili: drva prislonjena uza zid), misle svaki povik (dreka, galama da je uperena) na njih, oni su (tvoj) neprijatelj, pa pazi se njih (budi oprezan u odnosu na njih), ubio ih Allah!, gdje (da budu, tj. kako da budu takvi da) im se laže (tj. da im se može slagati - ili: kako da budu tako slabe pameti, kako da skrenu sa pravoga puta)?"

(Ono "ju'fekune" može imati više značenja. Pod izrazom "da im se može slagati" misli se na to da im može neko slagati to da Islam nije prava Allahova vjera.)

PRIČAO NAM JE Amr, sin Halida, pričao nam je Zuhejr, sin Muavijeta, pričao nam je Ebu Ishak, rekao je: čuo sam Zejda, sina Erkama, rekao je:

Izašli smo sa Vjerovijesnikom, pomilovao ga Allah i spasio, u (jedno) putovanje (takvo da) je pogodila (zadesila izvjesne) ljude u njemu (jedna velika) teškoća. Pa je rekao Abdullah, sin Ubejja (Ubeja - to je isto) svojim drugovima: "Ne trošite na (onoga) ko je kod poslanika Allaha dok se razbiju od okolo njega (tj. tako da se raspršaju i odu od njega oni koji su kod njega, uz njega)." I rekao je: "Zaista ako se vratimo ka Medini, zaista će izvesti (istjerati) svakako najčasniji iz nje najponiženijega."

(Pod "najčasnijim" je mislio na sebe lično, a pod "najponiženijim" je mislio na Muhameda a.s..)

Pa sam došao Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio, pa sam izvijestio njega (o tome). Pa je poslao ka Abdullahu, sinu Ubeja (poziv), pa je pitao njega (o tome). Pa se trudio svojom zakletvom (tj. uporno se zaklinjao da to on) nije učinio (rekao). Rekli su: "Slagao je Zejd poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio." Pa je pala u moju dušu od (zbog onoga) što su govorili (pala je velika) teškoća (bilo mi je u duši zbog toga vrlo teško), dok je (najzad) spustio Allah, moćan je i veličajan je, moje oglašavanje istinitim (moje potvrđivanje) u (suri):

"Kada dođu tebi (Muhamede, izvjesni) dvoični (licemjerni ljudi)....". Pa je pozvao njih Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, zato (radi toga da) traži oprost za njih, pa su zavijali (savijali u stranu) svoje glave (iz oholosti i zbog odbijanja da to oni učinu, učine).

A Njegov govor: ".... drva podbočena....", rekao je: Bili su ljudi najljepša stvar (tj. Bili su najljepši ljudi po vanjskom, fizičkom svome izgledu - licu i odjeći).

Njegov govor: "I kada se je reklo njima: Dođite (da) traži oprost za vas poslanik Allaha, zavijaju (savijaju u stranu) svoje glave, i vidio si ih odvrćaju se (a to znači: okreću se, okreću glavu od pokornosti) i oni su oholi (doslovno: oni su oni koji traže da su veliki, ili drže sebe za velike)". Pokrećali su (tj. Pokreću mnogo svoje glave - to je značenje riječi "levvev"), ismijavaju se (ismijavaju se, doslovno: ismijevali su se oni, tj. ismijavajući se oni) sa Vjerovijesnikom, pomilovao ga Allah i spasio. A čita se (riječ "levvev") sa olakšanjem (izvjesnim, tj. bez tešdida-bez pojačanoga prvoga slova v - a to će reći: čita se ta riječ i ovako: "levev") od (prve vrste trosuglasnih, trokonsonantnih glagola, sulasije mudžerreda koja u prvom licu jednine glasi ovako) "levejtu": usukao sam, presavio sam (predvostručio sam uže).

PRIČAO NAM JE Ubejdulah, sin Musa-a, od Israila, od Ebu Ishaka, od Zejda, sina Erkama (tj. Erkamovoga), rekao je:

Bio sam sa svojim stricem, pa sam čuo Abdullaha, sina Ubejja - (a misli se na) sina Selule, (da on) govori: "Ne trošite na (onoga) ko je kod poslanika Allaha dok (tj. tako da) se razbiju. I zaista ako se vratimo ka Medini, zaista će izvaditi (istjerati) svakako najčasniji iz nje (iz Medine) najponiženijega." Pa sam spomenuo to svome stricu. Pa je spomenuo njega moj stric Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio. I oglasio je istinitim njih. Pa je pozvao mene. Pa sam ispričao (to) njemu. Pa je poslao (poruku, poziv) ka Abdullahu, sinu Ubejja, i njegovim drugovima. Pa su se zaklinjali (da to oni) nisu rekli. I oglasio je lažnim mene Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio. Pa je pogodila mene briga (takva da) nije pogodila mene slična njoj nikada. Pa sam sjedio u svojoj kući. I rekao je moj stric (amidža):

"Šta si htio (kada si dospio) ka (tome) da je oglasio lažnim tebe Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, i zamrzio je tebe?" Pa je spustio Allah, uzvišen je: "Kada dođu tebi (izvjesni) dvoični (ljudi), govore: Svjedočimo zaista ti si zaista poslanik Allaha,....". I poslao je k meni (po mene) Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, pa je pročitao nju i rekao je:

"Zaista Allah je već oglasio istinitim (tj. potvrdio je) tebe."

GLAVA:

Njegov govor: "Jednako je na njih: da li si tražio oprost za njih, ili nisi tražio oprost za njih, neće (nikako, nikada) oprostiti Allah njima, zaista Allah neće naputiti (izvjesne) ljude griješnike."

PRIČAO NAM JE Alija, pričao nam je Sufjan, rekao je Amr: čuo sam Džabira, sina Abdullaha, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Bili smo u (jednoj) borbi. Rekao je Sufjan jedanput: u (jednoj) vojsci. Pa je šutnuo (tj. udario je u stražnjicu vanjskim dijelom stopala noge jedan) čovjek od Iseljenika (jednoga) čovjeka od Pomagača. Pa je rekao (taj) Pomagač:

"Pomozite, Pomagači!" A rekao je (taj) Iseljenik: "Pomozite, Iseljenici!"

(To doslovno zanči: O za Pomagačima! O za Iseljenicima jadikujem, kukam gdje su da mi pomognu u ovaj čas!)

Pa je čuo to poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa je rekao:

"Šta je umu poziva (povika, pokliča) predislamlja (tj. Kakav je to predislamski, paganski poklič?)" Rekli su: "O poslaniče Allaha! Šutnuo je (Udario je jedan) čovjek od Iseljenika (jednoga) čovjeka od Pomagača." Pa je rekao: "Pustite nju (Napustite nju - tu riječ), pa (jer) zaista ona je smrdljiva." Pa je čuo za to (tj. o tome) Abdullah, sin Ubejja, pa je rekao: "Učinili su nju (zar)? Zar ne (Pazite)! Tako mi Allaha zaista ako se vratimo ka Medini, zaista izvešće svakako najčasniji iz nje najponiženijega." Pa je doprlo (to) Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio. Pa je ustao Umer pa je rekao:

"O poslaniče Allaha! Pusti me, (da) udarim vrat ovoga dvoličnoga (svojim mačem)." Pa je rekao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio: "Pusti ga! Neće pričati (izvjesni) ljudi (ili: Pusti ga, neka ne pričaju, da ne pričaju ljudi, da ne bi pričali ljudi) da Muhamed ubija svoje drugove." A bili su Pomagači mnogobrojniji od Iseljenika kada su (Iseljenici) došli (u) Medinu. Zatim su se zaista Iseljenici umnožili (namnožili) poslije. Rekao je Sufjan: Pa sam zapamtio njega od Amra (misli na navedeni hadis). Rekao je Amr: Čuo sam Džabira: Bili smo sa Vjerovijesnikom, pomilovao ga Allah i spasio.

Njegov govor: "Oni su (ti) koji govore: Ne trošite na (onoga) ko je kod poslanika Allaha dok (tj. tako da) se razbiju" - i rastave se (raziđu se) - "a za Allaha su (tj. Allahu pripadaju) blagajne nebesa i Zemlje, a ali (izvjesni ljudi) dvolični ne razumijevaju."

PRIČAO NAM JE Ismail, sin Abdullaha, rekao je: pričao mi je Ismail, sin Ibrahima sina Ukbeta, od Musa-a, sina Ukbeta, rekao je: pričao mi je Abdullah, sin Fadla da je on čuo Enesa, sina Malika, (da) govori:

Žalostio sam se na (tj. za onim) ko se je pogodio (tj. ko je pogođen od Jezidove vojske blizu Medine) u Harri. Pa je pisao k meni Zejd, sin Erkama - a doprla je njemu žestina moje žalosti - (i on u pismu meni) spominje da je on čuo poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (da) govori:

"Moj Bože! Oprosti (grijehe) Pomagačima i sinovima Pomagača." A sumnjao je sin Fadla o sinovima sinova Pomagača (da li su oni spomenuti u toj dovi-molitvi Muhameda a.s., ili nisu spomenuti). Pa je pitao Enesa neki (od onih) ko je bio kod njega (o Zejdu, sinu

Erkamovom) pa je rekao: "On (Zejd) je (onaj) koji (je imao čast da za njega) govori poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Ovo je (onaj) koji je (taj što) je ispunio Allah njemu za njegovo uho (tj. što mu je Allah potvrdio njegovo uho, a to će reći: što je oglasio za istinito Allah ono što je on kazivao da je čulo njegovo uho da je izrekao Abdullah, sin Ubejja - dakle ono što je čuo od Abdullaha, sina Ubejja da je rekao)."

GLAVA:

"Govore: Zaista ako se vratimo ka Medini, zaista izvešće (istjeraće) svakako najčasniji iz nje najponiženijega, i za Allaha je (tj. Allahova je sva) čast, i za Njegovoga poslanika i za vjernike, a ali (izvjesni ljudi) dvolični neće znati (tj. ne znaju)."

PRIČAO NAM JE Humejdija, pričao nam je Sufjan rekao je: zapamtili smo njega (hadis) od Amra, sina Dinara, rekao je: čuo sam Džabira, sina Abdullaha, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, (da) govori:

Bili smo u (jednoj) borbi, pa je udario (nogom u stražnjicu jedan) čovjek od Iseljenika (jednoga) čovjeka od Pomagača. Pa je rekao (taj) Pomagač:

"Pomozite, o Pomagači!" A rekao je (taj) Iseljenik: "Pomozite, o Iseljenici!" Pa je dao čuti nju (tu riječ) Allah Svome poslaniku, pomilovao ga Allah i spasio. Rekao je:

"Šta je ovo?" Pa su rekli: "Šutnuo (Udario) je čovjek od Iseljenika čovjeka od Pomagača, pa je rekao (taj) Pomagač: "Pomozite, o Pomagači!", a rekao je (taj) Iseljenik: "Pomozite, o Iseljenici!" Pa je rekao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Pustite nju (tu riječ), pa (tj. jer) zaista ona je smrdljiva."

Rekao je Džabir: A bili su Pomagači kada je došao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, mnogobrojniji. Zatim su bili (tj. postali su) mnogobrojniji Iseljenici poslije. Pa je rekao Abdullah, sin Ubejja: "A zar su već učinili (to). Tako mi Allaha zaista ako se vratimo ka Medini, zaista će izvesti (istjerati) svakako najčasniji iz najponiženijega." Pa je rekao Umer, sin Hattaba, bio zadovoljan Allah od njega:

"Pusti me, o poslaniče Allaha, (da) udarim vrat ovoga dvoličnoga!" Rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Pusti ga! Neće pričati (izvjesni) ljudi da Muhamed ubija svoje drugove."

SURA ET-TEGABUN

SA IMENOM (U IME) ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA.

A rekao je Alkamete od Abdullaha (Mesudovoga): "..... a ko vjeruje u Allaha, naputiće (Allah) njegovo srce...." - On (tj. To) je (onaj) koji (je takav da) kada je pogodila (zadesila) njega (neka) nesreća, zadovoljio se je sa njom i spoznao je da je ona od Allaha. A rekao je Mudžahid: "Ettegabunu" (međusobno obmanjivanje, prevara) je obmana (prevara) stanovnika raja stanovnike pakla (stanovnike Vatre). ".... ako ste sumnjali....", je: Ako niste znali (tj. Ako ne znate to) da li ima (ona) mjesečnicu (menstruaciju), ili neće imati mjesečnicu (ili nema mjesečnicu). Pa (one) koje su sjele od mjesečnice (svoje, tj. kojima se je mjesečnica prestala

pojavljivati usljed starosti) i (one) koje nisu imale mjesečnicu poslije (tj. i nepunoljetne koje još nisu imale mjesečnicu), pa broj njihov (tj. broj dana koje one moraju da čekaju poslije razvoda braka da bi se mogle ponovno vjenčati) je tri mjeseca.

SURA ET-TALAK

"..... muku (zlu posljedicu) svoje stvari....", je: nagradu (tj. kaznu) svoje stvari.

PRIČAO NAM JE Jahja, sin Bukejra, pričao nam je Lejs, pričao mi je Ukajl od Ibnu Šihaba rekao je: izvijestio me je Salim da je Abdullah, sin Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, izvijestio njega da je on pustio (razvjenčao) svoju ženu, a ona je bivajuća u mjesečnici (tj. a ona je imala mjesečnicu u vrijeme razvoda). Pa je spomenuo (to) Umer poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio. Pa se je rasrdio u njemu (u ovome slučaju, tj. zbog ovoga slučaja) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, zatim je rekao:

"Neka vrati nju, zatim (neka) sustegne (tj. zadrži) nju dok bude čista, zatim (da ona opet) imadne mjesečnicu, pa (da opet) bude čista. Pa ako se pokaže njemu (za potrebno) da pusti nju, pa neka pusti nju čista (bivši ona, tj. u danima kada ona nije u mjesečnici) prije (nego) da dotakne nju. Pa to je (taj) broj (dana i način) kao što je zapovjedio njega Allah."

GLAVA:

".... a posjednice (svojih) tereta (tj. a trudnice) njihov rok je da smetnu (one) svoj teret (tj. da se porode), a ko se boji Allaha, učiniće (Allah) njemu od njegove stvari lakoću (olakšicu)."

A (izraz) "ulatul-ahmali" njegova jednina (singular) je "zatu hamlin" (posjednica tereta, tj. trudnica, noseća žena).

PRIČAO NAM JE Sad, sin Hafsa, pričao nam je Šejban od Jahja-a rekao je: izvijestio me je Ebu Selemete rekao je: Došao je (neki) čovjek ka Ibnu Abasu, a Ebu Hurejrete je sjedač kod njega (tj. sjedi kod njega), pa je rekao (onaj čovjek):

"Riješi mi o (jednoj) ženi (koja) je rodila poslije svoga supruga za četrdeset dana (doslovno: noći)." Pa je rekao Ibnu Abas: "Zadnji (dio od ta) dva roka (treba da se čeka)."

(To će reći - To znači: Treba da čeka da prođu četiri mjeseca i deset dana, iako se je porodila prije isteka toga roka. A kada se ne porodi u tom roku, onda treba da čeka sa udajom do časa porođaja ukoliko je trudna, noseća.)

Rekao sam ja (tj. Pročitao sam ja, veli to Ebu Selemete, u znak neslaganja sa tim mišljenjem i rješenjem Ibnu Abasovim):

".... a posjednice (svojih) tereta njihov rok je da smetnu svoj teret....". Rekao je Ebu Hurejrete: "Ja sam sa sinom moga brata (tj. uz mišljenje svoga bratića), misli (na) Ebu Selemeta." Pa je poslao Ibnu Abas svoga dječaka Kurejba ka Umu Selemi (da on) pita nju. Pa je rekla: "Ubio se je (tj. Ubijen je, poginuo je) muž Subej'e Eslemovske, a ona je noseća (trudna), pa je smetnula (tj. rodila) poslije njega za četrdeset dana. Pa se je prosila (tj. Pa su je potraživali neki da se za njih uda), pa je dao vjenčati nju (tj. dao je dozvolu da se ona može vjenčati za koga hoće - dao je dozvolu) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio. A bio je Ebus-Senabil u (tj. među onima) ko je prosio nju." A rekao je Sulejman, sin Harba, i Ebun-Nu'man: Pričao nam je Hammad, sin Jezida, od Ejuba, od Muhameda rekao je:

Bio sam u (jednom) krugu, u njemu (u tom krugu) je Abdurahman, sin Ebu Lejla-a, a bili su njegovi drugovi (takvi da) poštuju njega, pa je spomenuo zadnji (dio, krajnji dio od ta) dva roka. Pa sam pričao za hadis (tj. za događaj, za slučaj) Subej'e, kćeri Harisa, od Abdullaha, sina Utbeta. Rekao je (Muhamed, sin Sirina): Pa se ujeo (za usnu, ili: Pa je skupljao krajeve usana da progovori ali nije progovorio) zbog mene neki (od) njegovih drugova (od drugova Abdurahmanovih). Rekao je Muhamed: Pa sam razumio za njega (tj. razumio sam ga da hoće da kaže on da ja lažem to što pričam), pa sam rekao: Zaista ja sam tada zaista smion (odvažan) ako sam lagao na Abdullaha, sina Utbeta, a on je u (jednome) kraju Kufe (još je tu živ). Pa se je zastidio (taj što se je ujeo za usnu). I rekao je: Ali njegov stric nije rekao to (tj. nije bio toga mišljenja njegov stric Ibnu Mes'ud - ovo je rekao Ibnu Ebu Lejla da odbrani toga svoga druga što se je ujeo za usnu). Pa sam sreo (kaže Muhamed, sin Sirina) Ebu Atijeta Malika, sina Amira, pa sam pitao njega. Pa je otišao (tj. počeo je da) priča meni hadis Subej'e. Pa sam rekao:

"Da li si čuo od Abdullaha (sina Mes'udovoga) o njoj (o toj raspravi, o tom pitanju neku) stvar (išta)?" Pa je rekao: "Bili smo kod Abdullaha, pa je rekao: "Zar činite na nju (na ženu udovicu to) pooštravanje, a nećete učiniti (a ne činite) na nju (tu) dopuštenost (tj. olakšicu, olakšanje)? Zaista sišla je sura (u kojoj se govori o propisima čekanja tih) žena najkraća poslije najdulje (sure, tj. sura Et-Talak je sišla poslije sure El-Bekare, a u suri Et-Talaku je rečeno):

"... a posjednice (svojih) tereta njihov rok je da smetnu svoj teret (breme)...."."

SURA ET-TAHRIM

SA IMENOM (U IME) ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA.

GLAVA:

"O Vjerovijesniče! Zašto zabranjuješ (sebi ono) što je dozvolio Allah tebi (zabranjuješ zbog toga da) tražiš (tj. tražeći ti sebi) zadovoljstvo svojih supruga, a Allah je velikoopraštač, milostiv."

PRIČAO NAM JE Muaz, sin Fedaleta, pričao nam je Hišam od Jahja-a, od Ibnu Hakima, od Seida, sina Džubejra, da je Ibnu Abas, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao o (izvjesnom) zabranjivanju (sebi nečega što nije zabranjeno da) će iskupiti (otkupiti to što se je bio zarekao, i to kao što se otkupljuje, iskupljuje zakletva). I rekao je Ibnu Abas:

"Zaista već je bio za vas u poslaniku Allaha lijep uzor.....".

PRIČAO NAM JE Ibrahim, sin Musa-a, izvijestio nas je Hišam, sin Jusufa, od Ibnu Džurejdža, od Ata-a, od Ubejda, sina Umejra, od Aiše, bio zadovoljan Allah od nje, rekla je:

Bio je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (običaj da) pije (neki) med kod Zejnebe, kćeri Džahša, i (da) ostaje (tj. zadržava se) kod nje. Pa sam se složila ja i Hafsa (da) od koje nas je unišao na nju (tj. da kojoj od nas dviju uniđe Muhamed a.s.), pa neka rekne (svaka od nas) njemu: "Jeo si (neke) smole (ružnih mirisa). Zaista ja nalazim (tj. osjećam) od tebe miris smola (iz drveta 'urfuta)." Rekao je: "Ne, a ali (nego) bio sam (u prilici da) pijem (nekoga) meda kod, kćeri Džahša, pa neću se vratiti (nikada) njemu (tj. i neću više nikada

toga meda piti). I već sam se zakleo. Ne izvještavaj za to (tj. o tome ni) jednoga (čovjeka, tj. nikoga)."

GLAVA:

"..... tražiš sebi zadovoljstvo svojih supruga..... Već je uzakonio (tj. propisao, odredio) Allah vama razrješenje vaših zakletvi (tj. odredio vam je način kako ćete se razriješiti, osloboditi vaših zakletvi iskupljenjem, otkupljenjem), i Allah je vaš upravljač (ili: vaš pokrovitelj, zaštitnik), i On je znani, mudri."

PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz, sin Abdullaha, pričao nam je Sulejman, sin Bilala, od Jahja-a, od Ubejda, sina Hunejna, da je on čuo Ibnu Abasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, (da) pričao da je on rekao:

Ostao sam (jednu) godinu (i) hoću da pitam Umera, sina Hataba, o (jednom) ajetu, pa ne mogu da pitam (da upitam) njega (iz) strahopoštovanja (prema) njemu, dok je (najzad on jedne godine) izašao hodočasteći (tj. idući on na hadž). Pa sam izašao sa njim. Pa pošto sam se vratio, i bili smo u nekom (dijelu toga) puta, skrenuo je ka (izvjesnom) trnju zbog nužde svoje. Rekao je: Pa sam stao (zastao) radi njega dok je završio (nuždu). Zatim sam išao sa njim, pa sam rekao njemu:

"O zapovjedniče vjernika! Ko je (to bio od tih žena) dviju koje su se međusobno potpomagale na (tj. protiv) Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (tj. Koje su to dvije žene) od njegovih žena (supruga)?" Pa je rekao: "To je Hafsa i Aiša." Rekao je: Pa sam rekao: "Tako mi Allaha zaista bio sam zaista (da) hoću da pitam tebe (htio sam da te pitam) o ovome otprije godinu (dana), pa ne mogu (iz) strahopoštovanja za (tj. prema) tebi." Rekao je: "Pa ne čini (to). Što si mislio (tj. Što misliš) da je kod mene od znanja (tj. da ja znam nešto), pa pitaj me. Pa ako bude za (u) mene znanje (neko o nečemu), izvijestiću (detaljno) tebe o njemu." Rekao je: Zatim je rekao Umer:

"Nismo bili u (tom) predislamlju ne brojimo (tj. ne brojismo i ne računismo na to da dadnemo) za žene (svoje, tj. svojim ženama nikakvu, ikakvu) zapovjed (tj. upravljanje sve do vremena) dok je spustio Allah o njima (ono) što je spustio, i razdijelio za njih (tj. njima ono) što je razdijelio." Rekao je: "Pa dok sam ja u (jednome) poslu (što sebi) poslujem njega (tj. o kojem razmišljam), kadli reče moja žena:

"Da si napravio (tj. učinio, postupio) tako i tako!" Rekao je: Pa sam rekao njoj: "Šta je za tebe i za (ono) što je ovdje (tj. Šta imaš ti i ovo ovdje zajedničko, Šta se tebe tiče ovo ovdje)? U čemu je tvoje opterećivanje u poslu (što ja) hoću njega (tj. Zbog čega da se ti opterećuješ zbog posla koji ja hoću da radim)?" Pa je rekla meni: "Čuđenje zbog tebe (tj. Čuđim ti se), o sine Hataba! Ne želiš (Nećeš) da (ti) se odvrća (tj. da se protivi onome što hoćeš) ti (da se protivi tebi), a zaista tvoja kći zaista odvrća (protuslovi) poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, čak (tako da on) ustraje svoj dan (tj. cio dan) ljutit (srdit - dakle: tako da je on cijeli dan ljutit, srdit)." Pa je ustao Umer, pa je uzeo svoj ogrtač (sa) njegovoga mjesta, dok je unišao na Hafsu (tj. te je unišao Hafsi), pa je rekao njoj:

"O kćerčice! Zaista ti zaista (Zar ti zaista) odvrćaš (tj. protusloviš, ili još tačnije: obraćaš se dajući prijedloge i savjete) poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, čak (da on) ustraje svoj dan ljutit (tako da on taj dan bude ljut, ljutit)." Pa je rekla Hafsa: "Tako mi Allaha zaista mi zaista odvrćamo (odgovaramo, protuslovimo) njemu." Pa sam rekao: "Znaš da ja upozoravam tebe (na) kaznu Allaha i srdžbu Njegovoga poslanika, pomilovao ga Allah i

spasio. O kćerčice! Neka ne vara (Neka ne prevari) nikako tebe ova koja (je ta što) je zadivila nju njezina ljepota, (to jest: koja je ta što je zadivila nju) ljubav poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (prema) njoj - hoće (tj. misli pod tim na) Aišu." Rekao je: Zatim sam izašao, dok sam unišao na Umu Selemu (tj. Umi Selemi sam unišao, ušao) zbog moga srodstva od nje (tj. sa njom), pa sam govorio (i) njoj. Pa je rekla Umu Selema:

"Čuđenje zbog tebe (tj. Čudim ti se), o sine Hataba! Unišao si u svaku stvar, čak (tako da sebi) tražiš da unideš (uđeš) između poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, i njegovih žena." Pa je uzela mene tako mi Allaha uzimanjem (tj. dohvatila me je svojim govorom tako da) je razbila mene od nekoga (dijela onoga) što nalažah (što sam nalazio, tj. što osjećah od srdžbe)." Pa sam izašao od (tj. iz, sa sijela) kod (od) nje. A bio je za mene (tj. u mene jedan) drug od Pomagača: kada sam odsustvovao (ja iz sjednice i sastanka sa Muhamedom a.s.), donio bi mi (on izvjesnu, važnu najnoviju) vijest, a kada je odsustvovao (on), bio sam ja (takav da) donosim njemu (najnoviju) vijest. A mi se (u to vrijeme) bojimo (plašimo, bojali smo se jednoga) vladara od vladara Gasana (tj. od kraljeva Gasanovića plemena). Spomenulo se je nama da on hoće da ide k nama (da nas napadne), pa su se već napunila naša prsa od njega. Pa kada li moj drug (onaj) Pomagač kuca (na moja) vrata! Pa je rekao (tj. više):

"Otvori! Otvori!" Pa sam rekao (pitao): "Došao je (onaj) Gasanović?" Pa je rekao: "Nego žešće (tj. gore, teže) od toga. Odstranio se je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (od) svojih žena." Pa sam rekao: "Zalijepio se (za prah, tj. Ponizio se, bio ponižen) nos Hafse i Aiše!" Pa sam uzeo svoju odjeću, pa izađem (pa sam izašao) dok sam došao. Pa kada li poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, u (jednoj) svojoj sobi (što) se penje na (tj. u) nju sa (jednim) kolom (koloturo, tj. sa stepenicama, ljestvama). A dječak (služitelj) poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, crn (tj. jedan crn poslužitelj) je na glavi (tj. na vrhu tih) stepenica (ili stepenice), pa sam rekao njemu (poslužitelju):

"Reci: Ovo je Umer, sin Hataba." Pa je dozvolio meni (da uniđem). Rekao je Umer: Pa sam ispričao na poslanika (tj. poslaniku) Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, ovo (moje) pričanje (ovaj moj razgovor, ili: ovaj moj slučaj). Pa pošto sam dopro pričanju (razgovoru) Umu Seleme, nasmiješio se je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio. I zaista on je zaista na (jednoj) rogozini (hasuri), nije (tj. nema) između njega i između njega (tj. između Muhameda a.s. i između hasure ni jedna) stvar (ništa). A pod njegovom glavom je (jedan) jastuk od kože, njegovo trpanje je liko (tj. jastuk je bio napunjen likom - vlaknom sa drveća koje se nalazi ispod kore drveća). I zaista kod njegovih dviju nogu je lišće (ruja, ili divlje ruže) izljeveno (tj. tekuće, u tečnom stanju, pripravljeno da se njim može učiniti koža). A kod njegove glave su (nekakve neučinjene) kože obješene. Pa sam vidio trag (otisak te) rogozine u njegovoj strani (tj. trag hasure na jednoj strani njegovoga tijela), pa sam zaplakao. Pa je rekao (Pa me je pitao):

"Šta rasplaka (natjera u plač) tebe?" Pa sam rekao (Pa sam mu odgovorio): "O poslaniče Allaha! Zaista kserks i kajsar (perzijski i vizantijski vladari) su u (onome) što su njih dvojica u njemu, a ti si poslanik Allaha (ili: a ti poslanik Allaha, pa u čemu si, u kakvom si sobnom namještaju)." Pa je rekao: "Zar se ne zadovoljavaš da bude za njih (ta) ovozemnost, a za nas (taj) zadnji (posljednji život, tj. drugi svijet, nebeski život, nebesko carstvo)?"

SA IMENOM (U IME) ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA.

GLAVA:

"I pošto je utajio (u tajnosti rekao) Vjerovijesnik ka nekoj (od) svojih žena (jedan) razgovor, pa pošto je obavijestila (ona) za njega (tj. taj tajni razgovor), a pokazao je njemu Allah na njega (na to otkrivanje tajne), dao je upoznati (tj. obznanio je) neki (dio) njega, a okrenuo se je od nekoga (dijela), pa pošto je obavijestio nju za njega (tj. o tome), rekla je: "Ko je obavijestio tebe ovo?" Rekao je: "Obavijestio je mene Znani, Obaviješteni."

O njemu (tj. O ovome) je (pričala) Aiša od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio.

(Taj hadis je naveden u prvoj GLAVI hadisa koji su spomenuti u vezi sure Et-Tahrim.)

PRIČAO NAM JE Alija, pričao nam je Sufjan, pričao nam je Jahja, sin Seida rekao je: čuo sam Ubejda, sina Hunejna rekao je: čuo sam Ibnu Abasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, (da) govori:

Htio sam da pitam Umera, bio zadovoljan Allah od njega, pa sam rekao: "O zapovjedniče vjernika! Ko su (te) dvije žene koje su se (tj. što su se) njih dvije međusobno pomagale na (tj. protiv) poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (i o kojima se govori u Kur'anu u vezi toga)?" Pa nisam upotpunio svoj govor dok je (tj. a on je već) rekao: "Aiša i Hafsa."

Njegov govor: "Ako se pokajete vas dvije ka Allahu, pa već su se nagnula srca vas dviju (onome čemu treba da se nagnu, tj. pa prikloniće se vaša srca onome čemu treba da se priklonu - a to je da volite ono što voli Muhamed a.s.),.....".

"Sagavtu" i "asgajtu" je: nagnuo sam se (priklonuo sam se). ".... li tasga....", je: "li temile" (zato da se nagnu - da se priklone, doslovno: da se nagne). ".... a ako se vas dvije međusobno pomažete na njega (protiv njega), pa zaista Allah-On je njegov zaštitnik, i Džibril i dobar (svaki čovjek od tih) vjernika, a anđeli su poslije toga pomagač (tj. pomagač je svaki pojedini anđeo, a to znači: i anđeli su poslije toga pomagači)." "Avnun": pomoć (tj. "Zahirun" je: "avnun-pomoć"). ".... tezaherune....", je: "teavenune" (međusobno se pomažu, potpomažu).

A rekao je Mudžahid: ".... čuvajte vaše (svoje) osobe i vaše (svoje) porodice....", je: Oporučite vašim osobama i vašim porodicama (vašoj, svojoj porodici) za čuvanje (od) Allaha (za bogobožnost), i odgojite ih.

PRIČAO NAM JE Humejdija, pričao nam je Sufjan, pričao nam je Jahja, sin Seida rekao je: čuo sam Ubejda, sina Hunejna (da) govori: čuo sam Ibnu Abasa (da) govori:

Htio sam da pitam Umera o (tim) dvjema ženama koje su se međusobno pomagale na (protiv) poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio. Pa sam ostao godinu, pa nisam našao za njega mjesta, dok sam (najzad) izašao sa njim hodočasteći. Pa pošto smo bili u Zahranu (kraju između Meke i Medine), otišao je Umer zbog svoje nužde, pa je rekao:

"Stigni me sa (tj. zbog moga) čišćenja." Pa sam stigao njega sa posudom (malenom od kože u kojoj se nosi voda). Pa sam počeo (da) polijevam njemu. I vidio sam (smatrao sam to kao prikladno) mjesto (da ga pitam), pa sam rekao:

"O zapovjedniče vjernika! Ko su (te) dvije žene koje su se međusobno pomagale (njih dvije protiv Muhameda a.s.)?" Rekao je Ibnu Abas: Pa nisam upotpunio svoj govor dok je rekao: "Aiša i Hafsa."

Njegov govor: "Možda njegov Gospod, ako pusti (razvjenča on-Muhamed a.s.) vas, da će zamijeniti njemu (za vas druge neke) supruge bolje od vas, predane, vjernice, skrušene (svesrdno pokorne Allahu), pokajnice, pobožne, postačice, udovice i djevojke."

PRIČAO NAM JE Amr, sin Avna, pričao nam je Hušejm od Humejda, od Enesa, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je Umer, bio zadovoljan Allah od njega:

Skupile (tj. Složile) su se žene Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, u (svojoj) ljubomori na (protiv) njega, pa sam rekao njima: "Možda će njegov Gospod ako (on) pusti vas, da zamijeni (da dadne u zamjenu za vas) njemu (druge neke) supruge bolje od vas." Pa je sišao ovaj ajet (u kojem se to i kaže).

SURA TEBAREKEL-LEZI BI JEDIHIL-MULKU

"Et-tefavutu" je: "el-ihtilafu" (protivljenje, suprotstavljanje). A "et-tefavutu" i "et-tefevvutu" je jedno. ".... temejezu....", je: "tekatta'u" (komadati se, sjeći se, kidati se na komade). "..... menakibiha....", je: "dževanibiha" (njezinim stranama). ".... tedde'une." i "ted'une", je (istoga značenja: zovete, dozivate, molite, - i te dvije riječi su jednakoga značenja) kao "tezzekkerune" i "tezkurune" (kao što imaju isto značenje: spominjete, sjećate se). "..... ve jakbidne...." je: udaraju sa svojim krilima.

A rekao je Mudžahid: ".... saffatin....", je: prostiranje (raširivanje) njihovih krila. ".... ve nufurin." je: "el-kufuru" (tj. "nufurun" je "kufurun": nevjerovanje, nezahvaljivanje, nezahvalnost - a doslovno "nufurun" znači bježanje, pa ".... ve nufurin...." znači: i u bježanju od istine su ustrajni).

SURA NUN VEL-KALEMI

SA IMENOM (U IME) ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA.

A rekao je Ibnu Abas: ".... jetehafetune", je: proizvode (svoje međusobno) tajno razgovaranje i (svoj) sakriveni govor. A rekao je Katadete: ".... hardin...." je: (na) trudu (sa trudom) u svojim dušama. A rekao je Ibnu Abas: ".... zaista zalutali." je: zalutali smo (tj. promašili smo mimo) mjesto našega vrta (tj. izgubili smo mjesto naše bašče). A rekao je (drugi) osim njega: ".... kao (određeni, izvjesni voćnjak, vrt) odsječeni (tj. otrgani, obrani)." je: kao (to) jutro (što) se je odsjeklo (otrglo) od (svoje) noći, i (te) noći (što) se je odsjekla (otrgla) od (svoga) dana. I ono je (tj. taj izraz "sarimun" znači) takođe svaka gomila pijeska (što) se je odsjekla (odvalila) od većine (gomile, tj. od velike množine toga) pijeska. A "essarimu" je takođe (što i) "el-masrumu" (odsječen, obran, otrgan), kao "katilun" i "maktulun" (što ima isto značenje: ubijen).

GLAVA:

"Grubom, poslije toga (još i) privješenom (priključenom, tj. uljezu, došli, pridošlici)."

PRIČAO NAM JE Mahmud, pričao nam je Ubejdulah, sin Musa-a, od Israila, od Ebu Hasina, od Mudžahida, od Ibnu Abasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice:

"Grubom, poslije toga privješenom.", rekao je (Ibnu Abas da je to bio jedan): čovjek od Kurejševića, za (tj. u) njega je (bio jedan izrasli) privjesak kao privjesak (izvjesne) ovce.

(Radi se o izraslini koja visi na grlu ili na ušima. Obično budu dvije izrasline koje vise na grlu, ili po jedna izraslina na svakome uhu koja visi kao menđuša, mindđuša. Te dvije izrasline na grlu u koza negdje zovu kite.)

PRIČAO NAM JE Ebu Nuajm, pričao nam je Sufjan od Mabeda, sina Halida, rekao je: čuo sam Hariseta, sina Vehba, Huzaiju rekao je: čuo sam Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (da) govori:

"Zar nećete (da) izvijestim vas za stanovnike raja (tj. o stanovnicima raja)? Svaki slabi, koji se je učinio slabim (ili: koji je učinjen, tj. proglašen, smatran slabim od drugih lica), da se zakune na Allaha, zaista bi učinio istinitom (zakletvu) njemu (tj. dao bi mu Allah ono zbog čega je zakleo Allaha da mu to Allah dadne i udovolji). Zar nećete (da) izvijestim vas za stanovnike (tj. o stanovnicima) Vatre?! Svaki grub, gord (u hodu), ohol."

(Izraz "dževvazun" tumači se na više načina pored onoga što je već navedeno, pa se veli da to znači: koji ima žestok glas u izvjesnom zlu, koji ima mnogo na sebi mesa, ponosan, pokvaren, koji mnogo jede.)

GLAVA:

"Dana (tj. Na dan kada) će se otkriti od golijeni.....".

PRIČAO NAM JE Adem, pričao nam je Lejs od Halida, sina Jezida, od Seida, sina Ebu Hilala, od Zejda, sina Eslema, od Ata-a, sina Jesara, od Ebu Seida, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: čuo sam Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (da) govori:

"Otkriće se naš Gospod od Svoje golijeni (potkoljenice), pa će ničičiti (pa će pasti ničice) Njemu svaki vjernik i vjernica, a ostaće (svaki onaj) ko je bio (takav da) ničiči (pada ničice) u (toj) ovozemnosti viđanjem i čuvenjem (tj. zbog toga da ga neko vidi od ljudi i da se čuje za njega da je on pobožan, a to će reći: iz licemjerja ko je činio molitvu), pa će otići zato (da) ničiči (čini sedždu), pa će se vratiti njegova leđa jednim poklopcem (tj. kao jedan poklopac - a to će reći: neće se moći presaviti, neće moći pasti ničice)."

(Jasno da ovaj hadis i njemu slični hadisi imaju prenosno, preneseno značenje, jer Uzvišeni Allah nije ni čemu, niti ikome sličan - lejse ke mislihi šej'un - pa nema ni ruku, ni nogu, ni golijeni kao čovjek.)

SURA EL-HAKKATU

SA IMENOM (U IME) ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA.

".... životu zadovoljnom.", je: hoće u njemu (izvjesno) zadovoljstvo. "... suditeljica (izvjesna, tj. smrt).", je: prva smrt koja je (ta što) sam umro nju, zatim (da) se proživim poslije nje. "... od jednoga (tj. ni jednoga, u stvari: ni jednih) od njega sprječavača (tj. Pa nikoji ga između vas ne mogu zaštititi, dati zaštitu njemu - Muhamedu a.s.)."

"Ehadun" (je izraz koji) biva za (izvjesnu) množinu i za (izvjesno) jedno (lice).

(Veli se da "ehadun" u niječnoj rečenici znači množinu, a to će reći da znači: niko, nikoje osobe.)

A rekao je Ibnu Abas: "El-vetinu" je žila (čovjekovoga) srca (a veli se i: aorta). Rekao je Ibnu Abas: "... taga...", je: bilo je mnogo (umnožilo se je). A govori se: "... bit-tagijeti.", je: "bi tugjanihim" (sa njihove obijesti, osionosti, tj. zbog njihove obijesti, zbog toga što su se osilili). A govori se: Osilila se je (oluja, silni vjetar) na (svoje) pohranjivače (blagajnike, tj. izašla je oluja ispod kontrole meleka koji po određenoj mjeri i količini šalju oluju) kao što se je osilila (ta) voda na narod Nuha.

SURA SE'ELE SAILUN

"El-fesiletu" je najmlađi (od) njegovih najbližih očeva, k njemu se pripisuje ko se je pripisivao. (Pod izrazom "od njegovih" misli se na svakoga čovjeka pojedinca.) "..... lišševa.", je: Dvije ruke (izvjesne, ili čovjekove), i dvije noge, i strane i koža (njegove) glave, govori (rekne) se njoj (koži glave) "ševatun". A što je bilo (sve drugo od čovjeka, tj. svako drugo mrcvarenje i patnja) osim ubijanja, pa ono je "ševen" (ono se, to se naziva "ševen"). A "el-'izune" je: "el-džema'atu" (skupine). A njezina jednina je "izetun" (skupina).

SURA INNA ERSELNA

".... atvaren.", je: stupanj (jedan), tako, i stupanj tako (ili: količina jedna ta, i količina jedna ta, tolika). Govori se (Rekne se): 'Ada tavrehu ej kadrehu (Pretrčao, prešao je svoj tavr, to jest: svoju količinu, svoju vrijednost - a to će reći: prekoračio je svoju vrijednost). A "el-kubbaru" je jači od "el-kubaru" (tj. izraz el-kubbaru označava jaču osobinu, jače svojstvo od izraza el-kubaru, a oba izraza znače mnogo velik, ili prevelik). A takođe je (isti slučaj i sa izrazima) "džummalun" i "džemilun" (mnogo lijep), jer zaista ona (ta riječ) je jača pojačanjem (tj. izražava svojstvo u jačoj mjeri). A "kubaru" (u stvari: "kubbaru") je "el-kebiru" (velik), i "kubaren" (tj. i kubaru) takođe (to znači, i taj izraz je) sa olakšanjem (pri izgovoru slova b, tj. slovo b nije dvostruko).

A Arapi govore (reknu, kažu): Redžulun hussanun ve džummalun (Čovjek mnogo lijep i mnogo divan), i "hussanun" olakšano (izgovorena ta riječ, tj. bez dvostrukoga slova s), i "džummalun" olakšano (tj. bez dvostrukoga slova m - a značenje ostaje isto i u jednom i u drugom slučaju). "... dejjaren." je od (korijenite riječi) "ed-devru", ali je on (taj izraz nastao tako što je stavljen u oblik) "fej'alun" (a ne u oblik fa'alun) od "ed-deveranu".

("Ed-devru" i "ed-deveranu" su korjenite riječi, u stvari infinitivi, od kojih je izveden izraz "dejjaren", pa je zbog toga na jednom mjestu rekao od "ed-devru", a na drugom mjestu od "ed-deveranu" da je izveden taj izraz.)

Kao što je čitao Umer: "... el-hajjul-kajjamu (umjesto: el-hajjul-kajjumu)...", a ona (ta riječ "kajjamu") je (izvedena) od "kumtu".

(Hoće da kaže da je i "kajjamun" izraz na oblika "fej'alun", jer da je na oblik "fe'alun", odnosno "fa'alun", onda bi taj izraz glasio "kavvamun", a to s toga što izraz potječe od glagola "kame jekumu". To je navedeno kao dokaz da je isti slučaj i sa izrazom "dejjaren", odnosno "dejjarun".)

A rekao je (neko drugi) osim njega: "... dejjaren." je: "ehaden" (jednoga, odnosno nijednoga, nikoga). "... tebaren." je: "helaken" (propast). A rekao je Ibnu Abbas: "... midraren." je: Slijedi (tj. To je takva kiša, takva kišovitost obilna da slijedi) neki (dio) nje neki (dio, tj. koja uzastopno pada). "... vekaren." je: "azameten" (veličinu, veličini, tj. veličina).

GLAVA:

"..... Vedda, a ni Suva'a, a ni Jegusa, i Jeuka.....".

PRIČAO NAM JE Ibrahim, sin Musa-a, izvijestio nas je Hišam od Ibnu Džurejdža: A rekao je Ata od Ibnu Abasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice:

Postali su idoli (kumiri, kipovi) koji su bili u narodu Nuha - (postali su, proširili su se) u Arapa (među Arapima) poslije. Što se tiče (idola zvanoga) Vedda, bio je za (tj. u plemenu) Kelb u (mjestu) Devmetul-Džendelu. A što se tiče Suva'a, bio je za (pleme) Huzejl (glavni idol). A što se tiče Jegusa, pa bio je za (pleme) Mured, za Gutajfoviće u (mjestu) El-Dževfu kod Sebe-a (kod Sabe). A što se tiče Jeuka, pa bio je za (pleme) Hemdan. A što se tiče Nesra, pa bio je za Himjera, za rod (porodicu) Zul-Kela-a. Imena (tj. Imena ovih idola su, u samoj stvari, imena nekih) dobrih ljudi iz naroda Nuha (Nuhovoga). Pa pošto su propali (tj. umrijeli, umrli ti dobri ljudi), objavio (udahnuo) je sotona (đavo) ka njihovom narodu, to jest: "Dajte postaviti (podignuti) ka njihovim sjedištima koja (su bila ta mjesta što oni - ti ljudi na njima) sjedaše (bili su običaja da na njima sjede - postavite neke) idole (ili: neke znakove, ili: neko uzdignuto kamenje), i nazovite ih njihovim imenima (imenima tih dobrih ljudi)."

(Dakle objavio im je sotona da postave te idole - znakove, kamenje, pa da to nazovu imenima tih dobrih ljudi koji su pomrli.)

Pa su učinili (to). Pa se nisu obožavali (ti postavljeni idoli, ili znakovi i kamenje u prvo vrijeme, već su samo podsjećali na umrle dobre ljude). Dok kada (tj. Te kada) su propali (tj. umrli ti ljudi koji su znali zbog čega su postavljeni ti idoli), i dokinulo (ukinulo) se je (to izvjesno) znanje, obožavali su se (tj. počeli su se obožavati ti kipovi, ili znakovi, ili kamenje).

SURA KUL UHIJE ILEJJE

Rekao je Ibnu Abas: "... libeden." je: "eavanen" (pomagače, tj. pomagači).

PRIČAO NAM JE Musa, sin Ismaila, pričao nam je Ebu Avanete od Ebu Bišra, od Seida, sina Džubejra, od Ibnu Abasa, rekao je:

Otišao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, u (jednoj) skupini (grupi) od svojih drugova namjeravajući (oni) ka trgu (pijaci, čaršiji zvanog) Ukaz, a već se je ispriječilo (tj. stavila se je prepreka) između (izvjesnih) sotona i između vijesti (sa toga) neba, i poslali su se na njih (izvjesni) meteori. Pa su se vratili (nazad izvjesni, izvjesne) sotone (đavoli), pa su rekli (njima njihovi saplemenici):

"Šta je vama?" Rekli su: "Ispriječilo se je između nas i između vijesti (sa toga) neba, i poslali su se na nas (izvjesni) meteori." Rekao je (Iblis, starješina đavola): "Nije ispriječilo (zapriječilo) između vas i između vijesti (toga) neba (ništa drugo) osim (nešto) što se je dogodilo (nešto novo). Pa udarite (idite na) istoke Zemlje i njezine zapade, pa gledajte šta (tj. kakva) je ovo (tj. to) stvar koja se je dogodila (nanovo, tj. kakva to ima novost)?" Pa su otišli. Pa su udarili (da putuju na) istoke Zemlje i njezine zapade (da) gledaju (tj. gledajući oni) šta je ova stvar koja se je ispriječila (koja je postavila zastor, prepreku) između njih i između vijesti (sa toga) neba. Rekao je: Pa su otišli (oni) koji su se upravili prema Tihami (otišli, tj. stigli su) ka poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, u (mjestu zvanom) Nahle, a on je namjeravač (da ide) ka trgu (pijaci) Ukaz, i on (u tom času) klanja sa svojim drugovima molitvu (te) zore. Pa pošto su čuli Kur'an, slušali su (trudeći se oni da čuju) njega, pa su rekli: "Ovo je (svakako stvar, pojava) koja je rastavila (ispriječila se) između nas i između vijesti (sa) neba." Pa tude su se vratili ka svome (doslovno: njihovome) narodu pa su rekli:

"O narode naš! Zaista mi smo čuli (jedan) Kur'an čudnovat (ili: Kur'an divan, zadivljujući). Napućuje ka (izvjesnom) pravopuću, pa smo vjerovali (pa vjerujemo) u njega, i nećemo pridruživati sa našim Gospodom (ni) jednoga (tj. nikoga)." I spustio je Allah, moćan je i veličajan je, na Svoga vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio:

"Reci: Objavilo se je k meni da je ono slušala nekolicina od (izvjesnih) duhova....". I objavilo se je k njemu samo govorenje (tj. govor tih) duhova.

SURA EL-MUZZEMMIL

A rekao je Mudžahid: "... ve tebettel..." je: "ahlis" (budi iskren). A rekao je Hasen: "... enkalen...", je: "kujuden" (okovi). "... munfetirun bihi..." je: "musekkaletun bihi" (učinjena teška, postala je teška sa njim, tj. u njemu - u tom danu). A rekao je Ibnu Abas: "... kesiben mehilen." je: pijesak tekući (pokretni, tj. živi pijesak). "... vebilen." je: "šediden" (žestokim, tj. žestok, jak).

SURA EL-MUDESIR

SA IMENOM (U IME) ALLAHA MILOSRODNOGA MILOSTIVOGA.

Rekao je Ibnu Abas: "... 'asirun." je: "šedidun" (žestok, težak). "... kasveretin." je: "rikzun-nasi ve asvatuhum" (zabadanje ljudi, tj. pokretanje, kretanje ljudi, i njihovi glasovi). A rekao je Ebu Hurejrete: "el-esedu" (lav, tj. kasveretun" znači lav). A svaki žestoki (tj. jak i snažan živi stvor) je "kasveretun". (To znači sve što je snažno zove se, naziva se kasveretun). "Mustenfiretun" je: bježačica, uplašena (tj. životinja koja bježi, koja je uplašena).

PRIČAO NAM JE Jahja, pričao nam je Veki' od Alije, sina Mubareka, od Jahja-a, sina Ebu Kesira: pitao sam Ebu Selemeta, sina Abdurahmana o prvome što je sišlo od Kur'ana. Rekao je:

"O (ti) zamotani (u ogrtač, ili: O ti koji si se zamotao u ogrtač, ili: O pokriveni ogrtačem)!" Rekao sam: "Govore (da je prvo sišlo): "Čitaj sa imenom (u ime) tvoga (svoga) Gospoda koji je stvorio (sve)." Pa je rekao Ebu Selemete: "Pitao sam Džabira, sina Abdullaha, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, o tome i rekao sam njemu slično (tome govoru) koji si rekao (sada ti meni), pa je rekao:

"Neću pričati tebi (ništa drugo) osim (ono) što je pričao nama poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio. Rekao je:

"Boravio sam u Hira-u (tj. u pećini Hira). Pa pošto sam izvršio svoje boravljenje, sišao (spustio) sam (se). Pa sam se dozvao (tj. Pa je dozivao neko mene). Pa sam gledao (na prostor) od svoje desnice (desne ruke, desne strane), pa nisam vidio (nijedne) stvari (ništa, tj. nikoga). I gledao sam od svoje ljevice (na taj prostor), pa (ni tamo) nisam vidio (ni jedne) stvari. I gledao sam pred sobom (preda se, ispred sebe), pa nisam vidio (ni jedne) stvari. I gledao sam ozadi (iza) sebe, pa nisam vidio (ni jedne) stvari. Pa sam podignuo (podigao) svoju glavu, pa sam vidio (jednu) stvar (nešto). Pa sam došao Hadidži (Hatidži) pa sam rekao:

"Zamotajte me (Pokrijte me ogrtačem, gornjom haljinkom), i izlijte na mene vode hladne (ledene)." Rekao je: "Pa su zamotali mene, i izlili su na mene vode hladne. Pa je sišao (tj. sišla sura koja počinje ovako):

"O (ti) zamotani (o ti koji si se zamotao)! Ustani, pa opominji. I tvoga (svoga) Gospoda, pa veličaj." "

Njegov govor: "Ustani, pa opominji."

PRIČAO MI JE Muhamed, sin Beššara, pričao nam je Abdurahman, sin Mehdije, i (jedan drugi još) osim njega, rekla su njih dvojica: pričao nam je Harb, sin Šeddada, od Jahja-a, sina Ebu Kesira, od Ebu Selemeta, od Džabira, sina Abdullaha, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Boravio sam u Hira-u..." Kao hadis (tj. I dalji tekst glasi isto onako kao hadis) Usmana, sina Umera, od Alije, sina Mubareka.

"I tvoga (svoga) Gospoda, pa veličaj."

PRIČAO NAM JE Ishak, sin Mansura, pričao nam je Abdussamed, pričao nam je Harb, pričao nam je Jahja rekao je: pitao sam Ebu Selemeta:

"Koji (dio) Kur'ana se je spustio prvi (tj. najprije)?" Pa je rekao:

"O (ti) zamotani (u ogrtač)!" Pa sam rekao: "Obavijestio sam se da je ono (tj. da je to):

"Čitaj sa imenom (u ime) tvoga (svoga) Gospoda koji je stvorio (sve)." Pa je rekao Ebu Selemete: "Pitao sam Džabira, sina Abdullaha: "Koji (dio) Kur'ana se je spustio prvi (prvo)?" Pa je rekao:

"O (ti) zamotani (u ogrtač)!" Pa sam (mu) rekao: "Obavijestio sam se da je ono (da je to):

"Čitaj sa imenom (u ime) tvoga (svoga) Gospoda koji je stvorio (sve)." Pa je rekao: "Neću izvijestiti tebe (ništa drugo) osim za (ono, tj. o onome) što je rekao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio. Rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Boravio sam u Hira-u. Pa pošto sam izvršio svoje boravljenje, spustio sam se, pa sam se našao u stomaku (u utrobi, tj. u sredini, usred te) doline (pod brdom). Pa sam se dozivao (tj. Pa me je neko dozivao). Pa sam gledao (pogledao) ispred sebe, i ozadi (iza) sebe, i (na stranu) od svoje desnice i od svoje ljevice, pa kada li on (anđeo - melek Džibril) sjedač (tj. sjedi) na (jednom) prijestolju između neba i Zemlje. Pa sam došao Hadidži pa sam rekao:

"Zamotajte me (ili: Okrijte me ogrtačem), i izlijte na mene vodu hladnu (tj. hladne vode). I spustilo se je na mene (tj. meni):

"O (ti) zamotani (u ogrtač)! Ustani, pa opominji. I tvoga (svoga) Gospoda, pa veličaj." "

GLAVA:

"I tvoju (svoju) odjeću, pa očisti."

PRIČAO NAM JE Jahja, sin Bukejra, pričao nam je Lejs od Ukajla, od Ibnu Šihaba. A pričao mi je Abdullah, sin Muhameda, pričao nam je Abdurrezzak, izvijestio nas je Mamer od Zuhrije: pa je izvijestio mene Ebu Selemete, sin Abdurrahmana, od Džabira, sina Abdullaha, rekao je: čuo sam Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, a on priča o prekidu (prekinuću Božije) objave, pa je rekao u svome pričanju:

"Pa dok ja idem (pješice) kadli sam čuo (tj. kadli začujem neki) glas iz neba! Pa sam podignuo (podigao) svoju glavu, pa kada li (taj) anđeo koji je došao meni u Hira-u, sjedač (tj. sjedi) na (nekakvoj) stolici između neba i Zemlje! Pa sam se zaplašio (bio sam uplašen) od njega (velikim) strahom. Pa sam se vratio pa sam rekao:

"Omotajte me, omotajte me!" ("Umotajte me, umotajte me!") Pa su zamotali mene. Pa je spustio (objavio) Allah, uzvisio se je (uzvišen je):

"O (ti) zamotani!", do "I (određenu) prljavštinu (poganstvo, paganstvo), pa napusti.". Prije (nego) da se uzakoni (propíše ta izvjesna) molitva (klanjanje bilo, eto, objavljeno da se očisti odjeća). A ona (ta prljavština - ridžzun, rudžzun) je (ti) kipovi (to su kipovi).

(To jest: Pod izrazom "er-ridžzu" ili "er-rudžzu" misli se na kipove, tj. na obožavanje kipova.)

GLAVA:

"I (tu) prljavštinu, pa napusti."

Govori se: "Er-ridžzu" i "er-ridžsu" je (tj. obje riječi znače) kazna.

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Jusufa, pričao nam je Lejs od Ukajla, rekao je Ibnu Šihab: čuo sam Ebu Selemeta (da) je rekao: izvijestio me je Džabir, sin Abdullaha da je on čuo poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (da) priča o prekidu (zastoju Božije) objave:

"Pa dok ja idem (pješačim), kadli sam čuo (čuh, kadli čujem jedan) glas iz neba! Pa sam podignuo svoj vid (svoj pogled) prema nebu, pa kada li (onaj) anđeo koji je došao meni u Hira-u, sjedač (sjedi) na (jednoj) stolici između neba i Zemlje! Pa sam se preplašio od njega, čak sam pao k Zemlji (na zemlju, tj. na tle-tlo). Pa sam došao svojoj porodici (tj. ženi) pa sam rekao:

"Omotajte me (tj. Pokrijte me odjećom), omotajte me!" Pa su omotali mene. Pa je spustio (objavio) Allah, uzvišen je:

"O (ti) zamotani! Ustani, pa opominji.", do Njegovoga govora: ".... pa napusti."."

Rekao je Ebu Selemete: A "er-ridžzu" su kipovi (idoli). Zatim se je zagrijala (tj. umnožila, postala je mnogobrojna Božija) objava i usljeđivala je (tj. i dolazila je jedna za drugom bez prekidanja i zastoja).

SURA EL-KIJAMETU (EL-KIJAMEH)

I Njegov govor: "Ne pomiči s njim (tj. zbog njega) tvoj (svoj) jezik zato (da) žuriš s njim."

A rekao je Ibnu Abas: "... suden." je: "hemelen" (ostavljanjem, tj. ostavljanje nekoga da čini šta hoće i da nema nikakve obaveze ni prepreke). "... zato (da) griješi ispred njega (pred njim, pred vrijeme koje će doći, a tu dolazi u obzir i sudnji dan)." je: pokajaću se, radiću (dobra djela poslije). "... la vezere." je: "la hisne" (nema tvrđave, tj. nema pribježišta, utočišta).

PRIČAO NAM JE Humejdija, pričao nam je Sufjan, pričao nam je Musa, sin je (on) Ebu Aišeta, a bio je pouzdanje, (tj. pouzdan), od Seida, sina Džubejra, od Ibnu Abasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Bio je (tj. Bio bi) Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, kada je silazila na njega (tj. njemu Božija) objava, pomicao (bi) s njom (tj. zbog nje) svoj jezik. I opisivao je (to) Sufjan. Hoće (Htio je Muhammed a.s.) da zapamti nju (objavu koja mu se objavljuje odmah, što prije, pa je zato micao jezikom dok mu je Džibril izgovarao poslatu objavu). Pa je spustio (objavio) Allah:

"Ne pomiči s njim (tj. zbog njega, objavljivanja) svoj jezik zato (da) žuriš s njim."

GLAVA:

"Zaista na Nas je njegovo skupljanje i njegovo čitanje."

PRIČAO NAM JE Ubejdulah, sin Musa-a, od Israila, od Musa-a, sina Ebu Aišeta, da je on pitao Seida, sina Džubejra, o Njegovom govoru, uzvišen je, "Ne pomiči s njim (tj. zbog njega) svoj jezik....". Rekao je (sin Džubejra): A (o tome) je rekao Ibnu Abas:

Bio je (Muhamed a.s. običaja da) pomiče svoje dvije usne kada se je spuštalo na njega (tj. kada mu se je objavljivala objava), pa se reklo njemu:

"Ne pomiči sa njim (zbog njega) svoj jezik....". Boji se (tj. Bojaše se) da pređe od njega (tj. da iznenadno ode, izgubi se od njega ono što mu se objavljuje).

"Zaista na Nas je njegovo skupljanje i njegovo čitanje.", (to) je (značenja): da skupimo njega u tvoja prsa (u tvoje pamćenje), "... i njegovo čitanje." je: da čitaš njega. "Pa kada smo čitali njega...." - govori: Spuštalo se je na njega (sa Džibrilom) - "..... pa slijedi njegovo čitanje. Zatim je zaista na Nas njegovo objašnjenje." - da objasnimo njega na tvome jeziku (preko tvoga jezika).

GLAVA:

"Pa kada smo čitali njega, pa slijedi njegovo čitanje."

Rekao je Ibnu Abas: "... čitali smo njega....", je (smisla) objašnjavali smo njega.

(To znači: Kada čitamo njega - treba shvatiti u smislu: Kada objašnjavamo njega.)

"... pa slijedi...." je: radi s njim (tj. radi prema njemu, po njemu).

PRIČAO NAM JE Kutejbete, sin Seida, pričao nam je Džerir od Musa-a, sina Ebu Aišeta, od Seida, sina Džubejra, od Ibnu Abasa o Njegovom govoru:

"Ne pomiči sa njim svoj jezik zato (da) žuriš sa njim.", rekao je:

Bio je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (posebnoga ponašanja) kada je (kada bi) silazio Džibril na njega (tj. njemu) sa (Božijom) objavom, i bilo je (nešto) od (toga) što pomiče s njim (zbog njega) svoj jezik i svoje dvije usne, pa se otešča na njega (tj. pa bude teško njemu, pa mu bude teško). I prepoznavše se (to) od njega (tj. I vidjelo se to na njemu). Pa je spustio Allah (onaj) ajet koji je u (suri) "La uksimu bi jevmil-kijameti: Ne pomiči sa njim (s njega, tj. zbog njega) svoj jezik zato (da) žuriš sa njim. Zaista na Nas je njegovo skupljanje i njegovo čitanje.". Rekao je: Na Nas je da skupimo njega u tvojim prsima i (na Nas je) njegovo čitanje.

"Pa kada smo čitali (pročitali) njega, pa slijedi njegovo čitanje." Pa kada smo ga spustili (tj. Pa kada spuštamo njega), pa slušaj (sebi njega). "Zatim zaista na Nas je njegovo objašnjenje." (tj.) - Na Nas je (Na Nama je) da objasnimo njega sa tvojim jezikom. Rekao je (Ibnu Abas): Pa bio je (bio bi) kada je (kada bi) došao njemu Džibril, šutio (šutio bi). Pa kada je otišao (kada bi otišao), čitao je njega (tj. nju - objavu) kao što je obećao njemu Allah.

"Evla leke fe evla.", je (izraz koji sadrži u sebi jednu veliku) prijetnju (tj. taj izraz je "teve'udun": prijetnja, pa kao takav znači: Teško tebi, pa teško!).

SURA HEL ETA 'ALEL-INSANI

SA IMENOM (U IME) ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA.

Govori se (da) je njegovo značenje: "Eta 'alel-insani."

(To jest: "Hel eta 'alel-insani...." je značenja: "Eta alel-insani - Došlo je na čovjeka....".)

A (upitna čestica) "hel" biva nijekanje, a biva vijest (tj. može imati niječno značenje, a može jasno kao čestica "kad: već". A ovo je od vijesti (tj. ovo "hel" u ovome ajetu ima jasno značenje, a ne upitno značenje). Govori:

Bio je (čovjek jedna) stvar (bio je nešto), pa nije bio spomenut (pomenut), a to je od (vremena) kada je stvorio njega od blata do (časa kada treba) da se puhne (udahne) u njega (njegova) duša. "... emšadžin....", je: (izvjesne) mješavine - voda (tj. tečnost) žene i voda (tečnost, sjeme) čovjeka, krv i zgusnuta krv. I govori se (za nešto) kada se je pomiješalo (sa nečim drugim - rekne se onda tome) "mešidžun", kao tvoj govor njemu (tj. kao što tome pomiješanome rekneš i) "halitun". A (izraz) "memšudžun" je slično (kao i) "mahlutun" (pomiješan). A govori se (tj. čita se umjesto "... selasile ve aglalen...."): "... selasilen ve aglalen....". A nisu dozvolili njega (tj. ovo ovakvo čitanje) neki (od) njih. "..... mustetiren.", je pružajući se (dugi, daleki, tj. dugačko, dugo izvjesno) iskušenje (nesreća). A "el-kamtariru" je žestok (težak, mučan). Govori se (tj. Rekne se): "Jevmun kamtarirun" i "jevmun kumatirun" (a oba izraza znače: težak dan, mučan dan). A "el-abusu", "el-kamtariru", i "el-kumatiru" i "el-'asibu" su (izrazi za) najžešće što biva od (tih) dana u (izvjesnoj) nesreći (iskušenju, kušnji, tj. to su atributi za najteže dane u nevolji).

A rekao je Mamer: "... esrehum....", je: "šiddetul-halki" (vezanje stvorenja izvjesnoga, tj. vezanje dijelova tijela u jednu cijelinu, kao povezivanje zglobova žilama, živcima). A svaka stvar (što) si svezao nju od samara (tj. kao što je samar, ili možda "katebun" znači sedlo), pa ona je "me'surun" (povezan, svezan).

VEL-MURSELATI

A rekao je Mudžahid: "... džimalatun...", je: "hibalun" (užeta). "Irke'u", je: "sallu" (klanjajte). "... la jerke'une.", je: "la jusallune" (neće klanjati, tj. ne klanjaju). A pitao se je (upitan je) Ibnu Abas (o dovođenju u sklad značenja slijedećih ajeta) "... neće govoriti.", "..... tako nam Allaha našega Gospoda nismo bili idolopoklonici." (to će oni izjavljivati na sudnjem danu, dakle, ipak će govoriti - a onda opet ajet u kojem se kaže:) "Danas (tj. Toga dana) zapečatićemo na njihova usta....", pa je rekao (Ibnu Abas kao odgovor):

Zaista ono je (tj. Stanje ljudi na sudnjem danu će biti) vlasnik boja (a to znači da će stanje imati više oblika i prilika): jedanput govore, a jedanput (tj. a drugi puta opet) zapečati se na njih (tj. zapečate im se usta).

PRIČAO NAM JE Mahmud, pričao nam je Ubejdulah od Israila, od Mansura, od Ibrahima, od Alkameta, od Abdullaha (Mesudovoga), bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Bili smo sa poslanikom Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, i spustila se je na njega (njemu sura) Vel-Murselati, i zaista mi zaista usmeno uzimamo nju iz njegovih usta. Pa je (u tom času) izašla (jedna) zmija, pa smo se požurili njoj (pa smo požurili njoj). Pa je pretekla nas (tj. pobjegla nam je), pa je unišla (u) svoju rupu (iskopan u zemlji). Pa je rekao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Sačuvala se je (ona) vašega zla, kao što ste se (i vi) sačuvali njezinoga zla."

PRIČAO NAM JE Abdete, sin Abdullaha, izvijestio nas je Jahja, sin Adema, od Israila, od Mansura za ovo (tj. o ovome). A od Israila, od Aameša, od Ibrahima, od Alkameta, od Abdullaha (Mesudovoga) slično njemu (tj. slično navedenom hadisu). A slijedio je njega (Jahja-a Ademovoga) Esved, sin Amira, od Israila. A rekao je Hafsa, i Ebu Muavijete i Sulejman, sin Karma, (pričajući sva trojica) od Aameša, od Ibrahima, od Esveda (El-Esveda). Rekao je Jahja, sin Hammada: izvijestio nas je Ebu Avanete od Mugireta, od Ibrahima, od Alkameta, od Abdullaha (Mes'udovoga). A rekao je Ibnu Ishak od Abdurahmana, sina Esveda, od njegovoga oca, od Abdullaha (Mesudovoga ili Mes'udovoga).

PRIČAO NAM JE Kutejbete, pričao nam je Džerir od Aameša, od Ibrahima, od Esveda rekao je: rekao je Abdullah (Mes'udov):

Dok smo mi (bili) sa poslanikom Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, u (jednoj) pećini, kadli je sišla (tj. kadli siđe) na njega (njemu sura) Vel-Murselati. Pa smo usmeno uzimali nju iz njegovih usta, a zaista njegova usta su zaista vlažna sa njom (tj. od nje - od te sure jer je on nju istom dobio), kadli je izašla (tj. kadli izađe jedna) zmija! Pa je rekao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Na vas je (tj. Držite je)! Ubijte je!" Rekao je: Pa smo se požurili njoj (potrčali smo njoj, ili: Pa smo se natjecali, utrkivali sa njom), pa je pretekla nas (tj. pa nam je umakla, utekla, pobjegla). Rekao je: Pa je rekao:

"Sačuvala se je vašega zla, kao što ste se (i vi) sačuvali njezinoga zla."

Njegov govor: "Zaista ona (vatra pakla) baca (tj. gađa) sa iskrama kao (izvjesni) dvorac."

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Kesira, izvijestio nas je Sufjan, pričao nam je Abdurahman, sin Abisa, rekao je: čuo sam Ibnu Abasa (da) govori (o ajetu):

"Zaista ona baca sa iskrama (gađa sa iskrama, ili: baca iskre, varnice velike) kao (izvjesni) dvorac.", rekao je:

Podizasmo (ta) drva u kratkoći tri lakta (tj. Bili smo običaja da podignemo ta drva za loženje vatre, tj. da in uspravimo u količini, u visini tri aršina) ili manje, pa podignemo njega (to drvlje) zbog (te) zime, pa imenujemo (nazivamo) njega "el-kasar".

Njegov govor: "Kao da je on (neke muške) deve žute (ili: neka užeta žuta).".

PRIČAO NAM JE Amr, sin Alije, pričao nam je Jahja, izvijestio nas je Sufjan, pričao mi je Abdurahman, sin Abisa, rekao je: čuo sam Ibnu Abasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, (o ajetu):

"... baca sa iskrama kao (izvjesni) dvorac.", (da) je rekao:

Upravljasmo se ka drvetu (za loženje) tri lakta (aršina dužine) i iznad toga (tj. i dulje), pa podignemo njega (tj. uspravimo) njega zbog zime, pa imenujemo (nazivamo) njega "el-kasar" (kula, hrpa, gomila od drva). Kao da je ono (Kao da su to) devci žuti, (tj.) užeta (užad od tih) lađa (brodova što) se sakupe (tj. opletu se, usuču se višestruko tako) čak (da) budu kao sredine (izvjesnih) ljudi (tj. kao da budu debela ta užad kao ljudi u pojasu).

(To hoće da kaže da izraz "džimalatun sufrun" znači ovdje žuta brodska užad. Inače taj izraz znači žute muške deve. Samo neki kažu da bi trebalo da se čita "džumalatun sufrun", pa da onda znači žuta brodska užad. Inače prema čitanju imami Asimovom ajet glasi: "Ke ennehu džimalatun sufrun".)

GLAVA:

"Ovo je dan (kada oni u njemu) neće govoriti.".

PRIČAO NAM JE Umer, sin Hafsa sina Gijasa, pričao nam je moj otac, pričao nam je Aameš, pričao mi je Ibrahim od Esveda, od Abdullaha (Mesudovoga) rekao je:

Dok smo mi (bili) sa Vjerovijesnikom, pomilovao ga Allah i spasio, u pećini (dok smo bili u nekoj, jednoj pećini, dok smo se nalazili u pećini), kadli je sišla (kadli siđe, tad mu bi objavljena) na njega (njemu sura) Vel-Murselati, pa zaista on zaista čita nju. I zaista ja zaista usmeno uzimam iz njegovih usta, i zaista njegova usta su zaista vlažna sa njom, kadli je skočila (kadli skoči, u tom času, u tom trenutku skoči) na nas (jedna) zmija! Pa je rekao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Ubijte je!" Pa smo se natjecali (sa) njom (ili: Pa smo se požurili njoj), pa je otišla. Pa je rekao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Sačuvala se je vašega zla, kao što ste se (i vi) sačuvali njezinoga zla." Rekao je Umer (sin Hafsa): Zapamtio sam njega (ovaj hadis) od moga (svoga) oca (Hafsa da je rekao ovako): U (jednoj) pećini u Mini (na Mini bili smo, rekao je Abdullah).

SURA AMME JETESAELUNE

Rekao je Mudžahid: "... ne nadaju se obračunu.", je: ne boje se (tj. ne bojaše se oni) njega (obračuna, polaganja računa). "... neće posjedovati od Njega (izravnoga) govora (razgovora).", je: Neće govoriti (oni sa) Njim (drukčije nikako) osim da dozvoli (On) njima. "... pravo.", je: istinu u ovozemnosti (ko je govorio) i radio je da njom (tj. po njoj - po istini). A rekao je Ibnu Abas: "..... vehhadžen.", je: "mudien" (obasjavajući, sjajni, sjajna). A rekao je (drugi neko) osim njega: "... gasakan (smrdljivo, ili: ledeno piće)". "Gasekat ajnuhu": suzilo je njegovo oko (ili: pomračilo je njegovo oko - jer "gaseka" može da znači i jedno i drugo). I "jagsikul-džurhu": leče rana (teče rana, tj. iz rane teče gnoj ili sukrvica). Kao da je "el-gasaku" i "el-gasiku" jedno (isto, tj. jednoga značenja, istoga značenja).

(Po imami Asimovome čitanju ta se riječ izgovara "..... gassakan.").

".... darovanjem obračunom (tj. obračunatim)." je: nagradom dovoljnom (tj. kao nagrada dovoljna, dostatna). (Rekne se:) Eatani ma ahsebeni ej kefani: Darovao je meni što je obračunalo mene, to jest dovoljno je bilo meni.

GLAVA:

"Dana (tj. Na dan kada) se puhne u (izvjesni) rog, pa dođite (u) skupinama.", (a "efvadžen") je: "zumeren" (u grupama).

PRIČAO NAM JE Muhamed, izvijestio nas je Ebu Muavijete od Aameša, od Ebu Saliha, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Što je između (izvjesna) dva puhanja (taj vremenski razmak, rastojanje biće) četrdeset." Rekao je (jedan, neki od drugova Ebu Hurejretovih): "Četrdeset dana?!" Rekao je (Ebu Hurejrete na to): "Nisam htio (tj. Neću da kažem da je toliko)." Rekao je: "Četrdeset mjeseci?" Rekao je: "Nisam htio." Rekao je: "Četrdeset godina?" Rekao je: "Nisam htio." Rekao je: "Zatim će spustiti Allah iz (izvjesnoga) neba (neku, jednu) vodu, pa će (oni, ljudi, bića općenito) niknuti kao što nikne (izvjesna) zelen (povrće, ili: grašak, ili: usjev općenito). Nije (tj. Nema) od (svakoga) čovjeka stvar (ni jedna, tj. ništa da će drukčije biti s njom) osim (to da) će istruhnuti, osim jedna kost (jedina što neće istruhnuti), a ono (tj. a to) je osnova (temelj, zadnji dio čovjekovoga) repa (repića), i od njega će se složiti (sastaviti čovjekovo) stvaranje (ili: čovjekovo tijelo) sudnjega dana (na sudnjem danu)."

(Ta osnova, taj temelj repa zove se još i kost vaskrsenija.)

SURA VEN-NAZI'ATI

A rekao je Mudžahid: "... (izvjesni) znak najveći.", je: njegov (Musa-ov) štap i njegova ruka. Govori se: "En-nahiretu" i "en-nehiretu" je jednako (u značenju), kao (što imaju isto, jednako značenje i riječi) "et-tami'u" i "et-ami'u", i (riječi) "el-bahilu" i "el-behilu". A rekao je neki (od) njih: "En-nehiretu" je truhla, a "en-nahiretu" je (izvjesna) kost prošupljena koja je (takva da) prolazi u njoj (tj. kroz nju izvjesni) vjetar, pa svira (doslovno: pa onda ta kost frkti, ili muče, muče kao živo biće što muče puštajući glas kroz nozdrve nosa svoga).

A rekao je Ibnu Abas: "El-hafiretu" je (stanje ili staza) koja je naša stvar prva (prvobitna bila) ka životu (našem izvjesnom, tj. zar ćemo poslije smrti opet živjeti kao što smo prvobitno živjeli). A rekao je (drugi) osim njega: "... kada je njezino ukotvljenje (usidrenje)?", je: kada je njezino dopiranje (tj. kada će se dogoditi ta ura, taj čas)? A ukotvljenje (usidrenje izvjesne) lađe je (mjesto) gdje dopire (stigne ona, tj. gdje se svrši njezino putovanje, gdje je kraj njezinoga putovanja).

PRIČAO NAM JE Ahmed, sin Mikdama, pričao nam je Fudajl, sin Sulejmana, pričao nam je Ebu Hazim, pričao nam je Sehl, sin Sada, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Vidio sam poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (da) je rekao (pokazujući) sa svoja dva prsta ovako, sa (svojim) srednjim prstom i (onim) koji slijedi (njegov) palac:

"Poslao sam se (tj. Poslat sam ja) i Čas kao ova dva (ili: Poslao sam se sa Časom - u takvoj vezi, u takvoj i tolikoj vremenskoj blizini - kao ta dva moja prsta što su blizu jedan uz drugoga)."

(Neki kažu da to znači da je od Muhamedovoga a.s. poslanstva do Časa - do propasti svijeta - to vrijeme u odnosu na trajanje ovoga svijeta ostalo još samo toliko koliko je srednji prst dulji od onoga do njega prema palcu, tj. od kažiprsta.)

"Et-tammetu" (velika nesreća, sudnji dan) trči (svom snagom, pada, tj. obuzima i svaljuje se) na svaku stvar.

SURA 'ABESE

SA IMENOM (U IME) ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA.

"Abese...." je: "keleha" (razvukao je lice pokazavši zube iz neraspoloženja i ljutitosti) i "eareda" (okrenuo se je od nekoga).

(A "'abese" doslovno znači: smrknuti se, namrgoditi se.)

A rekao je (drugi) osim njega: "..... mutahheretin (očišćenima, tj. čistima)." je: ne dotaknu nju (tj. njih - te knjige niko drugi) osim (izvjesnih) čistih, a oni su (izvjesni) anđeli. A ovo je primjer (tj. Ovo je slično) Njegovom govoru: "Pa (izvjesnih jahaćih životinja) osnivačica (nekoga) posla."

(U stvari posao oko borbe u ratu osnivaju i misle o njemu oni koji jašu na jahaćim životinjama, a ne životinje na kojima se jaše, ali se u tom ajetu planiranje i osnivanje posla i stvari neke pripisalo jahalicama, a ne jahaćima, jer postoji veza između jahača i jahalica, tj. jahaćih životinja. Tako isto i u slučaju pripisivanja čistoće knjigama umjesto melekima-anđelima - koji te knjige čitaju svojim čistim, bezgriješnim ustima, ili drže ih u svojim čistim rukama.)

Učinio je (izvjesne) anđele i (izvjesne) stranice (tj. listove, knjige Božije) očišćenim (čistima zbog) toga (što) zaista (izvjesne) stranice (su takve) da pada (da se događa) na njima (izvjesno) očišćenje, pa se učinilo (izvjesno) očišćenje za (onoga) ko je nosio (ko nosi) njih takođe. "..... seferetin.", je: (izvjesni) anđeli. Jednina njihova je "safirun". "Sefertu" je (značenja) popravio sam između njih (odnose, izmirio sam ih). I učinili su se (izvjesni) anđeli kada su sišli (tj. kada silaze) sa objavom (od) Allaha i njezinim izvršenjem (tj. i kada silaze sa

dostavom i priopćenjem Božije objave ka Božijim poslanicima - učinjeni su ti anđeli) kao (izvjesni) popravljajući (posrednik, poslanik) koji popravljaju između (izvjesnoga) naroda (odnose). A rekao je (drugi) osim njega: "..... tesadda", je: "tegafelu anhu" (praviš se nemaran od njega, o njemu, za njim).

(Ta riječ ima i drugih značenja i tumačenja, a isto tako i neke riječi koje su već prošle, ali se ta druga značenja ni tumačenja ne navode i ne iznose, a ni u daljem tekstu se to neće činiti, jer bi to zauzelo mnogo više prostora i zahtijevalo bi mnogo više truda.)

A rekao je Mudžahid: ".... lemma jakdi....", je: neće izvršiti (ili: ne izvršava ni) jedan (čovjek sve ono) što se je zapovjedilo njemu za njega. A rekao je Ibnu Abas: ".... terhekuha....", je: "tagšaha šiddetun" (pokriva je - a to znači: njih lica - teškoća). ".... musfretun.", je: "mušrikatun" (obasjana, sjajna). "Bi ejdi seferetin."

A rekao je Ibnu Abas: "ketebetin" (pisara, tj. izraz "seferetin", je: "ketebetin" - pa onda ajet "Bi ejdi seferetin.", znači: U rukama pisara.) ".... esfaren....", je: "kutuben" (knjiga). ".... telehha....", je: "tešagalu" (zapošljavaš se, tj. praviš se zaposlen, zauzet). Govori se: Jednina (od riječi) "el-esfaru" (da) je "sifrun" (jedna knjiga).

PRIČAO NAM JE Adem, pričao nam je Šu'bete, pričao nam je Katadete, rekao je: čuo sam Zurareta, sina Evfa-a, (da) priča od Sada, sina Hišama, od Aiše, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Primjer (onoga) koji čita Kur'an, a on je pamtilac njega (tj. a zna napamet, naizust njega - Kur'an - primjer je njegov takav, tako vrijedan da će on biti) sa (izvjesnim) pisarima časnim (između anđela). A primjer (onoga) koji čita njega, a on obnavlja ugovor (sa) njim (tj. a on se koleba u njemu, muči se sa njim - sa Kur'anom, tj. sa čitanjem njega), i on je na njega (i on je njemu) žestok (težak), pa (njegov primjer je takav da) su za njega dvije nagrade (tj. on ima dvije nagrade)."

SURA IZEŠ-ŠEMSU KUVVIRET

SA IMENOM (U IME) ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA.

".... inkederet.", je: "inteseret" (prosula se je, tj. prosule su se - prospu se zvijezde). A rekao je Hasen: ".... sudžiret (po jednom "sudždžiret").", je: Otišla je njihova voda (voda svih mora i okeana, tj. Otići će njihova voda, tekućina) pa neće ostati kaplja (nijedna kap).

A rekao je Mudžahid: "El-mesdžuru" je: "el-memlu'u" (pun, napunjen). A rekao je (neko drugi) osim njega: ".... sudžiret." je: Spojiće se neko (od) njih ka nekome, pa će postati jedno more. A "el-hunnesu", je: "tahnisu fi medžraha" (a "tahnisu" je:) "terdži'u" (vraćaju se nazad u svoj tok, tj. svoju putanju te izvjesne zvijezde). A "teknisu", je: "testetiru" (pokriva se, sakriva se), kao što se sakrivaju (te) srne (u svoja skrovišta napravljena od granja, i ta se skrovišta i zovu "kinasun" - ovo je sve spomenuto ovdje da bi se protumačilo značenje riječi "el-kunnesi"). ".... teneffese.", je: podigao se je (visoko taj) dan (izvjesnoga jutra). A "ezzaninu", je: "el-muttehemu" (osumnjičeni). A "eddaninu", je: škrtari s njim (sa objavljivanjem). A rekao je Umer: ".... (izvjesne) duše (osobe) sparile su se (tj. I kada se spare).", je: Spariće se (izvjesnom, ili svakome čovjeku) njemu ravan od stanovnika (pripadnika) raja i Vatre. Zatim je čitao (pročitao Umer, sin Hataba) bio zadovoljan Allah od njega: "Sakupite (one) koji su činili nasilje i njihove parove....". ".... as'ase.", je: "edbere" (okrenuo je leđa).

SURA IZES-SEMA'UNFETARET

SA IMENOM (U IME) ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA.

A rekao je Rebi', sin Husejma: "... fudždžiret.", je: "Fadat" (izlila se je, tj. I kada se ta mora izliti.). A čitao je Aameš i Asim: "... fe 'adeleke.", sa olakšanjem (tj. sa jednostrukim slovom d, sa jednim d). A čitao je njega (tj. čitali su njega - taj izraz) stanovnici Hidžaza sa pojačavanjem (tj. sa dvostrukim slovom d, sa slovom d na kojem je znak - tešdid). Htio je (da kaže onaj ko je čitao sa pojačanim d, da taj izraz znači) jednako (pravilno, simetrično) stvaranje (čovjeka, čovjekovoga tijela). A ko je olakšavao (tj. ko je čitao taj izraz sa jednim d, taj) misli (na to kaže da izraz ima značenje ovo): U kojoj slici (u kojem obliku) je htio (Uzvišeni Allah da stvori čovjeka, stvorio ga je): ili je lijep, ili je ružan, (doslovno: i ili je ružan) i dugačak i kratak.

SURA VEJLUN LILMUTAFFIFINE

SA IMENOM (U IME) ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA.

A rekao je Mudžahid: "... bel rane...", je: ustrajnik (svojih) grijeha (tj. koji se je ustalio, trajno odao na vršenje, izvršavanju grešaka). "... suvvibe...", je: "džuzije" (nagradio se je). "Er-rehiku", je: "el-hamru" (vino). "Pečat njegov je mošus.", je: njegova zemlja (tj. "hitamuhu" znači "tinuhu": njegovo blato, njegova zemlja). "Et-tesnimu" je (ono što) nadvisuje piće stanovnika raja.

(A veli se da to znači: Tesnim je piće koje nadmašuje svako drugo piće u raju. Neki pak vele da to znači: Tesnim dolazi sa visine kao piće stanovnika raja. Itd..)

A rekao je (neko drugi) osim njega: "El-mutaffifu" je (onaj koji) neće ispuniti (tj. ne ispunjava, ne upotpunjava mjerenje kada mjeri robu nekome drugom) osim sebe.

"Danom (tj. Na dan kada) ustanu ljudi za (tj. zbog zapovjedi) Gospodara (svih) svjetova."

PRIČAO NAM JE Ibrahim, sin Munzira, pričao nam je Man, pričao mi je Malik od Nafi'a, od Abdullaha, sina Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, da je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Danom (kada iz svojih grobova) ustanu ljudi zbog (zapovjedi) Gospodara (svih) svjetova.", (tako) čak (da) će odsustvovati (tj. utonuti) jedan (od) njih u svoj znoj do polovina svoja dva uha (do polovine svojih ušiju).

SURA IZES-SEMA'UNŠEKKAT

Rekao je Mudžahid: "... njegova knjiga sa njegove ljevice...", je: uzeće (prihatiće) svoju knjigu od pozadi (iza) svojih leđa. "... veseka.", je: "džeme'a min dabbetin (sakupio - tj. sakupila - je od životinje, tj. od raznih životinja). "... zanne en len jehure.", je: "la jerdži'a ilejna" (tj. "len jehure" je: "la jerdži'a", pa onda značenje "... zanne en len jehure.", je: "mislio je da se neće nikako vratiti." - neće se vratiti k Nama, tj. da neće biti poslije smrti opet oživljen).

GLAVA:

"Pa obračunavaće se obračunavanjem laganim (lakim)."

PRIČAO NAM JE Amr, sin Alije, pričao nam je Jahja od Usmana, sina Esveda, rekao je: čuo sam Ibnu Ebu Mulejketa, čuo sam Aišu (da) je rekla: čula sam Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio.

PRIČAO NAM JE Sulejman, sin Harba, pričao nam je Hammad, sin Zejda, od Ejuba, od Ibnu Ebu Mulejketa, od Aiše, bio zadovoljan Allah od nje (s njom), od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio.

PRIČAO NAM JE Museddud od Jahja-a, od Ebu Junusa Hatima, sina Ebu Sagireta, od Ibnu Ebu Mulejketa, od Kasima, od Aiše, bio zadovoljan Allah od nje, rekla je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Nije (ni) jedan (čovjek koji) će se obračunavati (tj. koji se bude obračunavao, od kojega se bude tražilo da polaže račun na sudnjem danu - nije u drukčijem položaju) osim (u takvom da) je propao."

(Neće drukčije proći do tako, osim tako da će propasti.)

Rekla je: Rekla sam: "O poslaniče Allaha! Učinio mene Allah tvojim otkupljenjem (žrtvom za tebe)! Zar nije (stvar takva da) govori Allah, moćan je i veličajan je:

"Pa ko (bude takav da) se je dao (tj. da se je dala njemu) njegova knjiga u njegovu desnicu. Pa obračunavaće se (on jednim) obračunavanjem laganim (lakim)." (zar ne stoji stvar tako)?" Rekao je:

"To ti je (izvjesno) izlaganje (prikaz, prikazivanje, prednošenje koje) će se izložiti njima. A ko (bude u takvom položaju da) se je uklesavao (tj. da se uklesava, urezuje, duboko, u tančine utvrđuje i traži njemu njegov) obračun, propao je (tj. on će propasti)."

GLAVA:

"Zaista ćete jašiti (jahati, tj. prolaziti) svakako stanje od stanja (ili stupanj od stupnja, ili sloj od sloja)."

(To jest: Prelazićete iz stanja u stanje, ili iz stupnja u stupanj, ili iz sloja u sloj.)

PRIČAO NAM JE Seid, sin Nadra, izvijestio nas je Hušejm, izvijestio nas je Ebu Bišr Džafer, sin Ijasa, od Mudžahida, rekao je: rekao je Ibnu Abas (o značenju ajeta):

"Zaista ćete jašiti svakako stupanj od stupnja.", (da to znači) stanje poslije stanja.

(Jedni čitači čitaju ovako ovaj ajet: "Le terkebenne tabekan an tabekin.", a to znači: Zaista ćeš jašiti svakako stupanj od stupnja. Taj kome se to veli jest sami Muhamed a.s., pa se zbog toga u tekstu dalje i kaže:)

Rekao je (Ibnu Abas): Ovo je (tj. To je) vaš vjerovijesnik (Muhamed), pomilovao ga Allah i spasio.

(To jest: On je taj kome su upućene te riječi.)

SURA EL-BURUDŽ

Rekao je Mudžahid: "El-uhdudu" je (jedno) rascjepljenje (raspuknuće, tj. rov, jarak, šanac) u zemlji. "... fetenu...", je: "azzebu" (kažnjavali su). A rekao je Ibnu Abas: "... el-Vedudu.", je: "el-habibu" (drag, mio, ljubljen). "... el-medžidu.", je: "el-kerimu" (plemenit, častan, slavan).

SURA ET-TARIK

On (tj. Taj izraz "et-tarik") je: "en-nedžmu" (izvjesna zvijezda). I što je došlo tebi noću, pa ono je (tj. pa to se zove) "tarikun". "Zvijezda vrteća (probijajuća).", je: "el-mudi'u" (obasjavajuća, sjajna).

A rekao je Mudžahid: "... zatirredži.", je: oblak (koji) se vraća sa (tom) kišom. "... zatis-sad'i.", je: zemlja (tlo i površina zemlje koja) se je rascijepila (raspukla) sa (izvjesnim) biljkama (rastinjem). A rekao je Ibnu Abas: "... zaista govor rastavljen.", je: zaista istinit (tj. "faslun" je: "hakkun" - istinit). "... lemma alejha hafizun.", je: "illa alejha hafizun" (osim na njoj je čuvar jedan, tj. Nema ni jedne duše, osobe da je u drukčijem položaju osim u takvom da je nad njom jedan čuvar).

SURA SEBBIHISME RABBIKEL-AALA

A rekao je Mudžahid: "... odredio je, pa je naputio.", je: odredio je za čovjeka (tj. čovjeku izvjesnu) nesrećnost i srećnost, a naputio je životinje (domaće, ili inače sve životinje) za njihova mjesta uživanja (tj. ka njihovim mjestima uživanja, mjestima njihove ispaše i prehrane).

PRIČAO NAM JE Abdan rekao je: izvijestio me je moj otac od Šubeta, od Ebu Ishaka, od Bera-a rekao je:

Prvi ko je (koji je) došao na nas (tj. nama) od drugova Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (bio) je Mus'ab, sin Umejra, i Ibnu Ummi Mektum. Pa su njih dvojica počela (da) daju čitati nama Kur'an (tj. da poučavaju, podučavaju nas čitanju Kur'ana napamet, naizust). Zatim je došao Ammar, i Bilal i Sa'd. Zatim je došao Umer, sin Hataba u (tj. sa) dvadeset (drugova). Zatim je došao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio. Pa nisam vidio stanovnike Medine (da) su se veselili sa (nekom) stvari njihovim veseljem sa njim (tj. da su se veselili zbog nečega kao što su se veselili zbog njega - Muhameda a.s.), čak sam vidio (izvjesne) robinje (ili djevojčice) i (izvjesnu) djecu (da) govore:

"Ovo je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, već je došao!" Pa nije došao (ili: Pa dok je došao), čak sam čitao (suru) "Sebbihisme Rabbikel-Aala.", u surama (među surama, sa drugim nekim surama) slično njoj (tj. sličnim njoj, koje su bile slične njoj).

HEL ETAKE HADISUL-GAŠIJETI

A rekao je Ibnu Abas: "Radilica umorna (je površina lica svake te osobe).", je (tj. to se odnosi, i taj opis vrijedi, s njim se opisuju izvjesni): kršćani. A rekao je Mudžahid: "... vrela dospjeloga (zgotovljenoga u vrućini, tj. vrela vrućega).", je: doprlo (dospjelo) je njegovo vrijeme i nastao je čas njegovoga pijenja. "... vreloga dospjeloga (tj. vreloga vrućega).", je:

doprlo je njegovo vrijeme (njegov čas). "Neće čuti u njoj (u bašči raja nikakvoga nepromišljenoga govorenja.", je: psovanje (grdnje, grđenja - a to hoće da kaže da "lagijeten" znači: "šetmen"). "Ed-dari'u" je (jedna) biljka (što) se govori njoj (tj. kojoj je u arapskom jeziku ime) "eš-šibriku", (a) nazivaju je stanovnici Hidžaza "ed-dari'u" (u slučaju) kada se je osušila, i ona je otrov (tj. otrovna). "... bi musejtirin.", je: "bi muselletin" (sa onim kome se je dala vlast - a to će reći sila, nasilje, prisiljavanje, tj. Nisi ti nad njima onaj kome se je dala vlast, prisiljavanje). I čita se (riječ "musejtirin") sa slovom sad (teškim "s", musajtirin) i slovom sinom (običnim "s", musejtirin). A rekao je Ibnu Abas: "... ijabehum.", je: "merdži'ahum" (njihov povratak, njihovo vraćanje - u ponovni život poslije smrti).

(Napomena u vezi riječi "anin". Ta riječ može doslovno da znači i skuhan, varen, a što je skuhan i vareno, to je i vruće, vrelo dok je tek skuhan, pa je zato ta riječ i prevedena sa izrazom "vruće, vruće". To je zato što je "anin" izvedeno od "inen" - "... gajre nazirine inahu....." - a "inen" i "ina" znači, između ostaloga, i skuhanje, varenje.).

SURA VEL-FEDŽRI

A rekao je Mudžahid: "El-vitru" (jedni čitači tu riječ čitaju "el-vetru") je Allah (Uzvišeni i Jedini). (Ta riječ "el-vitru" znači inače liho, neparan broj).

"Iremom posjednicom (izvjesnoga) stupa (ili: izvjesnoga plemena, prvoga Ada, za razliku od zadnjega Ada)." - staroga (tj. Iremom posjednicom izvjesnoga stupa, stuba staroga, ili: posjednicom plemena Ada staroga, a to će reći prvoga Ada, za razliku od zadnjega, posljednjega Ada - A Irem je ili ime plemena ili ime pokrajine i grada). A "el-'imadu" su stanovnici (jednoga) stupa (koji na jednome mjestu stalno) neće boraviti (tj. ne borave, ne stanuju).

(Prema tome stanovnici stupa znači Beduini koji žive pod šatorima, a šatori se razapinju okolo glavnoga stupa-stuba, tj. ima svaki šator u sredini glavni stup, kolac.)

"..... bič kazne.", koji je (taj bič što) su se kažnjavali s njim (tj. što su kažnjeni oni pomoću njega - toga biča, kandžije). "... jedenjem nezasitim.", je: neutoljivost (nezasitost, jer "es-seffu" znači mnogo piti vodu, a ne ugasiti žeđ, a veli se da to znači još i bezobzirnost u kojoj se prisvaja i što pripada njemu i što pripada i drugome). A "..... džemmen.", je: "el-kesiru" (mnogo). A rekao je Mudžahid: Svaka stvar (što) je stvorio nju (Allah Uzvišeni), pa ona je "šef'un" (par, tako), nebo je šef'un (par, tako), a nepar (izvjesno liho samo) je Allah, blagoslovljen je i uzvišen je! A rekao je (drugi) osim njega: "... bič kazne.", je (jedna) riječ (što) govore nju (tj. što je upotrebljavaju) Arapi za svaku vrstu od (čovjekove, ljudske) kazne, ulazi u njega (tj. ulazi u to i) bič. (A to znači i kažnjavanje udarcima biča.). "..... zaista u (izvjesnoj) zasjedi.", je: k Njemu povraćanje. "... tehaddune....", je: "tuhafizune" (ustrajavate vi). A "tehuddune" je: zapovijedate za njegovo nahranjivanje. "..... elmutmeinnetu (smirena).", je: vjerovačica u nagradu (tj. duša, osoba koja smatra istinom Allahovu nagradu).

A rekao je Hasen (o značenju ajeta): "O dušo (osobo) smirena!": Kada je htio (Kada hoće) Allah, moćan je i veličajan je, njezino uzimanje (prihvatanje), smirila se je (smiri se ona, tj. udovolji se da se vrati) ka Allahu i smirio se je Allah k njoj (tj. i Allah se zadovolji da se k njoj, k toj osobi dadne smrt i prekid života na Zemlji), i zadovolji se (ona) od Allaha (sa Allahom), i zadovolji se Allah od nje (sa njom), pa je zapovjedio (pa zapovjedi Allah Uzvišeni) za uzimanje njezine duše (duše te izvjesne osobe), i uvede nju Allah (u) raj i učini ga (to biće ljudsko) od Svojih robova dobrih. A rekao je (drugi) osim njega: "... džabu....", je: "nekabu" (prodirali su, derali su, tj. bušili su), (a to je došlo) od (izraza) "džibel-kamisu"

(prorezala se je košulja), odsjekao (isjekao) se je njoj prerez (za glavu, i za ruke - a od te riječi "džejbun" je i nastala i u nas odomaćena riječ džep). "Jedžbul-felate" (prorezava pustinju kojom putuje) je (značenja): "jaktuha (presijeca je, tj. prelazi je). "...lemmen.", je (došlo od izraza) "lememtuha edžmea" (skupio sam ga svega - jer "lemme" može značiti, između ostaloga i, skupiti), (i to je u smislu takvome skupiti da se može reći:) "etejtu ala ahirihi" (došao sam na njegov kraj, zadnji dio).

LA UKSIMU

A rekao je Mudžahid: "... u ovome gradu." - Meki, nije na tebe (nije tebi) što je na (izvjesnim, ili na ostalim) ljudima u njemu od grijeha (tj. tebi nije grijeh u ovome gradu da činiš neke radnje koje su grijeh drugim ljudima da ih u njemu čine). "I ocem..." - (to je) Adem - "i što je rodio.". "... lubeden.", je: "Kesiren" (mnogo, mnogobrojno). A "... (izvjesna) dva puta.", je (tj. ti putevi su): dobro i zlo. "... mesgabetin.", je: "medža'atin" (gladi). "... metrebetin" (vlasnika siromaštva, tj. siromašnoga).", je: (izvjesni) padač u (tu) prašinu (tj. koji spava i leži na prašini zemljinoga tla jer nema kuće da u njoj spava i da se u njoj odmara). Govori se: "Fe laktehamel-akabete.", je: "Fe lem jaktehimil-akabete fid-dunja" (Pa nije prošao, prešao izvjesnu uzbrdicu u ovozemnosti). Zatim je razjasnio (dalji ajet tu izvjesnu) uzbrdicu, pa je rekao: "A šta je upoznalo tebe šta je (ta) uzbrdica? Odriješenje (tj. Oslobođenje ropstva jednoga) vrata (tj. neke osobe). Ili nahranjivanje u danu vlasniku gladi (tj. u gladnome danu).". "... fi kebedin.", je: "šiddetin" (u teškoći).

SURA VEŠ-ŠEMSI VE DUHAHA

SA IMENOM (U IME) ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA.

A rekao je Mudžahid: "... duhaha.", je: "dav'uha" (njezina svjetla, tj. njegova - Sunčevoga svjetla). "... iza telaha.", je: "tebi'aha" (kada je slijedio nju, tj. njega - Sunce, jer je riječ "šemsun": Sunce u arapskom jeziku ženskoga roda, pa je i zamjenica koja se odnosi na Sunce u arapskom tekstu svugdje upotrebljena u ženskome rodu). A "... tahaha.", je: "dehaha" (prostrlo je nju, tj. razvilo je nju-Zemlju). "... dessaha.", je: "agvaha" (zaveo je nju na krivi put). "Fe elhemeha...", je: "arrefehaš-šeka'e ves-seadete" (upoznao je nju nesretnost i sreću, tj. šta vodi vječnoj nesretnosti, a šta sreći). A rekao je Mudžahid: "... bi tagvaha.", je: "bi measiha" (sa svojim grijesima - doslovno: sa njezinim grijesima). "I neće se plašiti (tj. I ne plaši se) njezine kazne.", je: kazne (ni) jednoga (čovjeka, ili ni jednoga bića).

PRIČAO NAM JE Musa, sin Ismaila, pričao nam je Vuhejb, pričao nam je Hišam od svoga oca da je ono izvijestio njega Abdullah, sin Zemata (Zem'ata), da je on čuo Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (da) predikuje (drži hutbu, propovjed) i (da) je spomenuo devu (koja se spominje u ovoj suri) i (spomenuo je onoga) koji je izmrcvario (tj. koji je isjekao unakrst noge te deve), pa je rekao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Pošto je skočio najnesretniji (od) nje (od te grupe, tj. od toga plemena).", skočio je za nju (tj. zbog nje, ili: k njoj - k toj devi - jedan) čovjek moćan, silnik (ili: pokvarenjak, nevaljalac), nepristupačan u svojoj grupi (među svojom grupom ljudi), kao Ebu Zem'ate. I spomenuo je žene (supruge), pa je rekao: Upravi (se) jedan (od) vas (da) bičuje svoju ženu, pa možda on (da) će leći u postelju (sa) njom od kraja njegovoga dana (tj. na kraju toga istoga dana). Zatim je savjetovao njih o njihovom smijanju od (tj. zbog toga) prdenja (puštanja vjetra) i rekao je: "Zašto se smiješi (smije) jedan (od) vas od (tj. zbog onoga) što čini (i sam)?" A rekao je Ebu Muavijete: Pričao nam je Hišam od svoga oca, od Abdullaha, sina Zem'ata, rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio: "..... kao Ebu Zem'ate, stric

Zubejra, sina Avvama (tj. taj čovjek što je izmrcvario, ubio onu devu bio je poput Ebu Zem'ata, strica Zubejrovoga - Zubejr je bio sin Avvamov)."

SURA VEL-LEJLI IZA JAGŠA

SA IMENOM (U IME) ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA.

A rekao je Ibnu Abas: "... bil-husna.", je: "bil - halefi" (u naknadu). A rekao je Mudžahid: "... teredda.", je: "mate" (umro je). A "... telazza.", je: "tevehhedžu" (zapalila se, rasplamsala se, plamti ona). A čitao je Ubejd, sin Umejra: "...tetelazza" (umjesto telazza).".

GLAVA:

"Tako mi (izvjesnoga) dana kada se je pokazao (tj. kada se pokazuje).".

PRIČAO NAM JE Kabisate, sin Ukbeta, pričao nam je Sufjan od Aameša, od Ibrahima, od Alkameta rekao je:

Unišao sam u nekolicini (tj. sa nekolicinom) od drugova Abdullaha (Mesudovoga - unišao sam u) Siriju (tj. u Damask, jer se i danas strogi centar Damaska naziva Šam). Pa je čuo za nas Ebu Derda', pa je došao nama, pa je rekao:

"Da li je u (među) vama (neko) ko čita?" Pa smo rekli: "Da." Rekao je: "Pa koji (od) vas je najbolji čitač?" Pa su dali znak (pokazali su) ka meni. Pa je rekao: "Čitaj!" Pa sam čitao "Vel-lejli iza jagša. Ven-nehari iza tedžella. Vez-zekeri vel-unsu.".

(Po jednome drugome čitanju zadnja rečenica se čita "Ve ma halekaz-zekere vel-unsu.". O toj razlici u čitanju i jest riječ ovdje, pa zbog toga je naveden tekst na arapskom jeziku umjesto prevoda toga teksta. Po ovome drugom načinu čitanja ovaj ajet se i u Bosni čita. Značenje po prvom čitanju je: "Tako mi muška i ženska.". Značenje po drugom čitanju je: "Tako mi (Onoga) što (tj. ko) je stvorio muško i žensko.".)

Rekao je (Ebu Derda'): "Jesi li ti ("ante" je nastalo od "e ente") čuo njega (taj ajet tako) iz usta tvoga druga (tj. svoga druga Abdullaha Mesudovoga)?" Rekao sam: "Da." Rekao je: "I ja sam čuo njega (ovaj ajet) iz usta Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, a ovi neće na nas (tj. nama to da vjeruju da je i tako ispravno učiti)."

(Dakle, oba načina su ispravna jer je i sami Muhamed a.s. čitao na oba načina taj ajet.)

GLAVA:

"Ve ma halekaz-zekere vel-unsu (Tako mi (Onoga) što (tj. ko) je stvorio muško i žensko).".

PRIČAO NAM JE Umer, sin Hafsa, pričao nam je moj otac, pričao nam je Aameš od Ibrahima rekao je:

Došli su drugovi Abdullaha (Mesudovoga) Ebu Derda-u, pa je tražio njih (kada je čuo da su mu došli i da ga traže da ga posjete), pa je našao njih, pa je rekao:

"Koji (od) vas čita na (tj. prema) čitanju Abdullaha?" Rekao je: "Svaki (od) nas." Rekao je: "Pa koji (od) vas pamti?" I dali su znak (pokazali su) ka Alkametu. Rekao je: "Kako si čuo njega (da on) čita "Vel-lejli iza jagša.?"" Rekao je Alkamete: "Vez-zekeri vel-unsa.". Rekao je: "Svjedočim da sam ja čuo Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (da) čita ovako (tako - doslovno: evo kao to), a ovi hoće mene na (to da prisile da moram) da čitam: "Ve ma halekaz-zekere vel-unsa.". Tako mi Allaha neću slijediti njih (neću krenuti za njima)."

Njegov govor: "Pa što se tiče (onoga) ko je dao (darivao) i čuvao se je (Uzvišenoga Allaha).".

PRIČAO NAM JE Ebu Nuajm, pričao nam je Sufjan od Aameša, od Sada, sina Ubejdeta, od Ebu Abdurahmana Sulemije, od Alije, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Bili smo sa Vjerovijesnikom, pomilovao ga Allah i spasio, u Bekiul-Garkadu (groblju u Medini) u dženazi (tj. na jednoj dženazi, na pogrebu), pa je rekao:

"Nije od vas od jednoga (tj. Nije od vas ni jedan, niko u drukčijem položaju i prilici) osim (u takvom položaju), a već se je pisalo (zapisalo) njegovo sjedište od raja i njegovo sjedište od Vatre." Pa smo rekli: "O poslaniče Allaha! Pa zar se nećemo osloniti (pouzdati, uzdati u to, predati se tome)?" Pa je rekao: "Radite! Pa svaki (od vas) je učinjen laganim (lahkim, lakim, tj. napućenim za ono što mu je propisano i određeno)." Zatim je čitao (pročitao Muhamed a.s. ovaj ajet):

"Pa što se tiče (onoga) ko je dao (darivao) i čuvao se je. I potvrđivao je (vjerovao je) u (izvjesno) najljepše (u najljepšu nagradu - džennet, raj).", ka Njegovom govoru (tj. i čitao je tako dalje do Njegovoga govora) ".... za (izvjesno) najteže."

GLAVA

Njegovoga govora: "I potvrđivao je (tj. vjerovao je) u (izvjesno) najljepše."

(Doslovno "saddeka" znači smatrati istinitim nekoga i nešto, pa odatle vjerovati u nešto.)

PRIČAO NAM JE Museded, pričao nam je Abdulvahid, pričao nam je Aameš od Sada, sina Ubejdeta, od Ebu Abdurahmana, od Alije, bio zadovoljan Allah od njega (s njim), rekao je:

Bili smo sjedači (tj. Sjedili smo) kod Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio. Pa je spomenuo (navedeni) hadis.

GLAVA:

"Pa učinićemo laganim (lakim, tj. napućenim) njega za (izvjesno) najlakše.". (To jest: za džennet, za raj).

PRIČAO NAM JE Bišr, sin Halida, izvijestio nas je Muhamed, sin Džafera, pričao nam je Šubete od Sulejmana, od Sada, sina Ubejdeta, od Ebu Abdurahmana Sulemije, od Alije, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, da je on bio u (na jednoj) dženazi, pa je uzeo (jedno) drvo (granu, pa njom) udara u zemlju (tj. pa bocka, kopka njom po tlu), pa je rekao:

"Nije od vas od jednoga (tj. Nije od vas niko drukčiji) osim (takav), a već (da već) se je pisalo (zapisalo) njegovo sjedište od Vatre, ili od raja." Rekli su: "O poslanice Allaha! Pa zar se nećemo osloniti (na to)?" Rekao je: "Radite (dobra djela)! Pa svaki (od vas) je učinjen (stvoren) laganim."

"Pa što se tiče (onoga) ko je dao (tj. darivao, pomagao druge) i čuvao se je. I potvrđivao je za (izvjesno) najljepšu (stvar, tj. I vjerovao je u najljepšu - stvar, džennet, raj, ili nagradu)". Ajet (taj vidjeti).

Rekao je Šubete: A pričao mi je za njega (za ovaj hadis) Mansur, pa nisam zanijekao njemu od hadisa Sulejmana (tj. pa nisam smatrao ružnim, za ružno njemu ništa od hadisa kada se hadis priča od strane Sulejmana).

GLAVA

Njegovoga govora: "A što se tiče (onoga) ko je škrtario i zadovoljavao se je (sam sobom, tj. i smatrao je sebe nepotrebnim, neovisnim i o čemu, ni o čemu - a to će reći: smatrao je da mu ne treba Božija nagrada)".

PRIČAO NAM JE Jahja, pričao nam je Veki' od Aameša, od Sada, sina Ubejdeta, od Ebu Abdurahmana, od Alije, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Bili smo sjedači (sjedili smo) kod Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, pa je rekao:

"Nije od vas od jednoga (tj. ni jedan, niko drukčiji) osim (takav), a već se pisalo (zapisalo) njegovo sjedište od raja i njegovo sjedište od Vatre (dakle: za svakoga se zna njegovo sjedište od raja i njegovo sjedište od Vatre)." Pa smo rekli:

"O poslanice Allaha! Pa zar se nećemo osloniti (na to)?" Rekao je: "Ne. Radite (dobra djela). Pa svaki (vas) je učinjen laganim (lahkim, lakim, tj. napućenim na dobre poslove, naklonjen je tome)." Zatim je čitao:

"Pa što se tiče (onoga) ko je dao (davao) očuvao se je. I potvrđivao za najljepšu (tj. I vjerovao u najljepšu nagradu). Pa učinicemo laganim (lakim, tj. naklonjenim) njega za (izvjesnu) najlakšu (tj. najlaganiju osebinu, osobinu koja će ga dovesti do lakoće - do raja)." ka Njegovom govoru (tj. do Njegovoga govora) "Pa učinicemo laganim njega za (izvjesnu) najtežu (stvar)"."

Njegov govor: "I smatrao je lažnim za najljepšu (tj. I nije vjerovao u najljepšu nagradu, postojbinu - raj i slično tome)".

PRIČAO NAM JE Usman, sin Ebu Šejbeta, pričao nam je Džerir od Mansura, od Sada, sina Ubejdeta, od Ebu Abdurahmana Sulemije, od Alije, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Bili smo u (na jednoj) dženazi (pogrebu) u Bekiul-Garkadu (poznatom groblju u Medini). Pa je došao nama poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa je sjeo i sjeli smo (mi) okolo (oko) njega. A sa njim je (jedna) štapina (nedotjeran štap). Pa je pognuo (glavu, nagnuo se prema tlu), pa je počeo (da) udara sa svojim štapom (svojom štapinom po zemlji). Zatim je rekao:

"Nije od vas od jednoga (tj. ni jedan, niko drukčiji), i nije od osobe uosobite (tj. i nije ni jedna osoba koja je rođena - nije drukčija) osim (takva da) se je (već) pisalo (zapisalo) njezino mjesto od raja i Vatre, i osim (takva da) se je već pisala (zapisala kao) nesretna, ili sretna." Rekao je (jedan) čovjek: "O poslaniče Allaha! Pa zar se nećemo osloniti na našu knjigu (tj. na to što nam je već zapisano)? I (da) ostavimo (dobri) rad (posao). Pa ko je bio (Pa ko bude) od nas od stanovnika (pripadnika te vječne) sretnosti, pa vratiće se ka stanovnicima (te) sretnosti. A ko je bio (A ko je) od nas od stanovnika (te vječne) nesreće, pa vratiće se ka radu stanovnika (te) nesreće (nesretnosti)." Rekao je (Muhamed a.s.):

"Što se tiče stanovnika sretnosti, pa čine se laganim (oni) za rad (za posao) stanovnika (te) sretnosti. A što se tiče stanovnika nesretnosti, pa čine se laganim (oni) za rad stanovnika nesreće (te nesretnosti)."

(Srećnima je, dakle, i učinjen kao lak dobar posao i rad, a nesrećnima loš posao i rad.)

Zatim je čitao (tj. pročitao) sljedećih nekoliko ajeta):

"Pa što se tiče (onoga) ko je davao i čuvao se je. I potvrđivao je za najljepšu (tj. vjerovao je u najljepšu nagradu, ili naknadu i slično)". Ajet (ovaj i dalje vidjeti u Kur'anu).

GLAVA:

"Pa učinićemo laganim njega za (stvar) najtežu."

PRIČAO NAM JE Adem, pričao nam je Šubete od Aameša rekao je: čuo sam Sada, sina Ubejdeta (da) priča od Ebu Abdurahmana Sulemije, od Alije, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Bio je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, u (tj. na jednoj) dženazi. Pa je uzeo (jednu) stvar (tj. nešto), pa je počeo (da) udara sa njom (tom stvari) zemlju, pa je rekao:

"Nije od vas od jednoga (tj. Nije od vas niko drukčiji) osim (takav), a već se je (a da se već nije) zapisalo njegovo sjedište (mjesto) od Vatre i njegovo sjedište (mjesto) od raja." Rekli su: "O poslaniče Allaha! Pa zar se nećemo osloniti na našu knjigu (na to što je već zapisano)? I ostavićemo (taj) rad. (Ili: I zar nećemo ostaviti rad?)" Rekao je:

"Radite. Pa svaki (od vas) je učinjen laganim za (ono) što se je stvorio za njega (tj. Svaki od vas lako radi ono za što, zbog čega je stvoren, odnosno lako on čini onaj posao koji će ga odvesti onome sjedištu za koje je stvoren, koje mu je zapisano i određeno). Što se tiče (onoga) ko je bio od stanovnika sretnosti (vječne, tj. ko je sretnik), pa čini se laganim (on biva učinjen, naklonjenim) za rad stanovnika (te) sretnosti. A što se tiče (onoga) ko je bio od stanovnika nesreće (tj. nesretnika na sudnjem danu), pa čini se laganim (pa biva naklonjen) za rad stanovnika (te) nesretnosti." Zatim je (Muhamed a.s.) čitao (pročitao):

"Pa što se tiče (onoga) ko je davao i čuvao se je. I potvrđivao je za najljepšu (tj. I vjerovao je u najljepšu nagradu, naknadu)." Ajet (taj i sljedeće ajete vidjeti u Kur'anu).

SURA VED-DUHA (VAD-DUHA)

SA IMENOM (U IME) ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA.

A rekao je Mudžahid: "..... iza sedža." je: "isteva" (kada se je izjednačio, tj. kada se izjednači noć). A rekao je (drugi) osim njega: "Azleme ve sekene" (kada se smrkne i smiri, umiri noć - to je značenja "iza sedža"). ".... ailen....", je: "zu 'ijalin" (vlasnik porodice, tj. familijaran).

GLAVA:

"Nije ostavio tebe tvoj Gospod i nije (te za-)mrzio."

PRIČAO NAM JE Ahmed, sin Junusa, pričao nam je Zuhejr, pričao nam je Esved, sin Kajsa, rekao je: čuo sam Džunduba, sina Sufjana, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Razbolio se je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa nije ustao (nije stajao - u molitvi, tj. nije klanjao) dvije noći ili tri. Pa je došla (jedna) žena pa je rekla:

"O Muhamede! Zaista ja zaista se nadam da bude tvoj đavo (sotona) već ostavio (napustio) tebe. Nisam vidjela njega (da) se je približio tebi otprije (tj. ima) dvije noći ili tri." Pa je spustio Allah, moćan je i veličajan je:

"Tako mi ručanice (prijepodnevnoga doba dana). I noći kada se je smirila (ili: smračila). Nije ostavio tebe tvoj Gospod i nije (te za-)mrzio."

(U komentarima ovoga hadisa kaže se da Muhamed a.s. nije klanjao dva ili tri dana noćni namaz, noćnu molitvu zvanu tehedžud koja je samo njemu bila zapovjeđena. Isto tako se kaže da je ta žena, koja je izigravala Muhameda a.s. zbog ovoga slučaja, bila Avra, sestra Ebu Sufjanova, a žena Ebu Lehebova koja je nazvana u suri "Tebbet jeda" sa nazivom Hammaletel-hatab.)

Njegov govor: "Nije ostavio tebe tvoj Gospod i nije (te za-)mrzio."

Čita se (riječ "veddea") sa pojačanjem i sa olakšavanjem (slova "d", tj. čita se i "Ma veddeake" i "Ma vedeake") sa značenjem jednim (tj. sa jednakim značenjem u oba slučaja čitanja, a to je): Nije ostavio tebe tvoj Gospod. A rekao je Ibnu Abas (o značenju "Ma veddeake...", da to znači): Nije ostavio tebe i nije mrzio tebe.

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Beššara, pričao nam je Muhamed, sin Džafera, Gunder, pričao nam je Šubete od Esveda, sina Kajsa, rekao je: čuo sam Džunduba Bedželiju (da priča): Rekla je (jedna) žena:

"O poslaniče Allaha! Ne mislim tvoga druga (drukčije) osim (tako da) je usporio tebi (da dolazi)." Pa je sišla (objava, tj. ajet):

"Nije ostavio tebe tvoj Gospod i nije (te za-)mrzio."

SURA E LEM NEŠRAH LEKE

SA IMENOM (U IME) ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA.

A rekao je Mudžahid: "..... tvoj teret." - u predislamlju (koji je pritiskivao tebe).

(Neki taj teret tumače kao postupak koji je bio dobar - nije bio loš - ali nije bio, ipak, najbolji. A neki taj teret tumače da se je sastojao iz Muhamedove a.s. brige zbog grijeha u koje je bio ogrezao njegov narod.)

".... enkada....", je: "eskale" (otešćavao je, činio je teškim). ".... sa (izvjesnom, određenom) teškoćom je (neka) lakoća (olakšica).", rekao je (o tome) Ibnu 'Uzejnete: To jest - Sa tom (izvjesnom) teškoćom je (jedna) lakoća druga (osim one prve lakoće). Kao Njegov govor (što to u jednom smislu znači prema nekim tumačenjima): ".... da li (vi) očekujete sa nama (da se dogodi išta drugo) osim jedna (od izvjesne) dvije najljepše (dobrote, časti: pobjeda, ili mučeništvo - bivanje šehit, šehidom). A neće nadvladati (neka jedna) teškoća (neke) dvije lakoće.

(Stvar je u tome što se sa stanovišta arapskih gramatičara kaže ovo: Ako se jedno ime, imenica sa određenim članom ponovi u tekstu ili govoru ali opet sa određenim članom, onda to ime, imenica označava isti pojam ili lice. A ako se ime, imenica sa neodređenošću, bez određenoga člana opet ponovi u neodređenom obliku, onda takva imenica, ime ni u kojem slučaju ne znači isti pojam ili isto lice, nego drugi pojam, drugo neko lice. Na osnovu toga se tumači i slučaj da je u ovoj suri riječ "usrun" dvaputa spomenuta, ali uvijek sa "el" - određenim članom. Riječ "jusrun" je spomenuta dva puta, ali uvijek bez određenoga člana "el". Tako onda kažu da se u oba slučaja i radi o jednoj istoj poteškoći, a riječ lakoća u prvom ajetu je jedna lakoća, a ona riječ lakoća u drugome ajetu znači neku još drugu lakoću. A dvije različite lakoće su jače nego jedna ista teškoća.)

A rekao je Mudžahid: ".... pa uspravi (se, podigni se)." - u tvojoj (svojoj) potrebi ka tvome (svome) Gospodu. A spominje se od Ibnu Abasa (da je rekao u vezi tumačenja ajeta) "Zar nismo otvorili (rasprostranili, tj. razveselili) tebi tvoja prsa?": Otvorio je Allah njegova prsa za Islam (tj. Obradovao i razveselio je Allah njegova prsa zbog Islama).

SURA VET-TINI

A rekao je Mudžahid: Ono (tj. To) je smokva i maslina (voće) koje jedu ljudi.

(Buharija je ovdje naveo mišljenje Mudžahidovo da bi tako pokazao da je to mišljenje i po Buharijinu shvatanju najispravnije. To je zbog toga što neki kažu to da je Et-tinu brdo na kome se nalazi Damask, a Ez-zejtun da je brdo na kojem se nalazi Jerusalem. Neki, pak, kažu i drukčije, ali ta se druga mišljenja neće ovdje navoditi.)

Govori se: "Pa šta natjerava u laž tebe....", je: Pa šta je (onaj, ili: Pa šta je onome) koji natjerava u laž (koji smatra lažnim tebe) sa (toga, tj. zbog toga što on ne vjeruje) da će se ljudima platiti za njihova djela. Kao da je On rekao: A ko može na natjeravanje u laž (tj. ko može da prikaže lažnim) tebe za nagradu i kaznu (na budućem svijetu, u zagrobnome životu)?

PRIČAO NAM JE Hadžadž, sin Minhala, pričao nam je Šubete rekao je: izvijestio me je Adij rekao je: čuo sam Bera-a, bio zadovoljan Allah od njega, da je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, bio u (tj. na jednom) putovanju, pa je čitao u večernjoj molitvi u jednom (od njezina) dva naklona (rekata) sa (surom, tj. čitao je suru Vet-)Tini vez-zejtuni.

("Vet-tini vez-zejtuni znači: Tako mi smokve i masline.")

".... takvimin.", je: "el-halki" (stvaranju - tj.: Zaista već smo stvorili čovjeka u najljepšem stvaranju).

SURA IKRE'BISMI RABBIKEL-LEZI HALEKA

A rekao je Kutejbete: Pričao nam je Hammad od Jahja-a, sina Atika, od Hasena (Basrije) rekao je: Napiši u zbirki (u primjerku Kur'ana) u početku Vođe (tj. u početku Kur'ana): Bismillahir-Rahmanir-Rehimi (Sa imenom Allaha Milosrdnoga Milostivoga). I učini između (kur'anskih) dviju sura (jednu) crtu. A rekao je Mudžahid: "... nadijehu.", je: "aširetehu" (njegovu, tj. svoje udruženje, društvo, plemensko društvo i udruženje). "Ez-zebanijetu" je: "el-melaiketu" (anđeli koji će odbijati, tj. gurati, odgurnjivati, odguravati, bacati u pakao one koji budu osuđeni da gore u paklu). A rekao je Mamer: "..... er-rudž'a.", je: "el-merdži'u" (vraćanje, povratak). "... le nesfe'an...", je: "le ne'huzen" (zaista uzećemo svakako). A "le nesfe'an" je sa slovom n (kojim se pojačava značenje), i ono (tj. i to slovo n) je lako (tj. nije dvostruko, jer ima i dvostruko slovo n za pojačanje značenja). "Sefatu bi jedihi" (povukao sam za njegovu ruku, zgrabio sam za njegovu ruku) je: "ehaztu" (uzeo sam).

GLAVA.

PRIČAO NAM JE Jahja, sin Bukejra, pričao nam je Lejs od Ukajla, od Ibnu Šihaba. A pričao mi je Seid, sin Mervana, pričao nam je Muhamed, sin Abdulaziza sina Ebu Rizmeta, izvijestio nas je Ebu Salih Selemujete, pričao mi je Abdullah od Junusa, sina Jezida, rekao je: izvijestio me je Ibnu Šihab da je Urvete, sin Zubejra, izvijestio njega da je Aiša, supruga Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekla:

Bilo je prvo što se je počelo s njim (to da je) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (dobio) istinito snoviđenje u (svome) spavanju. Pa je bio (takav da) neće usniti san (nikakav drukčije) osim (tako da) je došao kao raspuknuće (svitanje) jutra (zore, tj. ostvario bi se njegov san neizostavno kao što iza noći ne izostane jutro). Zatim se je omilila (tj. učinjena je mnogo milom, dragom) k njemu samoća (samotinja), pa se priključivaše pećini Hira (tj. odlazio je u pećinu Hira), pa se čuva grijeha u njoj. Rekao je: A čuvanje grijeha je odavanje pobožnosti noći brojne (tj. više noći) prije (nego) da se vrati ka svojoj porodici, a opskrbi se zbog toga (boravka u pećini radi pobožnosti). Zatim se vrati ka Hadidži (tj. ka svojoj ženi Hatidži), pa se opskrbi sa (novom opskrbom) sličnom njoj (prethodnoj opskrbi), dok je (najzad) iznenadila njega (izvjesna) istina (tj. Božija objava), a on je u pećini Hira (Hirau, Hiri). Pa je došao njemu (izvjesni) anđeo pa je rekao:

"Čitaj!" Pa je rekao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio: "Nisam ja sa čitačem (tj. Ja nisam nikakav čitač - a to će reći: Ja ne znam čitati)." Rekao je: Pa je uzeo mene, pa je stisnuo (pritisnuo) mene čak (da) je doprlo od mene trudu (tj. čak da mi je doprlo do muke, do poteškoće - a to će reći: da mi je dao da osjetim teškoću - od tog stiskanja postalo mi je teško). Zatim je pustio mene, pa je rekao: "Čitaj!" Rekao sam: "Nisam ja sa čitačem." Pa je (ponovo) uzeo mene, pa je stisnuo mene drugi puta čak (da) je doprlo od mene (izvjesnom) trudu (opet mi je bilo to teško). Zatim je pustio mene pa je rekao: "Čitaj!" Rekao sam: "Nisam ja sa čitačem (Ne znam ja čitati)." Pa je uzeo mene, pa je stisnuo mene treći puta čak (da je) dopro od mene (izvjesnom) trudu. Zatim je pustio mene pa je rekao:

"Čitaj sa imenom (u ime) tvoga Gospodara koji je stvorio (sve). Stvorio je čovjeka od usirene (zgrušane) krvi. Čitaj, a tvoj Gospodar je najplemenitiji. Koji (tj. i On je onaj koji) je poučio (pisanju) sa perom. Poučio je čovjeka (onome, ono) što nije znao (čovjek)." Ajete (te vidjeti). Pa se vratio s njima (s tim ajetima) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (a) tresu se njegovi mišići (između vrata i pleća koji se tresu u strahu, drhte), dok je (tj. čak je u takvom stanju) unišao Hatidži pa je rekao:

"Zamotajte me, zamotajte me!" Pa su zamotali njega dok je otišao od njega (taj) strah. Rekao je Hatidža: "O Hatidža! Šta je meni? Zaista već sam se uplašio na (za) svoju osobu." Pa je izvijestio nju (tu cijelu) vijest. Rekla je: "Nikako! Razveseli se! Pa tako mi Allaha neće poniziti tebe Allah nikada! Pa (tj. Jer) tako mi Allaha zaista ti zaista darivaš (svoju) rodbinu, i istinitoga si (svoga) pričanja, i podnosiš (izvjesni) teret (tegobu), i stičeš (izvjesno) izgubljeno (nepostojeće, tj. ono što nemaš), i častiš (svoga) gosta i potpomažeš na nevoljama (te) pravde (tj. daješ poreze, priloge za opravdane poduhvate i radnje i pomažeš lica koja treba da se pomognu)." Pa je otišla s njim (odvela ga je) Hatidža dok je došla s njim (dok ga je dovela) Vereki (Verekatu), sinu Nevfela, a on je sin strica Hatidže, (sin) brata njezinoga oca. A bio je (Verekate, Vereka jedan) čovjek (što, tj. koji) se je pokrstio u predislamlju, i pisaše arapsku knjigu (tj. arapsko pismo), i piše (tj. i pisaše on) od Indžila (Evandjelja) sa arapskim (tj. na arapskom jeziku ono) što je htio Allah da (on) napiše. A bio je stari starac (tj. veoma star čovjek), već je oslijepio. Pa je rekla Hatidža:

"O moj striče! Čuj od sina tvoga brata (nešto)!" Rekao je Verekate: "O sine moga brata! Šta je to (što ti) vidiš (ili: Šta to vidiš)?" Pa je izvijestio njega (ispričao njemu) Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, vijest (o onome) što je vidio (šta je vidio). Pa je rekao Verekate: "Ovo je (To je izvjesni) tajnik (tajno, tajanstveno biće) koji se spuštao na Musa-a (Musau, Mojsiju). Da sam ja u njoj (u vrijeme daljega odvijanja ove pojave) mlad (snažan)! Da sam ja (takav da) budem živ!" Spomenuo je (Verekate još jednu) riječ.

(Veli se da je to bila rečenica: "..... pošto te istjera tvoj narod".)

Rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio: "A zar su moji istjerivači (protjerivači) oni (zar će me oni istjerati)?" Rekao je Verekate: "Da. Nije došao (ni jedan) čovjek sa (onim) što si došao s njime (a da je drukčije prošao) osim (tako da) se je uznemirivao (uzmemirivao, tj. bio je uznemirivan, vrijeđan). A ako stigne mene tvoj dan živoga (ako budem do tada živ), pomoći ću te pomoći jakom (pojačanom)." Zatim nije ostao Verekate (dugo jer se dogodi) da je preminuo. I smalaksala je (Božija) objava smalaksavanjem (tj. prestala je neko vrijeme), čak (da) se je žalostio (ražalostio) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio.

Rekao je Muhamed, sin Šihaba: Pa je izvijestio mene Ebu Selemete, sin Abdurahmana, da je Džabir, sin Abdullaha, Ensarija, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, a on priča o smalaksavanju (o malaksavanju, o nedolaženju Božije) objave, rekao je u svome pričanju (u svome hadisu):

"Dok ja idem, čuo sam (čuh, začuh, tj. začujem, čujem jedan) glas iz neba. Pa sam podigao svoj vid (pogled - pogledao sam), pa kada li (onaj izvjesni) anđeo koji je došao meni u Hiru (u pećini Hira) sjedač (tj. sjedi) na (jednoj) stolici između neba i Zemlje! Pa sam se uplašio od njega, pa sam se vratio pa sam rekao:

"Zamotajte me, zamotajte me!" Pa su omotali (pokrili odjećom) njega. Pa je spustio Allah, uzvišen je: "O (ti) zamotani (omotani u odjeću)! Ustani, pa opominji. I tvoga (svoga) Gospodara, pa veličaj. I tvoju (svoju) odjeću, pa očisti. I prljavštinu (izvjesnu, tj. i paganstvo, obožavanje kipova) pa napusti." Rekao je Ebu Selemete: A ona (ta prljavština) su kipovi koje su bili stanovnici predislamlja (uobičajili da) obožavaju. Rekao je: Zatim je slijedila (uzastopno, neprekidno Božija) objava (iza ovoga).

Njegov govor: "Stvorio je čovjeka od usirene (zgrušane) krvi."

PRIČAO NAM JE Ibnu Bukejr, pričao nam je Lejs od Ukajla, od Ibnu Šihaba, od Urveta da je Aiša, bio zadovoljan Allah od nje (s njom), rekla:

Prvo što se je počelo s njim je (to da je) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (osjetio da mu se dešava, javlja izvjesno) dobro snoviđenje. Pa je (iza toga) došao njemu (izvjesni) anđeo pa je rekao:

"Čitaj sa imenom tvoga Gospodara koji je stvorio. Stvorio je čovjeka od usirene (tj. zgrušane) krvi. Čitaj, a tvoj Gospodar je najplemenitiji."

Njegov govor: "Čitaj, a tvoj Gospodar (Gospod) je najplemenitiji."

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Muhameda, pričao nam je Abdurrezzak, izvjestio nas je Mamer od Zuhrije. - H - A rekao je Lejs: Pričao mi je Ukajl, rekao je Muhamed: izvjestio me je Urvete od Aiše, bio zadovoljan Allah od nje:

Prvo što se je počelo s njim je (to da je) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (osjetio da mu se pojavljuje) istinito snoviđenje. Došao je njemu (poslije toga izvjesni) anđeo pa je rekao:

"Čitaj sa imenom tvoga Gospodara koji je stvorio. Stvorio je čovjeka od usirene (zgrušane) krvi. Čitaj, a tvoj Gospodar je najplemenitiji. Koji (tj. On je onaj koji) je poučio (pisanju, tj. da se piše) sa perom."

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Jusufa, pričao nam je Lejs od Ukajla, od Ibnu Šihaba rekao je: čuo sam Urveta (da kaže:) rekla je Aiša, bio zadovoljan Allah od nje:

Pa se vratio Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, ka Hatidži pa je rekao: "Zamotajte me, zamotajte me!" Pa je spomenuo (prednji) hadis (u onom obliku kako je već navedeno).

GLAVA

Njegovoga govora, uzvišen je: "Nipošto (Nikako)! Zaista ako ne svrši (tj. ne prestane Ebu Džehl sa odvrćanjem drugih od molitve), zaista ćemo zgrabiti (dohvatiti, uzeti njega) svakako za kiku (tj. kosu na prednjem dijelu njegove glave). Kiku lažnu, grijesnu."

PRIČAO NAM JE Jahja, pričao nam je Abdurrezzak od Mamera, od Abdulkerima Džezerije, od Ikrimeta, rekao je Ibnu Abas: Rekao je Ebu Džehl:

"Zaista ako vidim Muhameda (da) klanja kod Ka'be, zaista ću gaziti (nogama) svakako na njegovome vratu (tj. staću mu nogom za vrat, na vrat)." Pa je doprlo (to) Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio, pa je rekao:

"Da je učinio njega (taj postupak), zaista uzeli bi njega (izvjesni) anđeli." Slijedio je njega (Abdurrezzaka) Amr, sin Halida, od Ubejdulaha, od Abdulkerima.

SURA INNA ENZELNAHU

Govori se (Kaže se): "El-matle'u" ono (tj. to) je: "et-tulu'u" (pojavljivanje, izlaženje, rađanje zore, Sunca i slično). A "el-matli'u" je mjesto koje je (taj predjel što) se pojavljuje (izlazi, rađa) iz njega. "..... enzelnahu...." el-hau (ono "hu" na kraju) je ciljanje o Kur'anu (ciljanje na Kur'an, tj. ono "hu: njega" odnosi se na Kur'an). "Zaista Mi smo spustili njega....." (to je izašlo) izlaženjem (izvjesne) množine (tj. Misao, smisao te rečenice je izražen, izrečen u množini), a (njegov - Kur'anov) spuštač je On - (Jedini) Allah, uzvišen je. A Arapi pojačavaju čin (radnju izvjesnoga) jednoga (tj. izvjesnoga pojedinca), pa učinu, učine (izražavaju) njega sa riječju (sa izrazom izvjesne) množine zato (da radnja, da čin) bude stalniji i čvršći (pojačaniji).

(Ovakva vrsta množine zove se na arapskom jeziku "džem'ut-ta'zimi": množina veličanja ili množina poštovanja, a latinski izraz: "pluralis majestaticus" - množina veličanstva.)

SURA LEM JEKUN

SA IMENOM (U IME) ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA.

"..... munekine....", je: "zailine" (prelazači, prestajači, razrješivači, oslobađači). "..... kajjimetun.", je: "el-kaimetu" (stajačica, uspravna, tj. ispravna). ".... dinul-kajjimetri (vjera ispravne)." (to) je (konstrukcija, sklop riječi u kojem) je dodao (pripisao, tj. stavio u genitivnu vezu riječ) "dinun" ka ženskom rodu (tj. ka pridjevu ženskoga roda).

(Neki kažu da se tu ispustila riječ ženskoga roda koja je trebala da bude između te dvije riječi, a to je riječ "el-milletu", pa bi sklop trebao da glasi ovako: dinul-milletil-kajjimetri - vjera vjeroispovjesti ispravne.)

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Beššara, pričao nam je Gunder, pričao nam je Šubete rekao je: čuo sam Katadeta od Enesa, sina Malika, bio zadovoljan Allah od njega: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, Ubejju:

"Zaista Allah je zapovjedio meni da čitam na tebe (tj. tebi suru) "Lem jekunil-lezine keferu.....". Rekao je: "I imenovao je (zar baš) mene?" Rekao je: "Da." Pa je zaplakao.

PRIČAO NAM JE Hassan, sin Hassana, pričao nam je Hemmam od Katadeta, od Enesa, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, Ubejju:

"Zaista Allah je zapovjedio meni da čitam na tebe Kur'an." Rekao je Ubejju: "Zar je Allah imenovao mene tebi?" Rekao je: "Allah je imenovao tebe." Pa je počeo Ubejju (da) plače. Rekao je Katadete: Pa sam se obavijestio (tj. obaviješten sam) da je on čitao na njega (suru) "Lem jekunil-lezine keferu min ehlil-kitabi.....".

PRIČAO NAM JE Ahmed, sin Ebu Davuda, Ebu Džafer Munadija, pričao nam je Revh, pričao nam je Seid, sin Ebu Arubeta, od Katadeta, od Enesa, sina Malika da je vjerovijesnik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao Ubejju, sinu Ka'ba:

"Zaista Allah je zapovjedio meni da dadnem čitati tebi Kur'an." Rekao je: "Zar (Da li) je Allah imenovao mene tebi?" Rekao je: "Da." Rekao je: "I već sam se spomenuo (već sam

spomenut) kod Gospodara svjetova?" Rekao je: "Da." Pa su potekle (suzama, tj. zasuzile su, potekle su suze iz) njegovu dva oka.

IZA ZULZILETIL-ERDU ZILZALEHA

Njegov govor: "Pa ko uradi težinu (mjeru jednoga) truna (kakvoga god) dobra, vidjeće ga."

Govori se (da je) "evha leha, evha ilejha", i "veha leha" i "veha ilejha" (da je to) jedno (tj. da svi ti izrazi imaju jedno isto značenje: objavio je njoj, k njoj, tj. zapovjedio joj je govorom, riječima Svojim).

PRIČAO NAM JE Ismail, sin Abdullaha, pričao nam je Malik od Zejda, sina Eslema, od Ebu Saliha Semmana, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Konji su za tri (vrste ljudi). Za (jednoga) čovjeka su nagrada, a za (jednoga, nekoga) čovjeka su zastor (pokriće za njegove svakodnevne potrebe, poslove), a na (jednoga) čovjeka su teret (tj. grijeh). Pa što se tiče (onoga) koji je (taj što su) njemu nagrada, pa (to) je čovjek (koji) je svezao njih (konje) u putu Allaha (za Allahov put, na Božijem putu), pa je produljio njima u (na) livadi ili vrtu (uže, tj. pa je svezao na dugo uže da mu mogu na dalji razmak pasti od kolca ili klina za koji su svezani). Pa što su (god ti konji) pogodili (opasli, popasli) u tom svome užetu (u tom krugu, na tom mjestu) u (toj) livadi i vrtu, biće (to) njemu lijepa djela (sve će mu se to ubrojiti u dobra djela). I da zaista oni presječu svoje uže (Pa i kad se otrgnu, kad presjeku užad), pa (zatim da) trče (tj. izađu na neku) uzvišicu ili dvije uzvišice, biće njihovi tragovi i njihove izmetine-izmet (upisane i nagrađene kao) lijepa djela njemu. I da zaista oni prođu pokraj (neke) rijeke, pa se napiju od nje, a nije htio (on) da napoji s njom (njih), biće (i) to lijepa djela njemu (i to će mu se ubrojati, upisati u dobra djela). Pa oni (Pa ti konji) su za toga čovjeka (tj. tome čovjeku) nagrada. A (onaj) čovjek (koji) je svezao njih imućnošću i čednošću (tj. da bude imućan tako da može sam svoje poslove na konjima svojim raditi, i da bude čedan, a to će reći da se ne mora drugima moliti i od njih prositi i tražiti da mu oni svojim konjima posao besplatno urade), i nije zaboravio pravo Allaha (tj. svoju dužnost prema Allahu) u njihovim vratovima, a niti njihovim leđima, pa oni su za njega (njemu jedan) zastor (tj. pokriće njegovih potreba). A (onaj) čovjek koji je svezao (čuvao, drži) njih ponosom (tj. iz ponosa), i licemjersvom i neprijateljstvom (tj. i iz licemjersva i iz neprijateljstva i suprostavljanja svojoj braći muslimanima), pa oni (konji) su na toga (jedan) teret (tj. grijeh)."

Pa se upitao (upitan je) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, o (pitomim, domaćim) magarcima. Rekao je: "Nije spustio Allah na mene (tj. meni) o njima (ništa drugo) osim ovoga ajeta jedinstvenoga (ili: iznimnoga) sakupljajućega (tj. sveobuhvatnoga, općenitoga):

"Pa ko uradi težinu truna (od nekoga) dobra, vidjeće ga. A ko uradi težinu truna (nekoga) zla, vidjeće ga."

GLAVA:

"A ko uradi težinu truna (od nekoga) zla, vidjeće ga."

PRIČAO NAM JE Jahja, sin Sulejmana, rekao je: pričao mi je Ibnu Vehb, izvijestio me je Malik od Zejda, sina Eslema, od Ebu Saliha Semmana, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega:

Pitao se je (Upitan je) Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, o (pitomim) magarcima, pa je rekao:

"Nije se spustilo na mene o njima (ni jedna) stvar (ništa drugo) osim ovoga ajeta sakupljajućega (sveobuhvatnoga), jedinstvenoga (iznimnoga):

"Pa ko uradi težinu truna (od nekoga) dobra, vidjeće ga. A ko uradi težinu truna (od kakvoga) zla, vidjeće ga."

VEL-'ADIJATI

A rekao je Mudžahid: "El-kenudu" je: "el-kefuru" (veliki nezahvalnik). Govori se: "Fe eserne bihi nak'an.", je: "refa'ne bihi gubaren" (Pa su podignule u njemu - u jutru konjice, konji - prah). "... li hubbil-hajri...", je: "min edžli hubbil-hajri" (zbog volidbe-volitbe dobra, zbog ljubavi prema izvjesnom dobru). "... le šedidun.", je: "le behilun" (zaista škrt, tvrdica). A govori se za škrticu (tj. naziva se škrt čovjek imenom) "šedidun". "... hussile...", je: "mujjize" (razlikovaće se, doslovno: razlikovao se je - a u stvari to znači razjasniće se, poblize će se označiti ono što je u prsima).

SURA EL-KARIATA (SURA EL-KARIATU)

"... kel-ferošil-mebususi (kao leptirovi prosuti, raštrkani).", je: kao gomila (ili: kao šuštanje onih koji su tek dobili krila za letenje između) skakavaca, jaše (jašuci) neki (dio) njega (toga velikoga mnoštva) neke (tj. jedni preko drugih jašu idući na razne strane niko ni s kim), tako će (i izvjesni) ljudi kolati neki (od) njih u neke (između nekih, tj. hodaće jedni između drugih bez nekoga reda i cilja). "... kao (izvjesna) vuna...", je: kao boje (vrste izvjesne) vune. A čitao je Abdullah (Mesudov): "... kes-sufi..."

(I izraz "kes-sufi" znači takođe: kao vuna, samo umjesto riječi "'ihnun" on je čitao i izgovarao izraz "sufun".)

SURA ELHAKUM

SA IMENOM (U IME) ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA.

A rekao je Ibnu Abas: "... et-tekasuru (međusobno umnožavanje).", je: od (svojih) imanja i (svoje) djece.

(To jest: Vaše međusobno natjecanje u umnožavanju svojih imanja i djece, a ne nečega drugoga, spriječilo i zauzelo vas je toliko da malo, ili vrlo malo imate dobrih djela kojima iskazujete pokoravanje Uzvišenome Allahu, ili čak ih i nemate nikako.)

SURA VEL-'ASRI

A rekao je Jahja: Vrijeme je (to što) se je zaklinjao s njim.

(To jest: Riječ "el-'asru" ima više značenja: cijedenje soka, vrijeme i td., pa od tih mnogih značenja što ih ima ova riječ, ovdje u ovoj suri se misli na značenje koje ima pojam vrijeme, i vrijeme je to s čime se ovdje sa tim izrazom zaklinje Uzvišeni Allah.)

SURA VEJLUN LIKULLI (LI KULLI) HUMEZETIN

SA IMENOM (U IME) ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA.

"El-hutametu" je ime Vatre kao (što su takođe imena vatre pakla i izrazi) Sekaru i Leza.

E LEM TERE

Rekao je Mudžahid: "E lem tere (Zar nisi vidio).....", je: "e lem ta'lem" (Zar nisi znao, ili: zar ne znaš). Rekao je Mudžahid: "... eabile.", je: "mutetabiaten mudžtemiaten" (koje slijede međusobno jedna drugu, sakupljene, tj. udružene). A rekao je Ibnu Abas: "... min sidžđilin (od suhoga, tj. stvrđnutoga blata)." - ona (tj. ta riječ) je (poarapljena perzijska riječ koja je skovana od perzijskih riječi) "senki" i "kil".

("Senki" - u stvari "seng" - znači kamen, a "gil" znači ilovača, pa senki kil - sengi gil - onda znači kamen ilovače, kamen od ilovače, a to će reći: skamenjena ilovača, zemlja.).

LI ILAFI KUREJŠIN

A rekao je Mudžahid: "Li ilafi (Zbog obiknjavanja, tj. Zbog činjenja trajnim)....", je: Obikli su (oni) to, pa nije teško na njih (tj. njima putovanje) u zimi i ljetu. "... i osigurao (obezbijedio) ih je....", od svakoga njihovoga neprijatelja u njihovom zabranjenom (tj. svetome) tlu.

E RE'EJTE

A rekao je Ibnu Ujejnete: "Li ilafi....", je: "li ni'meti ala Kurejšin" (Zbog Moje blagodati na Kurejševiče).

(Ovo pripada prethodnoj suri, ali ovako stoji u originalnom tekstu nekih primjeraka Buharije uz ovu suru.)

A rekao je Mudžahid: "..... jedu'u...." je: "jedfe'u an hakkihi" (odbija, tj. tjera od njegovoga prava). Govori se (da je "jedu'u") od "dea'tu". ("Dea'tu": odbio sam, otjerao sam grubo.) "... jude'une....", je: "judfe'une" (odbijaju se, tjeraju se). "... sahune.", je: "lahune" (zabavljači, tj. zabavljaju se i tako ih prolazi molitva). A "el-maunu" je dobro (djelo), svaki (dio, ili vrsta od) njega. A rekao je neki (od) Arapa: "El-maunu" je "el-mau" (voda). A rekao je Ikrimete: Najviši (dio) nje (te dobrote, dobroga djela) je uzakonjeni zekat (milostinja), a najniži (dio) nje je pozajmljenje (na upotrebu i poslugu izvjesne) robe (kao pozajmljenje na upotrebu čanka, zdjele, kove, sita, rešeta, igle i slično).

SURA INNA EATAJNAKEL-KEVSERE

A rekao je Ibnu Abas: "... šanieke....", je: "aduvveke" (tvoj neprijatelj).

PRIČAO NAM JE Adem, pričao nam je Šejban, pričao nam je Katadete od Enesa, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Pošto se je popelo sa Vjerovijesnikom, pomilovao ga Allah i spasio, ka nebu, rekao je:

"Došao sam na (jednu) rijeku, njezine dvije strane (obale) su kupole (izvjesnoga) bisera (koji je bio) prošupljen (probušen). Pa sam rekao: "Šta je ovo, o Džibrile?" Rekao je: "Ovo je El-Kevser (El-Kevseru)."

PRIČAO NAM JE Halid, sin Jezida, Kahilija, pričao nam je Israil od Ebu Ishaka, od Ebu Ubejdeta, od Aiše, rekao je (Ebu Ubejdetu):

Pitao sam nju (Aišu) o Njegovom govoru, uzvišen je:

"Inna eatajnakel-kevser (Zaista Mi smo darovali tebi El-Kevser).", rekao je (da je ona rekla):

"Rijeka (jedna to je što) se je darovala ona vašem Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio, (a) njezine dvije obale su (takve da) na njoj (svakoj je neki) šupalj biser, (a) posude njezine su kao broj (tih) zvijezda." Predao je njega (ovaj hadis) Zekerija i Ebul-Ahvas i Mutarrif od Ebu Ishaka.

PRIČAO NAM JE Jakub, sin Ibrahima, pričao nam je Hušejm, pričao nam je Ebu Bišr od Seida, sina Džubejra, od Ibnu Abasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, da je rekao o "el-kevseru":

On (tj. To) je dobro koje je (što) je dao (darovao) njega Allah njemu. Rekao je Ebu Bišr: Rekao sam Seidu, sinu Džubejra:

"Pa zaista (izvjesni) ljudi tvrde da je on (tj. da je to jedna) rijeka u raju." Pa je rekao Seid: "Rijeka (ta) koja je u raju je od dobra koje (je to što) je dao njega Allah njemu."

("I ta rijeka spada u veliko i mnogo dobro koje mu je darovao Allah".)

SURA KUL JA EJJUHEL-KAFIRUNE

Govori se: "Za vas (tj. Vama) je vaša vjera.....", je: (vama vaše) bezvjerstvo. "... a za mene (tj. a meni) je moja vjera.", je: (a meni moja vjera) Islam. A nije rekao "dini" (sa dugim "i" na kraju) jer (je slučaj) da su ajeti (ove sure svi takvi da se završavaju) sa "n" (sa slovom "n"), pa se je ukinulo (slovo) "j" (od dugoga "i" u din), kao što je rekao (na takav isti način riječi u suri Eš-šuarau) "jehdini" i "ješfini" (sa kratkim slovom "i" na kraju). A rekao je (drugi) osim (mimo) njega: "Neću obožavati (ili: Ne obožavam ono) što (vi) obožavate.", je: sada (ne obožavam) i neću se odazvati vama u (budućem vremenu) što je ostalo od moga života. "A niti ste vi obožavaoci (onoga) što (ja) obožavam." - a (to) su oni koji su (takvi da) je rekao (za njih, tj. o njima Uzvišeni Allah ovo):

"... i zaista povećaće svakao mnogome od njih (ono) što se je spustilo k tebi od tvoga Gospodara (to će mu povećati jednu) objest i bezvjerstvo....".

SURA IZA DŽA'E NASRULLAHI

SA IMENOM (U IME) ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA.

PRIČAO NAM JE Hasen, sin Rebi'a, pričao nam je Ebul-Ahvas od Aameša, od Ebu Duha-a, od Mesruka, od Aiše, bio zadovoljan Allah od nje, rekla je:

Nije klanjao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, (nijednu) molitvu (klanjanje) poslije (slučaja) da je sišla na njega (tj. njemu sura) "Iza džae nasrullahi vel-fethu." (pa da je postupio drukčije) osim (tako da) govori u njoj (u molitvi):

"Subhaneke Rabbena ve bi hamdikel-lahummagfirli (Slava Ti, naš Gospodaru, i sa hvalom Tebi, moj Bože, oprosti mi!)."

PRIČAO NAM JE Usman, sin Ebu Šejbeta, pričao nam je Džerir od Mansura, od Ebu Duha-a, od Mesruka, od Aiše, bio zadovoljan Allah od nje, rekla je:

Bio je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (običaja da) umnožava da govori u svome naklonjanju (ruku'-u) i svome ničičenju (u svome padanju ničice-sedždi u molitvi):

"Subhanekel-lahumme Rabbena ve bi hamdikel-lahummagfir li (Slava Tebi, moj Bože, naš Gospodaru, i sa hvalom Tebi, moj Bože, oprosti mi!)." Tumači (sebi) Kur'an (tj. To je govorio, učio, izgovarao u molitvi radeći tako ono što mu je zapovjedbno u Kur'anu u ovoj suri:

"Fe sebbih bi hamdi Rabbike vestagfirhu.....": Pa slavi sa hvalom tvoga Gospoda, i traži oprost (od) Njega....).

GLAVA:

"I vidio si (tj. I vidiš izvjesne) ljude (da) ulaze u vjeru Allaha skupinama (u grupama)."

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Ebu Šejbeta, pričao nam je Abdurahman od Sufjana, od Habiba, sina Ebu Sabita, od Seida, sina Džubejra, od Ibnu Abasa da je Umer, bio zadovoljan Allah od njega, pitao njih o Njegovom govoru, uzvišen je:

"Kada je došla pomoć Allaha i (izvjesna) pobjeda.". Rekli su: Pobjeda (tj. Osvajanje izvjesnih) gradova i zamkova (tvrđava). Rekao je: "Šta govoriš, o Ibnu Abase (tj. Šta ti veliš, o sine Abbasov)?" Rekao je (tj. Rekao sam): "Rok (tj. Vrijeme smrti), ili je (neki) primjer (što) se je udario (tj. naveo i napomenuo) Muhamedu, pomilovao ga Allah i spasio, oglasila se je mrtvom njemu njegova osoba (tj. sa ovom surom se je njemu izvijestilo i navijestilo da će njegova osoba brzo umrijeti - da će ubrzo, uskoro umrijeti).

Njegov govor: "Pa slavi sa hvalom tvoga (svoga) Gospodara, i traži oprost (od) Njega, zaista On je bio (tj. On je) veliki primalac pokajanja."

Veliki vraćalac (povratnik) na (Svoje) robove (tj. Veliki primalac pokajanja od Svojih robova, slugi-sluga). A "et-tevvabu" od ljudi je pokajnik od grijeha (svoga, tj. A kada se za čovjeka upotrijebi izraz "tevvabun", onda taj izraz znači čovjeka koji se kaje za svoj izvjesni grijeh).

PRIČAO NAM JE Musa, sin Ismaila, pričao nam je Ebu Avanete od Ebu Bišara, od Seida, sina Džubejra, od Ibnu Abasa rekao je:

Bio je Umer (običajna da) uvodi mene (u sijelo, na sijelo) sa starcima Bedra. Pa kao da je neki (od) njih našao u svojoj duši (nezadovoljstvo s tim) pa je rekao:

"Zašto uvodiš ovoga sa nama (nama), a za (u) nas su sinovi slično njemu (tj. kao što je i on, pa njih ne uvodiš)?" Pa je rekao Umer: "Zaista on je odakle ste znali (odakle znate - pa vi znate odakle je on, čiji je on)." Pa je pozvao jednoga dana (tj. jednom prilikom), pa je uveo njega sa njima. Pa nije mi se pokazalo (tj. Pa nisam mislio, ne mislim) da je on pozvao mene tada (zbog nečega drugoga) osim zato (da nešto) pokaže njima. Rekao je:

"Šta govorite (tj. Šta mislite) o govoru Allaha, uzvišen je:

"Kada je došla (Kada dođe) pomoć Allaha i (izvjesna) pobjeda (izvjesno osvajanje).", (šta to znači)?" Pa je rekao neki (od) njih: "Zapovjedilo se nama (u toj suri da) hvalimo Allaha i (da) tražimo oprost (od) Njega kada smo se pomogli i (kada) se osvojilo na nas (tj. kada nam se dadne pomoć i pobjeda u ratovanju)." A neki (od) njih su šutjeli, pa nije rekao (nisu rekli ni jednu) stvar (ništa). Pa je rekao meni (pitao je mene):

"Da li kao to (tj. Da li tako ti) govoriš (misliš), o sine Abasa?" Pa sam rekao: "Ne." Rekao je: "Pa šta govoriš (veliš, tj. misliš)?" Rekao sam: "On je (tj. Ono je, To je) rok (vrijeme smrti) poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (što) je objavio (dao na znanje) njemu (Uzvišeni Allah u ovoj suri). Rekao je: Kada dođe pomoć Allaha i (izvjesna) pobjeda, a (ili: i) to je znak tvoga roka (tj. znak blizine vremena tvoje smrti), pa slavi sa hvalom tvoga (svoga) Gospoda, i traži oprost (od) Njega, zaista On je bio (tj. On je) veliki primalac pokajanja." Pa je rekao Umer: "Ne znam od nje (od ove sure ništa drugo) osim (ono) što govoriš (misliš i ti)."

SURA TEBBET JEDA EBI LEHEBIN VE TEBBE

SA IMENOM (U IME) ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA.

"Tebabun" je: "husranun" (šteta, propast, gubitak). "Tetbibun" je: "tedmirun" (uništenje, razrušenje).

PRIČAO NAM JE Jusuf, sin Musa-a, pričao nam je Ebu Usamete, pričao nam je Aameš, pričao nam je Amr, sin Murreta, od Seida, sina Džubejra, od Ibnu Abasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Pošto je sišao (ajet):

"I opominji tvoju rodbinu (porodicu, tj. svoje saplemenike) najbliže.", i tvoju (svoju malobrojnu) skupinu (grupu) od njih iskrenih, izašao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, čak se uspeo (popeo na brežuljak zvani) Safa, pa je zagukao (tj. zavikao):

"O jutra li (žalasnoga, jasnoga)!" Pa su rekli: "Ko je ovo?" Pa su se sakupili k njemu. Pa je rekao: "Da li ste vidjeli (tj. Da li mislite) ako sam izvijestio (tj. ako izvijestim) vas da je

(neprijateljska) konjica izašla iz podnožja (ovoga) brda, da li ste bili (tj. da li bi bili vi) moji potvrđivači (tj. da li bi mi vjerovali)?" Rekli su: "Nismo iskusili na tebi laži (tj. Nismo iskusili ni opazili od tebe nikakve laži dosad)." Rekao je: "Pa zaista ja sam opominjač za vas (tj. opominjač vama) pred (jednu) kaznu žestoku." Rekao je Ebu Leheb: "Propast tebi! Nisi (li) sakupio nas (ni radi čega drugoga) osim zbog ovoga?!" Zatim je ustao. Pa je sišla (sura):

"Propale dvije ruke Ebu Leheba i propao je on (ili: Propale dvije ruke Ebu Leheba, i propao on)! I već je propao." Evo kao ovo (tj. Ovako) je pročitao nju (ovu suru), ili ovaj ajet) Aameš tada.

(To jest sa ovim proširenjem ajeta, ili sure "ve kad tebbe: I već je propao.")

Njegov govor: "... i propao je. Nije dostatan bio od njega (tj. Nije dostatan njemu) njegov imetak i (ono) što je stekao (nije mu to dostatno da odbije i spriječi Božiju kaznu da ga ne zadesi, a to će reći: Ne koristi mu ništa njegovo imanje i ono što je stekao)."

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Selama, izvijestio nas je Ebu Muavijete, pričao nam je Aameš od Amra, sina Murreta, od Seida, sina Džubejra, od Ibnu Abasa da je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, izašao ka Batha-u (ka mekanskoj dolini), pa se uspeo (popeo) ka (izvjesnom) brdu (brijegu), pa je dozivao:

"O jutra li (žalosnoga jer se je pojavio neprijatelj)!" Pa su se sakupili k njemu Kurejševici. Pa je rekao: "Da li ste vidjeli (tj. Da li mislite) ako sam pričao (ako pričam) vama da je (vaš) neprijatelj dolazač jutrom vama ili dolazač večerom (noću) vama (tj. ako vam pričam da će vam doći neprijatelj jutrom ili večerom-naveče) da li ste bili (da li bi bili takvi da) potvrdite mene (tj. da vjerujete meni)?" Rekli su: "Da." Rekao je: "Pa zaista ja sam opominjač za vas pred kaznu žestoku." Pa je rekao Ebu Leheb: "Zar si za ovo (zbog ovoga) sakupio nas?" Propast tebi!" Pa je spustio Allah, moćan je i veličajan je:

"Propale dvije ruke Ebu Leheba....", (i dalje) ka njezinome kraju (tj. do kraja ove sure).

Njegov govor: "Unići će (u) vatru posjednicu plamena (ili: Pržiće se u vatri posjednici plamena, tj. u plamenoj vatri)."

PRIČAO NAM JE Umer, sin Hafsa, pričao nam je moj otac, pričao nam je Aameš, pričao mi je Amr, sin Murreta, od Seida, sina Džubejra, od Ibnu Abasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice: Rekao je Ebu Leheb:

"Propast tebi! Zar si za ovo skupio nas?" Pa je sišla (sura):

"Propale dvije ruke Ebu Leheba.....". "A (ili: I) njegova žena (koju se kudi i kori kao) veliku nosačicu (trnovitih) drva."

A rekao je Mudžahid: "... veliku nosačicu (izvjesnih, tj. trnovitih) drva.", je: Ide (ona) sa (zlonamjernim) prenošenjem riječi (koje mogu izazvati svađu i mržnju, te dovesti do neprijateljstva). "U njezinom (tj. Na njezinom) vratu je uže od biljnih vlakana (tj. od takozvanoga lika)". Govori se: Od biljnih vlakana (je): (od) lika (drveta zvanoga) mukla.

(A "El-mukl" je podvrsta palmi, ili drvo slično palmi. A veli se da je "el-muklu" plod jedne vrste palme, ili plod drveta sličnoga palmi.)

I ona (ta svezica, to uže) je (izvjesni) lanac (od željeza) koji je u Vatri (prigotovljen, pripravljen za Ebu Lehebovu tu ženu).

SURA KUL HUVALLAHU EHADUN (KUL HUVELLAHU)

SA IMENOM (U IME) ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA.

Govori se: Neće se izgovarati (tj. Ne izgovara se sa) nunacijom (sa tenvinom na kraju) "ehadun" (pri izgovoru sa slijedećom riječi).

(To jest: Ako ne stanemo na toj riječi koja se nalazi na kraju ajeta, onda ćemo je izgovoriti bez tenvina, pa bi trebalo u tom slučaju čitati ovako: "Kul Huvallahu ehadullahussamed." Međutim, dobro je da se čita ovako: "Kul Huvallahu ehadunillahussamed.".)

To jest "vahidun" (a to će reći "ehadun" je isto što i "vahidun: jedan").

PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, pričao nam je Šuajb, pričao nam je Ebu Zinad od Aaredža, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je: rekao je Allah, uzvišen je:

"Smatra lažnim (tj. Ne vjeruje) Mene sin Adema (tj. čovjek), a nije bilo za njega to (nije bilo njemu to). I grdio je (grdi) Mene, a nije bilo za njega to. Pa što se tiče njegovoga smatranja lažnim (tj. njegovoga nevjerovanja) Mene, pa (to je) njegov govor: neće povratiti mene kao što je počeo (tj. kao što je prvi puta stvorio) mene (Bog Veličajni), i nije prvo (njegovo) stvaranje lakše na Mene (tj. Meni) od njegovoga povraćanja. A što se tiče njegove grdnje Mene, pa (to je) njegov govor: uzeo je (sebi) Allah dijete. A Ja sam Jedan (Jedini), kome se upravlja (svak i sve, tj. kome se obraća i na koga se oslanja svak-svako), nisam rodio i nisam se rodio (nisam se dao ni od koga roditi), i nije bio Meni ravan (jednak, sličan ni) jedan (tj. niko)."

Njegov govor: "Allah je (onaj) kome se upravlja (obraća, na koga se oslanja)."

A Arapi imenuju (tj. nazivaju) svoje časnike (uglednike, tj. prvake sa izrazom) "essamed". Rekao je Ebu Vail: On (Es-samed) je (izvjesni) gospodin koji je (takav da) se je uzdiglo do kraja (tj. do vrhunca) njegovo gospodstvo (njegova slava).

PRIČAO NAM JE Ishak, sin Mansura, pričao nam je Abdurrezzak, izvijestio nas je Mamer od Hemmama, od Ebu Hurejreta, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Smatra lažnim Mene sin Adema (čovjek - doslovno: Smatrao je lažnim Mene čovjek), a nije bilo za njega to. I grdio je Mene, a nije bilo za njega to. Što se tiče njegovoga smatranja lažnim Mene (pa to se sastoji u tom) da govori (da) zaista Ja neću povratiti njega kao što sam počeo (tj. kao što sam prvi puta stvorio) njega. A što se tiče njegove grdnje Mene (pa to se sastoji u tom) da govori: uzeo je (sebi) Allah dijete. A Ja sam (onaj) kome se upućuje (obraća u nevolji svako i) koji nije rodio i nisam se dao roditi, i nije bio Meni ravan (sličan ni) jedan (tj. niko).

"Nije rodio i nije se dao roditi (tj. i nije rođen). I nije bio Njemu ravan (sličan ni) jedan (niko)". ".... kufuven....", i "kefien" i "kifaen" je jedno (tj. sva tri ta izraza i riječi imaju jednako, isto zančenje: ravan, jednak, sličan).

SURA KUL EUZU BI RABBIL-FELEKI

SA IMENOM (U IME) ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA.

A rekao je Mudžahid: "El-feleku" je: "es-subhu" ("as-subhu": jutro). A "gasikun" je noć kada je unišlo (tj. nastupilo) zalaženje Sunca (na onome mjestu gdje zalazi). Govori se: Jasniji je od rastavljanja i cijepanja jutra. "..... vekabe.", je: kada je unišao (mrak noći) u svaku stvar i smračio se je (tj. i kada je uhvatila tmina, pomrčina sve).

PRIČAO NAM JE Kutejbete, sin Seida, pričao nam je Sufjan od Asima i Abdeta, od Zirra, sina Hubejša rekao je:

Pitao sam Ubejja, sina Kaba o (tim) dvjema koje daju utjecati se (tj. o dvjema surama zvanim "muavvizetani" ili "muavvizetajni" - a to su sure u kojima se zapovjeda da se traži utočišta i zaštite u, od Uzvišenoga Allaha od raznih vrsta zla, u stvari Uzvišeni Allah u njima zapovjeda Muhamedu a.s. izričito, ali preko njega i ostalim muslimanima se to zapovjeda).

(Zirr je pitao Ubejja o ovim dvjema surama, o ove dvije sure da mu Ubejj objasni pravo stanje stvari u vezi ovih dviju sura, jer se je govorilo da je Abdullah sin Mes'uda r.a. rekao da ove dvije sure ne spadaju u Kur'an.)

Pa je rekao (Ubejj): Pitao sam poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (o ovim dvjema surama), pa je rekao: "Reklo se je meni, pa sam rekao."

(To jest: "Reklo se je meni: "Reci: Utječem se Gospodaru (izvjesnoga) jutra.". A to će reći: Reklo mi se je to jezikom Džibrila. Dao mi je to pročitati Džibril, pročitao, proučio mi je te dvije sure anđeo Džibril. A kad mu je to Džibril pročitao, onda to znači da su te dvije sure od Kur'ana, da i one spadaju u Kur'an.)

Pa mi govorimo (ovo veli dalje Ubejj r.a.) kao što je govorio (kao što je rekao) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio.

SURA KUL EUZU BI RABBIN-NASI

A spominje se od Ibnu Abasa: "El-vesvas" (Đavo, sotona koji udahnjuje u misli čovjeka zlo i nekorisno, dakle: zloudahnjivač, zloduh je takav da) kada se je rodilo (dijete), unazadi ga (taj) sotona (đavo, tj. pokupi ga, zgrabi ga - a veli se da to znači i: pomakne ga sa njegovoga mjesta, jer se veli da ga udari svojim prstom). Pa kada se je (kod novorođenčeta) spomenuo Allah, moćan je i veličajan je, otišao je (tj. ode, pobjegne đavo, sotona). A kada se nije spomenuo Allah, ustrajao (učvrstio) se je na njegovom srcu (tj. učvrsti se sotona na srcu novorođenčeta).

(Može i ovako da se prevede: Zloduh kada se je rodilo-novorodenče - ščepao je -ščepa- njega taj sotona. Pa ako se je spomenuo Allah, moćan je i veličajan je, otišao je, ode. A kada se nije spomenuo Allah, ustalio se je na njegovome srcu.)

PRIČAO NAM JE Alija, sin Abdullaha, pričao nam je Sufjan, pričao nam je Abdete, sin Ebu Lubabeta, od Zirra, sina Hubejša. A pričao nam je Asim od Zirra rekao je:

Pitao sam Ubejja, sina Kaba, rekao sam: "O Ebu Munzira! Zaista tvoj brat (po vjeri) Ibnu Mes'ud govori tako i tako (to i to, tj. govori da ove dvije sure ne spadaju u Kur'an)." Pa je rekao Ubejj: Pitao sam poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa je rekao meni:

"Reklo se je meni, pa sam rekao (kao što se je reklo meni)." Rekao je (Ubejj): "Pa mi govorimo kao što je rekao (govorio) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio."

(Što je god rečeno za hadis u prethodnoj suri, to vrijedi i za ovaj hadis koji je samo drugi oblik, druga varijanta prethodnoga hadisa.)